

VETURLIÐI ÓSKARSSON

ISLÄNDSK GRAMMATIK

Handbok för universitetsstudenter

– Version 4.5 –

UPPSALA 2022

Detta arbete är under utveckling. Författaren tar tacksamt emot synpunkter och rättelser.

V.Ó., juni 2022.

INNEHÅLL

Förord	3
1 Viktiga grundbegrepp	5
1.1 Stam.....	5
1.2 Kasus.....	5
1.3 Numerus.....	7
1.4 Genus.....	7
1.5 Kongruensböjning.....	7
1.6 Stark böjning och svag böjning.....	8
1.7 Subjekt och objekt.....	9
1.8 Några viktiga punkter om ordföljd och satsbyggnad.....	9
1.9 Några konstruktioner med verb.....	13
2 Ljudsystemet	16
2.1 Accent och längd.....	16
2.2 Alfabetet.....	16
2.3 Ljuden.....	17
2.3.1 Vokalerna.....	17
2.3.2 Konsonanterna.....	20
2.3.2.1 En översikt avseende uttal av konsonanterna.....	21
2.4 Några ljudväxlingar.....	23
2.4.1 U-omljud.....	23
2.4.2 Variationer baserade på så kallat <i>i-omljud</i>	25
3 Substantiv	26
3.1 Stark böjning i maskulinum.....	27
3.1.1 M-St 1: Maskulinum, stark böjning, klass 1 ("ar-ord").....	27
3.1.2 M-St 2: Maskulinum, stark böjning, klass 2 ("ir-ord").....	30
3.1.3 M-St 3: Maskulinum, stark böjning, klass 3.....	31
3.1.4 M-St 4: Maskulinum, stark böjning, klass 4.....	32
3.2 Stark böjning i femininum.....	33
3.2.1 F-St 1: Femininum, stark böjning, klass 1 ("ar-ord").....	33
3.2.2 F-St 2: Femininum, stark böjning, klass 2 ("ir-ord").....	34
3.2.3 F-St 3: Femininum, stark böjning, klass 3 ("ur-ord").....	36
3.2.4 F-St 4: Femininum, stark böjning, klass 4.....	38
3.3 Stark böjning i neutrum.....	39
3.3.1 N-St 1: Neutrum, stark böjning, klass 1 ("⊗-ord").....	39
3.3.2 N-St 2: Neutrum, stark böjning, klass 2 ("i-ord").....	40
3.3.3 Annan stark böjning i neutrum.....	41
3.4 Svag böjning i maskulinum, M-Sv.....	42
3.5 Svag böjning i femininum, F-Sv 1 och F-Sv 2.....	43
3.6 Svag böjning i neutrum, N-Sv.....	44
4 Artikel	45
5 Prepositioner och kasusstyrning	48
5.1 Ackusativ.....	48
5.2 Dativ.....	48
5.3 Ackusativ och dativ.....	49
5.4 Genitiv.....	49
5.5 Prepositioner och kasusstyrning – översikt.....	50
5.5.1 Prepositionerna <i>á</i> och <i>í</i>	52
5.5.2 Prepositionen <i>að</i>	53
5.5.3 Prepositionen <i>eftir</i>	54
5.5.4 Prepositionen <i>fyrir</i>	54
5.5.5 Prepositionen <i>með</i>	55
5.5.6 Prepositionen <i>við</i>	56
6 Adjektiv och preteritum particip	57
6.1 Adjektiv i bestämd form.....	60
6.2 Adjektiv i obestämd form.....	61
6.2.1 Enstaviga stammar.....	61
6.2.2 Två- och flerstaviga stammar.....	64
6.2.3 Adjektiv av typen <i>gamall</i> , <i>þögull</i> och <i>fyndinn</i>	65

6.2.4 Andra adjektiv	65
6.3 Preteritum particip	67
6.3.1 Preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4	67
6.3.2 Preteritum particip av svaga verb klass 2	69
6.3.3 Preteritum particip av starka verb	71
6.4 Komparation av adjektiv och preteritum particip	72
6.4.1 Regelbunden komparation I	74
6.4.2 Regelbunden komparation II	75
6.4.3 Blandad komparation	76
6.4.4 Oregelbunden (suppletiv) komparation	76
7 Pronomen	77
7.1 Personliga pronomen och reflexivt pronomen	77
7.2 Demonstrativa pronomen	78
7.3 Possessiva pronomen och ersättare för possessiva pronomen	79
7.4 Interrogativa pronomen	80
7.5 Några indefinita pronomen	81
8 Räkneord, tidsord och tidsfraser	86
8.1 Grundtal och ordningstal	86
8.1.1 Böjning av grundtalen 1 till 4	87
8.1.2 Böjning av ordningstal	88
8.2 Användning av räkneord och tidsord	89
9 Adverb	92
9.1 Tidsadverb	92
9.2 Platsadverb	93
9.3 Sättsadverb	93
9.4 Riktningadverb	94
9.5 Betonande och emfatiska adverb	94
9.6 Inställnings- och attitydsadverb	95
9.7 Inkluderande adverb och fraser	95
9.8 Instämmande/avvisande adverb	95
9.9 Frågande adverb och fraser	95
10 Verb	96
10.1 Personböjning i indikativ	100
10.1.1 Svaga verb, 4 klasser	100
10.1.2 Starka verb, 7 klasser	106
10.1.3 Preterito-presentiska verb	120
10.2 Personböjning i konjunktiv	121
10.2.1 Presens konjunktiv (konjunktiv I)	121
10.2.2 Preteritum konjunktiv (konjunktiv II)	122
10.2.2.1 Starka verb och preterito-presentiska verb	122
10.2.2.2 Svaga verb	123
10.2.3 Användningen av konjunktiv	126
10.3 Imperativ	128
10.4 <i>St</i> -verb: Den isländska motsvarigheten till svenskans <i>s</i> -verb	129
10.5 Hjälpverb och modala verb	132
10.5.1. Böjningen av <i>fá</i> , <i>geta</i> , <i>hafa</i> , <i>hljóta</i> , <i>vera</i> , <i>verða</i> och <i>ætla</i>	134
10.5.2. Böjningen av <i>eiga</i> , <i>mega</i> , <i>kunna</i> , <i>munu</i> , <i>skulu</i> , <i>vilja</i> och <i>þurfa</i>	135
11 Passiv	136
12 Konjunktioner och subjunktioner	138
Grammatiska termer	141
Vanliga förkortningar	143
Lista över starka verb	144
Index	146

Förord

Som bokens titel antyder är den främst avsedd för svenska universitetsstudenter som vill ägna sig åt att studera nyisländskan. Det är mitt hopp att andra också kan dra nytta av den. Boken berör enbart förbigående språkets historia och behandlar enbart språksystemet så som det framträder i det moderna språket. Många svenska studenter som blir intresserade av nyisländskan har emellertid läst, eller läser samtidigt, kurser i fornisländska. Det har därför ansetts för lämpligt att i huvudsak använda en traditionell historisk indelning i böjningsklasser och underkategorier etc., samt traditionella grammatiska termer.

Denna bok är först och främst en handbok i ett främmande språks grammatik och är tänkt som ett stöd till annat läromaterial. Denna första utgåva innehåller främst översikter över böjningar och uttal samt några viktiga punkter som vidrör syntax och språkbruk. Således innehåller den inga övningar eller texter andra än dem som ska exemplifiera ord, böjningar eller syntaktiska konstruktioner.

Boken ska inte ses som någon uttömmande översikt över det som tas upp i den. Det kan således finnas avvikande böjningar hos enstaka ord som inte nämns och det kan finnas smärre regionala skillnader inom böjning eller uttal som står utan för denna boks mål att beskriva.

Många ord som tas som exempel har flera möjliga betydelser än de som ges, och bokens användare uppmuntras därför att slå upp orden i en ordbok för att få en mer detaljerad beskrivning av betydelsen. Svenska översättningar av isländska exempel kan i vissa fall vara något icke-idiomatiska när de är avsedda att återge karakteristisk isländsk ordföljd, kasusstyrning etc.

Läroböcker påverkas av deras föregångare och det är svårt att ge en rättvis översikt över tänkbara källor, särskilt när böcker har varit på väg länge, vilket är fallet med denna bok. Bland verk som både har varit inspirationskällor och egentliga källor vill jag nämna trebandsverket *Íslensktunga*, särskilt band 2 och 3 (red. Guðrún Kvaran, Reykjavík 2005 och Höskuldur Þráinsson, Reykjavík 2005), *Lärobok i nutida isländska* av Ingegerd Fries (Stockholm 1976), *Íslenska fyrir útlendinga* av Margrét Jónsdóttir och Ásta Svavarsdóttir (Reykjavík 1988), inledningen till *Svensk-isländsk ordbok* av Gösta Holm och Aðalsteinn Davíðsson (1982) och webbordboken *Islex* (<http://www.islex.se/se>) – många bruksexempel har hämtats från den. Jag tackar också Halldór Ármann Sigurðsson för tillstånd till att använda en översikt som han har gjort över substantiv i isländskan och Aðalsteinn Davíðsson för olika texter och översikt som jag fick tillgång till för många år sedan.

Mina studenter genom åren tackar jag för alla goda förslag.

Förklaring av några förkortningar och teckenbruk

N = nominativ

A = ackusativ

D = dativ

G = genitiv

sg. = singularis

pl. = pluralis

mask. och m. = maskulinum

fem. och f. = femininum

neutr. och n. = neutrum

sup. = supinum

F-St 1, 2, 3, 4 = Femininum, stark böjning, klass 1, 2, 3 eller 4 (substantiv)

M-St 1, 2, 3, 4 = Maskulinum, stark böjning, klass 1, 2, 3 eller 4 (substantiv)

N-St 1, 2 = Neutrum, stark böjning, klass 1 eller 2 (substantiv)

F-Sv 1, 2 = Femininum, svag böjning, klass 1 eller 2 (substantiv)

M-Sv = Maskulinum, svag böjning (substantiv)

N-Sv = Neutrum, svag böjning (substantiv)

Ett vertikalt streck, |, används för att påpeka var ett ords stam slutar och ändelsen börjar.

⊗ används för att markera att en böjningsform inte har en böjningsändelse. (Ibland är bruket av ⊗ och | inte fullständigt historiskt korrekt utan de används enbart i klargörande syfte.)

1 Viktiga grundbegrepp

1.1 Stam

Ordstammen är den del av ordet till vilken böjningsändelser tillfogas, dvs. ändelserna **-ar**, **-ir** och **-ur** i exemplen nedan.

gul rós (sg.) – gullar rósir (pl.) 'en gul ros – gula rosor'
 þungur hnífur (sg.) – þungir hnífjar (pl.) 'en tung kniv – tunga knivar'

1.2 Kasus

I många språk kan substantiv (t.ex. *hund*), adjektiv (*svart*), pronomen (*han*) och räkneord (*två*) ändra på sina former beroende på vilken **funktion** de har i en sats. Sådana ord kan således ha en enda form om de syftar på ett **subjekt** eller aktör i en sats, t.ex. *hunden* i satsen "hunden slickade barnet", medan de har en annan form om det rör sig om **objektet**, dvs. den som utsätts för en viss handling, t.ex. *hunden* i satsen "barnet kramade hunden", eller ett så kallat **indirekt objekt**, som ofta betecknar eller beskriver någon som får eller fräntas något, t.ex. *hunden* i satsen "barnet gav hunden vatten". De kan även ha sin egen form när de syftar på **ägaren** av något, t.ex. *hundens* i satsen "barnet satt i hundens korg". Så var det förr i tiden i svenskan och så är det fortfarande i isländskan.

Isländskan har fyra kasus för att uttrycka dessa och liknande funktioner: **nominativ** används främst för att beteckna subjektet, t.ex. "hundurinn sleikti barnið" 'hunden slickade barnet'; **ackusativ** används för objektet, t.ex. "barnið faðmaði hundinn" 'barnet kramade hunden'; **dativ** används mest för indirekta objekt, t.ex. "barnið gaf hundinum vatn" 'barnet gav hunden vatten', men också för vanliga objekt, t.ex. "barnið klappaði hundinum" 'barnet klappade hunden'; **genitiv** används speciellt för ägarskap, t.ex. "barnið sat í kórðu hundsins" 'barnet satt i hundens korg'. De tre senare kallas ofta för **oblika kasus**. Kasus är ytterst viktiga i isländskan och är nödvändiga för att en som har isländska som modersmål kan förstå en isländsk sats. Således är det en grundläggande betydelseskilnad mellan satserna "gamli hundurinn elskaði barnið" och "gamla hundinn elskaði barnið", där den första betyder 'den gamle hunden älskade barnet' medan den andra betyder 'barnet älskade den gamla hunden'. Satser som nr två är visserligen ovanligare än den första typen och används främst i vissa semantiska sammanhang, t.ex. när man vill framhäva att det just var den gamla hunden (och inte någon annan) som barnet tyckte om, men de är fullt möjliga och grammatiskt godtagbara.

Fornsvenskan hade samma kasus som isländskan men i modern svenska finns enbart en grundform, *barn*, *vinter*, och en genitivform, *barn/s*, *vinter/s*. Undantaget är personliga pronomen i svenskan som har bevarat en grundform (nominativ): *jag*, *du*, *han*, *hon*, *den*, *det*, *de*, en objektsform: *mig*, *dig*, *honom*, *henne*, *den*, *det*, *dem*, som går tillbaka på de gamla ackusativ- och dativformerna, samt en genitivform: *min*, *din*, *hans*, *hennes*, *dess*. Rester av äldre kasusbruk finns

t.ex. i svenskans *mitt på ljusan dag*, *i ljusan låga* (gammal ackusativ), *av godo/ondo* (gammal dativ), *till bords*, *till fots*, *till handa*, *till salu*, *till sjöss*, *till skogs* (genitiv).

Nominativ

Nominativ (N) är det kasus som substantiv och andra ord som böjs i kasus uppträder i som uppslagsord i ordböcker. **Subjektet** i en isländsk sats står i vanliga fall i nominativ.

subjekt

Kötturinn drekkur mjólkina 'katten dricker mjölken'.

Subjektspredikativ (predikatsfyllnad) står i vanliga fall i nominativ. Det förekommer efter några få verb, främst *heita* 'heta', *kallast* 'kallas', *vera* 'vara', *verða* 'bli', *þykja* 'tyckas/anses'.

Konan *heitar Guðrún* 'kvinnan heter Gudrun'.

Bústaður mannanna *kallast Miðgarður* 'människornas boning heter (kallas) Midgård'.

Alda er *stelpa* 'Alda är en flicka'.

Jón *verður stúdent* á morgun 'Jón blir student i morgon'.

Hann *þykir góður málari* 'han anses vara en bra målare'.

Oblika kasus

Ackusativ (A), dativ (D) och genitiv (G) kallas för oblika kasus. **Objektet** i en sats står alltid i ett oblikt kasus, oftast i ackusativ eller dativ, i enstaka fall i genitiv. Det bestäms i de flesta fall av **prepositioner** eller **transitiva verb** (§ 5 och § 10), i ett fåtal fall av adjektiv (se faktaruta i § 6).

prep.:	María talar <i>um Karl</i> (A) 'María pratar om Karl'	María situr <i>hjá Karli</i> (D) 'María sitter hos Karl'	María fer <i>til Karls</i> (G) 'María åker till Karl'
verb:	María <i>þekkir Karl</i> (A) 'María känner Karl'	María <i>hjálpur Karli</i> (D) 'María hjälper Karl'	María <i>saknar Karls</i> (G) 'María saknar Karl'
adj.:	María er <i>skyld Karli</i> (D) 'María är släkt med Karl'		

Det händer att ord står i oblikt kasus utan att de styrs av någon preposition eller verb. Ofta gäller detta fasta ordförbindelser eller idiomatiska uttryck med rötter i fornisländskan:

Þau eru hér *öllum stundum* (D) 'de är här hela tiden'.

Hún er svolítið *annars hugar* (G) 'hon är lite tankspridd'.

Ganska vanlig är **tidsackusativ** som antingen anger när något händer eller hur länge något varar:

Hann lá í rúminu *allan daginn* (A) 'han låg i sängen hela dagen'.

Hún var *marga daga* (A) að jafna sig 'det tog henne många dagar att återhämta sig'.

1.3 Numerus

Isländskan har **två numerus: singularis och pluralis**. Substantiv, adjektiv och pronomen ändrar former mellan singularis och pluralis, precis som i svenskan: *annar stór strákur – aðrir stórir strákar* 'en annan stor pojke – andra stora pojkar'. Det gör också verb, liksom var fallet i äldre svenska: *strákurinn borðar ís – strákarnir borða ís* 'pojken äter glass – pojkarna äter glass'.

1.4 Genus

Isländskan har **tre grammatiska genus: maskulinum, femininum och neutrum**. Det hänvisas till alla substantiv med *hann* (maskulinum, 'han'), *hún* (femininum, 'hon') och *það* (neutrum, 'det'). Grammatiskt genus har emellertid ingenting, formellt sett, med naturligt kön att göra. T.ex. har en dator feminint genus: *tölva*, medan skärmen är maskulinum: *skjár*; en diktare är neutrum: *skáld*, medan en hjälte är femininum: *hetja*.

Ord som är utrum i svenskan är i de flesta fall maskulinum eller femininum i isländskan. Substantiv med maskulint genus slutar i nominativ singularis ofta på **-ur**, t.ex. *hestur*, **-i**, t.ex. *penni*, eller på en dubbel konsonant, speciellt **-nn** och **-ll**, t.ex. *steinn*, *stóll*, medan ord i femininum ofta saknar ändelse, t.ex. *sól*, eller slutar på **-a** i nominativ singularis, t.ex. *kona*. Ord som är neutrum i svenskan är det i de flesta fall också i isländskan.

❶ Några ord som har ETT ANNAT GENUS i svenskan än i isländskan (här med bestämd artikel)

sv. utrum ~ isl. neutrum

blomman : blómið	kvällen : kvöldið	sommaren : sumarið
buren : búrið	luften : loftið	tobaken : tóbakið
chokladen : súkkulaðið	näbben : nefið	versen : versíð
honungen : hunangið	platsen : plássið	våren : vorið
hösten : haustið	skalden : skáldið	västen : vestið

sv. neutrum ~ isl. maskulinum, femininum

arvet : arfurinn (m.)	skåpet : skápurinn (m.)
blocket : blokkin (f.)	sockret : sykurinn (m.)
fingret : fingurinn (m.)	
pappret : pappírinn (m.)	
pärnet : peran (f.)	

1.5 Kongruensböjning

Grammatisk kongruensböjning innebär att substantiv, adjektiv, preteritum particip (= verbets adjektivform, t.ex. *bundinn* 'bunden'), pronomen, artiklar och räkneorden 1–4 "böjs samman" inom en fras. Det är substantiven i frasen som är grundläggande. De bestämmer vilket genus, kasus och numerus de övriga orden har. Om en sats inte har något substantiv och personer, djur eller saker och ting i stället omtalas med pronomen, är det pronomenet som råder vilket kasus, genus och numerus de övriga orden får, t.ex. *hann er góður* 'han är god', *hún er góð* 'hon är god', *það er gott* 'det är gott'. Notera att grammatisk kongruensböjning inte betyder att orden får samma böjningsändelser, utan det är böjningskategorierna som blir parallella.

I följande exempel bestämmer kasus på *vinur* 'vän' vilket kasus övriga ord i nominalfrasen får.

Hér sitja **tveir góðir vinir mínir** (N) 'här sitter två av mina goda vänner'.

Ég tala um **tvo góða vini mína** (A) 'jag pratar om två av mina goda vänner'.

Ég er hjá **tveimur góðum vinum mínum** (D) 'jag är hos två av mina goda vänner'.

Ég fer til **tveggja góðra vina minna** (G) 'jag åker till två av mina goda vänner'.

1.6 Stark böjning och svag böjning

Begreppen **stark** och **svag böjning** används ofta när man beskriver böjningen av substantiv och verb. Begreppen har dock olika innebörd beroende på vilken ordklass det handlar om.

❗ Svag och stark

Orden **svag** och **stark** är gamla etiketter som har använts länge för att lättare kunna klassificera större ordgrupper som böjs på ett liknande sätt. Vad gäller substantiven hade t.ex. "vokalböjning" (= svagt böjda substantiv slutar alltid på vokal i singularis) eller "mjuk" böjning (= vokaler är "mjukare" än konsonanter ...) varit lika bra termer. Begreppen *stark* och *svag* lancerades ursprungligen i 1800-talet av språkvetaren Jakob Grimm.

Substantiv

Om ett substantiv slutar på konsonant i något kasus i singularis kallas böjningen **stark**: *barn* N/A, *barni* D, *barns* G (neutr.) 'barn'; *sól* N/A/D, *sólar* G (fem.) 'sol'; *hestur* N, *hest* A, *hesti* D, *hests* G (mask.) 'häst'. Om det slutar på vokal i alla kasus i singularis kallas böjningen **svag**: *kona* N, *konu* A, D, G (fem.) 'kvinna'; *penni* N, *penna* A, D, G (mask.) 'penna'; *hjarta* N, A, D, G (neutr.) 'hjärta'. Ett substantiv har **antingen stark böjning eller svag böjning**, aldrig bådadera.

❗ Substantiv med svag böjning i femininum i isländskan motsvarar historiskt sett svenskans första deklination, den som får ändelsen *-or* i pluralis: *kona* – *konur*, jfr sv. *kvinna* – *kvinnor*. Svag böjning i maskulinum i isländskan motsvarar svenskans andra deklination, den som får ändelsen *-ar* i pluralis: *máni* – *mánar*, jfr sv. *måne* – *månar*. Det är dock inte någon fullständig genomgående regel att svagt böjda ord i isländskan motsvaras av svenska ord som böjs enligt första eller andra deklinationen.

Verb

Om ett **verb** slutar på **-aði**, **-ði**, **-di**, **-ti** i preteritum (dåtid), t.ex. *talaði*, *sagði*, *valdi*, *kyssti* 'talade, valde, sade, kysste', kallas böjningen **svag**. Om det inte har någon ändelse i preteritum, t.ex. *fór*, *baud* 'for, bjöd', kallas böjningen **stark**. Starka verb ändrar tempusformer (böjs) genom vokalväxling i verbstammen, *fara* – *fór*, *bjóða* – *baud*, jfr svenska och andra germanska språk. Ett **verb** har **antingen stark böjning eller svag böjning**, aldrig bådadera. (Några få undantag finns, där verb har ändrat böjningsklass under tidens lopp.)

1.7 Subjekt och objekt

Subjektet är den/det som utför handlingen i en sats. **Objektet** är den/det som utsätts för subjektets handling. I satsen *Alda kyssti Björn* 'Alda kysste Björn' är *Alda* subjektet, *Björn* är objektet och predikatet *kyssti* är ett transitivt verb (se § 10) som styr kasus på objektet. Liksom i svenskan kan satser börja på ett **formellt** ("oäkta") subjekt, *það* = *det*: *Það var Alda sem kyssti Björn* 'det var Alda som kysste Björn'; då kommer det egentliga subjektet, *Alda*, inte först utan längre fram i satsen.

❶ Subjektstvang

Isländskan har inte **subjektstvang** av exakt samma art som svenskan (och t.ex. engelskan). I svenskan måste varje mening ha ett subjekt, även när det inte syftar på något särskilt t.ex. i satser som sv. *idag är det kalt ute*. I isländskan är en motsvarande sats utan subjekt, *í dag er __ kalt úti*, och tillägg av ett *það*, motsvarande *det* i svenskan, skulle vara ogrammatiskt. – I en *om*-sats av typen *om det är kalt ute* har dock även isländskan i normalt språk ett formellt subjekt: *Ef það er kalt úti*.

1.8 Några viktiga punkter om ordföljd och satsbyggnad

Ordföljd och satsbyggnad i isländskan och i svenskan skiljer sig inte mycket åt. Båda språken är så kallade *SVO-språk*, dvs. normalordföljden är densamma i båda språken, subjekt-verb-objekt: isl. *Ég les bókina* – sv. *Jag läser boken*. Vidare är båda språken så kallade *V2-språk*, dvs. båda språken kräver att predikatsverbet i normala fall ska komma på andra plats i en sats även om man börjar satsen på något annat än subjektet, t.ex. ett adverb som isl. *nú*, sv. *nu*: isl. *Nú les ég bókina* – sv. *Nu läser jag boken* (jfr att det är annorlunda i engelskan: *I read the book now* ~ *Now I read the book*, inte *Now read I the book*).

I svenskan är ordföljden dock ofta avgörande för att man ska förstå sammanhanget, särskilt vilket ord som är ett subjekt och vilket som är ett objekt. I isländskan kan man på grund av kasusändelserna nästan alltid räkna ut detta. En strikt ordföljd är därför inte lika viktig i isländskan som i svenskan.

Följande satser har således samma grundbetydelse även om ordföljden skiljer sig.

- a. Strákurinn gaf hestinum hey 'pojken gav hästen hö'.
 subjekt verb indir.obj. dir.obj.
- b. Hestinum gaf strákurinn hey 'det var hästen som pojken gav hö åt'.
 indir.obj. verb subjekt dir.obj.

Det finns likväl viktiga skillnader mellan satserna: Sats a. är neutral medan sats b. är markerad, dvs. den skulle inte användas i ett neutralt påstående. I sats b. läggs vikt på, genom att objektet (*hästen*) har flyttats främst i satsen, att det *just är hästen* (och inte något annat djur) som fick hö. I svenskan skulle motsvarande ändring av ordföljden ändra innebörden; det vore som om hästen hade gett hö åt pojken!

Samma ordföljd i isländska bisatser som i huvudsatser

En viktig skillnad mellan isländskan och svenskan är att den så kallade ”BIFF-regeln” inte gäller för isländskan.¹ Det betyder att ett **satsadverbial** – dvs. ett adverb som inte bara bestämmer ett ord utan hela satsen (t.ex. *ekki* ’inte’, *aldrei* ’aldrig’, *alltaf* ’alltid’, *stundum* ’ibland’) – placeras i vanliga fall **efter** huvud verbet både i en huvudsats och i en bisats i isländskan. I svenskan står satsadverbialet också **efter** verbet i en huvudsats men däremot **före** verbet i en bisats.

huvudsats	bisats
isl. Ég fæ ekki kaffi.	Ég sofna †ef ég fæ ekki kaffi.
sv. Jag får inte kaffe.	Jag somnar †om jag inte får kaffe.
isl. Hún hefur aldrei verið gift.	Hún segir †að hún hafi aldrei verið gift.
sv. Hon har aldrig varit gift.	Hon säger †att hon aldrig har varit gift.

Genitivattribut och possessiva pronomen

• Placering

En annan viktig skillnad mellan isländskan och svenskan är att genitivattribut i isländskan står i vanliga fall **efter** ordet som de syftar på eller bestämmer, inte framför det som i svenskan.

isl. Mamma Stínu .	isl. Hús frænda míns .
sv. Stinas mamma.	sv. Min farbrors hus.

Också possessiva pronomen i isländskan står nästan alltid **efter** ordet som de bestämmer:

isl. Þetta er kakan mín
sv. Detta är min kaka.

Possessiva pronomen kan dock stå **före** ordet om man lägger särskild vikt på dem:

isl. Þetta er MÍN kaka!
sv. Detta är MIN kaka!

eller om nominalfrasen som bestäms inleds av ett adjektiv i superlativ eller ett räkneord:

isl. Ég fór í mitt lengsta / fyrsta / annað / þriðja frí til Spánar.
sv. Jag åkte på min längsta / första / andra / tredje semester till Spanien.

¹ Förkortningen ”BIFF” står för ”i Bisats kommer *Inte* Före det *F*inita verbet”. Regeln är dock mer generell än det och innebär att i en bisats i svenskan ska ett satsadverbial allmänt stå före det första verbet i satsen.

▪ Bestämndhet

(1) Om ett substantiv **efterföljs** (bestäms) av ett annat substantiv i genitiv – dvs. ett genitivattribut – har det första substantivet i vanliga fall inte bestämd artikel (jfr hur det är i svenskan):

isl. Taska_ Karls
sv. Karls väska_

isl. Hnakkur_ hjólsins
sv. Cykelns sadel_

isl. Hús_ hjónanna
sv. Makarnas hus_

(2) Om substantivet däremot efterföljs av ett **possessivt pronomen** (*minn, mín, mitt*) ska substantivet i vanliga fall, speciellt i talspråk och mindre formellt skriftspråk, ha en bestämd artikel:

isl. Taskan mín
sv. Min väska_

isl. Hnakkurinn minn
sv. Min sadel_

isl. Húsið mitt
sv. Mitt hus_

Detta gäller dock inte för de flesta ord som uttrycker släktskap och vänskap. De får ingen artikel och liknar i det svenskan:

isl. Pabbi_ minn, bróðir_ minn
sv. Min pappa_, min bror_

isl. Mamma_ mín, systir_ mín
sv. Min mor_, min syster_

isl. Dóttir_ mín, sonur_ minn
sv. Min dotter_, min son_

isl. Frænka_ mín, frændi_ minn
sv. Min kusin_

isl. Vinur minn_, vinkona mín_
sv. Min vän_, min väninna_

isl. Félagi minn_, kunningi_ minn
sv. Min kompis_

Bland undantag är *kona* 'fru', *maður* 'man' om makar, *kærasta* 'flickvän' och *kærasti* 'pojkvän':

isl. Konan_ mín.
sv. Min fru_

isl. Maðurinn minn
sv. Min man_

isl. Kærastan_ mín
sv. Min flickvän_

Om ordföljden är possessivt pronomen + substantiv (samma som är vanligast i svenska) är substantivet vanligtvis utan artikel (= som i svenska): *mín taska* 'min väska', *þitt hús* 'ditt hus'. Det samma gäller även för de demonstrativa pronomenen *sá* och *þessi*: *sú taska* 'den väska', *þetta hús* 'detta hus (det här huset)' (jfr §7.2).

Partikelverb och ordföljd

Om objektet till ett transitivt *partikelverb* i isländskan – dvs. verb av typen sv. *ta upp* + objekt – är ett trycksvagt (obetonat) (,) pronomen måste det placeras mellan verbet och partikeln:

'Taktu **hana** 'upp = sv. 'ta 'upp **henne**.

'Taktu **það** 'með í ferðina = sv. 'ta 'med **det** på resan.

Om objektet är ett betonat substantiv är placeringen oftast valfri:

'Taktu 'köttinn **upp** / 'Taktu 'upp 'köttinn = sv. 'ta 'upp 'katten.

'Taktu 'köttinn **með** í ferðina / 'Taktu 'með 'köttinn í ferðina = sv. 'ta 'med 'katten på resan.

Om verbet är intransitivt (t.ex. *fara*) är den normala ordföljden verb + partikel:

'Farðu **með** 'köttinn í ferðina = sv. 'ta **med** 'katten på resan.

Formellt ("oäkta") subjekt, *það* = *det*

Liksom i svenskan börjar man ofta meningar på ett formellt subjekt, *det*, isl. *það*: **Det är många rum i huset = Það eru mörg herbergi í húsinu.** Men om man vänder på meningen och börjar den med *i huset* / *í húsinu* blir resultatet ett annat i isländskan än i svenskan, eftersom det formella subjektet försvinner i isländskan:

I huset är **det** många rum = Í húsinu eru ..... mörg herbergi.

Subjunktionen *sem* = sv. *som* kan inte utelämnas

I vissa slag av svenska bisatser kan subjunktionen *som* utelämnas:

Kvinnan [som] hon talade med var inte min syster.

Bilen [som] jag tvättade var svart.

Första gången [som] jag åkte skidor föll jag ofta.

Det är inte möjligt i isländskan, där är subjunktionen obligatorisk i liknande satser:

Konan **sem** hún talaði við var ekki systir mín.

Bíllinn **sem** ég þvoði var svartur.

Í fyrsta sinn **sem** ég fór á skíði datt ég oft.

Indirekta satser med frågeord (*vad*, *vem*, *vilken*) som subjekt

I bisatser där ett av frågeorden *vad*, *vem*, *vilken* är subjektet i satsen måste man i svenskan lägga till partikeln *som*. Så är det **aldrig** i motsvarande satser i isländskan (och inte heller t.ex. i engelskan):

sv. Alda vet inte **vem som** kommer till festen i kväll.

isl. Alda veit ekki **hver** ..... kemur í veisluna í kvöld.

sv. Man vet aldrig **vad som** kan hända.

isl. Maður veit aldrei **hvað** ..... getur gerst.

sv. Han berättade **vilken bok som** var bäst.

isl. Hann sagði **hvaða** bók ..... væri best.

1.9 Några konstruktioner med verb

Tid

- **vera að + infinitiv** betyder att (1) något pågår (durativ) eller (2) just ska inträffa:

- (1) Ég er að lesa 'jag läser'.
Ég er að skrifa bréf 'jag skriver ett brev'.
- (2) Hann er að fara 'han skall just ge sig iväg'.
Þeir eru að koma 'de är på väg; de anländer just nu'.

Se böjningen av
verbet *vera* s. 134.

Denna konstruktion är vanligtvis enbart möjlig med verb som innebär en process eller utveckling. T.ex. är *ég er að standa* eller *ég er að vita* inte språkligt godtagbara meningar.

- **fara að + infinitiv** betyder 'börja, sätta i gång med att':

- Nú fer að rigna 'nu börjar det regna'.
Við förum að byrja 'vi börjar alldeles strax'.
Nú fer ég að skilja þetta 'nu börjar jag förstå detta'.

Se böjningen av
verbet *fara* s. 116.

I talspråk kan man kombinera *vera að* och *fara að*, t.ex. *þeir eru að fara að byrja* 'de börjar just'; *ég er að fara að koma* 'jag kommer strax'.

- **eiga eftir að + infinitiv** betyder 'att ha ngt kvar, att inte ha gjort ngt, att ngt kommer att ske':

- Ég á eftir að lesa bókina 'jag har kvar att läsa boken'.
Við eigum eftir að kaupa í matinn 'vi har kvar att handla'.

Se böjningen av
verbet *eiga* s. 135.

Avsikt

- **ætla að + infinitiv** 'ha för avsikt, tänka, ämna', ibland utan *að* + verb i betydelsen 'ska till/på':

- Hún ætlar að verða bóndi 'hon ämnar bli bonde'.
Við ætlum í bíó 'vi ska på bio'.

Se böjningen av
verbet *ætla* s. 134.

Verbet *ætla* uttrycker i alla vanliga fall en egen vilja hos subjektet.

Behov

- **þurfa að + infinitiv** 'behöva, måste' (se även *verða að* här nedan):

- Ég þarf að skreppa heim 'jag behöver/måste kila hem ett tag'.
Ég þarf að kaupa betri penna 'jag behöver köpa en bättre penna'.

Se böjningen av
verbet *þurfa* s. 135.

Nödvändighet

▪ **verða að + infinitiv** 'måste, vara tvungen till' uttrycker ett starkare behov än *þurfa að*, dvs. att något är absolut nödvändigt, oundvikligt eller förutbestämt (se även *eiga að* här nedan):

Ég verð að skreppa heim 'jag måste kila hem ett tag' (det är nödvändigt!).
Við verðum að fara varlega ('varsamt') í umferðinni 'vi måste vara försiktiga i trafiken'.
Hann er svo þreyttur að hann verður að hvíla sig 'han är så trött att han måste vila'.

Se böjningen
av verbet
verða s. 134.

I opersonliga konstruktioner används *verða* + preteritum particip i neutrum om något som är fastbestämt. Meningen inleds med ett *það* 'det':

Það verður farið klukkan níu á morgun 'man/vi åker kl 9 i morgon'.
(Mera skriftspråkligt, utan ett inledande *það*: Farið verður klukkan níu á morgun.)
Það verður stoppað í Hveragerði 'man/vi stannar i Hveragerði'.
(Mera skriftspråkligt, utan ett inledande *það*: Stoppað verður í Hveragerði.)

Förpliktelse

▪ **eiga að + infinitiv** 'ska' uttrycker vanligtvis förpliktelse av något slag:

Gangandi vegfarendur eiga að bíða eftir grænu ljósi (D) 'fotgängare ska/bör vänta på grönt ljus'.
Ég á að fara heim núna 'jag ska/bör åka hem nu'.

Ibland uttrycker den dock enbart en viss osäkerhet, t.ex. i meningar som den här:

Ég veit ekki hvort² ég á að kaupa fisk eða kjöt 'jag vet inte om jag ska köpa fisk eller kött'.

I en interaktiv **fråga** i första person (vanligtvis pluralis) av typen "Ska vi (inte) åka hem?", "Ska vi (inte) gå ut och kaka?" etc., där den som ställer frågan både vill uttrycka sin egen önskan och samtidigt be om den andra personens åsikt, använder man också *eiga*:

Eigum við (ekki) að fara heim? 'ska vi (inte) åka hem?'.
Eigum við (ekki) að fara út að borða? 'ska vi (inte) gå ut och kaka?'.

Om det **inte** gäller en fråga utan ett motsvarande interaktivt **förslag** (påstående), av typen "vi ska (inte) åka hem", använder man däremot verbet *skulu* 'ska': *Við skulum (ekki) fara heim*.

I opersonliga konstruktioner används *eiga að* i 3:e person singularis om något som är fastbestämt, men inte lika fastbestämt som *verða* med infinitiv (se ovan):

² Om *hvort*: Se §12, under 2. *Interrogativa (frågande) subjunktioner: hvort* 'om, ifall, huruvida'.

Það á að fara klukkan níu á morgun 'man/vi ämnar åka kl 9 i morgon'.
Það á að stoppa í Hveragerði 'man/vi ämnar stanna i Hveragerði'.

En avslutad handling

▪ **vera búinn að + infinitiv** (eg. 'vara färdig med' + verb) är det vanligaste sättet att återge perfektiv verbaspekt i isländskan, d.v.s. en avslutad handling där svenskan använder *ha* eller *hade* + verb:

Ertu búin(n) að lesa bókina? 'har du läst boken?'.
Ég var búin(n) að borða 'jag hade ätit'.

Denna konstruktion används även ifråga om en (långvarig) icke avslutad handling:

Ég er búin(n) að bíða lengi 'jag har väntat länge'.
Hún er búin að þekka hann í nokkra mánuði 'hon har känt honom i några månader'.

Ordformen *búinn* (mask.), *búin* (fem.), *búið* (neutr.) är nominativformer av preteritum particip av *búa*, dvs. singularis *búinn/búin/búið*, pluralis *búnir/búnar/búin* (jfr s. 71).

i Om *vera að* och *vera búinn að*

Verbkonstruktionerna *vera að* + infinitiv 'hålla på med ngt' och *vera búinn að* + infinitiv 'vara färdig med, ha gjort ngt' beskrivs ibland som aspekt-konstruktioner. Med begreppet **aspekt** åsyftas en verbal böjningskategori (eller i vissa språk en syntaktisk konstruktion) som anger om ett verbs handling är tillfällig eller upprepad, avslutad eller oavslutad.

Om att något är möjligt

▪ **geta + pret. part., neutrum** (jfr supinum) 'kunna', 'förmå'; 'ha möjlighet'.

Hún getur ekki farið því að hún er veik 'hon kan inte åka därför att hon är sjuk'.
Geturðu hjálpað henni? 'kan du hjälpa henne?'.

Se böjningen av verbet *geta* s. 134 och *geta* + supinum-form s. 97.

▪ **eitthvað er hægt / ekki hægt** används om något som är möjligt eller omöjligt, 'kan, går':

Er hægt að fá þessa bók lánaða? 'kan man (får man) låna denna bok?'.
Er hægt að tala dönsku í Svíþjóð? 'kan man (går det att) prata danska i Sverige?'.
Það er hægt að keyra bílinn hratt 'man kan (det är fullt möjligt att) köra bilen snabbt'.

2 Ljudsystemet

2.1 Accent och längd

Isländska ord har alltid huvudbetoning (huvudtryck) på första stavelsen, även lånord som *'bensín*, *'píanó* och *'banani*. Vissa prefix kan dock ha svagare betoning än huvudorddelen, t.ex. *full-*, *hálf-* m.fl. när betydelsen är modal snarare än bokstavlig: *kaffið er full* 'sterkt' 'kaffet är lite för starkt', *hann er hálf* 'slappur' 'han är lite dålig'.

Isländskan skiljer inte på grav och akut accent (ordaccent), som är en viktig del av svensk fonologi.

Kvantitet (längd) i isländskan motsvarar i stort sett den i svenskan: En **betonad** stavelse består av (a) en enkel lång vokal, t.ex. *á* 'å, flod' (V:), (b) en lång vokal och en kort konsonant, t.ex. *úr* 'ur, klocka' (V:K); (c) en kort vokal och en lång konsonant / konsonantkluster, t.ex. *egg* 'ägg', *ösp* 'asp' (VK:, VKK). Språkljudens kvantitet i en stavelse är därför förutsägbar så som i svenskan, dvs. en betonad stavelse har alltid ett långt språkljud, antingen en lång vokal eller en lång konsonant / konsonantkluster. (Se vidare "Långa och korta vokaler" i §2.3.1). En och samma betonade stavelsen kan däremot inte bestå av två korta ljud (VK) eller två långa (V:K:), vilket var möjligt i de forna nordiska språken. En **obetonad** stavelse (i princip alltid den andra stavelsen i tvåstaviga resp. den sista stavelsen i flerstaviga ord) är alltid kort.

2.2 Alfabetet

Det isländska alfabetet innehåller formellt 32 bokstäver:

a [a:]	ð [ɛ:ð]	g [jɛ:]	j [jɔ:ð]	n [ɛn:]	r [ɛr:]	ú [u:]	ý [i:]
á [au:]	e [ɛ:]	h [hau:]	k [kʰau:]	o [ɔ:]	s [ɛs:]	v [vaf:]	þ [θɔ(r)tɲ]
b [bjɛ:]	é [jɛ:]	i [i:]	l [ɛtl], [ɛl:]	ó [ou:]	t [tʰjɛ:]	x [ɛxs], [ɛks]	æ [ai:]
d [djɛ:]	f [ɛf:]	í [i:]	m [ɛm:]	p [pʰjɛ:]	u [y:]	y [i:]	ö [œ:]

(Uttal ges i hakparentes; 'ː' betyder 'lång'. Om symbolen þ, ð och j, se förklaring i avsnitt 2.3.2.)

Bokstäverna **y** och **ý** kallas "ufsílon-i", resp. "ufsílon-í" (skrivs ibland "ypsilon-y", "ypsilon-ý"). De har inget självständigt ljudvärde, utan uttalas exakt som **i** och **í**. (Se nästa sida.)

Bokstäverna/ljuden **þ** och **ð** har en s.k. "komplementär spridning", var och en förekommer enbart i ett visst sammanhang, dvs. **ð** förekommer endast inuti eller i slutet av ord medan **þ** har sin plats i början av ord, t.ex. *þunnur* 'tunn' samt i sammansättningar med ordstammar som börjar på **þ**, t.ex. *óþarfur* 'onödig', och dessutom i enstaka lånord, speciellt namn: *Íþaka* 'Ithaka', *Óþelló* 'Othello'.

Bokstäverna **c**, **q** och **w** används i skriftspråket i en del utländska ord och namn, och fram till 1974 användes **z** för **s** som uppstått ur **ðs**, **ds** eller **ts**.

Det är viktigt att skilja noggrant mellan vokalerna **a**, **e**, **i**, **o**, **u**, **y** å ena sidan och **á**, **é**, **í**, **ó**, **ú**, **ý** å den andra, både i uttal och i skrift. Skillnaden mellan t.ex. **a** och **á**, eller **i** och **í**, är lika viktig i isländskan som den mellan **a** och **ä** eller **a** och **å** i svenskan.

2.3 Ljuden

Isländskan har 30 fonem (det talade språkets minsta betydelseskiljande enhet), dvs. 13 vokalfonem: /a, á, au, e, ei, i, í, o, ó, u, ú, æ, ö/, och 17 konsonantfonem: /p, b, t, d, k, g, f, v, ð/p, s, j, ʝ, h, m, n, l, r/. Enligt tradition bär fonemen samma namn som de bokstäver som de oftast motsvarar i skriftspråket. Undantaget är fonemet /ɣ/, 'mjukt g' (frikativa), som i skriftspråket skrivs **g** (*saga*, *vegur*, *Bogi*) men som oftast betraktas som ett annat fonem än /g/, dvs. 'hårt g' (klusil), som även det återges som **g** i skriftspråket (*gata*, *tunga*, *Helga*). Namnet på det fonem som avser 'dental frikativa' återges ibland som /ð/, ibland som /p/ eftersom ljuden [ð] och [p] (det senare återges [θ] i det internationella fonetiska alfabetet) mestadels är i en komplementär distribution (jfr ovan).

2.3.1 Vokalerna

Vokalfonemen är sammanlagt 13: åtta monoftonger (enkla vokalljud) och fem diftonger. Uttal ges i hakparentes, enligt det internationella fonetiska alfabetet, IPA, fonemnamnen syftar på de bokstäver de oftast motsvarar i skriftspråket:³

	främre		bakre	
	orundad	rundad	orundad	rundad
sluten	/í/ = [i]			/ú/ = [u]
halvsluten	/i/ = [ɪ]	/u/ = [ʊ]		
halvöppen	/e/ = [ɛ]	/ø/ = [œ]		/o/ = [ɔ]
öppen			/a/ = [a]	

Diftonger: /á/ = [au], /æ/ = [ai], /ei/ = [ei], /au/ = [øy] ([øi]), /ó/ = [ou]

Dessutom finns uttalsvarianterna (allofonerna) [yi] och [ɔi] för fonemen /u/ och /o/ framför [j] (se nedan), t.ex. i *hugi* [hyi:jɪ] 'sinne, håg' och *bogi* [bøi:jɪ] '(pil)båge'.

³ I många handböcker används *hög*, *mellanhög*, *mellanlåg* och *låg* (eller motsvarigheter till dessa på andra språk) för att beskriva vokalernas öppningsgrad. Här används orden *sluten*, *halvsluten*, *halvöppen* och *öppen*.

Om uttalet: Isländskt **a** låter ung. som ett finskt eller tyskt **a**; fonemiskt räknas det bland de bakre vokaler, uttalsmässigt närmar det sig att vara en central öppen eller halvöppen vokal, [a] eller [ɛ]. Vokalen **í** [i] uttalas som svenskt **i** i *bita*; **i** [ɪ] låter ungefär som svenskt **i** i *finna*; **e** [ɛ] låter som ett mellanljud mellan svenskt **e** och **ä**; **u** [ʏ] närmar sig svenskt **u** i *hund*; **ö** [œ] låter som svenskt **ö** i *göra*; **ú** [u] låter som svenskt **o** i *sol*; **o** [ɔ] låter ungefär som svenskt **å**.

Om bokstäverna 'y', 'ý' och 'ey' och hur de passar in i systemet, se här nedan. Bokstaven 'é' står för konsonanten [j] + vokalen [ɛ].

Isländskan saknar y-ljud

Isländskan har numera ingen rundad sluten vokal svarande till svenskans /y/. Den fick redan i senmedeltida isländska samma uttal som den orundade motsvarigheten, **i**, **í**. Skrivtecknen 'y', 'ý' och 'ey' används dock fortfarande enligt respektive ords historiska ursprung. Således skrivs t.ex. *týna* 'tappa bort' medan det uttalas [tʰ:ina], exakt som ordet *tína* 'plocka'. Det kan dock påpekas att slutet av diftongen **au** oftast har en **y**-klang: *haus* 'huvud' [høy:s].

Tunga och lätta vokaler

De vokaler som i skriftspråket återges med **á**, **í/ý**, **ó**, **ú**, **æ**, **ei/ey**, **au**, samt ljudkombinationen **é** (konsonanten / halv vokalen [j] + vokalen [ɛ]) kallas här för "tunga" vokaler. De har bl.a. en liknande verkan på uttalet av vissa konsonanter. Jfr § 3.1.1 om nominativ i ord av typen *bill*, *steinn* etc. och § 6.2.1 om vissa adjektiv. Vokalerna **a**, **e**, **i/y**, **o**, **u** och **ö** brukar kallas för "lätta" vokaler.

Långa och korta vokaler

Alla vokaler kan vara både långa och korta. För det mesta gäller det samma om vokallängd i isländskan som i svenskan (1–3 här nedan), jfr § 2.1).

En vokal är lång

- (1) när den står för sig själv, t.ex. *á* 'på', *í* 'i';
- (2) när den står i slutet av ett ord, t.ex. *ró* 'lugn', *tá* 'tå';
- (3) när den står framför en enkel konsonant, t.ex. *ber* 'bär', *möl* 'grus';
- (4) när den står direkt framför en tvåkonsonantförbindelse som består av **p**, **t**, **k**, **s** plus **j**, **v**, **r**:

neþja 'kyla'	(ex. på -pv- saknas)	snupra 'skälla på ngn'	} OBS: Lägg denna regel på minnet!
hetja 'hjalte'	uppgötva 'upptäcka'	betri 'bättre'	
vekja 'väcka'	vökvi 'vätska'	Akranes (ortnamn)	
Esja (fjällnamn)	tvisvar 'två gånger'	Esra (mansnamn)	

En vokal är **kort** när den står före en dubbel konsonant, t.ex. *pabbi* 'pappa', eller före en konsonantförbindelse annan än de ovannämnda i (4), t.ex. *hönd* 'hand'. Alla vokaler är korta i obetonade stavelser, t.ex. i ändelserna i *maður*, *hestarnir*. (Jfr. § 2.1).

Långa och korta vokaler uttalas ung. på samma sätt förutom att /e/, /o/ och /ö/ tenderar till att få en liten diftongering när de är långa: *ber* [b^eε:r] 'bär', *vor* [v^oɔ:r] 'vår', *möl* [m^oœ:l] 'grus'.

Samma regler om längd gäller för monoftonger och diftonger.

Uttal av vokaler framför *gi*

Framför **gi** uttalas skriftspråkets **a**, **e**, **i**, **o**, **u** och **ö** som diftonger, och **g**-et uttalas som **j**.

a+gi : [ai:+ji], **e+gi** : [ei:+ji], **i+gi** : [ii:+ji], **o+gi** : [oi:+ji], **u+gi** : [yi:+ji], **ö+gi** : [øi:+ji]

Exempel:

hagi [hai:ji] 'hage'	stigi [stii:ji] 'trappa'	hugi [hvi:ji] 'sinne'
vegir [vei:jir] 'vägar'	bogi [bøi:ji] 'båge'	sögin [søi:jim] 'sågen'

Ett äldre uttal finns fortfarande på det östliga södra Island, där ovannämnda ljud uttalas som långa monoftonger, samtidigt som **g**-et uttalas som **j**: *hagi* [ha:ji], *bogi* [bɔ:ji] etc.

Uttal av vokaler framför *ng* och *nk*

Framför **ng** och **nk** uttalas skriftspråkets **a**, **e** och **ö** som diftonger, [au, ei, öy], och **i** och **u** som slutna (höga) vokaler, [i, u]. Exempel:

Före **ng**: *langur* [launǰʏr] 'lång', *lengur* [leiuǰʏr] 'längre', *söngur* [søyuǰʏr] 'sång', *finger* [fiuǰʏr] 'finger', *ungur* [uǰʏr] 'ung'

Före **nk**: *banka* [bauŋka] 'banka', *seinka* [seiŋka] 'försena', *hönk* [høyŋk] 'öglä', *vinka* [viŋka] 'vinka', *dunkur* [duŋkyr] 'dunk'

Rester av ett äldre uttal finns på de nordliga Västfjordarna (nordvästliga Island), där **a** och **ö** uttalas som monoftonger: *langur* [lanǰʏr], *söngur* [sœuǰʏr]. Detta uttal är nu på väg att försvinna.

2.3.2 Konsonanterna

Konsonantfonemen är 17: /p, b, t, d, k, g, f, v, ð/p, s, j, γ, h, m, n, l, r/.⁴

		bilabial	labio-dental	dental	alveolar	palatal	velar	laryngal
klusiler	aspirerat	p ^h		t ^h		c ^h	k ^h	
	oaspirerat	p (b)		t (ð)		c (j)	k (g)	
frikativer	tonande		v	ð		j	γ	
	tonlösa		f	θ	s	ç	x	h
nasaler	tonande	m		n		ɲ	ŋ	
	tonlösa	m̥		n̥		ɲ̥	ŋ̥	
lateraler	tonande			l				
	tonlösa			l̥				
vibranter	tonande			r				
	tonlösa			r̥				

Ring under / över konsonanter betyder att ursprungligt tonande konsonanter har blivit tonlösa, vilket är mycket vanligt i isländskan.

Om uttalet:

- [ð] 'ð' och [θ] 'þ' är samma konsonanter som de första ljuden i engelskans *this* resp. *thing*
- [c^h] och [c] motsvarar någorlunda **k+j** resp. **g+j** (kan också återges i ljudskrift som [k^hj] & [g^hj])
- [γ] är ett öppet **g** (dvs. frikativa)
- [ç] är ett ljud som liknar **h+j** (jfr tyskans *ich, mich* etc.)
- [x] är ett öppet **k** (dvs. frikativa)
- [ɲ] (tonande) och [ɲ̥] (tonlöst) är **n** med *j*-klang (liknar **n+j**, ex. *lengi* [leɪɲɲɪ] 'länge')
- [ŋ] (tonande) och [ŋ̥] (tonlöst) är **n** med *g*-klang (liknar **n+g**, ex. *langur* [laʊŋgʏr] 'lång')

❗ Några fonetiska symbol

De fonetiska symbolen [b] resp. [p], [ð] resp. [t], [j] resp. [c] och [g] resp. [k] är enbart olika tecken för samma oaspirerade och tonlösa ljud.

Symbolen [b], [ð], [j], [g] används i denna bok för att återge uttalet av klusiler som tillhör fonemen /b/, /d/ och /g/, vilka genomgående *har blivit tonlösa* i språket, t.ex. 'd' i *dansa* [ðansa] 'dansa' och *senda* [senda] 'sända'.

Symbolen [p], [t], [c], [k] (utan ett aspirationstecken, ^h) används däremot för att återge uttalet av samma ljud när de tillhör fonemen /p/, /t/ och /k/ när de *har blivit oaspirerade mellan vokaler*, vilket ursprungligen var dialektalt men som numera gäller i hela landet utom på norra Island; t.ex. 'k' i *baka* [b̥a:ka] 'baka', jfr norra dialekten och äldre uttal: [b̥a:k̥a].

Detta återspeglar den isländska ortografin och är därför förhoppningsvis till hjälp för användarna av denna bok.

⁴ Konsonantfonemen räknas ibland för att vara lite fler, beroende på hur språkljuden analyseras. Här anses de vara 17.

2.3.2.1 En översikt avseende uttal av konsonanterna

1. **b, d** och **g** är tonlösa, [b, d, ʝ, ɡ], ungefär motsvarande finska **p, t** och **k**.
2. I konsonantförbindelserna **dj, tj** uttalas båda konsonanterna: *djöfull* [dʝœ:vʏtl] 'djävul', *djarfur* [dʝarvʏr] 'djärv'; *tjara* [tʰja:ra] 'tjära', *tjón* [tʰjou:n] 'skada'.
3. **f** uttalas nästan alltid som [v] mellan vokaler: *hafa* [ha:va]. Dessutom före och efter [r]: *hafrar* [havrar] 'havre', *arfur* [arvʏr] 'arv' samt före [ð]: *hafði* [havðɪ] 'ha, hade' och efter [l]: *álfur* [aulvʏr] 'alf, älva'. Också ofta i sammansättningar framför andra konsonanter, speciellt om de är tonande: *hafmey* 'sjöjungfru (inte framför **s**: *hafskip* 'havs gående skepp'). – Undantag är några lånord så som *slaufa* [slœi:fa] 'fluga' (dansk *sløjfe*), *sófi* [sou:fi] 'soffa'.
4. I inljud uttalas **fl** och **fn** som [pl] och [pn], utan aspiration på [p]: *kafli* [kʰaplɪ] 'kapitel', *sofna* [sœpna] 'somna'. Dock inte i sammansättningar: *hóflegur* 'måttfull', *afnema* 'avskaffa'.
5. **fnd, fnt** uttalas alltid [mt] resp. [m̥t]: *hefnd* [hœmt] ([hœm̥d]) 'hämd', *efnt* [œm̥tʰ] 'uppfyllt'.
6. **fld, flt** uttalas alltid "omvänt", dvs. [lvt] resp. [l̥ft]: *efldi* [œlvɔɪ] 'främjade', *eflt* [œl̥ftʰ] / [œlftʰ] 'främjat'. **F/v**-ljudet är ofta svagt eller försvinner helt.
7. Konsonantförbindelserna **gj, kj** uttalas som palatala klusiler: *gjald* [jald] 'betalning', *gjörð* [jœrð] 'fälg på cykel', *kjáni* [cʰau:nɪ] 'dumbom', *kjóí* [cʰou:ɪ] 'labb' (fågel).
8. **hj** uttalas som tonlöst **j**: *hjól* [çou:l] 'cykel'. Samma ljud förekommer t.ex. i tyskans *ich*.
9. **hn** uttalas som tonlöst **n**: *hnefi* [nœ:vi] 'näve', *hnífur* [nɪ:vʏr] 'kniv'.
10. **hl** uttalas som tonlöst **l**: *hlæja* [lœi:ja] 'skratta', *hlutur* [l̥y:txwʏr] 'sak, ting'.
11. **hv** uttalas [kʰv]: *hvalur* [kʰva:lʏr] 'val'. Rester av äldre uttal, [hw-] / [xw-], finns på södra Island.
12. **g** uttalas på följande sätt:
  - (a) Som **j** mellan en vokal och [ɪ]: *bogi* [bœi:jɪ] 'båge', *segir* [sei:jɪr] 'säger' etc.
  - (b) Som en tonande velar frikativa,⁵ [ɣ], mellan andra vokaler, samt mellan en vokal och [ð] och [r]: *saga* [sa:ɣa] 'saga', *vegur* [vœ:vʏr] 'väg', *sagði* [saɣðɪ] 'sade', *sigra* [sɪɣra] 'segra'. Samma ljud finns i spanskan, t.ex. *Malaga*.
  - (c) Som en tonlös velar frikativa, [x], före **s** och **t**: *hugsa* [hyksa] 'tänka', *sagt* [saxt] 'sagt'. Samma ljud finns i tyskan, t.ex. *Achtung*.
  - (d) Som en klusil i andra fall: *sigla* [sɪɣla] 'segla', *rigna* [rɪɣna] 'regna', *Sigga* [sɪɣ:a], *gala* [g̊:ala] 'gala', *gladur* [g̊la:ðʏr] 'glad', *grjót* [g̊rjou:tʰ] 'sten'; *gista* [jɪsta] 'över natta', *Gíslí* [jɪstlɪ] etc. – Se också nästa punkt.
13. **k** och **g** blir palataliserade framför de främre vokalerna **í/ý, i/y, e, é, ei/ey**, samt **æ**: *gista* [jɪsta] 'övernatta', *kinn* [cʰm:] 'kind', men inte framför vokalerna **a, á, au, o, ó, u, ú** och **ö**.
14. **k** uttalas som tonlös velar frikativa före **t**: *lykt* [lɪxt] 'lukt', hos många också före **s**: *loksins* [lœksɪns] 'äntligen' – numera vanligare som klusil: [lœksɪns].

⁵ Uttalas genom att tungryggen trycks mot mjuka gommen, medan luftflödet dock inte stoppas helt.

15. I konsonantförbindelsen **lj** uttalas båda ljuden (jfr **dj**- etc. ovan): *ljós* [ljou:s] 'ljus'.
16. **ll** uttalas på följande sätt:
- (a) Som [tl] i de flesta fall i inhemska ord: *bill* [bitl] 'bil', *falla* [fatla] 'falla'.
- ☛ Dock som [l:] framför **s**: *alls*, *ills* (G mask./neutr. av *allur* 'all', *illur* 'stygg') och [l] (tonlöst) framför **t**: *allt*, *illt* (N neutr. av *allur*, *illur*).
- (b) Som långt [l:] i smeknamn och i de flesta yngre lånord: *Kalli* [kʰal:l], *Silla* [sil:a]; *selló* [sɛl:ou] 'cello', *pilla* [pʰil:a] 'piller'.
- ☛ I några personnamn uttalas **ll** som [l:]: *Halldór* (mask.), *Halldóra* (fem.) (men [tl] t.ex. i *Hallgrímur* (mask.), *Hallfríður* (fem.)).
  - ☛ I sammansättningar uttalas **l+l** som [tl] eller [l:] beroende om orden känns sammansatta eller inte: *fallegur* 'snygg' känns inte som sammansatt och uttalas [fatleyvr]; *gulleitur* 'gulaktig' känns som sammansatt och uttalas [gʷyl:eityr].
17. **nn** uttalas på följande sätt:
- (a) Som [n:] efter lätta vokaler: *hann* [han:] 'han', *enn* [ɛn:] 'ännu', *minn* [min:] 'min', *mun* [myn:] 'mun' (ack.), *fönn* [fœn:] 'snödriva'.
- (b) Som [tn] efter tunga vokaler: *Brjánn* [brjautn] (mansnamn), *steinn* [steitn] 'sten', *fínn* [fitn] 'fin', *tónn* [tʰoutn] 'ton', *brúnn* [brutn] 'brun', *grænn* [graitn] 'grön'.
- ☛ Undantag: **nn** i den bestämda artikeln uttalas alltid [n:], även efter tunga vokaler: D sg. *í ánni* 'i ån', D sg. *hjá kúnni* 'hos kon', D sg. *í klónni* 'i klon' etc.
18. Klusilerna **p**, **t** och **k** är svagt aspirerade mellan vokaler: *api* [a:pɪ] 'apa', *vaka* [va:ka] 'vaka', *vita* [vi:ta] 'veta', förutom dialektalt på norra Island där de är starkt aspirerade, *api* [a:pʰɪ], *vaka* [va:kʰa], *vita* [vi:tʰa] etc.
19. Konsonantförbindelserna **pp**, **tt**, **kk** och **p/t/k + l/m/n** inleds alltid av ett starkt **h**-ljud, så kallad "preaspiration": *hoppa* [hɔhpa] 'hoppa', *epli* [ɛhpli] etc.
20. **pt** uttalas [ft]: *djúpt* [djuft] 'djupt'.
21. **rl** och **rn** uttalas [rtl], [rtn]: *varla* [vartla] 'knappast', *barn* [bartn] 'barn', *örn* [œrt] 'örn'. I många ord, speciellt i mycket vanliga ord, försvinner sedan **r**: *varla* [vatla], *barn* [batn].
22. **sl** och **sn** uttalas oftast med ett t-inskott, [stl] och [stn]: *slá* [stlau:] 'slå', *snjór* [stnjou:r] 'snö'.
23. De tonande ljuden **r**, **l**, **m** och **n** blir tonlösa framför konsonanterna **p**, **t** och **k** (gäller dock inte för **l**, **m** och **n** dialektalt på norra Island), också **r** framför **s**:
harpa [harpa] 'harpa'	varta [var̥ta] 'vårta'	harka [har̥ka] 'hårdhet'	Yrsa [iṛsa] (namn)
stelpa [stɛlpa] 'tjej'	elta [ɛl̥ta] 'följa efter'	túlkur [tʰuḷkyr] 'tolk'	
lampi [lam̥pi] 'lampa'	heimta [heim̥ta] 'kräva'	rýmka [rim̥ka] 'vidga'	
(n+p blir till mp i uttal)	vanta [van̥ta] 'fattas'	vinka [viŋ̥ka] 'vinka'	
24. I ljudförbindelserna **sj**, **skj** och **ski-**, **stj**, **tj**, **kj** uttalas alla ljud: *sjór* [sjou:r] 'hav', *skjól* [scou:l] 'lä', *skinn* [scin:] 'skinn', *stjarna* [stjartna] 'stjärna', *tjón* [tʰjou:n] 'skada', *kjöt* [cʰœ:tʰ] 'kött'.

2.4 Några ljudväxlingar

2.4.1 U-omljud

Så kallas en ljudväxling när ett **a** ändras till **ö** under påverkan av ett efterföljande **u** i samma ord: *Þetta er kaka* 'det här är en kaka'. *Við bökkum köku* 'vi bakar en kaka'.

❶ Inskottsvokalen **u** utlöser aldrig ett u-omljud

Den för isländskan mycket typiska ändelsen **-ur**, som vi hittar främst i maskulinum, stark böjning (substantiv och adjektiv), har uppstått ur en äldre ändelse **-r** plus en **inslottsvokal** (svarabhakti-vokal), **u**. Nyisländskans *fagur dagur* 'en vacker dag' motsvaras således av fornisländskans *fagr dagr*. Denna u-inslottsvokal orsakar inte ett u-omljud.

Inskottsvokalen förekommer främst efter en konsonant som i fornisländskan omedelbart efterföljdes av ett **r** i slutet av ordet, t.ex. fornisl. *matr* → nyisl. *matur* 'mat', *hestr* → nyisl. *hestur*. Förutom i maskulina ord förekommer u-inslottet också i vissa feminina ord, t.ex. i kvinnonamnen *Hildr*, *Þrúðr* m.fl. → *Hildur*, *Þrúður*.

Ibland har det omljudsvällande **u**:et försvunnit under tidens lopp (se nästa sida, *U-omljud där ett u har tidigare funnits*).

En vokal i ordet mellan **a**:et och **u**:et bromsar u-omljudet: *Andrea* (N) – *Andreu* (A); *Asía* (N) – *Asíu* (A); *María* (N) – *Maríu* (A); *satúra* (N) – *satúru* (A) 'satir'.

U-omljud är den ljudväxling som oftast förekommer i isländskan. De vanligaste ställen är de följande.

U-omljud framför ett **u**

1. Feminina substantiv med stamvokalen **a**

Alla svagt böjda feminina substantiv slutar på **-u** i A, D, G singularis, på **-ur** i N och A pluralis och på **-um** i D pluralis (jfr § 3.5). Följaktligen ändras stamvokalen **a** alltid till **ö** i dessa kasus.

Saga – sögu, pl. sögur 'saga – sagor'.

Anna, Sandra – Önnu, Söndru (kvinnonamn).

2. Alla substantiv och adjektiv med stamvokalen **a** i dativ pluralis

I samtliga substantiv och adjektiv som har **a** i stammen ändras vokalen till **ö** i dativ pluralis eftersom böjningsändelsen alltid är **-um**.

substantiv, mask.: Grænn dalur – í grænum dölum 'en grön dal – i gröna dalar'.

substantiv, fem.: Stutt saga – í stuttum sögum 'en kort berättelse – i korta berättelser'.

substantiv, neutr.: Nýtt land – í nýjum löndum 'ett nytt land – i nya länder'.

adjektiv: Latur strákur – hjá lötum strákum 'en lat pojke – hos lata pojkar'.

3. Adjektiv med stamvokalen *a*: Pluralisformer i bestämd form

Samtliga adjektiv slutar på **-u** i alla kasus i pluralis i bestämd form, positiv och superlativ, jfr § 6.1 s. 60. Följaktligen ändras stamvokalen **a** alltid till **ö** i dessa kasus.

Langa kvæðið – löngu kvæðin 'den långa dikten – de långa dikterna'.

Gamli maðurinn – gömlu mennirnir 'den gamla mannen – de gamla männen'.

4. Verb med stamvokalen *a*: 1 person pluralis presens

Eftersom ändelsen i 1 person pluralis är **-um** i alla verb, ändras stamvokalen **a** alltid till **ö**.

Að tala – við tölum 'att prata – vi pratar'.

Að fara – við förum 'att åka – vi åker'.

U-omljud där ett *u* har tidigare funnits

Ibland har det omljudsvällande **u**:et försvunnit under tidens lopp, men effekten lever kvar. Då får man vända sig till språkhistorien för att förstå växlingen.

1. Starkt böjda substantiv i neutrum med stamvokalen *a*

I samtliga starkt böjda substantiv i neutrum som har **a** i stammen (jfr § 3.3) ändras vokalen till **ö** i N och A pluralis. Notera att **u**-et för länge sedan har försvunnit ur böjningen (jfr urnordiskt pluralis *barnu*, *landu*).

Barn (N sg.) – börn (N & A pl.) 'barn – barn'.

Land (N sg.) – lönd (N & A pl.) 'land – länder'.

2. Adjektiv i bestämd form med stamvokalen *a*

I samtliga adjektiv som har **a** i stammen (jfr § 6.2 och § 6.3 och underavsnitt) ändras vokalen till **ö** i femininum N singularis samt i neutrum N och A pluralis.

Löng saga (fem. N sg.) 'en lång berättelse'.

Löng kvæði (neutr. N & A pl.) 'långa dikter'.

i Ändringen **a** till **u** i trycksvag ställning

Ändringen **a** till **u** i trycksvag ställning kallas också **u-omljud**. Den innebär att ett trycksvagt **a** ändras till **u** (inte **ö**) framför allt i två ställen: (1) i svaga verb, 1:a klass, preteritum (dåtid) pluralis och (2) i tvåstaviga substantiv i dativ pluralis:

(1) ég skrifaði, þú skrifaðir, hún skrifaði – við skrifuðum, þið skrifuðuð, þær skrifuðu 'skriva'

(2) verslanir (N pl.) – verslunum (D pl.) 'affär'

2.4.2 Variationer baserade på så kallat *i-omljud*

En annan och mer komplex ljudvariation bygger på det så kallade *i-omljudet* som var verksamt i de nordiska språken för mer än 1000 år sedan, både i isländskan och i svenskan.

Ursprungligen var det så att om ett **i** (eller ett **j**) förekom i en böjningsändelse eller i ett ordbildningsuffix i ett ord, då tenderade ordets tryckstarka huvudvokal till att palataliseras, dvs. flyttas framåt i munnen i riktning mot ljudet **i**. Resultatet blev då ett mellanljud mellan den ursprungliga vokalen och **i**-et. Således blev t.ex. det fornnordiska verbet *fastian* till isl. *fasta* och sv. *fästa* – dvs. *a*-et drogs mot **i**-et i slutet och stannade där någon stans mitt emellan som vokalen *e* eller *ä*.

Numera är *i-omljudet* inte verksamt i de nordiska språken, men resultaten av det ser man fortfarande, bl.a. **inom olika böjningsformer av ett och samma ord** där olika vokaler kan visa sig t.ex. i olika kasusformer i substantiven eller i olika personformer i verben.

Av de vokalväxlingar som ursprungligen orsakades av *i-omljud* är de följande de som är mest vanliga i modern isländska:

a – e	fara, fer 'fara, jag far'	au – ey	draumur, dreyma 'dröm, drömma'
á – æ	lágur, lægri 'låg, lägre'	e – i	segl, sigla 'segel, segla'
jó – ý	ljós, lýsa 'ljus, lysa'	jú – ý	fljúga, flýg 'flyga, (jag) flyger'
o – y	sonur, synir 'son, söner'	ó – æ	dómur, dæma 'dom, döma'
u – y	ungur, yngri 'ung, yngre'	ú – ý	mús, mýs 'mus, möss'

Mycket ofta hittar man samma eller liknande variationer i svenskan, så som exemplen ovan visar, sv. *låg – lägre, ljus – lysa, son – söner, ung – yngre, dom – döma, mus – möss* etc.

En språkhistorisk genomgång och förklaring av *i-omljudet* hittar man i de flesta handböcker om nordisk språkhistoria, t.ex. i *Isländsk grammatik* av Elias Wessén (1958 och senare), s. 18–24. På Internet finns en kort och bra beskrivning i Jan P. Strid, *Ett kompendium i språkhistoria*, s. 13 (https://liu.se/ikk/svspr/svenska-spraket-2/filarkiv_ss2/1.166532/Komp_sprkhistoria_ht09.pdf).

3 Substantiv

Alla substantiv i isländskan har **fast genus**: maskulinum, femininum eller neutrum (jfr § 1.4). Det hänvisas följaktligen alltid till substantiv med *hann*, *hún* eller *það* 'han, hon, det' eller andra genusbeskrivande ord, oavsett om det gäller människor och andra levande varelser eller saker och ting. Man talar t.ex. om en dator, isl. *tölva*, med pronomenet *hún* eftersom *tölva* har femininum-genus. Svenska substantiv har också fast genus, vanligtvis förutom i dialekter enbart utrum och neutrum. Svenskans utrum motsvarar i mycket många fall isländskans femininum och maskulinum.

Isländska substantiv böjs i två **numerus** liksom svenska substantiv: singularis och pluralis (sg., pl.; jfr § 1.3) och i fyra **kasus**: nominativ, ackusativ, dativ och genitiv (N, A, D, G; jfr § 1.2). De olika kasusformerna används för att bestämma vilken plats och funktion orden har i en sats. Ackusativ är t.ex. en typisk objektskasus: *ég kaupí hest* 'jag köper en häst'.

Nominativ, ackusativ, dativ och genitiv uttrycks genom olika **böjningsändelser** som läggs till ordens **stam** (§ 1.1). I vissa fall, t.ex. ganska ofta i ackusativ maskulinum, stark böjning, är orden utan ändelse, t.ex. *hestur* 'häst' som i ackusativ är *hest*.

Substantiven delas upp primärt i två böjningskategorier, så kallad **stark** och **svag böjning**. Om ett substantiv slutar på konsonant i något kasus i singularis kallas böjningen **stark**. Om ett substantiv däremot **slutar på vokal** i alla kasus i singularis, kallas böjningen **svag**. Den starka böjningen är mer komplicerad än den svaga, men det går att dela upp orden i några böjningsgrupper där alla ord böjs på samma sätt. I den svaga böjningen är böjningsändelserna enkla och lätta att känna igen.

❶ Substantiv med svag böjning i femininum i isländskan motsvarar historiskt sett svenskans första deklination, den som får ändelsen *-or* i pluralis: *kona* – *konur*, jfr sv. *kvinn*a – *kvinn*or. Svag böjning i maskulinum i isländskan motsvarar svenskans andra deklination, den som får ändelsen *-ar* i pluralis: *máni* – *mánar*, jfr sv. *måne* – *månar*. Det är dock inte någon fullständigt genomgående regel att svagt böjda ord i isländskan motsvaras av svenska ord som böjs enligt första eller andra deklinationen.

Personnamn och ortnamn

Alla **personnamn** och **ortnamn** böjs i kasus liksom andra substantiv. Namn används vanligtvis bara i singularis, men de kan i princip också böjas i pluralis, t.ex.: *Það eru 300 "Maríur" í símaskránni* 'det finns 300 "Marior" i telefonkatalogen'. Några få ortnamn är pluralis, däribland *Uppsali*r mask. pl. 'Uppsala', *Árósa*r mask. pl. 'Århus', *Lundúni*r fem. pl. 'London' (troligen mest vanligt i skriftspråk), *Óðinsvé* neutr. pl. 'Odense'; *Básar*, *Egilsstaðir*, *Hveravelli*r mask. pl. (isländska ortnamn).

I det följande genomgås i avsnitt 3.1 till 3.3 den starka böjningen för maskulinum resp. femininum resp. neutrum, och i avsnitt 3.4 genomgås den svaga böjningen.

3.1 Stark böjning i maskulinum

Detta kapitel delas upp i fyra underavsnitt, 3.1.1–3.1.4. Varje avsnitt börjar med böjningen av några exempelord. Därefter förklaras böjningen närmare och några kännetecken ges.

3.1.1 M-St 1: Maskulinum, stark böjning, klass 1 (" -ar-ord")

Kännetecken: G sg. = **-s**. N pl. = **-ar**. Vanligtvis **-i**-ändelse i dativ singularis.

	enstavig stam			tvåstavig stam				
sg. N	garð/ur	hól/l	hrafn/ ⊗	gaffal/l	ketil/l	böggul/l	himin/n	lækni/r
A	garð/⊗	hól/⊗	hrafn/⊗	gaffal/⊗	ketil/⊗	böggul/⊗	himin/⊗	lækni/⊗
D	garð/i	hól(/i)	hrafn/i	gaff_l/i	kat_l/i	bögg_l/i	him_n/i	lækni/⊗
G	garð/s	hól/s	hrafn/s	gaffal/s	ketil/s	böggul/s	himin/s	lækni/s
pl. N	garð/ar	hól/ar	hrafn/ar	gaff_l/ar	kat_l/ar	bögg_l/ar	him_n/ar	læk_n/ar
A	garð/a	hól/a	hrafn/a	gaff_l/a	kat_l/a	bögg_l/a	him_n/a	læk_n/a
D	görð/um	hól/um	hröfn/um	göff_l/um	köt_l/um	bögg_l/um	him_n/um	læk_n/um
G	garð/a 'trädgård'	hól/a 'kulle'	hrafn/a 'korp'	gaff_l/a 'gaffel'	kat_l/a 'kittel'	bögg_l/a 'paket'	him_n/a 'himmel'	læk_n/a 'läkare'

ⓘ **Enstaviga** stammar har enbart en stavelse, dvs. *en* vokal + ev. omgivande konsonanter: *garð-*, medan **tvåstaviga** stammar har *två* vokaler + ev. omgivande konsonanter: *gaffal-*. (OBS: En böjningsändelse är inte en del av stammen.)

ⓘ Ändelsen **-ar** i genitiv

Några få ord i denna böjningsklass får ändelsen **-ar** i genitiv singularis: *skógur* 'skog': *ég gekk í átt til skógarins* 'jag gick i riktningen mot skogen', *höfundur* 'författare', *þröskuldur* 'tröskel' och några andra; också landsnamnet *Spánn* 'Spanien'.

Denna böjningsklass är den största inom den starka böjningen av substantiv i maskulinum. De flesta orden tillhörde i fornisländskan så kallade a-stammar.

- **Garður:** De flesta starkt böjda substantiv i maskulinum böjs som *garður*. Några vanliga ord är: **armur** 'arm', **bátur** 'båt', **dagur** 'dag', **diskur** 'tallrik', **fiskur** 'fisk', **hestur** 'häst', **hólmur** (och **Stokkhólmur**) 'holme', **hundur** 'hund', **hnífur** 'kniv', **laukur** 'lök', **lundur** 'lund', **mávur** 'mås', **melur** 'sandhed', **ormur** 'mask, larv; orm', **prestur** 'präst', **refur** 'räv', **sandur** 'sand', **skattur** 'skatt', **skógur** 'skog', **snúður** 'kanelbulle', **strákur** 'pojke', **söngur** 'sång', **úlfur** 'varg', **vindur** 'vind', **þjófur** 'tjuv'.

Ovanligt: I *dagur* 'dag' ändras stamvokalen till **e** i dativ singularis: *dagur* (N) – *dag* (A) – *degi* (D) – *dags* (G). Ordet *söngur* 'sång' får **v** i pluralis: *söngvar* (N) – *söngva* (A) – *söngvum* (D) – *söngva* (G).

I några ord tillhör **-r-** i slutet själva stammen så att den faktiska nominativändelsen inte är ”-ur” utan enbart **r-et**. Vokalen **u** försvinner då i böjningen framför en ändelse som börjar på vokal. Några exempel: *akur* ’åker’, *Baldur* (mansnamn), *hlátur* ’skratt’, *nykur* ’bäckhäst’ (folktrö), *sigur* ’seger’, *sykur* ’socker’ (*brjóstsýkur* ’karamell’). Böjningen blir då singularis *akur* (N) – *akur* (A) – *ak_ri* (D) – *akurs* (G); pluralis *ak_rar* (N), *ak_ra* (A) – *ök_rum* (D) – *ak_ra* (G), etc.

▪ **Hóll** och **hrafn**: Rätt många ord hör till denna grupp, bl.a. de följande.

a) Som **hóll** böjs ord vars stam slutar på **tung vokal** och **l** eller **n**, dvs. **l** + nominativändelse blir **ll** och **n** + nominativändelse blir **nn**:

bíll ’bil’ (ack. = stamform *bíl*), **fíll** ’elefant’, **hæll** ’häl’, **kjóll** ’klänning’, **Páll** (mansnamn), **stóll** ’stol’; **hurðarhúnn** ’dörrhandtag’, **prjónn** ’sticka’, **steinn** ’sten’, **Sveinn** (mansnamn), **tónn** ’ton’.

b) Som **hrafn** böjs ord vars stam slutar på konsonant + **l** eller **n** (samt ordet *lax*):

fugl ’fågel’, **gafll** ’gavel’, **karll** ’karl’; **björn** ’björn’, **ofn** ’ugn’, **vagn** ’vagn’; **lax** ’lax’.

c) **OBS**: Om stammen slutar på vokal och **r** eller **s** har ändelsen smält helt ihop med slutkonsonanten, dvs. **r** + nominativändelse blir **r** och **s** + nominativändelse blir **s**:

bor ’borr’, **bær** ’gård; by; stad’, **her** ’armé’, **gír** ’växel’ (på motorfordon), **kór** ’kör’, **staur** ’stolpe; stör’; **bás** ’bås’, **haus** ’huvud, skalle’, **lás** ’lås’.

▪ **Tvåstavig stam, gaffall, ketill, böggull, himinn**: Tämligen få ord. Några vanliga ord är:

dregill ’golvmatta’, **spegill** ’spegel’, **kaðall** ’rep’, **vaðall** ’strandremsa’; **arinn** ’öppen spis’, **drottinn** ’herre (om Gud)’, **morgunn** ’morgon’.

I ord av denna typ **faller vokal nr 2 bort** när böjningsändelsen börjar på vokal: *gaffli* (D sg.), *gafflar* (N pl.) – *gaffla* (A pl.) – *göflum* (D pl.) – *gaffla* (G pl.).

Detta kan jämföras med vad som sker i svenskan: Sg. *gaffel* – pl. *gafflar*, *morgon* – *morgnar*, där också vokal nr 2 faller bort. Jfr § 6.2.2, om två- och flerstaviga adjektiv.

I *ketill* och några ytterst få andra ord, bl.a. mansnamnet *Egill*, växlar **e** med **a** i böjningen således att **e** förekommer i former med kvarstående **-il**, annars **a**:

ketill, ketil, ketils (N, A och G) men katli (D), samt i pluralis katlar, katla, kötlum, katla (N, A, D och G)
Egill, Egil, Egils (N, A och G) men Agli (D)

▪ **Tvåstavig stam, læknir**, med **-i-** i singularis som faller bort i pluralis: Tämligen få ord hör till här. Bland de vanligaste är:

endir ’slut’, **eyrir** (pluralis **aurar**) ’öre’, **frystir** ’frys’, **greinir** ’artikel’, **hellir** ’grotta’, **hirðir** ’herde’, **kíkir** ’kikare’, **kællir** ’kylskåp’, **mællir** ’mätinstrument; termometer’, **tæknir** ’tekniker’ (mest i sammansättningar), **vísir** ’visare på klocka’, samt mansnamnen **Reynir** och **Sverrir**.

Kommentarer till M-St 1

▪ Ord utan nominativändelse

En del ord i denna böjningsklass får inte nominativändelsen **-ur** i singularis (jfr ovan). Detta gäller genomgående följande ordtyper:

1. Enstaviga ord med **tung vokal i stammen** (dvs. **á, é, í/ý, ó, ú, æ, ei/ey, au**) och vars stam slutar på **-l** eller **-n**, t.ex. *bíll* 'bil', *hóll* 'kulle', *steinn* 'sten', *dúnn* 'dun'.

Nominativändelsen har smält samman med slutkonsonanten och resulterat i **-ll** och **-nn** (uttalas [tl], [tn]).

2. Tvåstaviga ord bildade med suffixen **-al, -il, -ul, -an, -in, -un**, av typen *gaffall* 'gaffel', *hreyfill* 'motor (i flygplan)', *böggull* 'paket', *aftann* 'afton', *himinn* 'himmel', *morgunn* 'morgon'.

Nominativändelsen har smält samman med slutkonsonanten och resulterat i **-ll** och **-nn** (uttalas [tl], [tn]).

3. Ord vars stam slutar på (a) **-r, -s, -x**, eller (b) **konsonant + -l** eller **-n**:

(a) **r**: *bjór* 'öl', *bor* 'borr', *hver* 'varm källa', *kór* 'kör', *vír* 'vajer', *Þór* (mansnamn) m.fl.
s: *foss* 'vattenfall', *fress* 'hankatt', *haus* 'huvud', *ís* 'is, glass', *koss* 'kyss', *lås* 'lås' m.fl.
x: *lax* 'lax' och några till

(b) konsonant + **l** eller **n**: *fugl* 'fågel', *gagl* 'gavel', *karl* 'karl' m.fl. (jfr punkt 1 ovan)
konsonant + **n**: *hrafn* 'korp', *ofn* 'ugn', *vagn* 'vagn' m.fl. (jfr punkt 1 ovan)

Nominativ och ackusativ singularis har samma form: *bjór* – *bjór*; *fugl* – *fugl*; *hrafn* – *hrafn* etc.

4. En del **lånord** och **namn**, främst av utländskt ursprung, är också utan nominativändelse: *dívan* 'säng utan gavlar', *dósent*, *lektor*, *mótor*, *prófessor*, *rektor*, *sópran*, *stúdent*; *Kjartan*, *Natan* m.fl.

▪ Inte u-omljud i nominativ

Vokalen **-u-** i nominativ singularis i slutet av ord som *hestur* etc. och bl.a. i nominativ maskulinum singularis i adjektiv, stark böjning, t.ex. *svartur* (§ 6.2), är en gammal inskottsvokal som inte orsakar u-omljud (jfr faktaruta i §2.4.1 ovan). Ur en fornisländsk synvinkel är det endast **-r**, inte **-ur**, som var den egentliga nominativändelsen.

▪ Dativändelsen i singularis kan saknas

Dativ singularis har vanligtvis ändelsen **-i** i denna böjningsgrupp. Det kan dock hända att ändelsen saknas, t.ex. i *bás* 'bås', *bíll* 'bil', *fill* 'elefant', *dvergur* 'dvärg', *melur* 'sandhed', *refur* 'räv', *skápur* 'skåp', *staur* 'stolpe' *söngur* 'sång' m.fl.

I många ord är **-i** i dativ valfritt eller individuellt/geografiskt bestämt; t.ex. i *bátur* 'båt', *diskur* 'tallrik', *hnakkur* 'sadel', *hnífur* 'kniv', *hóll* 'kulle', *laukur* 'lök', *túlkur* 'tolk', *þjófur* 'tjuv'. Framför bestämd artikel är bortfallet ännu vanligare, t.ex. *bátnum*, *básnum*, *hnífnum*, *hólnum*, *stólnum*, *þjófnum*. Se närmare faktarutan i slutet av avsnitt 3.1.

3.1.2 M-St 2: Maskulinum, stark böjning, klass 2 ("ir-ord")

Kännetecken: G sg. = **-s/-ar**. N pl. = **-ir**. Vanligtvis **inte -i**-ändelse i D sg.

Denna klass är mindre än M-St 1 ("ar-ord"). I fornisländskan tillhörde de flesta orden så kallade i-stammar.

sg. N	dal/ur	stað/ur	bekk/ur	bæ/r
A	dal/∅	stað/∅	bekk/∅	bæ/∅
D	dal/∅	stað/∅	bekk/∅	bæ/∅
G	dal/s	stað/ ar	bekk/ ar	bæj/ ar
pl. N	dal/ir	stað/ir	bekk/ir	bæ/ir
A	dal/i	stað/i	bekk/i	bæ/i
D	döl/um	stöð/um	bekkj/um	bæj/um
G	dal/a	stað/a	bekkj/a	bæj/a
	'dal'	'ställe'	'bänk; skolklass'	'gård, by, samhälle, stad'

De vanligaste ord som hör till denna klass är de följande:

• Ord som slutar på **-s** i G sg.

bolur 'bål; torso; T-shirt', **brestur** 'knak; brist; spricka', **drengur** 'pojke', **feldur** 'päl', **fengur** 'fångst', **gestur** 'gäst', **glæpur** 'brott', **gripur** 'objekt; kreatur', **grís** 'griskulting', **hagur** 'villkor', **hamur** 'hamn; läge (datateknik)', **hlekkur** 'länk', **hvalur** 'val (djur)', **hylur** 'fördjupning i en sjö/å', **kostur** 'fördel; alternativ', **lýður** 'folk; pack', **mergur** 'märg', **reykur** 'rök', **selur** 'säl', **smiður** 'snickare', **stafur** 'stav', **strengur** 'sträng', **svanur** 'svan'.

• Ord som slutar på **-ar** i G sg.

bekkur 'bänk', **bær** 'gård; stad', **drykkur** 'dryck', **fundur** 'möte', **hlekkur** 'länk', **hlutur** 'föremål, sak', **hryggur** 'rygg', **hugur** 'håg, sinne', **leggur** 'benpipa; ben', **lækur** 'bäck', **matur** 'mat', **salur** 'sal, lokal', **sekkur** 'säck', **skurður** 'dike; skärsår', **skutur** 'akterskepp', **staður** 'plats, ställe', **vegur** 'väg', **verkur** 'värk', **vinur** 'vän'.

OBS: Den svenska staden *Uppsala* heter *Uppsalir* på isländska och är en pluralisform!

Några ord har valfri böjning i genitiv, **-s** eller **-(j)ar**, t.ex. *bylur* 'snöstorm': *byls*, *byljar*, *vængur* 'vinge': *vængs*, *vængjar*. Numera slutar *vefur* i betydelsen 'webbplats' oftast på **-s**, i betydelsen 'väv, vävnad' oftast på **-jar**.

Som *bekkur*, med **j** framför ändelser som börjar på **a** och **u**, genitiv singularis och pluralis och dativ pluralis, böjs främst ord vars stam slutar på **g** och **k**, t.ex. *bekkur*, *lækur*, *leggur* m.fl.

Ordet *bær* (A och D *bæ*, G *bæjar*) och några få andra "ir-ord" har stam som slutar på vokal, och får därför inte ändelsen **-ur** i nominativ utan enbart **-r**.

Kommentarer till M-St 2

▪ Ord utan nominativändelse

Vissa ord, t.ex. *bær* och *grís*, får inte nominativändelsen **-ur** i singularis. Samma regler gäller som för klass M-St 1 ("ar-ord"), se s. 27–29.

▪ Dativändelsen i singularis saknas ganska ofta

Dativ singularis är i vanliga fall utan ändelse i denna böjningsgrupp. Dock slutar några ord normalt på **-i** i dativ, t.ex. *á fundi* 'på ett sammanträde', *á vegi* 'på en väg', *hjá gesti* 'hos en gäst', *hjá vini* 'hos en vän', *í skurði* 'i ett dike', *með dyni* 'med ett dån'. Det är dock inte ursprungligt; i fornisländskan hade de inte någon ändelse i detta kasus.

3.1.3 M-St 3: Maskulinum, stark böjning, klass 3

Kännetecken: G sg. = **-ar**. N pl. = **-ir**. Iögonfallande, regelbunden vokalväxling förekommer i böjningen av de flesta av orden.

Detta är en tämligen liten grupp. De flesta orden tillhörde i fornisländskan så kallade u-stammar.

sg. N	völlur	björn ⊗	þáttur	mánuður	sonur
A	völl/⊗	björn/⊗	þátt/⊗	mánuð/⊗	son/⊗
D	velli	birni	þætti	mánuði	syni
G	vall/ar	bjarn/ar	þátt/ar	mánað/ar	son/ar
pl. N	velli/ir	birni/ir	þætti/ir	mánuði/ir	syni/ir
A	velli	birni	þætti	mánuði	syni
D	völl/um	björn/um	þátt/um	mánuð/um	son/um
G	vall/a	bjarn/a	þátt/a	mánað/a	son/a
	'fält'	'björn'	'program'	'månad'	'son'

i **völlur** ingår i flera sammanställningar som t.ex. **fótboltavöllur** 'fotbollsplan', **flugvöllur** 'flygfält', flygplats', **golfvöllur** 'golfbana'.

Några vanliga ord som räknas till denna klass är de följande:

- Som **völlur** (stamvokal i singularis: **ö-ö-e-a**, pluralis: **e-e-ö-a**):
Hörður (namn), **köttur** 'katt', **lögur** 'våtska', **Mörður** (namn), **vöxtur** 'växt', **vöndur** 'bukett; kvast', **vörður** 'vakt', **þröstur** 'trast', **örn** 'örn'.
- Som **björn** (stamvokal i singularis: **ö-ö-i-a**, pluralis: **i-i-ö-a**):
fjörður 'fjord', **Hjörtur** (namn), **kjölur** 'köl', **mjöður** 'mjöd', **skjöldur** 'sköld', **Njörður** (namn).
- Som **þáttur** (stamvokal i singularis: **á-á-æ-á**, pluralis: **æ-æ-á-á**):
dráttur 'drag; fördröjning', **háttur** 'vana', **máttur** 'styrka', **sláttur** 'slätter', **þráður** 'tråd'; också **spónn** 'spån', med vokalerna singularis: **ó-ó-æ-ó**, pluralis: **æ-æ-ó-ó**.
- Som **mánuður**:
fatnaður 'kläder; klädesplagg', **fagnaður** (D pl. *fögnuðum*) 'fest', **söfnuður** 'församling'.

Vokalväxlingen i ordet *sonur* är oväntad och inga andra ord böjs exakt som det. Det har formen *son* i N. sg. i patronymika: *Jón Sigurðsson*. Ordet *ás* 'as' (mytologiskt) hör historiskt sett till denna grupp; det slutar emellertid på -s i genitiv singularis och har en ovanlig vokalväxling i pluralis (æ). Sg. *ás* (N) – *ás* (A) – *ás(i)* (D) – *áss* (G), pl. *æsir* (N) – *æsi* (A) – *ásum* (D) – *ása* (G).

Kommentarer till M-St 3

▪ Ord utan nominativändelse

Vissa ord, t.ex. *ás*, *björn*, *spónn*, *örn*, får inte nominativändelsen -ur i singularis. Samma regler gäller som för klass M-St 1 ("ar-ord"), se s. 29.

▪ Dativändelsen i singularis

Dessa ord har så gott som alltid -i i dativ singularis. Ordet *ás* är valfritt *ás/ási* í dativ.

3.1.4 M-St 4: Maskulinum, stark böjning, klass 4

Några få ord har en annan böjning än orden i klass 1 till 3. De vanligaste är de följande:

sg. N	faðir	vetur	finger	fótur	skólr	maður	
A	föður	vetur	finger	fót ø	skó ø	mann ø	
D	föður	vet_r/i	finger_i	fæt/i	skó ø	mann/i	
G	föður	vet_r/ar	finger/s	fót/ar	skó/s	mann/s	med best. art.:
pl. N	feður	vetur	finger	fætur	skólr	menn	mennirnir
A	feður	vetur	finger	fætur	skó ø	menn	mennina
D	feð_r/um	vet_r/um	finger_um	fót/um	skó/m	mönn/um	mönnunum
G	feð_r/a	vet_r/a	finger_a	fót/a	skó/a	mann/a	mannanna
	'fader'	'vinter'	'finger'	'fot; ben'	'sko'	'man'	

Som *faðir* böjs också *bróðir* 'broder', som har **ó** i alla böjningsformer i singularis och **æ** i alla böjningsformer i pluralis. Märk böjningen av *maður* i pluralis, samt bortfall av vokal nr 2 i pluralis av *faðir*, *vetur* och *finger*.

❶ Om ändelsen i dativ singularis hos starkt böjda substantiv i maskulinum

Ord i M-St 1 hade ändelsen -i i dat. sing. i fornisländskan: *hestur*, D *hesti*. Detta gäller fortfarande för de flesta av orden i denna klass. Detta är en stor böjningsklass så att -i i dat. sing. är mycket vanligt i dag bland starkt böjda ord i maskulinum.

- Ord i M-St 2 hade ingen ändelse i dat. sing. i fornisländskan, och det gäller fortfarande för många ord i denna klass.

- Ord i M-St 3 hade ändelsen -i i dat. sing.: *köttur*, D *ketti* etc. Detta gäller fortfarande för så gott som alla orden i denna böjningsklass.

- Ord i M-St 4 hade ändelsen -i i dat. sing.: *björn*, D *birmi*. Detta gäller fortfarande för alla ord i denna böjningsklass.

3.2 Stark böjning i femininum

Detta kapitel delas upp i tre underavsnitt, 3.2.1–3.2.3. Varje avsnitt börjar med böjningen av några exempelord. Därefter förklaras böjningen närmare och några kännetecken ges.

3.2.1 F-St 1: Femininum, stark böjning, klass 1 (" -ar-ord")

Kännetecken: G sg. = **-ar**. N och A pl. = **-ar**.

Till denna böjningsklass hör ord som slutar på **-ar** både i G sg. och i N och A pl.

sg. N	vél /⊗	skel /⊗	stöð /⊗	helg /i	elf /ur	kerling /⊗
A	vél/⊗	skel/⊗	stöð/⊗	helg/i	elf/i	kerling/u
D	vél/⊗	skel/⊗	stöð/⊗	helg/i	elf/i	kerling/u
G	vél/ar	skelj/ar	stöðv/ar	helg/ar	elf/ar	kerling/ar
pl. N	vél/ar	skelj/ar	stöðv/ar	helg/ar	elf/ar	kerling/ar
A	vél/ar	skelj/ar	stöðv/ar	helg/ar	elf/ar	kerling/ar
D	vél/um	skelj/um	stöðv/um	helg/um	elf/um	kerling/um
G	vél/a	skelj/a	stöðv/a	helg/a	elf/a	kerling/a
	'maskin'	'snäckska'	'station'	'helg'	'älv'	'gumma; kärring'

▪ **Vél**: Som *vél* böjs en del ord. De vanligaste är:

ár 'åra', (**eld**)**flaug** 'raket', **flís** 'flisa', **grein** 'gren; tidskriftsartikel', **hlið** 'sida', **hlíf** 'skydd', **kinn** 'kind', **krit** 'krita', **laug** 'varm källa', **nál** 'nål', **ól** '(läder)rem', **skál** 'skål', **skeið** 'sked', **sleif** 'slev', **sneið** 'skiva' (brödskiva etc.), **taug** 'nerv; tråd', **æð** 'åder, ådra'.

På detta sätt böjs ord som slutar på **-ung**, t.ex. *nýjung* 'nyhet, innovation' och *sundrung* 'schism'.

▪ **Skel** och **stöð**: Några få ord får ett **j** framför ändelser som börjar på **a** och **u**, och ännu färre får **v** framför ändelser som börjar på **a** och **u**. De vanligaste är följande:

egg 'egg', **ey** 'ö', **il** 'fotsula', **nauðsyn** 'nödvändighet'; **ör** 'pil'.

▪ **Helgi**: Hit hör några ord som i N, A och D slutar på **-i**, men annars böjs på samma sätt som *vél* etc.

De viktigaste är följande:

byrði 'börda', **ermi** 'ärm', **eyri** 'sandbank; näs', **festi** 'kedja; halsband', **heiði** '(fjäll)hed, högslätt', **helgi** 'helg', **herðar** 'skuldror' (pluralis; förekommer inte i singularis), **meri** 'marr, sto', **mýri** 'myr, mosse', **veiði** 'fiskeri, fångst, jakt', **öxi** och **exi** 'yxa'.

OBS: Det är mycket liten skillnad mellan böjningen av dessa ord och ord som hör till böjningsgruppen F-Sv 2, t.ex. *kæti* 'glädje', *beiðni* 'begäran' etc. (§ 3.5 s. 43).

▪ **Elfur:** Några få ord böjs på detta sätt, bl.a. *steypireyður* 'blåval' och *æður* 'ejder'. Om böjningen av *brúður* 'brud' se § 3.2.2. Också en del kvinnonamn hör hit, t.ex. *Auður, Dís, Gerður, Fríður, Gunnur, Heiður, Hildur, Ingunn, Ingveldur, Margrét, Puríður* m.fl., och sammansättningar med dessa, t.ex. *Álfheiður, Hólmsfríður, Hrafnhildur*.

▪ **Kerling:** Så (dvs. med **-u** i ackusativ och dativ singularis) böjs de ord som slutar på **-ing**, bl.a. *drottning* 'drottning', *girðing* 'stängsel', *menning* 'kultur', *setning* 'sats' m.fl., *sigling* 'seglats', *skýring* 'förklaring', *tilfinning* 'känsla', *virðing* 'värdighet', *þekking* 'kunskap' och *þýðing* 'översättning; betydelse, vikt'. Också en del kvinnonamn får vanligtvis **-u** i ackusativ och dativ, så som *Sólveig, Guðlaug, Signý* m.fl.

▪ Ordet **lifur** 'lever' hör också till denna klass; det böjs i sg. *lifur* (N) – *lifur* (A) – *lifur* (D) – *lifrar* (G) och med bestämd artikel *lifrin* (N) – *lifrina* (A) – *lifrinni* (D) – *lifrarinnar* (G), alltså med bortfall av **u** i genitiv, samt framför artikeln. Samma böjning får ordet *gimbur* 'tacklamm'.

▪ Om ordet **á** 'å, flod' och andra ord som har samma böjning som det, se § 3.2.4.

3.2.2 F-St 2: Femininum, stark böjning, klass 2 ("ir-ord")

Kännetecken: G sg. = **-ar**. N och A pl. = **-ir**.

Till denna böjningsklass hör ord som slutar på **-ar** i genitiv singularis och **-ir** i nominativ och ackusativ pluralis. Märk att ord som har vokalen **ö** i nominativ singularis har **a** i en del kasusformer, bl.a. N pl. *arkir, gjafir, hafnir, pantanir, sagnir*.

sg. N	rós /ø	gjöf /ø	verslun /ø	pöntun /ø
A	rós/ø	gjöf/ø	verslun/ø	pöntun/ø
D	rós/ø	gjöf/ø	verslun/ø	pöntun/ø
G	rós/ar	gjaf/ar	verslun/ar	pöntun/ar
pl. N	rós/ir	gjaf/ir	verslan/ir	pantan/ir
A	rós/ir	gjaf/ir	verslan/ir	pantan/ir
D	rós/um	gjöf/um	verslun/um	pöntun/um
G	rós/a 'ros'	gjaf/a 'gåva'	verslan/a 'affär'	pantan/a 'beställning'

▪ **Rós** och **gjöf:** Som *rós* och *gjöf* böjs de **flesta enstaviga ord i femininum**, särskilt om de har två konsonanter i stammen. Några exempel:

1. Med en konsonant i stammen

baun 'ärta, böna', **braut** 'väg, bana', **brún** 'kant' och **augabrún** 'ögonbryn' (se också s. 37), **búð** 'affär', **íbuð** 'lägenhet', **bæn** 'bön', **dós** 'burk', **gæs** 'gås', **hæð** 'längd; höjd, kulle', **laut** 'sänka, grop', **leið** 'väg', **rás** 'ränna, fåra', **sál** 'själ', **sjón** 'syn(förmåga)', **skák** 'schack', **sól** 'sol', **sveit** 'bygd; lag', **sök** 'skuld', **tíð** 'tid', **þjóð** 'folk, nation' och **Svíþjóð** 'Sverige'.

2. Med två konsonanter i stammen

ást 'kärlek', **átt** 'riktning', **blokk** 'höghus, hyreshus', **borg** 'stad', **dyggð** 'dygd', **eign** 'egendom', **ferð** 'resa', **frétt** 'nyhet', **gerð** 'version; handling', **heyrrn** 'hörsel', **hurð** 'dörr(blad)', **höfn** 'hamn', **lausn** 'lösning', **lengd** 'längd', **lest** 'tåg', **list** 'konst', **lund** 'sinnelag; filé', **lykt** 'lukt', **mold** 'mull', **mynd** 'bild', **mynt** 'mynt', **nefnd** 'nämnd', **norn** 'norna, häxa', **ósk** 'önskan', **sekt** 'bot', **sókn** 'strävan; offensiv; socken', **stund** 'stund, tid', **sögn** 'sägen, berättelse; verb', **þyngd** 'vikt', **ætt** 'släkt', **örk** 'ark'.

Ordet *fjöður* 'fjäder' hör också till denna grupp, med **-ir** i N och A pl.: Sg. *fjöður* (N) – *fjöður* (A) – *fjöður* (D) – *fjaðrar* (G), pl. *fjaðrir* (N) – *fjaðrir* (A) – *fjöðrum* (D) – *fjaðra* (G).

En del ord bildade med vissa suffix böjs på detta sätt, t.ex. ord med **-unn**: *einkunn* 'betyg', *miskunn* 'barmhärtighet' etc.; ord med **-und**: *tegund* 'sort, typ, art', *öfund* 'avund'; ord med **-úð**: *andúð* 'antipati', *samúð* 'sympati' etc. Av betydelsesmässiga orsaker förekommer inte alla i pluralis.

▪ Verslun och pöntun:

Till denna grupp hör många ord som bildas av verb med suffixet **-un**. De flesta är abstrakta ord bildade av verb. Några exempel:

aðdáun 'beundran', **ákvörðun** 'beslut', **bilun** '(tekniskt) fel; vansinne', **björgun** 'bärgning', **drukknun** 'drunkning', **dögun** 'gryning', **fólksfjölgun** 'befolkningsökning', **geislun** '(be)strålning', **hugsun** 'tanke', **hækkun** 'ökning', **ímyndun** 'inbillning, fantasi', **kúgun** 'förtryck', **könnun** 'undersökning', **lífgun** '(åter)upplivning', **lokun** '(av)stängning', **lækkun** 'sänkning', **náðun** 'amnesti', **nálgun** 'närmande', **röðun** 'indelning, ordnande', **skipun** 'order; utnämning', **skoðun** 'åsikt; undersökning', **stofnun** 'myndighet, institution; grundande', **stöðnun** 'stagnation', **synjun** 'avslag', **söfnun** 'in samling', **tilvitnun** 'citat', **truflun** 'störning', **trúlofun** 'förlovning', **upplifun** 'upplevelse', **þjálfun** 'träning', **þróun** 'utveckling', **þurrkun** 'torkning', **ætlun** 'avsikt, plan'.

I äldre isländska fanns också varianten **-an** bredvid **-un**, och fortfarande finns ord i språket som har bildats på samma sätt som de ovan nämnda men som slutar på **-an**: *áeggjan* 'uppmaning', *eftirgrennslan* 'efterforskning', *hegðan* 'uppförande' (vanligare: *hegðun*). Speciellt förekommer dessa ord i skriftspråket. Några få finns både med **-an** och **-un**, då ibland med en liten betydelseskilnad, t.ex. *skipun* 'order; utnämning; organisation' och *skipan* 'utnämning; organisation'.

▪ Orden **brúður** 'brud (nygift kvinna)' och **vættur** 'övernaturligt väsen' samt ett par sällsynta ord slutar på **-ar** i genitiv singularis och **-ir** i nominativ och ackusativ pluralis. Egentligen står de utanför andra böjningsklasser eftersom böjningen är ovanlig, så ovanlig att *vættur* numera har bytt genus till maskulinum hos många språkbrukare. Böjningen är singularis *brúður* (N) – *brúði* (A) – *brúði* (D) – *brúðar* (G), pluralis *brúðir* (N) – *brúðir* (A) – *brúðum* (D) – *brúða* (G).

3.2.3 F-St 3: Femininum, stark böjning, klass 3 ("-ur-ord")

Kännetecken: G sg. = **-ur** eller **-ar**. N och A pl. = **-ur**.

Detta är en liten och något brokig böjningsgrupp som ändå kan delas upp i tre undergrupper.

1. Med **-ur** i G sg. och **-ur** i N och A pl.

sg. N	vík /⊗	mjólk /⊗	sæng /⊗	nótt /⊗	mörk /⊗
A	vík/⊗	mjólk/⊗	sæng/⊗	nótt/⊗	mörk/⊗
D	vík/⊗	mjólk/⊗	sæng/⊗	nótt(u)	mörk/⊗
G	vík/ur	mjólk/ur	sæng/ur	næt/ur	merk/ur
pl. N	vík/ur	–	sæng/ur	næt/ur	merk/ur
A	vík/ur	–	sæng/ur	næt/ur	merk/ur
D	vík/um	–	sæng/um	nótt/um	mörk/um
G	vík/a	–	sæng/a	nótt/a	mark/a
	'vík'	'mjólk'	'tæcke'	'natt'	'mark (viktenhet, 250 gram)'

▪ Som **vík**, **mjólk**, **sæng** böjs sammansättningar som *Reykjavík* samt några få andra ord, t.ex. *flík* 'plagg', *brík* 'kant, bräda' och *tík* 'tik' – de två sistnämnda kan också böjas *bríkar*, *tíkar* i genitiv singularis. Lånord på *-tík* böjs också vanligtvis på detta sätt (G sg. *-ur*, förekommer inte i pluralis): *dramatík*, *erótík*, *fanatík*, *músík*, *pólitík*, *rómantík*.

▪ Inga andra ord böjs som **nótt** och **mörk**, dvs. med växling mellan **ó** och **æ**, respektive **ö** och **e**. I skriftspråket samt i sammansättningar förekommer formen *nátt*. Som ett kvinnonamn får *Nótt* genitivformen *Nóttar*. Som ett osammansatt ord förekommer *mörk* mest i betydelsen '250 gram' om tyngd hos nyfödda barn. Det förekommer också som andra ledet i *Danmörk* och *Finnmörk* som får **-u** i dativ singularis och ofta i ackusativ singularis också, även om det inte är ursprungligt: *Danmörk* (N) – *Danmörk(u)* (A) – *Danmörku* (D) – *Danmerkur* (G).

2. Med **-ar** i G sg. och **-ur** i N och A pl.

sg. N	kind /⊗	bók /⊗	tönn /⊗	hönd /⊗
A	kind/⊗	bók/⊗	tönn/⊗	hönd/⊗
D	kind/⊗	bók/⊗	tönn/⊗	hend/i
G	kind/ar	bók/ar	tann/ar	hand/ar
pl. N	kind/ur	bæk/ur	tenn/ur	hend/ur
A	kind/ur	bæk/ur	tenn/ur	hend/ur
D	kind/um	bók/um	tönn/um	hönd/um
G	kind/a	bók/a	tann/a	hand/a
	'fär'	'bok'	'tand'	'hand'

▪ Som **kind** böjs några få ord, bl.a. *eik* 'ek', *geit* 'get', *grind* 'galler' och *steik* 'stek, biff'. Orden *brík* 'kant, bräda' och *tík* 'tik' böjs antingen *bríkur*, *tíkur* eller *bríkar*, *tíkar* i G sg. (jfr ovan).

- Som **bók** böjs också några få ord, bl.a. *bót* 'bot; lapp', *brók* 'bralla; underbyxa', *nót* 'not' (fiskeredskap), *rót* 'rot' och lånordet *blók* (ur engelskans *bloke*) 'kräk; nolla', *glóð* 'glöd' som ofta (oftare?) är *glóðir* i nominativ och ackusativ pluralis.
- Som **tönn** böjs *nögl* 'nagel', *rönd* 'kant, rand', *spöng* 'diadem; isspång', *strönd* 'strand, kust', *stöng* 'stång; fiskespö', *töng* 'tång' och *önd* 'and, anka'; *önd* i betydelsen 'ande (själ)' har samma böjning i singularis, förekommer inte i pluralis. Några av dessa ord kan också sluta på **-ir** i pluralis, dvs. som F-St 2-ord ("ir-ord", t.ex. *gjöf* s. 34): *spöng* – *spangir* 'tandställning', *strönd* – *strandir* (mest i ortnamnen *Strandir* och *Hornstrandir*), *stöng* – *stangir*, *töng* – *tangir*.
- Ordet **hönd** har numera mycket ofta formen *hendi* i ackusativ singularis: *hönd* (N) – ***hendi*** (A) – *hendi* (D) – *handar* (G); även också i nominativ: ***hendi*** (N) – *hendi* (A) – *hendi* (D) – *handar* (G), alltid så i betydelsen 'hands' i fotboll.

3. Med **-ar** i G sg. och **-r (-s)** i N och A pl.

sg. N	mús ⊗	kló ⊗	tá ⊗	brú ⊗	frú ⊗	eldstó ⊗
A	mús ⊗	kló ⊗	tá ⊗	brú ⊗	frú ⊗	eldstó ⊗
D	mús ⊗	kló ⊗	tá ⊗	brú ⊗	frú ⊗	eldstó ⊗
G	mús ar	kló ar	tá ar	brú ar	frú ar	eldstó (a)r
pl. N	mýs ⊗	klær r	tær r	brý r	frú r	eldstó (a)r
A	mýs ⊗	klær r	tær r	brý r	frú r	eldstó (a)r
D	mús um	kló m	tá m	brú m	frú m	eldstóm
G	mús a	kló a	tá a	brú a	frú a	eldstóa
	'mus'	'klo'	'ta'	'bro'	'fru'	'eldstad'

- Som **mús** böjs *lús* 'lus'. Ordet *brún* 'kant' böjdes tidigare på detta sätt men har nu i pluralis fått samma böjning som feminina "-ir-ord" (§ 3.2.2): *brúnir*, *brúnir*, *brúnum*, *brúna*, förutom i ordförbindelsen *bera á brýn* 'beskylla för något' och (särskilt i skriftspråket) i sammansättningen *augabrýn* 'ögonbryn' i nominativ och ackusativ pluralis. – Även en ny form, *augabrýr*, används i nominativ och ackusativ pluralis, där ordet har kopplats ihop med ordet *brú*.
- Som **kló**, **tá** och **brú** böjs *fló* 'loppa', *kónguló*, *könguló* 'spindel', *kró* 'del av ett fårhus' (ovanligt i pluralis), *ró* 'mutter', *þró* 'cistern' och *trú* 'tro' (enbart i singularis).
- Orden **frú** och **eldstó** har samma vokal genom hela böjningen och *eldstó* förekommer också som *eldstóar* i genitiv singularis och i nominativ och ackusativ pluralis.

Orden *kló*, *tá*, *frú* samt andra likadana ord som slutar på tung vokal (jfr § 2.3) blir *klónna*, *tánna*, *frúnna* etc. (med långt [n]) i genitiv pluralis med bestämd artikel, dvs. G pl. ändelsen **-a** faller bort (*klóanna* → *klónna*). Många uttalar även ackusativ singularis-formen med bestämd artikel på samma sätt, dvs. *tána* 'tån', *frúna* 'frun, frugan' etc. som [t^haun:a], [frun:a] etc., med långt *n*.

3.2.4 F-St 4: Femininum, stark böjning, klass 4

Några substantiv i femininum har en annan böjning än orden i klass 1 till 3. Några av de viktigaste är följande.

		best. art.		best. art.		best. art.
sg. N	móðir	móðirin	dóttir	dóttirin	á	áin
A	móður	móðurina	dóttur	dótturina	á	ána
D	móður	móðurinni	dóttur	dótturinni	á	ánni
G	móður	móðurinnar	dóttur	dótturinnar	ár	árinna
pl. N	mæður	mæðurnar	dætur	dæturnar	ár	árnar
A	mæður	mæðurnar	dætur	dæturnar	ár	árnar
D	mæð_rum	mæð_unum	dæt_rum	dæt_runum	ám	ánum
G	mæð_ra 'moder'	mæð_ranna	dæt_ra 'dotter'	dæt_ranna	áa	áanna 'á, flod'

▪ Som **móðir** och **dóttir** böjs *systir* 'syster'. Jfr böjningen av *faðir* och *bróðir* i § 3.1.4. Märk bortfall av vokal nr 2 i dativ och genitiv pluralis (*mæðrum*, *dætrum*) framför en ändelse som börjar på vokal.

▪ Som **á** böjs några ord som slutar på **-á**: *gjá* 'klyfta', *rá* 'rå', *skrá* 'lista', *slá* 'bom; cape', *spá* 'spådom; prognos', *vá* 'fara, olycka' (enbart sing.), *þrá* '(stark) längtan, åtrá' (enbart sing.).

		best. art.		best. art.		best. art.
sg. N	kýr	kýrin	ær	ærin	—	—
A	kú	kúna	á	ána	—	—
D	kú	kúnni	á	ánni	—	—
G	kýr	kýrinnar	ær	ærinnar	—	—
pl. N	kýr	kýrnar	ær	ærnar	dyr	dyrnar
A	kýr	kýrnar	ær	ærnar	dyr	dyrnar
D	kúm	kúnum	ám	ánum	dyrum	dyrunum
G	kúa 'ko'	kúnna	áa	áanna 'tacka'	dyra 'dörr' (pl.)	dyranna

▪ Som **kýr** och **ær** böjs inga andra ord i nyisländskan. Många språkbrukare är i dag osäkra på böjningen av dessa två ord eftersom den är så ovanlig. – När orden **kýr**, **ær** och **á** etc. får bestämd artikel faller g pl. ändelsen **-a** bort: *kúanna* → *kúnna*, *áanna* → *ánni* (med långt [n]).

▪ Ordet **dyr** är från början ett pluralisord och förekommer sällan i singularis: *Opnaðu dyrnar fyrir mig* 'öppna dörren åt mig'.

3.3 Stark böjning i neutrum

Detta kapitel delas upp i tre underavsnitt, 3.3.1–3.3.3. Varje avsnitt börjar med böjningen av några exempelord. Därefter förklaras böjningen närmare och några kännetecken ges.

3.3.1 N-St 1: Neutrum, stark böjning, klass 1 ("⊗-ord")

Kännetecken: N och A sg. = ingen ändelse. N och A pl. = ingen ändelse ("⊗").

sg. N	hús /⊗	land /⊗	ber /⊗	tré /⊗	tré(i)ð
A	hús/⊗	land/⊗	ber/⊗	tré/⊗	tré(i)ð
D	hús/i	land/i	ber/i	tré/⊗	trénu
G	hús/s	land/s	ber/s	tré/s	trésins
pl. N	hús/⊗	lönd/⊗	ber/⊗	tré/⊗	tré(i)n
A	hús/⊗	lönd/⊗	ber/⊗	tré/⊗	tré(i)n
D	hús/um	lönd/um	berjum	trjá/m	trjánum
G	hús/a	land/a	berja	trjá/a	trjána
	'hus'	'land'	'bär'	'trä'	(m. best. art.)

▪ Som **hús** och **land** böjs de flesta enstaviga ord i neutrum, t.ex. *blað* 'blad; papper; tidning', *blóm* 'blomma', *eldhús* 'kök', *fjall* 'fjäll', *fólk* (singularord, kollektivbetydelse) 'folk, människor', *gramm* 'gram', *kílógramm* (förkortas ofta till *kíló*, samma böjning), *haust* 'höst', *hjól* 'cykel; hjul', *kjöt* 'kött', *skip* 'skepp', *strá* 'strå', *torg* 'torg', *vor* 'vår'.

Mycket många ord som tillhör denna grupp är också neutrum i svenskan och har som i isländskan (i N och A) samma form i singular och plural.

OBS: Alla ord av detta slag, som har **a** i stammen, t.ex. *land*, får u-omljud i pluralis, **a** > **ö**. Till denna grupp, men nästan enbart användbart i pluralis, hör ordet *föt* 'kläder' (singularisformen *fat* finns i sammansättningar som *höfuðfat* 'huvudbonad'). Några exempel:

bak – **bök** 'rygg', **barn** – **börn** 'barn', **blað** – **blöð** 'blad', **fjall** – **fjöll** 'fjäll', **gat** – **göt** 'hål', **glas** – **glös** 'glas', **kall** – **köll** 'rop', **lag** – **lög** 'låt', **mark** – **mörk** 'mål' (sport), **nafn** – **nöfn** 'namn', **safn** – **söfn** 'samling', **tak** – **tök** 'tag', **vald** – **völd** 'makt', **þak** – **þök** 'tak'.

▪ Som **ber**, med **j**-inskott, böjs en grupp ord. Flera av dem har stamvokalen **e**, t.ex. *egg* 'ägg', *él* 'snöby, hagelby', *innlegg* 'inlägg' (både inlägg i en debatt och inlägg i skor), *nef* 'näsa', *nes* 'näs', *skegg* 'skägg', *sker* 'skär', även lånordet *dekk* 'däck' m.fl. Också några med vokalen **i**: *gil* 'ravin', *lyf* 'läkemedel', *rif* 'rev; revben', *pil* 'skiljevägg, panel' m.fl. Dessutom skrivs **-j-** i dativ och genitiv pluralis i några få ord vars stam slutar på **-ý** och **-æ**, bl.a. *dý* 'göl', *mý* 'mygga' (används dock mest i singularis), *ský* 'moln', *fræ* 'frö'.

▪ Som **tré** böjs *hné* 'knä'. Med bestämd artikel är *tré* vanligtvis sg. *tréd* N, A, *trénu* D och *trésins* G, pl. *trén* N, A, *trjánnum* D och *trjánna* i G pl.; de böjningsformer som här ovan antyds med "i" inom parentes (*tré(i)d*, *tré(i)n*) är troligen något ovanligare. Detta gäller även vanligtvis för *hné*: sg. *hnéd* N, A, *hnénu* D och *hnésins* G, pl. *hnén* N, A, *hnjánnum* D och *hnjánna* i G pl.

Starkt böjda substantiv i neutrum har samma form i nominativ singularis och pluralis förutom u-omljud i ord som har **a** i stammen: *ber* – *ber*, *tré* – *tré*, *hús* – *hús*; *barn* – *börn*, *blað* – *blöð* etc. Böjningen är enkel, med samma form i N och A sg., samma form i N och A pl. och mycket ofta samma form i alla dessa, t.ex. sg. *ber* (N) – *ber* (A) och pl. *ber* (N) – *ber* (A) (jfr sv. *bär*).

3.3.2 N-St 2: Neutrum, stark böjning, klass 2 ("i-ord")

Kännetecken: N, A och D sg. = **-i**. N och A pl. = **-i**.

sg. N	teppi ⊗	merki ⊗	foreldri ⊗
A	teppi⊗	merki⊗	foreldri⊗
D	teppi⊗	merki⊗	foreldri⊗
G	teppi/s	merki/s	foreldri/s
pl. N	teppi⊗	merki⊗	foreldri⊗ / foreldr ar (mask.)
A	teppi⊗	merki⊗	foreldri⊗ / foreldr a (mask.)
D	tepp/um	merkjum	foreldr um (= neutr./mask.)
G	tepp/a	merkja	foreldr a (= neutr./mask.)
	'matta, filt'	'märke'	'förälder'

▪ Som **teppi** och **merki** böjs rätt många ord, bl.a. *bindi* (1) 'slips', (2) band (del i bokserie), *dæmi* 'exempel', *heimili* 'hem', *kaffi* 'kaffe', *kerti* 'stearinljus', *kvæði* 'dikt', *ríki* 'stat', *sæti* 'säte', *tæki* 'instrument; verktyg'.

Om ordet slutar på **-gi** eller **-ki** får det ett **j** framför ändelserna i D och G pluralis, t.ex. *engi* 'äng' (*engjum*), *herbergi* 'rum', *reiðtygi* (finns enbart i pluralis) 'ridtyg', *ríki* 'stat', *stykki* 'stycke', *tæki* 'instrument', *veski* 'plånbok'.

Det mycket vanliga ordet *læti* 'oväsen' hör till denna klass; det finns bara i pluralis och stavvokalen växlar mellan **æ** och **á**: *læti* (N) – *læti* (A) – *látum* (D) – *láta* (G).

Ordet *foreldri* 'förälder' böjs som *teppi* i singularis men är vanligtvis maskulinum i pluralis och böjs då som M-St 1 ("ar-ord"), s. 27 (*garður*).

3.3.3 Annan stark böjning i neutrum

Några neutrala ord har en annan böjning, bl.a. *veður* 'väder' och *sumar* 'sommar'; *fé* 'boskap; får; pengar' (orden visas också med bestämd artikel här nedan).

sg. N	veður	best. art. veð_r ið	sumar	best. art. sumar ið	fé	best. art. fé ð
A	veður	veð_r ið	sumar	sumar ið	fé	fé ð
D	veð_r i	veð_r inu	sum_r i	sum_r inu	fé	fé nu
G	veður s	veður sins	sumar s	sumar sins	fjár	fjár ins
pl. N	veður	veð_r in	sumur	sum_r in	–	–
A	veður	veð_r in	sumur	sum_r in	–	–
D	veð_r um	veð_r unum	sum_r um	sum_r unum	–	–
G	veð_r a	veð_r anna	sum_r a	sum_r anna	–	–
	'väder'	'vädret'	'sommar'	'sommaren'	'får; pengar ...'	

Märk bortfall av stamvokal nr 2 före en ändelse som börjar på vokal (t.ex. *veður* – *veð_r|id*).

▪ Som **veður**, med bortfall av vokal nr 2 före en ändelse som börjar på vokal samt före bestämd artikel, böjs bl.a. följande ord (de stjärnmärkta orden finns inte i pluralis):

daður 'flört', **gaman** 'skoj, skämt; nöje', **klifur** 'klättring', **hreistur** 'fiskfjäll', **höfuð** 'huvud', **pukur** 'hemlighetsmakeri', **slíður** '(svärd)skida', **sötur** 'sörplande'.

Ordet *sumar*, utan bortfall av vokal i N och A sg. före bestämd artikel är ett undantag från regeln.

Ordet *fé* finns inte i pluralis och inga andra ord böjs som det.

i Om ordet *gaman*

I konstruktionen *það er gaman* + verb i infinitiv används substantivet *gaman* ung. som ett oböjligt adjektiv i betydelsen 'roligt': *Það er gaman að lesa* 'det är roligt att läsa', *Er gaman að skrifa?* 'är det roligt att skriva?', *Þetta er gaman* 'det här roligt'.

Det kan däremot inte användas före eller efter ett substantiv eller adjektiv så som egentliga adjektiv kan, således inte t.ex. **Veðrið er gaman* eller **Þetta er gaman veður* i bet. 'vädret är roligt, det roligt väder'.

3.4 Svag böjning i maskulinum, M-Sv

Kännetecken: N sg. = **-i**, andra kasus i sg. = **-a**. N pl. = **-ar** (med få undantag).

			-ari-ord		-andi-ord	
sg. N	bolt/i	pakk/i	kunningi	kennar/i	söngvar/i	kaupand/i
A	bolt/a	pakk/a	kunningj/a	kennar/a	söngvar/a	kaupand/a
D	bolt/a	pakk/a	kunningj/a	kennar/a	söngvar/a	kaupand/a
G	bolt/a	pakk/a	kunningj/a	kennar/a	söngvar/a	kaupand/a
pl. N	bolt/ar	pakk/ar	kunningj/ar	kennar/ar	söngvar/ar	kaupend/ur
A	bolt/a	pakk/a	kunningj/a	kennar/a	söngvar/a	kaupend/ur
D	bolt/um	pökk/um	kunningj/um	kennur/um	söngvur/um	kaupend/um
G	bolt/a	pakk/a	kunningj/a	kennar/a	söngvar/a	kaupend/a
	'boll'	'paket'	'bekant'	'lärare'	'sångare'	'köpare'

De flesta svaga substantiv i maskulinum böjs som **bolti** och **pakki**. Några exempel:

afi 'morfar/farfar', **asni** 'åsna', **bali** 'balja', **bogi** 'båge', **endi** 'ände', **frændi** 'manlig släkting', **gróði** 'vinst. profit', **hani** 'tupp', **jakki** 'jacka, kavaj', **kappi** 'kämpe', **klaki** 'is(bit)', **koddi** 'kudde', **lampi** 'lampa', **leikari** 'skådespelare', **lítri** 'liter', **logi** 'låga', **metri** 'meter', **pabbi** 'pappa', **penni** 'penna', **planki** 'planka', **púði** 'prydnadskudde', **rjómi** 'grädde', **skaði** 'skada', **skóli** 'skola', **sóði** 'lortgris', **tími** 'tid, timme, lektion', **voði** 'fara, skada'.

Också många namn på nationaliteter böjs på detta sätt, t.ex. *Dani* 'dansk', *Finni* 'finsk', *Svíi* 'svensk', *Rússi* 'ryss', *Spánverji* 'spanjor', *Pjóðverji* 'tysk'. Några få av dem får ändelserna **-ir** och **-i** i N och A pl., *Danir*, *Grikkir* 'greker', *Ástralir* 'australier', *Ítalir* 'italienare', *Japanir* 'japaner' och några andra.

- Som **kunningi**, med **j** före ändelsen i alla kasus utom N sg., böjs bl.a. ord som slutar på **-ingi** och **-virki**. Exempel: *aumingi* 'stackare', *foringi* 'ledare', *höfðingi* 'hövding', *ættingi* 'släkting'; *rafvirki* 'elektriker', *vélvirki* 'mekaniker'; *einyrki* 'enmansföretagare'; *frumbygggi* 'ur invånare'.

- Som **kennari** och **söngvari** böjs ord som bildas med suffixet **-ari**.

- Substantiv som slutar på **-andi** böjs i singularis på samma sätt som *bolti* men slutar på **-ur** i nominativ och ackusativ pluralis samtidigt som **-and-** ändras till **-end-** i hela pluralis:

byrjandi – pl. **byrjendur** 'nybörjare', **nemandi** 'elev, student', **kaupandi** 'köpare', **leigjandi** 'hyresgäst', **lesandi** 'läsare', **verjandi** 'försvarare', **þolandi** 'offer'.

Orden *bónði* 'bonde' och *frændi* 'manlig släkting' är ursprungligen bildade på samma sätt som *kaupandi* och får samma böjning i pluralis: *bónði* – *bændur*, *frændi* – *frændur*. – Även ordet *fjandi* böjs på samma sätt, pluralis *fjendur*. I singularis har det betydelsen 'satan, fan', vanligtvis med bestämd artikel, *fjandinn*; det är ovanligt i pluralis men har då betydelsen 'fiender'.

3.5 Svag böjning i femininum, F-Sv 1 och F-Sv 2

Kännetecken: N sg. = **-a**, andra kasus i sg. = **-u**. N pl. = **-ur**.

	grupp 1				grupp 2	
sg. N	stelp/a	sag/a	kon/a	kirkj/a	kæt/i	beiðn/i
A	stelp/u	sög/u	kon/u	kirkj/u	kæt/i	beiðn/i
D	stelp/u	sög/u	kon/u	kirkj/u	kæt/i	beiðn/i
G	stelp/u	sög/u	kon/u	kirkj/u	kæt/i	beiðn/i
pl. N	stelp/ur	sög/ur	kon/ur	kirkj/ur	–	beiðn/ir
A	stelp/ur	sög/ur	kon/ur	kirkj/ur	–	beiðn/ir
D	stelp/um	sög/um	kon/um	kirkj/um	–	beiðn/um
G	stelp/ na	sag/ na	kven/ na	kirkj/ na	–	beiðn/a
	'flicka'	'historia, berättelse'	'kvinna'	'kyrka'	'glädje'	'begäran'

OBS: Endast *kona* har **-ve-** i g pl.!

De flesta svaga substantiv i femininum böjs som **grupp 1**. Några exempel:

amma 'mormor, farmor', **ástæða** 'skäl', **bóla** 'finne, kvissla', **bylgja** 'våg', **dúfa** 'duva', **ekkja** 'änka', **fluga** 'fluga', **frænka** 'kvinnlig släkting', **fæða** 'föda', **gata** 'gata', **gáta** 'gåta', **kaka** 'kaka, tårta', **kápa** 'kappa', **kelda** 'sumphål', **kirkja** 'kyrka', **kista** 'kista', **klukka** 'klocka', **kúla** 'kula', **leiga** 'hyra', **læða** 'honkatt', **mamma** 'mor', **messu** 'gudstjänst', **mínúta** 'minut', **móða** 'imma, dis', **mylla** 'kvarn', **nóta** 'ton, not', **pípa** 'rör, pipa', **rófa** 'svans', **ræða** 'tal, föredrag', **saga** 'berättelse', **sána** 'bastu, sauna' (skrivs ibland "sauna" i isländskan), **sekúnda** 'sekund', **síða** 'sida', **skata** 'rocka', **skeifa** 'hästsko', **skrúfa** 'skruv', **skyttu** 'skytt', **slanga** 'orm, slang', **slaufa** 'fluga (halsprydnað)', **slæða** 'slöja', **spýta** 'träpinne', **stelpa** 'flicka, tjej', **stúlka** 'flicka', **súla** 'pelare', **tafla** 'tavla, tablett', **tala** 'siffra', **terta** 'tårta', **tunga** 'tunga', **úlpa** 'parkas', **vika** 'vecka', **vísa** 'strof, dikt', **þúfa** 'tuva'.

Konsonanten **n** i g pl. saknas ofta, t.ex. alltid efter **r** och oftast eller alltid efter **j** (dock vanligtvis inte efter **gj, kj**: **bylgja, kirkja** – g pl. *bylgna, kirkna*) och numera även i många andra ord:

gæra 'färskinn', **vara** 'vara, produkt', **gyðja** 'gudinna', **ferja** 'färja', **hetja** 'hjalte', **tölva** 'dator' m.fl.
→ g pl. *gæra, vara, gyðja, ferja, hetja, tölva* etc.

Ord som hör till **grupp 2** är oftast abstrakta och uppträder sällan i pluralis, t.ex. *bræði* 'hetsig het', *feimni* 'blyghet', *fræði* 'lära' och sammansättningar t.ex. *jarðfræði* 'geologi', *stærðfræði* 'matematik', *fyndni* 'humor', *mildi* 'mildhet', *prýði* 'prydnað', *speki* 'visdom', *veiki* 'sjuk dom', *ævi* 'liv'. När ord som *beiðni* etc. står i pluralis har de en konkret betydelse: *beiðni* 'begäran': pl. = 'ansökningsblankett'; *glæði* 'glädje': pl. (sällan) = 'fester', *ævi* 'liv': pl. = 'biografier'.

Ordet *lygi* 'lögn' har en blandad böjning, det blir *lygar* i N och A pl.

OBS: Det är mycket liten skillnad mellan svagt böjda feminina substantiv i grupp 2 och vissa ord som hör till starkt böjda feminina substantiv klass 1 (§ 3.2.1 s. 33), t.ex. *helgi, festi* etc.

3.6 Svag böjning i neutrum, N-Sv

Kännetecken: N sg. = **-a**, andra kasus i sg. = **-a**. N pl. = **-u**.

sg. N	h jart/a	e yr/a	t em/a	p ast/a
A	h	e	t	p
D	h	e	t	p
G	h	e	t	p
pl. N	h	e	t	–
A	h	e	t	–
D	h	e	t	–
G	h	e	t	–
	'hjärta'	'öra'	'tema'	'pasta'

Endast få ord hör hit, de flesta namn på kroppsdelar:

auga 'öga', **eista** 'testikel', **eyra** 'öra', **hjarta** 'hjärta', **lunga** 'lunga', **milta** 'mjälte', **nýra** 'njure'; **bjúga** 'korv'.

Dessutom några nya lånord som är utan **n** i G pl.: *drama* 'drama', *firma* 'firma', *pasta* 'pasta', *tema* 'tema', ev. också *sána* n./f. = 'bastu, sauna' (skrivs ibland "sauna" också i isländskan), samt ett par gamla ord som knappast används längre. Av dessa kan nämnas ordet *hnoða* 'nystan' som man ibland ser i folksagor.

Ordet *bjúga* blir ofta femininum och böjs på samma sätt som *stelpa*.

4 Artikel

Isländskan har ingen obestämd artikel, motsvarande svenskans *en, ett*. Svenskans *en häst, ett barn* motsvaras alltså av isländskans *hestur, barn*, utan någon artikel.

Den **bestämda** artikeln är nästan alltid enklitisk, dvs. placerad i slutet på det substantiv som bestäms. Den har formerna *-inn, -in*, motsv. sv. *-en*, och *-ið*, motsv. sv. *-et*. Ibland försvinner *-i-*, alltid om själva substantivet slutar på vokal (t.ex. svag böjning, singularis, *kona + in* → *konan* 'kvinnan') men också i några andra fall. Se exemplen nedan, samt förklaringsrutan på nästa sida. Den bestämda artikeln böjs i **genus** (maskulinum, femininum, neutrum), **numerus** (singularis, pluralis) och **kasus** (N, A, D, G), se nedan.

📌 Framförd artikel

Artikeln kan uppträda fristående, framförd ett adjektiv liksom i svenskan.

Det förekommer mest i litterärt och högtidligt språk, samt i titlar på böcker, föreningar etc., men även i (fasta) fraser i talspråket. Då börjar artikeln på **h**: *Hinn fullkomni glæpur* 'det perfekta brottet'; *Hið ljósa man* 'Den ljusa mön' (boktitel); *Hið íslenska bókmenntafélag* 'Det isländska litteratursällskapet'; *Hin íslenska fálkaorða* 'Den isländska falkorden'; före adjektiv i superlativ: *Þetta er hið besta mál* 'det här blir bra, det' (främst i talspråk).

Den enklitiska artikeln kommer alltid **efter** substantivets kasusändelse: *hest/ur+inn* (N), *land/s+ins* (G), *penn/a+num* (D). Lägg märke till att när orden har bestämd artikel har de faktiskt två kasusändelser, *landsins*.

	Artikel på starkt böjda substantiv			Artikel på svagt böjda substantiv		
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	hestur+ inn	ferð+ in	land+ ið	penni+ nn	saga+ n	auga+ ð
A	hest+ inn	ferð+ ina	land+ ið	penna+ nn	sögu+ na	auga+ ð
D	hesti+ num	ferð+ inni	landi+ nu	penna+ num	sögu+ nni	auga+ nu
G	hests+ ins	ferðar+ innar	lands+ ins	penna+ ns	sögu+ nnar	auga+ ns
pl. N	hestar+ nir	ferðir+ nar	lönd+ in	pennar+ nir	sögur+ nar	augu+ n
A	hesta+ na	ferðir+ nar	lönd+ in	penna+ na	sögur+ nar	augu+ n
D	hestunum	ferðunum	löndunum	pennunum	sögunum	augunum
G	hesta+ nna 'hästen'	ferða+ nna 'resan'	landa+ nna 'landet'	penna+ nna 'pennan'	sagna+ nna 'sagan'	augna+ nna 'ögat'

OBS: **m** i dativ pluralis sammansmälter med artikelns **n**, dvs. **m**-et försvinner: *hestum + num* → *hestunum*.

📌 Om ett substantiv slutar på konsonant i något kasus i singularis kallas böjningen **stark**: *barn* N, A, *barni* D, *barns* G (neutr.); *hestur* N, *hest* A, *hesti* D, *hests* G (mask.). Om det slutar på vokal i alla kasus i singularis kallas böjningen **svag**: *kona* N, *konu* A, D, G (fem.); *penni* N, *penna* A, D, G (mask.).

① Huvudreglerna för artikelns -i

1a) -i bortfaller alltid efter slutvokalen **a, i** eller **u** i substantivets böjningsform:

penni+inn (N sg.) → penni nn	saga+in (N sg.) → saga n	auga+ið (N sg.) → auga ð
hesti+inum (D sg.) → hesti num	hesta+ina (A pl.) → hesta na	barna+inna (G pl.) → barna inna

1b) -i bortfaller i maskulinum N plur. och femininum N och A plur.:

hestar+inir (N pl.) → hestar|nir   rósir+inar (N och A pl.) → rósir|nar

2a) -i är kvar när substantivets böjningsform slutar på konsonant (förutom i mask. N pl. och fem. N och A pl.):

hestur+inn (N sg.) → hestur inn	rós+in (N sg.) → rós in	hús+ið (N sg.) → hús ið
hest+inn (A sg.) → hest inn	rós+ina (A sg.) → rós ina	hús+ið (A sg.) → hús ið
hests+ins (G sg.) → hests ins	rósar+innar (G sg.) → rósar innar	húss+ins (G sg.) → húss ins

2b) -i är kvar i neutra substantiv vars stam slutar på **tung vokal**, t.ex. *strá* 'strå', *gúmmí* 'gummi', *bíó* 'bio', *ský* 'moln', *bú* 'bo', *fræ* 'frö':

strá+ið → strá|ið, gúmmí+ið → gúmmí|ið, bíó+ið → bíó|ið, ský+ið → ský|ið, bú+ið → bú|ið, fræ+ið → fræ|ið

2c) -i är kvar i N sg. i feminina ord vars stam slutar på **tung vokal**, t.ex. *spá* 'prognos', *kló* 'klo', *brú* 'bro':

spá+in → spá|in, kló+in → kló|in, brú+in → brú|in

I andra kasus faller **i** bort även i dessa ord, t.ex. *spána* (A sg.), *klónni* (D sg.).

OBS: Vokalen *i* försvinner ibland hos de få neutra substantiv vars stam slutar på *e* och *é* (= *j+e*). Ordet *te* 'te' behåller *i* i N & A sg.: *teið* och D sg.: *teinu*. Ordet *hlé* 'paus' blir *hléið* eller *hléd* (N & A sg.), *hléinu* eller *hlénu* (D sg.), *hléin* eller *hlén* (N & A pl.). Språkvårdare rekommenderar de förstnämnda, med **i**. Orden *fé*, *hné* och *tré* (jfr § 3.3.1) blir oftast *féð*, *hnéð*, *tréð* i N & A sg., *hnén*, *trén* i N & A pl. och *fénu*, *hnénu* og *trénu* i D sg. Formerna *féið*, *hnéið*, *tréið* förekommer dock också.

Dubbel bestämdhet förekommer inte i isländskan

Morfologisk dubbel bestämdhet, dvs. framförställd och enklitisk artikel samtidigt, som i svenskan, förekommer inte i isländskan. T.ex. blir sv. **den unga flickan** i isländskan vanligen **unga stúlkan** (eller formellt och poetiskt **hin unga stúlka**).

① Efter ett **adjektivattribut** (adjektiv som placeras före ett substantiv) har substantivet vanligtvis bestämd artikel när adjektivet är bestämt (har "svag böjning"): *góðu kökurnar* 'de goda kakorna', inte *góðar kökurnar*. När adjektivet är obestämt ska substantivet som regel vara utan artikel: *góðar kökur* 'goda kakor'.

Bestämda/obestämda substantiv och possessiva pronomen

Substantiv får vanligtvis bestämd artikel när de bestäms av ett possessivt pronomen – annorlunda i vanlig svenska:

Húsið **mitt** 'mitt hus_'.
Bíllinn **okkar** 'vår bil_'.
Bókin **hennar** 'hennes bok_'.
Hjólíð **pitt** 'din cykel_'.
Det gäller dock inte om substantivet i fråga är ett släktskapsord, dvs. *amma* 'mormor/farmor', *afi* 'morfar/farfar' *mamma*, *pabbi*, *systir*, *bróðir*, *frænka* och *frændi* = kvinnlig och manlig släkting,

Det gäller dock inte om substantivet i fråga är ett släktskapsord, dvs. *amma* 'mormor/farmor', *afi* 'morfar/farfar' *mamma*, *pabbi*, *systir*, *bróðir*, *frænka* och *frændi* = kvinnlig och manlig släkting,

mágur 'svåger', *mágkona* 'svägerska', *svili* 'man gift med makens syster', *svilkona* 'kvinna gift med makens bror', och vanligtvis inte heller om det är ett vänskapsord, *vinur* 'vän', *vinkona* 'vän, väninna', *félag* 'kamrat, kompis' etc. Det är valfritt när det gäller flickvän, *kærasta*, och pojkvän, *kærasti*, men är troligen vanligare med bestämd artikel:

Bróðir minn 'min bror_.'	Frændi þinn 'din farbror_.'
Mamma mín 'min mamma_.'	Amma okkar 'vår mormor_/farmor_.'
Kæra mín 'min flickvän_.'	Kæra stinn minn 'min pojkvän_.'

Det gäller inte heller när det possessiva pronomenet är en del av ett genitivattribut som bestämmer huvudordet (detsamma i svenskan):

Hús bróður míns 'min brors hus_.'	Bók vinkonu hennar 'hennes väninnas bok_.'
Bíll mömmu okkar 'vår mammas bil_.'	Hjól vinar þins 'din väns cykel_.'

Se närmare §1.8, s. 10.

Bestämda/obestämda substantiv efter riktningsadverb och rumsadverb

Substantiv har vanligtvis bestämd artikel när det gäller **kända föremål**, **idéer** eller **företeelser**:

Mamma fer í vinnua 'mamma går till jobbet'.
 Jói sefur á loftiu 'Jói sover på vinden'.
 Ég keyri þig á flugvöllinn 'jag skjutsar dig ut till flygplatsen'.

Om ett **riktningsadverb** eller **rumsadverb** kommer mellan verbet och prepositionsfrasen, t.ex. *inn*, *út*, *fram*, *niður*, *upp*; *inni*, *úti*, *frammi*, *niðri*, *uppi*, är substantivet emellertid **mycket ofta obestämt**, även om det syftar till ett känt föremål, idé eller företeelse:

Mamma fer niður í vinnu_ 'mamma går ner till jobbet'.
 Jói sefur uppi á lofti_ 'Jói sover uppe på vinden'.
 Ég keyri þig út á flugvöll_ 'jag skjutsar dig ut till flygplatsen'.
 Við göngum niður að vatni_ 'vi går ner till sjön'.

Adverben i fråga bestämmer alltså substantiven så att de inte behöver någon bestämd artikel.

Om man behöver markera eller lägga större vikt på substantiven i fråga (jobbet, vinden, flygplatsen) kan man dock ha substantiven bestämda också här:

Mamma fer niður í (nýju) vinnua 'mamma går ner till (det nya) jobbet'.
 Jói sefur uppi á (hinu) loftiu 'Jói sover uppe på (den andra) vinden'.
 Ég keyri þig út á (gamla) flugvöllinn 'jag skjutsar dig ut till (den gamla) flygplatsen'.
 Við göngum niður að (eystra) vatniu 'vi går ner till (den östra) sjön'.

5 Prepositioner och kasusstyrning

Kasus på substantiv, adjektiv och pronomen bestäms av **prepositioner** och av verb (§ 10). Några **adverb** kan också fungera som prepositioner och styr då akkusativ. Vissa prepositioner styr två olika kasus, beroende på betydelsen, men de flesta styr enbart ett. Se tabellen i § 5.5 för betydelsen av enskilda prepositioner.

5.1 Ackusativ

Den vanligast förekommande prepositionen för akkusativ är **um**. Den – samt sammansättningar där den ingår – styr alltid och endast akkusativ: **um, gegnum, (í) kringum, umfram, umhverfis**.

Några riktningadverb kan fungera som riktning- och rörelseprepositioner och styr då akkusativ: **inn, út, upp, niður, fram**:

Hún reið **inn** dalinn.
'Hon red in på / in längs dalen'.

Skipið sigldi **út** fjörðinn.
'Skeppet seglade ut från / ut längs fjorden'.

Ég hljóp **fram** veginn.
'Jag sprang längs med vägen'.

Músin hljóp **upp** vegginn.
'Musen sprang uppför / upp längs väggen'.

Hann rann **niður** handriðið.
'Han gled nedför / ner längs trappträcket'.

Också väderstrecksorden (substantiven/adverben) **austur, vestur, norður** och **suður** 'öster/öst, väster/väst, nord/norr, söder/syd' kan fungera som prepositioner och styr då akkusativ: *Þau gengu austur fjallið* 'de gick längs fjället i riktning mot öst'.

5.2 Dativ

De vanligaste prepositionerna är **að, af, frá, handa, hjá, úr**, och några andra vanliga är **andspænis, ásamt, gagnvart, gegn, meðfram, (á) móti, á undan, undan**.

Vissa adjektiv kan fungera som prepositioner och styr då dativ. Detta gäller främst orden **líkur** 'lik, som liknar', **skyldur** 'besläktad', **sammála** 'enig', **svipaður** 'lik, som liknar' och **tengdur** 'för knippad; i släkt med', samt dessa ord med det negerande prefixet **ó-** (**ólíkur** 'olik', **óskyldur** 'som inte är släkt', **ósammála** 'oenig' etc.), samt **nálægur** 'nära' – vanligast i neutrumformen **nálægt**.

Sigga er **lík** mömmu sinni.
'Sigga liknar sin mamma'.

Palli er **líkur** pabba sínum.
'Palli liknar sin pappa'.

Jón er **sammála** Guðmundi.
'Jón är enig med Guðmundur'.

Stína er **skyld** forsetanum.
'Stína är släkt med presidenten'.

Gunni er **skyldur** ráðherranum.
'Gunni är släkt med ministern'.

Magga býr **nálægt** höfninni.
'Magga bor nära hamnen'.

Några platsadverb kan fungera som prepositioner och styr då dativ, bl.a. **fjarri** 'långt ifrån, fjärran': *Húsið stendur fjarri byggðinni* 'huset står långt från bygden', **nærri** 'nära, tätt inpå': *Ég vil ekki búa of nærri sjónum* 'jag vill inte bo för nära havet'.

5.3 Ackusativ och dativ

Några prepositioner kan både styra ackusativ och dativ. För **á** 'på, upp på, uppe på', **í** 'i, in i, inne i', **undir** 'under', **yfir** 'över, ovanför' gäller i stort sett samma regler som för motsvarande prepositioner i tyskan: Vid **rörelse** eller **riktning mot** styr de ackusativ; vid **befintlighet** eller **tillstånd** styr de dativ. Märk att t.ex. en sådan handling som att 'lägga något på bordet' etc. räknas som en rörelse (ackusativ), och att 'vara någonstans' räknas som befintlighet (dativ), även 'att vara på väg någonstans', *vera á leið(inni)*. – Här är det således **betydelsen** som bestämmer, vanligtvis betydelsen av verbet.

	ackusativ		dativ
á	Leggðu bókina á borðið. 'Ställ boken på bordet'.		Bókin liggur á borðinu. 'Boken ligger på bordet'.
í	Hvenær ferðu í vinnuna? 'När åker du till jobbet?'		Er gaman í vinnunni? 'Är det roligt på jobbet?'
undir	Viltu skríða undir borðið? 'kan du krypa under bordet?'		Það er bók undir borðinu. 'Det ligger en bok under bordet'
yfir	Hengdu lampa yfir rúmið. 'Häng en lampa över sängen'.		Það hangir lampi yfir rúminu. 'Det hänger en lampa över sängen'.

Andra prepositioner som både styr dativ och ackusativ är *eftir*, *fyrir*, *með* och *við* (se nästa sida och § 5.5.3–5.5.6).

❶ "På Island" är *á Íslandi*, aldrig *í Íslandi*.

5.4 Genitiv

De vanligaste prepositionerna är **án**, **auk**, **meðal**, (**á**) **milli**, **til**, **vegna**. Prep./adv. **megin** 'på ngn(s) sida' står **efter** det den styr: *mín megin*, *sólar megin*. Sammansättningar med *-megin*, t.ex. *hinum megin* (*hinumegin*), *hérna megin*, *báðum megin* (*báðumegin*) står dock **före** det de styr: *hérna megin árinna* 'på denna sida av floden' = *hérna megin við ána*.

Handan 'på andra sidan', **innan** 'inom', **neðan** 'nedanför', **ofan** 'ovanför', **utan** 'utan för', samt väderstreckorden **sunnan**, **vestan**, **norðan** och **austan** 'söderifrån, västerifrån, norrifrån, österifrån' är ursprungligen adverb som kan fungera som prepositioner och styr då genitiv. (Se även § 5.5.5 om dessa ord i förbindelse med prepositionen *fyrir* (A), och § 5.5.7 med prepositionen *við* (A).

OBS: Til används också för att uttrycka variation mellan gränsvärden och styr då inte kasus: *Tveir til þrjár dagar* (N) *eru ekki langur tími* 'två till tre dagar är inte lång tid'; *ferðin hefst eftir tvo til þrjá daga* (A) 'resan börjar om två till tre dagar'.

5.5 Prepositioner och kasusstyrning – översikt

De flesta prepositioner räknas upp i listan här nedan. Vissa av dem är mindre vanliga än andra. Betydelsen är ibland mera invecklad eller varierad än vad översättningarna och exemplen tyder på.

Preposition	Huvudbetydelse och exempel
1 Styr ackusativ	
fram adv. (prep.)	'framåt, längs med' ('i riktningen fram') <i>Jón gekk fram götuna</i> 'Jón gick gatan framåt'.
gegnum, í gegnum	'genom' <i>Vegurinn liggur (í) gegnum dalinn</i> 'vägen ligger genom dalen'.
inn adv. (prep.)	'framåt, längs med' ('i riktningen in') <i>Helga gekk inn götuna</i> 'Helga gick gatan framåt'.
kringum, í kringum	'omkring, runt om' <i>Stígurinn liggur (í) kringum vatnið</i> 'stigen ligger runt om sjön'.
niður adv. (prep.)	'nedför' ('i riktningen ned') <i>Vegurinn liggur niður brekkuna</i> 'vägen sträcker sig nedför backen'.
um	'om, runt' <i>Jón talaði um ferðina</i> 'Jón pratade om resan'.
umfram	'utöver' <i>Reiðhjól hafa marga kosti umfram bíla</i> 'cyklar har många fördelar jämfört med bilar'.
umhverfis	'runt, runt om' <i>Helga ferðaðist umhverfis jörðina</i> 'Helga reste runt jorden'.
upp adv. (prep.)	'uppför' ('i riktningen upp') <i>Jón gekk upp brekkuna</i> 'Jón gick uppför backen'.
út adv. (prep.)	'framåt, längs med' ('i riktningen ut') <i>Helga hjólaði út dalinn</i> 'Helga cyklade dalen framåt'.
2 Styr dativ	
að	'fram till, fram mot, till, i riktning mot; åt' <i>Helga gekk að Jóni</i> 'Helga gick fram till Jón'.
af	'av, från' <i>Jón féll af hjólinu</i> 'Jón föll av cykeln'.
andspænis	'mittemot' (se också <i>á móti</i> här nedan, vilket är vanligare i bet. 'mittemot') <i>Helga settist andspænis Jóni</i> 'Helga satte sig mittemot Jón'.
á eftir	'bakom, efter' <i>Helga gekk á eftir Jóni</i> 'Helga gick efter Jón'.
á móti	'mot, emot; mittemot' (se även <i>andspænis</i>) <i>Helga hljóp á móti Jóni</i> 'Helga sprang emot Jón'.
á undan	'före'''' <i>Helga fór heim á undan Jóni</i> 'Helga åkte hem före Jón'.
ásamt	'tillsammans med' <i>Helga kom ásamt Jóni</i> 'Helga kom tillsammans med Jón'.
frá	'från' <i>Helga keyrði heim frá Reykjavík</i> 'Helga körde hem från Reykjavík'.
fram hjá (framhjá)	'förbi' <i>Jón keyrði fram hjá húsinu</i> 'Jón åkte förbi huset'.
gagnvart	'gentemot' <i>Jón er jákvæður gagnvart flóttafólki</i> 'Jón är positiv gentemot flyktingar'.
gegn	'mot, emot' <i>Helga bauð sig fram gegn formanninum</i> 'Helga kandiderade mot ordföranden'.
gegn	'mittemot' <i>Húsið stendur gegnt kirkjunni</i> 'huset står mittemot kyrkan'.

handa	'åt, till' (om en person eller levande varelse) <i>Blómið er handa Jóni</i> 'blomman är till Jón'.
hjá	'hos, vid' <i>Helga var í heimsókn hjá vini sínum</i> 'Helga var på besök hos sin vän'.
meðfram	'längs, längs med' <i>Gatan liggur meðfram ánni</i> 'gatan ligger längs med ån'.
nálægt	'nära' <i>Helga situr nálægt Jóni</i> 'Helga sitter nära Jón'.
samkvæmt	'enligt' <i>Þetta er samkvæmt nýjustu fréttum</i> 'detta är enligt de nyaste nyheterna'.
undan	'underifrån, ut från, ur' <i>Olían rann undan bílnum</i> 'oljan rann underifrån bilen'.
úr	'ur, från' <i>Eldgosið kom úr fjallinu</i> 'vulkanutbrottet kom från fjället'.
3 Styr ackusativ och dativ	
(1) Prepositioner som styr ackusativ vid rörelse och riktning mot, dativ vid befintlighet och tillstånd	
á	'på, upp(e) på' ackusativ: <i>Jón settist á gula stólinn</i> 'Jón satte sig på den gula stolen'. dativ: <i>Helga sat á rauða stólnum</i> 'Helga satt på den röda stolen'.
í	'i, in(ne) i' ackusativ: <i>Helga fór niður í bæ</i> 'Helga åkte ner på stan'. dativ: <i>Jón var lengi í bænum</i> 'Jón var länge på stan'.
yfir	'över, ovanför, upp över' ackusativ: <i>Helga ók yfir heiðina</i> 'Helga åkte över heden'. dativ: <i>Hún sá skýið sem sveif yfir fjallinu</i> 'hon såg molnet som svävade över fjället'.
undir	'under, in(ne) under' ackusativ: <i>Jón skreið undir rúmið</i> 'han kröp under sängen'. dativ: <i>Taskan var undir rúminu</i> 'väskan låg under sängen'.
(2) Andra prepositioner som styr ackusativ och dativ	
fyrir	'för; framför; före; åt' ackusativ: <i>Jón keypti peysuna fyrir hana</i> 'Jón köpte tröjan åt henne'. dativ: <i>Jón hneigði sig fyrir Ásu</i> 'Jón bugade för Ása'; <i>presturinn bað fyrir fólkinu</i> 'prästen bad för människorna'.
eftir	'efter, enligt, längs' m.fl. ackusativ: <i>Jón hvíldi sig eftir ferðina</i> 'Jón vilade efter resan'. dativ: <i>Helga gekk eftir götunni</i> 'Helga gick längs gatan'.
með	'med, tillsammans med' ackusativ: <i>Jón fór með vin sinn á sjúkrahúsið</i> 'Jón tok sin vän till sjukhuset'. dativ: <i>Ása fór með vini sínum á sjúkrahúsið</i> 'Ása åkte tillsammans med sin vän till sjukhuset'.
við	'vid, mot' ackusativ: <i>Húsið stendur við ána</i> 'huset står vid ån'; <i>húsið er hinumegin við ána</i> 'huset står på andra sidan av ån' (<i>hérna/þarna/báðum/hinum</i> m.fl. <i>megin við</i> 'på x sida av'); <i>Jón talaði við Helgu</i> 'Jón pratade med Helga'. dativ: <i>Helga tók við gjöfinni</i> 'Helga tog emot presenten'.

4 Styr genitiv	
án	'utan'; "án þess að" = 'utan att'
auk	'samt, utöver, tillsammans med', "plus" <i>Í veislunni voru tíu gestir auk Jóns og Helgu</i> 'på festen fanns tio gäster utöver J. och H.'
handan	'på andra sidan om' <i>Þorpið er handan fjallsins</i> 'byn är på andra sidan om fjället'.
innan	'inom, innanför' <i>Þau héldu sig innan borgarmarkanna</i> 'de höll sig inom stadsgränsen'.
meðal, á meðal	'bland' <i>Jón var (á) meðal umsækjendanna</i> 'Jón var bland ansökarna'.
megin	'på ngn sida' (inlett av ett bestämmande ord, <i>hérna/þarna/báðum/hinum</i> m.fl. + <i>megin</i>) <i>Vegurinn er hérna megin fjallsins</i> 'vägen är på den här sidan om fjället'.
milli, á milli	'mellan' <i>Helga sat á milli strákanna</i> 'Helga satt mellan pojkarna'.
neðan	'nedanför' <i>Áin er lygn neðan virkjunarinnar</i> 'ån är lugn nedanför kraftverket'.
ofan	'ovanför' <i>Áin er straumhörd ofan virkjunarinnar</i> 'ån är starkt strömmande ovanför kraftverket'.
sökum	'för (ngs) skull, på grund av' <i>Keppnin féll niður sökum veðurs</i> 'tävlingen ställdes in på grund av vädret'.
til	'till' <i>Jón hljóp til Helgu</i> 'Jón sprang till Helga'.
utan	'utanför' <i>Billinn hafnaði utan vegar</i> 'bilen hamnade utanför vägen'.
vegna	'för (ngs) skull, på grund av' <i>Keppnin féll niður vegna veðurs</i> 'tävlingen ställdes in på grund av vädret'.
austan, norðan, sunnan, vestan	'öster om, norr om, söder om, väster om' <i>Austan fjallsins er lítið þorp</i> 'öster om fjället finns en liten by'.

De flesta prepositionerna har motsvarigheter i svenskan. Vissa kan dock användas på ett litet oväntat sätt. Ibland gäller det fasta ordförbindelser och idiom. Det är däremot oftast lätt att förstå grundbetydelsen, även om själva uttrycket i svenskan skulle vara ett annat. Prep. *af* svarar t.ex. direkt till sv. *av* och används vanligtvis exakt på samma sätt, men dock finns det skillnader:

Þetta er saga **af** hesti 'detta är en berättelse **om** en häst'.

Þarna er fata full **af** vatni 'där borta är en hink full **med** vatten'.

5.5.1 Prepositionerna *á* och *í*

Dessa prepositioner motsvarar för det mesta sv. *på* och *i*, men ibland används de isländska prepositionerna när man i svenskan hellre skulle använda t.ex. *till* eller omformulera meningen på något sätt:

Alda fer **í** háskólann **í** dag 'Alda går till universitetet idag'.

Pétur fer út **á** land / upp **í** sveit **í** dag 'Pétur åker till landet idag'.

Jón fer **í** sund **í** dag 'Jón åker och badar idag'.

Guðrún keypti rauða málningu **á** nýja húsið sitt 'Guðrún köpte röd färg till sitt nya hus'.

I tidsangivelser ('på dagen, på måndagarna' etc.) styr *á* antingen **ackusativ** eller **dativ**. Den styr **ackusativ** i synnerhet när betydelsen syftar på något allmänt gällande, allmän tid eller dagar. Den styr däremot oftast **dativ** när betydelsen kan jämföras med någon slags "befintlighet", t.ex. om något som äger rum under en speciell dag, en viss morgon, vissa kvällar i veckan etc.

ackusativ, allmän betydelse

Á daginn/morgnana erum við heima.

'På dagen/morgonen är vi hemma'.

Verslunin er opin **á kvöldin**.

'Affären är öppen på kvällen'.

dativ, speciell betydelse

Ég las bókina **á einum degi/morgni**.

'Jag läste boken på en dag/morgon'.

Verslunin er opin **á mánudagskvöldum**.

'Affären är öppen på måndagskvällarna'.

Ett undantag gäller för ordet *nótt* 'natt' där både ackusativ och dativ syftar på det allmänna (möjligen med en liten nyansskillnad) men där det dock är det mest vanliga att använda dativ:

ackusativ, allmän betydelse

= dativ, allmän betydelse

Á næturnar er kveikt á ljósastaurunum. = **Á nóttunni** er kveikt á ljósastaurunum.

'På natten/nätterna är lyktstolparna tända'.

'På natten är lyktstolparna tända'.

"På sommaren/vintern" etc. uttrycks med ackusativ:

ackusativ

Á sumrin skín sólin.

'På sommaren skiner solen'.

Á haustin falla laufin af trjánnum.

'På hösten faller löven av träden'.

Á veturna snjóar og rignir.

'På vintern snöar och regnar det'.

Á vorin lifna blómin við.

'På våren vaknar blommorna till liv'.

5.5.2 Prepositionen *að*

Prepositionen *að* styr alltid dativ. Den har samma etymologiska ursprung som sv. *åt*, men motsvarar oftast sv. *till* eller *fram till* (se flera betydelser i Islex).

Alda gekk **að** húsinu (D) 'Alda gick fram till huset'.

En del fasta ordförbindelser finns med *að*, bl.a. de följande:

Hljæja/brosa að 'skratta åt, le åt': Alda brosir **að** hugsunum sínum (D) 'Alda ler åt sina tankar'.

Eitthvað er að 'något är fel': Það er eitthvað **að** bílnum 'det är något fel på bilen'.

5.5.3 Prepositionen *eftir*

Prepositionen *eftir* svarar till sv. *efter* men i vissa konstruktioner kan den verka något överraskande. Det är svårare att hitta en regel för kasusstyrningen här än för ovannämnda prepositioner.

Eftir styr dativ bl.a. när det handlar om att man (a) följer efter någon, då vanligtvis med "á" före prepositionen: *Ráðherrann gekk á eftir kónginum* 'ministern följde efter kungen'; (b) när man väntar på någon: *Ráðherrann beið eftir kónginum* 'ministern väntade på kungen'; (c) om det gäller rörelse längs en yta: *Stelpan hjólaði eftir veginum* 'tjejen cyklade längs vägen'. Även bildligt: *Það snjóaði fram eftir degi(num)* 'det snöade till långt in på dagen'.

Eftir styr ackusativ t.ex. när det gäller **tid** eller **tidsföljd**: *Ég kem eftir tvo tíma* 'jag kommer om två timmar', *við sofnuðum eftir myndina* 'vi somnade efter filmen', eller upphovs- eller ursprungsrelation: *Bókin er eftir þekktan rithöfund* 'boken är skriven av en känd författare', *í sandinum voru för eftir bíla* 'i sanden var spår efter bilar'.

5.5.4 Prepositionen *fyrir*

Prepositionen *fyrir* styr både ackusativ och dativ. Också här är det svårare att hitta en träffsäker regel för kasusstyrningen än för många av de tidigare nämnda prepositionerna.

Fyrir styr dativ t.ex. när det gäller förfluten tid: *ég kom heim fyrir tveim dögum (síðan)* 'jag kom hem för två dagar sedan', eller någon slags händelse: *konan varð fyrir óhappi* 'kvinnan råkade ut för en olycka'. – Se närmare Islex.

Fyrir styr ackusativ när det står (a) **framför** adverbena *aftan*, *austan*, *framan*, *handan*, *innan*, *neðan*, *norðan*, *ofan*, *sunnan*, *utan*, *vestan* och (b) **efter** adverbena *aftur*, *austur*, *fram*, *inn*, *niður*, *norður*, *suður*, *upp*, *út*, *vestur*. Betydelsen är som följer:

placering	rörelse
fyrir aftan / fyrir framan 'bakom/framför'	aftur fyrir / fram fyrir 'bakom/före'
fyrir innan / fyrir utan 'innanför/utanför'	inn fyrir / út fyrir 'innanför/utanför'
fyrir neðan / fyrir ofan 'nedanför/ovanför'	niður fyrir / upp fyrir 'ned under/upp över'
fyrir austan / fyrir vestan 'öster/väster om'	austur fyrir / vestur fyrir 'österut/västerut'
fyrir norðan / fyrir sunnan 'norr om/söder om'	norður fyrir / suður fyrir 'norrut/söderut'

Fyrir styr också **ackusativ** bl.a. i en del fraser som innebär rörelse: *Hundurinn hljóp fyrir bílinn* 'hunden sprang framför bilen', eller tidpunkt: *Kennarinn undirbjó sig fyrir kennslutímann* 'läraren förberedde sig för lektionen'.

5.5.5 Prepositionen *með*

Kasus efter prepositionen *með* bestäms ofta av det om prepositionen hör ihop med föregående verb eller det efterföljande substantiv:

(a) akkusativ: X tar Y med

Jón (X) **kom með** vin sinn (Y).

'Jón tog med sig sin vän'.

Jón (X) **er með** vin sinn (Y) í bílnum.

'Jón har sin vän med sig i bilen'.

Jón (X) **fór með** vin sinn (Y) á hótelið.

'Jón skjutsade sin vän till hotellet'.

(b) dativ: X kommer tillsammans med Y

Jón (X) kom **með vini sínum** (Y).

'Jón kom tillsammans med sin vän'.

Jón (X) **er með vini sínum** (Y) á ferðalagi.

'Jón är tillsammans med sin vän på en resa'.

Jón (X) **fór með vini sínum** (Y) á bíó.

'Jón åkte tillsammans med sin vän på bio'.

I (a) är subjektet (*Jón*) aktivt och utför något viljemässigt; i (b) är det snarare vännen som bestämmer omständigheten.

Með styr **akkusativ** när betydelsen är 'att ha något med sig / på sig / i sig': *Ég er með peninga* 'jag har pengar'; *Ég er með hausverk* 'jag har huvudvärk'; *Ég er með freknur* 'jag har fräknar'; *Ég fer með manninn minn í bæinn* 'jag tar med mig min man ner på stan'. – Också t.ex. om att vara nöjd / besviken med ngt, etc.: *Ég er ánægður/óánægður með daginn* etc. 'jag är nöjd/missnöjd med dagen'.

Með styr **dativ** när betydelsen är 'att gå någon stans tillsammans med någon' etc., tex.: *Ég fer með manninum mínum í bæinn* 'jag går ner på stan tillsammans med min man', samt alltid när ordet står efter adverbena *fram*, *inn*, *niður*, *upp*, *út* (m.fl.): *Við gengum fram með sjónum* 'vi gick längs med havet', *við gengum inn með ánni* 'vi gick in längs ån', *við gengum niður með ánni* 'vi följde ån nedströms', *við gengum upp með hlíðinni* 'vi gick upp längs sluttningen', *við gengum út með firðinum* 'vi gick ut längs fjorden'.

i "Att prata **med**" heter på isländska *að tala við* (+ akkusativ).

5.5.6 Prepositionen við

Við styr **dativ** bl.a. när det rör någon slags reaktion eller inställning gentemot något, t.ex. *viðbrögð hans við gagnrýninni voru óvænt* 'hans reaktion på kritiken var oväntad', *hann sagði nei við tilboðinu* 'han tackade nej till erbjudandet', *hún tók við gjöfinni* 'hon tog mot presenten'.

Við styr **ackusativ** när det gäller placering: *Ráðhúsið stendur við Tjörnina* 'rådhuset står vid Tjörnin', *skáldið sat við gluggann* 'diktaren satt intill fönstret', eller tid/tidpunkt/händelse: *hátiðin hefst við sólarlag* 'festen börjar vid solnedgången'.

En del sammansatta prepositioner med við bär just i sig betydelsen av placering:

(a) Við efter ett platsord + *megin*:

Hérna/þarna megin við húsið 'på den här/den där sidan av huset'.

Hinum megin við ána 'på den andra sidan av ån'.

Öðrum megin við götuna 'på den ena sidan av gatan'.

Báðum megin við gluggann 'på båda sidor av fönstret'.

Hægra/vinstra megin við höllina 'på höger/vänster sidan av slottet'.

(b) Við efter adverbena *aftan*, *framan*, *handan*, *innan*, *neðan*, *ofan*, *utan*, *austan*, *norðan*, *sunnan*, *vestan*. Betydelsen är då ungefär densamma som hos prepositionen *fyrir* + samma adverb (placering, se ovan):⁶

Aftan við bílinn 'bakom bilen' = fyrir aftan bílinn.

Sunnan við bæinn 'söder om gården/stan' = fyrir sunnan bæinn.

⁶ Við styr också ackusativ när det står efter *austur*, *norður*, *suður*, *vestur*, *fram/frammi*, *inn/inni*, *niður/niðri*, *upp/uppi*, *út/úti*. Betydelsen är då ungefär "i närheten av" + närmare bestämmelse: *Við hittumst austur við Gullfoss* 'vid träffades i närheten av Gullfoss (öster om Reykjavík)'; *Hundurinn liggur alltaf fram/frammi við dyrnar* 'hunden ligger alltid vid ytterdörren'.

6 Adjektiv och preteritum particip

Adjektiv rättar sig efter det substantiv som de står med eller refererar till, och de får samma genus, numerus och kasus som det – dvs. de kongruerar med substantivet. Varje adjektiv, med några undantag (se nedan) kan således framträda i maskulinum, femininum eller neutrum, och i nominativ, dativ, ackusativ eller genitiv, i singularis eller pluralis, beroende på substantivet.

Enstaviga och tvåstaviga adjektiv

Både i isländskan och i svenskan kan adjektiv delas upp i enstaviga och tvåstaviga.

De enstaviga har enbart en stavvokal + ev. omgivande konsonanter (+ möjlig böjningsändelse i slutet): *góð* (fem.), *góð/ur* (mask.) 'god', *grímm* (fem.) *grímm/ur* (mask.) 'grym'. De allra flesta adjektiven både i isländskan och i svenskan har enstaviga stammar.

Tvåstaviga adjektiv har däremot två vokaler + ev. omgivande konsonanter (+ böjningsändelse): *skítu/ur* 'skitig'. Tvåstaviga adjektiv är inte särskilt många, varken i isländskan eller i svenskan, men en del av dem är ganska vanliga, t.ex. *gamall*, *lítill*, *magur* – sv. *gammal*, *liten*, *mager*, och därtill kommer preteritum participformer av starka verb som både i isländskan och i svenskan betar sig böjningsmässigt för det mesta som tvåstaviga adjektiv.

Preteritum particip

Verbformen *preteritum particip* (i vissa böcker *perfekt particip*) (§ 6.3) fungerar som ett adjektiv i en sats, både i isländskan och i svenskan. Den böjs i isländskan dels som adjektiv av typen *fallegur* 'snygg', dels som adjektiv av typen *fyndinn* 'rolig'. Se s. 64 om *fallegur* samt s. 67 om preteritum particip av de flesta svaga verb; och s. 65 om *fyndinn* samt s. 71 om preteritum particip av starka verb.

Preteritum particip uttrycker en verbal akt, något är avslutat i förgången tid, t.ex. isl. *opnuð* (fem.), sv. *öppnad*: *Heimasíðan var opnuð í dag (af mér)* 'hemsidan blev öppnad i dag (av mig)' medan ett adjektiv beskriver ett substantiv och uttrycker där med en egenskap som inte associeras med någon verbal akt, t.ex. isl. *opin* (fem.), sv. *öppen*: *Heimasíðan er opin* 'hemsidan är öppen'.

Obestämd form och bestämd form

Ett **adjektiv** kan ha olika former beroende på dess **funktion** i en sats: (a) **Bestämd form** när det står framför ett bestämt substantiv: *svarti hesturinn*, *svarta hryssan*, *svarta folaldið* 'den svarta hästen, det svarta stoet, det svarta fölet' och (b) **obestämd form** när det står framför ett obestämt substantiv: *svartur hestur*, *svört hryssa*, *svart folald* 'en svart häst, ett svart sto, ett svart föl'.

Den **bestämda** formen kännetecknas av att ordet i alla kasus singularis och pluralis slutar på vokal. Så är det även i svenskan. Isl.: *góði* (N), *góða* (A/D/G) (mask.); *góða* (N), *góðu* (A/D/G) (fem.) = sv. *den goda*, *den gode*. Den **obestämda** formen kännetecknas av att ett eller flera kasus i singularis slutar på en konsonant: *góður* (N), *góðan* (A), *góðum* (D), *góðs* (G) 'god' (mask.).

❶ I många läroböcker och handböcker kallas adjektivens bestämda form för **svag böjning** och den obestämda för **stark böjning**. I denna bok används termerna *bestämd form* och *obestämd form*.

Komparation

De flesta adjektiv i isländskan har komparationsgraderna positiv, komparativ och superlativ, liksom i svenskan, och de får i de flesta fall komparationsändelser som motsvarar de svenska *-(a)re* och *-(a)st*. I vissa fall förekommer omljud, t.ex. i *langur* – *lengri* – *lengstur*, motsvarande sv. *lång* – *längre* – *längst*, och för det mesta gäller detta samma ord i isländskan och i svenskan. Positiv och superlativ kan uppträda både i obestämd form, *langur*, *lengstur* – sv. *en lång*, *längst*, och i bestämd form, *langi*, *lengsti* – sv. *den långa*, *den längsta*, medan komparativ enbart uppträder i bestämd form (dvs. slutar på vokal i alla böjningsformer), *lengri* – sv. *längre*. Se § 6.4.

Oböjliga adjektiv

En liten grupp adjektiv böjs inte, vare sig i genus, kasus eller numerus. De har inte heller någon gradböjning utan kompareras (när det är semantiskt möjligt) med *meira* och *mest* 'mera, mest'. Några oböjliga adjektiv är ursprungligen presens particip av verb, t.ex. *lifandi* 'levande' och *ópolandi* 'oacceptabel, odräglig'. Exempel:

aflvana 'kraftlös', *andvaka* 'sömlös', *efins* 'tvivlande', *einmana* 'ensam', *farlama* 'rörelsehindrad', *gamaldags* 'gammaldags', *gjaldþrota* 'bankrutt', *hissa* 'övertaskad', *hringlaga* 'rund', *hugsi* 'tankfull', *miðaldra* 'medelålders', *ráðþrota* 'rådlös', *samferða* 'som reser tillsammans med ngn', *sammála* 'överens', *samtíða* 'samtida', *spari* 'som används till fint', *vatnsósa* 'vattensjuk', *örmagna* 'medtagen'.

Placering i satsen

Som i svenskan står ett adjektiv oftast före substantivet som det beskriver: *Ég á nýja peysu* 'jag har en ny tröja', *Þetta er nýja peysan* 'detta är den nya tröjan'. Adjektivet står dock i vanliga fall – liksom i svenskan – efter substantivet i fraser som *peysan er ný* 'tröjan är ny', *peysan verður stutt* 'tröjan kommer att bli kort'.

U-omljud i adjektiv

U-omljud (§ 2.5.1) inträffar i adjektiv på samma sätt som i andra ord när stavvokalen är **a** och en böjningsändelse innehåller ett **u**: *Í svörtum jakka* 'i en svart jacka' (grundform: *svartur*). Men växlingen **a–ö** äger också rum i nominativ singularis i femininum och i nominativ och akkusativ pluralis i neutrum:

Svartur hestur 'en svart häst' (mask. N sg.) – svört hryssa (fem. N sg.) 'ett svart sto'.
Svart hús 'ett svart hus' (neutr. N sg.) – svört hús (neutr. N & A pl.) 'svarta hus'.

❶ Adjektiv som styr kasus

Vissa adjektiv kan **styra kasus** på orden som de beskriver. I de allra flesta fall styr de dativ. Exempel:

andvígur 'vara emot ngt', *andsnúinn* 'vara emot ngt', *byggður* 'bebyggd', *frábrugðinn* 'olik, annorlunda än ngt', *hulinn* 'dold; täckt med ngt', *knúinn* 'driven', *kunnugur* 'bekant, insatt', *líkur* 'lik, som liknar ngt', *mótfallinn* 'som är emot ngt', *náinn* 'nära, närbesläktad, intim', *ólíkur* 'olik', *skyldur* 'besläktad', *svipaður* 'lik, som liknar ngt', *tengdur* 'förknippad med, i släkt med', *vinveittur* 'positivt inställd till, engagerad' m.fl.

6.1 Adjektiv i bestämd form

Som i svenskan kan adjektiv och preteritum participformer uppträda i **bestämd form** i positiv, komparativ och superlativ. Den bestämda formen kännetecknas av att ordet **slutar på vokal** i alla kasus, singularis och pluralis. Adjektiv och preteritum participformer uppträder i bestämd form:

(1) När de står framför ett **bestämt substantiv**:

Svarti hesturinn 'den svarta hästen'.   Læsti bíllinn 'den låsta bilen'.
Svarta hryssan 'det svarta stoet'.   Læsta skúffan 'den låsta lådan'.
Svarta húsið 'det svarta huset'.   Læsta herbergið 'det låsta rummet'.

(2) När pronomina *sá* och *þessi* står före dem:

Sá ágæti maður sem hjálpaði mér ... 'den utmärkta man som hjälpte mig ...'.
Þessi brotni bolli 'denna krossade kopp'.

(3) I direkt tilltal:

Heyrðu, **gamli** vinur 'hör nu här ("hörru"), gamle vän'.

(4) När de står som appellativ till egennamn:

Svarti-Pétur 'Svarte Petter', **Gamli**-Nói 'Gubben Noak'.

(5) Efter fristående bestämd artikel:

Hið **ljósa** man 'Den ljusa mön' (boktitel) – mest i högtidligt språk och fasta uttryck eller kollokationer (dvs. två eller flera ord som har benägenhet att uppträda tillsammans).

Alla adjektiv har samma böjningsmönster när de står i bestämd form. I singularis har de samma ändelser som svagt böjda substantiv, t.ex. *penni*, *saga*, *hjarta*. I pluralis böjs positiv och superlativ inte, utan slutar alltid på **-u**. Om komparativ se § 6.4. – Exempel: *glæði* 'den glada'; *gamli* 'den gamla'; *brotni* 'den brutna' (= preteritum particip):

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	glæði	glæða	glæða	gam_li	gam_la	gam_la	brot_ni	brotna	brot_na
A	glæða	glöðu	glæða	gam_la	göm_lu	gam_la	brot_na	brot_nu	brot_na
D	glæða	glöðu	glæða	gam_la	göm_lu	gam_la	brot_na	brot_nu	brot_na
G	glæða	glöðu	glæða	gam_la	göm_lu	gam_la	brot_na	brot_nu	brot_na
pl. N		glöðu			göm_lu			brot_nu	
A		glöðu			göm_lu			brot_nu	
D		glöðu			göm_lu			brot_nu	
G		glöðu			göm_lu			brot_nu	

Märk hur tvåstaviga adjektiv av typen *gamall* och pret. part. *brotninn* etc., tappar bort sin andra vokal; det samma händer i svenskan. Adj. *lítill* 'liten' böjs i bestämd form på samma sätt som *gamall*, *brotninn*; stamvokalen blir *i* [ɪ] i alla former (*litli*, *litla* etc.) (jfr § 6.2.4).

6.2 Adjektiv i obestämd form

I obestämd form slutar adjektivet på konsonant i något kasus i singularis: *Svartur hestur*. Adjektiv och preteritum participformer uppträder i alla vanliga fall i obestämd form när de står framför ett obestämt substantiv.

Svartur hestur 'en svart häst'. Svört hryssa 'ett svart sto'. Svart hús 'ett svart hus'.

Detsamma gäller om adjektivet är en predikatsfyllnad eller en del av en sådan: *Gunna er klár stelpa* 'Gunna är en intelligent tjej', *myndin verður dýr* 'filmen blir dyr', eller en apposition där ett av elementen preciserar den andra: *Jón er finn strákur, klár og skemmtilegur* 'Jón är en bra kille, smart och rolig' ('klár og skemmtilegur' definierar närmare predikatsfyllnaden 'finn strákur').

Adjektiv kan stå i obestämd form i **positiv**: *gladur, glöð, glatt* 'glad' och i **superlativ**: *gladastur, glöðust, gladast* 'gladast'.

6.2.1 Enstaviga stammar

Mönsterord: **langur/ löng/ langt** 'lång', **gulur/ gul / gult** 'gul'

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	lang/ur	löng [⊗]	lang/t	gul ur	gul [⊗]	gul t
A	lang/an	lang/a	lang/t	gul an	gul a	gul t
D	löng/um	lang/ri	löng/u	gul um	gul ri	gul u
G	lang/s	lang/rar	lang/s	gul s	gul rar	gul s
pl. N	lang/ír	lang/ar	löng [⊗]	gul ír	gul ar	gul [⊗]
A	lang/a	lang/ar	löng [⊗]	gul a	gul ar	gul [⊗]
D	löng/um	löng/um	löng/um	gul um	gul um	gul um
G	lang/ra	lang/ra	lang/ra	gul ra	gul ra	gul ra

▪ Som **langur** och **gulur** böjs ett mycket stort antal adjektiv och detta är den vanligaste böjningen av adjektiv i isländskan. Exempel: *latur* 'lat', *ríkur* 'rik', *saddur* 'mätt': *löt börn* 'lata barn', *ríkir menn* 'rika män', *saddir fuglar* 'mätta fåglar'.

Hit hör adjektiv med suffixet *-sk* som oftast används för att bilda nationalitetsord, t.ex. *danskur* 'dansk', *finnskur* 'finsk', *íslenskur* 'isländsk', *franskur* 'fransk', *sænskur* 'svensk', *þýskur* 'tysk'.

Adj. *miður* 'mitterst, mellerst, i mitten' får *-j-* i många böjningsformer, och i adj. *góður* 'god; bra', växlar *-ó-* och *-o-* i neutrum singularis.

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	mið/ur	mið ⊗	mit/t	góð/ur	góð ⊗	got/t
A	miðj/an	miðj/a	mit/t	góð/an	góð/a	got/t
D	miðj/um	mið/ri	miðj/u	góð/um	góð/ri	góð/u
G	mið/s	mið/rar	mið/s	góð/s	góð/rar	góð/s
N	miðj/ir	miðj/ar	mið ⊗	góð/ir	góð/ar	góð ⊗
A	miðj/a	miðj/ar	mið ⊗	góð/a	góð/ar	góð ⊗
D	miðj/um	miðj/um	miðj/um	góð/um	góð/um	góð/um
G	mið/ra	mið/ra	mið/ra	góð/ra	góð/ra	góð/ra

OBS: **gott** används enbart som ett adjektiv i neutrum, inte adverbliellt:

sv. *bra bröd* = isl. **gott** *brauð*
sv. *brödet är bra gjort* = isl. *brauðið er vel gert.*

Enstavig stam som slutar på *r* eller *s*

Om stammen slutar på *r* eller *s* smälter dessa ljud samman med *-r* i ändelsen i nominativ singularis maskulinum (inte i andra kasus!): *dýr* 'dyr', *fær* 'kompetent', *rýr* 'tunn', *stór* 'stor', *ör* 'lynnig; snabb' m.fl.; *fús* 'villig', *hás* 'hes', *laus* 'lös' m.fl. (= fornisländska *dýrr*, *fúss* etc.).

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	stór	stór ⊗	stór/t	laus	laus ⊗	laus/t
A	stór/an	stór/a	stór/t	laus/an	laus/a	laus/t
D	stór/um	stór/ri	stór/u	laus/um	laus/ri	laus/u
G	stór/s	stór/rar	stór/s	laus/s	laus/rar	laus/s
pl. N	stór/ir	stór/ar	stór ⊗	laus/ir	laus/ar	laus ⊗
A	stór/a	stór/ar	stór ⊗	laus/a	laus/ar	laus ⊗
D	stór/um	stór/um	stór/um	laus/um	laus/um	laus/um
G	stór/ra 'stor'	stór/ra	stór/ra	laus/ra 'lös'	laus/ra	laus/ra

Enstavig stam som slutar på vokal

Om stammen slutar på vokal är ändelsen *-r* i nominativ singularis maskulinum: *blá*, *mjó*, *ný* (= stam), *blá/r*, *mjó/r*, *ný/r* (N sg. mask.) 'blå, smal, ny'. Dessutom skiljer sådana ord sig från andra adjektiv genom fördubbling av *r* i ändelser, när de börjar på *r*, samt fördubbling av ändelsen *t* i nominativ och ackusativ neutrum.

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	blár	blá ⊗	blá tt	mjó/r	mjó ⊗	mjó tt	ný/r	ný ⊗	ný tt
A	blá/an	blá/a	blá tt	mjó/an	mjó/a	mjó tt	ný/an	ný/a	ný tt
D	blá/um	blá rrri	blá u	mjó/um	mjó rrri	mjó u	ný/um	ný rrri	ný u
G	blás	blá rrar	blás	mjó/s	mjó rrar	mjó/s	ný/s	ný rrar	ný/s
pl. N	blá/ir	blá/ar	blá ⊗	mjó/ir	mjó/ar	mjó ⊗	ný/ir	ný/ar	ný ⊗
A	blá/a	blá/ar	blá ⊗	mjó/a	mjó/ar	mjó ⊗	ný/a	ný/ar	ný ⊗
D	blá/um	blá/um	blá/um	mjó/um	mjó/um	mjó/um	ný/um	ný/um	ný/um
G	blá rra 'blá'	blá rra	blá rra	mjó rra 'smal'	mjó rra	mjó rra	ný rra 'ny'	ný rra	ný rra

Samma böjning har t.ex. *frá/r* 'snabb', *grá/r* 'grå', *kná/r* 'rask', *smá/r* 'liten', *þrá/r* 'enveten'; *frí/r* 'fri' (fem. *frí*, neutr. *frítt*); *frjó/r* 'fruktbar' (fem. *frjó*, neutr. *frjótt*); *trú/r* 'trogen' (fem. *trú*, neutr. *trútt*); *hlý/r* 'varm' (fem. *hlý*, neutr. *hlýtt*), *ný/r* 'ny' (fem. *ný*, neutr. *nýtt*).

Adjektiven *hlýr* och *nýr* får i skriftspråket ett **-j-** framför böjningsändelser som börjar på **a** och **u**: *nýjan* (A sg. mask.), *nýja* (A sg. fem.), *nýjum* (D pl., alla genus) etc.

Enstavig stam som slutar på tung vokal och *n* eller *l*

När stammen innehåller en **tung vokal**, dvs. **á, au, é, ei/ey, í/ý, ó, ú, æ** (§ 2.3) efterföljd av ett **n** eller **l**, smälts dessa konsonanter samman med **r**-et i böjningsändelsen i nominativ singularis maskulinum, dativ och genitiv singularis femininum samt i genitiv pluralis i alla genus.

Det samma gäller för adjektiv med tvåstaviga stammar, både med tung och lätt vokal (§ 2.3) som slutar på **n** och **l**, t.ex. *feiminn* 'blyg', *þögull* 'tyst', *gamall* 'gammal', av *feimin+r*, *þögul+r*, *gamal+r* (§ 6.2.2), samt de starka verbens preteritum particip, t.ex. *brotinn* 'bruten', av *brotin+r* (§ 6.3.3). Detta sker inte när stamvokalen är "lätt", dvs. icke-accentuerad eller inte en diftong: nominativ *van/ur*, *gul/ur*, dativ *van/ri*, *gul/ri* 'van, gul'.

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	bein/ n	bein ⊗	bein/t	heil/ l	heil ⊗	heil/t
A	bein/an	bein/a	bein/t	heil/an	heil/a	heil/t
D	bein/um	bein/ ni	bein/u	heil/um	heil/ li	heil/u
G	bein/s	bein/ nar	bein/s	heil/s	heil/ lar	heil/s
pl. N	bein/ir	bein/ar	bein ⊗	heil/ir	heil/ar	heil ⊗
A	bein/a	bein/ar	bein ⊗	heil/a	heil/ar	heil ⊗
D	bein/um	bein/um	bein/um	heil/um	heil/um	heil/um
G	bein/ na	bein/ na	bein/ na	heil/ la	heil/ la	heil/ la
	'rak'			'hel'		

📌 Sammansmältning av slutkonsonant och böjningsändelse

N sg. mask.	D sg. fem.	G sg. fem.	G pl., alla genus
bein+r → bein n	bein+ri → bein ni	bein+rar → bein nar	bein+ra → bein na
fín+r → fín n	fín+ri → fín ni	fín+rar → fín nar	fín+ra → fín na
brún+r → brún n	brún+ri → brún ni	brún+rar → brún nar	brún+ra → brún na
græn+r → græn n	græn+ri → græn ni	græn+rar → græn nar	græn+ra → græn na
hál+r → hál l	hál+ri → hál li	hál+rar → hál lar	hál+ra → hál la
heil+r → heil l	heil+ri → heil li	heil+rar → heil lar	heil+ra → heil la
fúl+r → fúl l	fúl+ri → fúl li	fúl+rar → fúl lar	fúl+ra → fúl la
sæl+r → sæl l	sæl+ri → sæl li	sæl+rar → sæl lar	sæl+ra → sæl la

beinn 'rak', *fínn* 'fin', *brúnn* 'brun', *grænn* 'grön', *háll* 'hal', *heill* 'hel', *fúll* 'sur', *sæll* 'lycklig'

6.2.2 Två- och flerstaviga stammar

Adjektiv med flerstaviga stammar är i de flesta fall bildade med suffix som läggs till stammen. Så är det också i svenskan. Några typiska suffix är *-all*, *-ug* och *-leg*, motsv. sv. *-al*, *-ig* och *-lig*: *gam|all*, *skít|ugur*, *dag|legur* = sv. *gamm|al*, *skít|ig*, *dag|lig*. Ofta är det i dag svårt att skilja mellan stam och suffix; det gäller t.ex. både det isländska ordet *gamall* och dess svenska motsvarighet.

Med suffixet *-leg* är ett mycket stort antal ord bildade. Suffixet är produktivt, dvs. man kan bilda nya ord utan någon större ansträngning. Dessa ords böjning är i alla hänseenden densamma som böjningen av orden *langur* och *gulur* i § 6.2.1 här ovan. Bland vanliga ord är *vanalegur* och *óvana-
legur* 'vanlig, ovanlig', *góðlegur* och *illilegur* 'sympatisk, argstint', *gáfulegur* og *bjánalegur* 'begåvad, idiotisk', *rólegur* = norskans och danskans *rolig*, svenskans 'lugn'.

På samma sätt böjs ord med de betydligt ovanligare suffixen *-ótt* och *-ug*, t.ex. *götóttur* 'hålig, trasig', *hrekkjóttur* 'elak, illmarig', *kringlóttur* 'rund', *röndóttur* 'ran dig', *göfugur* 'ädel', *skítugur* 'skitig', *öflugur* 'kraftfull', *öfugur* 'åt fel håll, avig'. En del andra suffix bildar två- eller flerstaviga adjektiv, men de flesta ingår endast i ett fåtal ord. Några exempel: *-fald*: *einfalldur* 'enkel, enfaldig', *margfaldur* 'mångdubbel'; *-nesk*: *jarðneskur* 'jordisk', *himneskur* 'him melsk'; *-sam*: *gamansamur* 'skämtsam', *lánsamur* 'lyckligt lottad'.

ord av typen *-legur*

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	falleg ur	falleg [⊗]	falleg t
A	falleg an	falleg a	falleg t
D	falleg um	falleg ri	falleg u
G	falleg s	falleg rar	falleg s
pl. N	falleg ir	falleg ar	falleg [⊗]
A	falleg a	falleg ar	falleg [⊗]
D	falleg um	falleg um	falleg um
G	falleg ra	falleg ra	falleg ra

'vacker, snygg'

ord av typen *-óttur*

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	götótt ur	götótt [⊗]	götótt [⊗]
A	götótt an	götótt a	götótt [⊗]
D	götótt um	götótt ri	götótt u
G	götótt s	götótt rar	götótt s
pl. N	götótt ir	götótt ar	götótt [⊗]
A	götótt a	götótt ar	götótt [⊗]
D	götótt um	götótt um	götótt um
G	götótt ra	götótt ra	götótt ra

'hålig'

ord av typen *-ugur*

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	skítug ur	skítug [⊗]	skítug t
A	skítug an	skítug a	skítug t
D	skítug um	skítug ri	skítug u
G	skítug s	skítug rar	skítug s
pl. N	skítug ir	skítug ar	skítug [⊗]
A	skítug a	skítug ar	skítug [⊗]
D	skítug um	skítug um	skítug um
G	skítug ra	skítug ra	skítug ra

'skitig'

ord av typen *-samur*

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	lánsam ur	lánsöm [⊗]	lánsam t
A	lánsam an	lánsam a	lánsam t
D	lánsöm um	lánsam ri	lánsöm u
G	lánsam s	lánsam rar	lánsam s
pl. N	lánsam ir	lánsam ar	lánsöm [⊗]
A	lánsam a	lánsam ar	lánsöm [⊗]
D	lánsöm um	lánsöm um	lánsöm um
G	lánsam ra	lánsam ra	lánsam ra

'lyckligt lottad'

6.2.3 Adjektiv av typen *gamall*, *þögull* och *fyndinn*

I en del adjektiv med tvåstaviga stammar faller emellertid stamvokal nr 2 bort före en ändelse som börjar på en vokal (jfr § 3.1.1). Detta sker speciellt i ord med suffixen *-all*, *-ull* och *-inn*, t.ex. i orden *gamall* 'gammal', *þögull* 'tyst, tystlåten' och *fyndinn* 'rolig, skämtsam'. Detta sker också i preteritum particip av starka verb: *brottinn* 'bruten', av *brjóta*, jfr § 6.3.3. Liknande sker i många ord av samma slag i svenskan, jfr sv. *gammal* : pluralis *gamla*, sv. *bruten* : pluralis *brutna*.

	mask.			fem.			neutr.		
sg. N	gamal l	þögul l	fyndin n	gömul $\otimes$	þögul $\otimes$	fyndin $\otimes$	gamal t	þögul t	fyndi ð
A	gam_l an	þögul l	fyndin n	gam_l a	þög_l a	fynd_n a	gamal t	þögul t	fyndi ð
D	göm_l um	þög_l um	fynd_n um	gamal li	þögul li	fyndin ni	göm_l u	þög_l u	fynd_n u
G	gamal s	þögul s	fyndin s	gamal lar	þögul lar	fyndin nar	gamal s	þögul s	fyndin s
pl. N	gam_l ir	þög_l ir	fynd_n ir	gam_l ar	þög_l ar	fynd_n ar	gömul $\otimes$	þögul $\otimes$	fyndin $\otimes$
A	gam_l a	þög_l a	fynd_n a	gam_l ar	þög_l ar	fynd_n ar	gömul $\otimes$	þögul $\otimes$	fyndin $\otimes$
D	göm_l um	þög_l um	fynd_n um	göm_l um	þög_l um	fynd_n um	göm_l um	þög_l um	fynd_n um
G	gamal la	þögul la	fyndin na	gamal la	þögul la	fyndin na	gamal la	þögul la	fyndin na

Några undantag finns, där vokal nr 2 inte försvinner före en ändelse som börjar på en vokal, bl.a. *fförugur* 'livlig': ack. *fförugan*; *heilagur* 'helig': ack. *heilagan*; *heimill* 'tillåten': ack. *heimilan*, *gjöfull* 'generös': ack. *gjöfulan*, *hvikull* 'föränderlig': ack. *hvikulan*, *reikull* 'vacklande': ack. *reikulan*, *spurull* 'frågvis': ack. *spurulan*; *stopull* 'oregelbunden': ack. *stopulan*; *svikull* 'opålitlig': ack. *svikulan*, och i andra kasus där ändelsen börjar på en vokal. I några adjektiv med suffixet *-ull* finns även en valmöjlighet mellan att ha vokal nr 2 med eller inte (spec. *þögull*).

6.2.4 Andra adjektiv

Några få ord slutar på *-ur*, och liknar därvid ord av typen *langur* och *gulur*, men där är *-ur* inte är en ändelse utan tillhör stammen och kvarstår därför igenom hela böjningen av dessa ord: *dapur* 'bedrövad', *digur* 'kraftig, tjock', *fagur* 'vacker', *lipur* 'smidig', *magur* 'mager', *snotur* 'söt, fin, prydlig', *vitur* 'klok'. Jfr motsvarande ord i svenskan, *diger*, *fager*, *mager* m.fl., där *-r* kvarstår i pluralis: *digra*, *fagra*, *magra*. Här händer detsamma som i de isländska orden ovan, dvs. stamvokal nr 2 faller bort före en ändelse som börjar på en vokal.

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	fagur	fögur $\otimes$	fagur t 'vacker'	vitur	vitur $\otimes$	vitur t 'klok'
A	fag_r an	fag_r a	fagur t	vit_r an	vit_r a	vitur t
D	fög_r um	fagur ri	fög_r u	vit_r um	vitur ri	vit_r u
G	fagur s	fagur rar	fagur s	vitur s	vitur rar	vitur s
pl. N	fag_r ir	fag_r ar	fögur $\otimes$	vit_r ir	vit_r ar	vitur $\otimes$
A	fag_r a	fag_r ar	fögur $\otimes$	vit_r a	vit_r ar	vitur $\otimes$
D	fög_r um	fög_r um	fög_r um	vit_r um	vit_r um	vit_r um
G	fagur ra	fagur ra	fagur ra	vitur ra	vitur ra	vitur ra

Lítill 'liten' och *mikill* 'väldig' är något oregelbundna. Märk växlingen mellan **í** och **i** i *lítill* (jfr även § 6.1 s. 60, nederst).

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	lítill/l	lítill $\otimes$	líti $\eth$	mikil/l	mikil $\otimes$	miki $\eth$
A	lítin/n	lít_l/a	líti $\eth$	mikin/n	mik_l/a	miki $\eth$
D	lít_l/um	lítill/li	lít_l/u	mik_l/um	mikil/li	mik_l/u
G	lítill/s	lítill/lar	lítill/s	mikil/s	mikil/lar	mikil/s
pl. N	lít_l/ir	lít_l/ar	lítill $\otimes$	mik_l/ir	mik_l/ar	mikil $\otimes$
A	lít_l/a	lít_l/ar	lítill $\otimes$	mik_l/a	mik_l/ar	mikil $\otimes$
D	lít_l/um	lít_l/um	lít_l/um	mik_l/um	mik_l/um	mik_l/um
G	lítill/la	lítill/la	lítill/la	mikil/la	mikil/la	mikil/la

Liknande vokalväxling inträffar i böjningen av possessiva pronomina, *minn*, *þinn* och *sinn* (§ 7.3).

Adjektivet *eigin* 'egen' har en mycket begränsad böjning, mer begränsad än motsvarande ord i svenskan som har olika former i singularis och pluralis, sv. *egen*, *egna*:

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	eigin(n)	eigin	eigi $\eth$
A	eigin(n)	eigin	eigi $\eth$
D	eigin	eigin	eigin
G	eigin	eigin	eigin
pl. N	eigin	eigin	eigin
A	eigin	eigin	eigin
D	eigin	eigin	eigin
G	eigin	eigin	eigin

OBS: I detta ord skrivs nominativ och akkusativ i maskulinum singularis ibland med två *n* men uttalas på samma sätt som i andra kasus.

6.3 Preteritum particip

Verbformen **preteritum particip** (*perfekt particip*) fungerar som ett adjektiv i en sats, både i isländskan och i svenskan. Således är t.ex. ordformen *beställda* i satsen ”Nu är biljetterna beställda” en böjningsform av verbet *beställa*.

Böjning

Preteritum particip kan böjas i genus (m., f., n.), kasus (N, A, D, G) och i numerus (sg., pl.) och samma kongruensregel gäller som för adjektiv: Den får samma kasus som ordet som beskrivs:

Bíllinn var **læstur** ’bilen var låst’: Nominativ på *bíllinn* (subjekt) och *læstur* (beskriver subjektet).

Ég sá **læsta bílinn** ’jag såg den låsta bilen’: Ackusativ på *bíllinn* (objekt) och *læsta* (beskriver objektet).

I neutrum har preteritum particip i isländskan samma form som verbets supinumform (se s. 97).

Bildning

Preteritum particip i isländskan bildas på två sätt beroende på vilka verb det gäller:

(1) Konsonanten **-ð**, **-d**, **-t** läggs till verbstammen: *dæmdur*, jfr sv. *dömd*

(2) Suffixet **-inn**, **-in**, **-ið** (mask., fem., neutr.) läggs till verbstammen: *stolinn*, jfr sv. *stulen*

Typ (1) gäller för svaga verb klass 1, 3, 4 och många svaga verb klass 2, samt preterito-presentiska verb. Typ (2) gäller för starka verb och många svaga verb i klass 2.

6.3.1 Preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4

Preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4 bildas genom att en **dentalkonsonant**, **ð**, **d**, **t**, läggs till verbstammen, precis som i preteritum av samma verb: *kallaður*, *dæmdur*, *sagður*, etc., jfr pret. *kallaði*, *dæmdi*, *sagði*, etc. Alla verb i klass 1 får konsonanten **-ð**, *kallaður*, *kölluð*, *kallað* etc. Verb i klass 3 och 4 får antingen **-ð**, **-d** eller **-t** enligt följande regler (vissa undantag finns):

(1) **ð** om stammen slutar på **f**, **g**, **r**

hafður, *sagður*, *færður*, av *hafa* ’ha’, *segja* ’säga’, *færa* ’flytta’

(2) **d** om stammen slutar på **ð**, **l**, **m**, **n**

fæddur, *kældur*, *tæmdur*, *sýndur*, av *fæða* ’föda’, *kæla* ’kyla ner’, *tæma* ’tömma’, *sýna* ’visa’

(3) **t** om stammen slutar på **k**, **p**, **s**, **t**

reyktur, *gleyptur*, *æstur*, *bættur*, av *reykja* ’röka’, *gleypa* ’svälja’, *æsa* ’hetsa upp’, *bæta* ’förbättra’

Böjningen av preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4, samt vissa verb i klass 2, är i stort sett densamma som hos enstaviga adjektiv, *langur* (§ 6.2.1).

pret. part. av kalla (klass 1)				pret. part. av læra (klass 3)			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	kallað ur	kölluð ⊗	kallað ⊗	lærð ur	lærð ⊗	lært ⊗	
A	kallað an	kallað a	kallað ⊗	lærð an	lærð a	lært ⊗	
D	kölluð um	kallað ri	kölluð u	lærð um	lærð ri	lærð u	
G	kallað s	kallað rar	kallað s	lærð s	lærð rar	lærð s	
pl. N	kallað ir	kallað ar	kölluð ⊗	lærð ir	lærð ar	lærð ⊗	
A	kallað a	kallað ar	kölluð ⊗	lærð a	lærð ar	lærð ⊗	
D	kölluð um	kölluð um	kölluð um	lærð um	lærð um	lærð um	
G	kallað ra	kallað ra	kallað ra	lærð ra	lærð ra	lærð ra	
	'kallad'			'utbildad'			
pret. part. av reyna (klass 3)				pret. part. av bæta (klass 3)			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	reynd ur	reynd ⊗	reynt ⊗	bætt ur	bætt ⊗	bætt ⊗	
A	reynd an	reynd a	reynt ⊗	bætt an	bætt a	bætt ⊗	
D	reynd um	reynd ri	reynd u	bætt um	bætt ri	bætt u	
G	reynd s	reynd rar	reynd s	bætt s	bætt rar	bætt s	
pl. N	reynd ir	reynd ar	reynd ⊗	bætt ir	bætt ar	bætt ⊗	
A	reynd a	reynd ar	reynd ⊗	bætt a	bætt ar	bætt ⊗	
D	reynd um	reynd um	reynd um	bætt um	bætt um	bætt um	
G	reynd ra	reynd ra	reynd ra	bætt ra	bætt ra	bætt ra	
	'erfaren'			'hjälpt, botad'			

De flesta verben i klass 4 är intransitiva. De förekommer i supinum (om det, se s. 97): *ég hef þolað, lifað, brosað*, men används för övrigt i de flesta fall inte i preteritum particip.

Verben *segja* (klass 4) och *hafa* (nu klass 2, i äldre språk klass 4) har följande böjning i preteritum particip:

pret. part. av segja				pret. part. av hafa			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	sagð ur	sögð	sagt	hafð ur	höfð ⊗	haft ⊗	
A	sagð an	sagð a	sagt	hafð an	hafð a	haft ⊗	
D	sögð um	sagð ri	sögð u	höfð um	hafð ri	höfð u	
G	sagð s	sagð rar	sagð s	hafð s	hafð rar	haft s	
pl. N	sagð ir	sagð ar	sögð	hafð ir	hafð ar	höfð ⊗	
A	sagð a	sagð ar	sögð	hafð a	hafð ar	höfð ⊗	
D	sögð um	sögð um	sögð um	höfð um	höfð um	höfð um	
G	sagð ra	sagð ra	sagð ra	hafð ra	hafð ra	haft ra	
	'sagd, påstådd'			'havad' (jfr sv. <i>medhavad</i>)			

6.3.2 Preteritum particip av svaga verb klass 2

Preteritum particip av svaga verb klass 2 bildas på två sätt:

- (1) Konsonanten **-ð**, **-d**, **-t** läggs till verbstammen, så som hos andra svaga verb.
- (2) Suffixet **-in** (m./f.), **-ið** (n.) läggs till verbstammen i vissa kasus i singularis och pluralis (se nästa sida).

Den förra, regelbundna typen är något sällsyntare; av de ca 60 vanligaste verben som hör till denna klass bildas omkring 20 med dentalkonsonant. Den senare typen påminner om preteritum particip hos starka verb (§ 6.3.3). Exempel på typ 1, bildning med dentalkonsonant:

pret. part. av spyrja				pret. part. av leggja		
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	spurð/ur	spurð ⊗	spurt ⊗	lagð/ur	lögð ⊗	lagt ⊗
A	spurð/an	spurð/a	spurt ⊗	lagð/an	lagð/a	lagt ⊗
D	spurð/um	spurð/ri	spurð/u	lögð/um	lagð/ri	lögð/u
G	spurð/s	spurð/rar	spurð/s	lagð/s	lagð/rar	lagð/s
pl. N	spurð/ir	spurð/ar	spurð ⊗	lagð/ir	lagð/ar	lögð ⊗
A	spurð/a	spurð/ar	spurð ⊗	lagð/a	lagð/ar	lögð ⊗
D	spurð/um	spurð/um	spurð/um	lögð/um	lögð/um	lögð/um
G	spurð/ra	spurð/ra	spurð/ra	lagð/ra	lagð/ra	lagð/ra
	'frågad'			'lagd, placerad'		

Följande verb i klass 2 är bland de vanligaste som bildar preteritum particip med dentalkonsonant:

bryðja 'knapra': *bruddur*, **fletja** 'kavla ut': *flattur*, **flytja** 'flytta': *fluttur*, **gleðja** 'glädja': *gladdur*, **hvetja** 'uppmuntra': *hvattur*, **kveðja** 'ta avsked': *kvaddur*, **leggja** 'lägga': *lagður*, **ryðja** 'röja': *ruddur*, **selja** 'sälja': *seldur*, **setja** 'sätta': *settur*, **smyrja** 'bre': *smurður*, **spyrja** 'fråga': *spurður*, **styðja** 'stöta': *studdur*.

OBS: Verben **selja** och **setja** har **e** (= i-omljud) i preteritum particip, vilket är ovanligt; de flesta verb i klass 2 har annars stamvokal utan i-omljud i denna verbform, t.ex. *flattur* (av *fletja*), *lagður* (av *leggja*), *spurður* (av *spyrja*); *barinn* (av *berja*), *marinn* (av *merja*).

pret. part. av selja				pret. part. av setja			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	seld/ur	seld ⊗	selt ⊗	sett/ur	sett ⊗	sett ⊗	<i>samma vokal i hela</i>
A	seld/an	seld/a	selt ⊗	sett/an	sett/a	sett ⊗	<i>böjningen; gäller</i>
D	seld/um	seld/ri	seld/u	sett/um	sett/ri	sett/u	<i>få verb förutom</i>
G	seld/s	seld/rar	seld/s	sett/s	sett/rar	sett/s	<i>selja och setja</i>
pl. N	seld/ir	seld/ar	seld ⊗	sett/ir	sett/ar	sett ⊗	
A	seld/a	seld/ar	seld ⊗	sett/a	sett/ar	sett ⊗	
D	seld/um	seld/um	seld/um	sett/um	sett/um	sett/um	
G	seld/ra	seld/ra	seld/ra	sett/ra	sett/ra	sett/ra	
	'såld'			'ställd'			

Exempel på typ 2, bildning med suffixet *-in/-ið* i a) **singularis**: N och G alla genus, A i mask./neutr., D i fem., och b) **pluralis**: G alla genus:

pret. part. av berja			pret. part. av dylja			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	bar <u>in</u> /n	bar <u>in</u> ⊗	bar <u>ið</u> ⊗	dul <u>in</u> /n	dul <u>in</u> ⊗	dul <u>ið</u> ⊗
A	bar <u>in</u> /n	barð/a	bar <u>ið</u> ⊗	dul <u>in</u> /n	duld/a	dul <u>ið</u> ⊗
D	börð/um	bar <u>in</u> /ni	börð/u	duld/um	dul <u>in</u> /ni	duld/u
G	bar <u>in</u> /s	bar <u>in</u> /nar	bar <u>in</u> /s	dul <u>in</u> /s	dul <u>in</u> /nar	dul <u>in</u> /s
pl. N	barð/ir	barð/ar	bar <u>in</u> ⊗	duld/ir	duld/ar	dul <u>in</u> ⊗
A	barð/a	barð/ar	bar <u>in</u> ⊗	duld/a	duld/ar	dul <u>in</u> ⊗
D	börð/um	börð/um	börð/um	duld/um	duld/um	duld/um
G	bar <u>in</u> /na 'slagen'	bar <u>in</u> /na	bar <u>in</u> /na	dul <u>in</u> /na 'dold, gömd'	dul <u>in</u> /na	dul <u>in</u> /na

Märk att ordbildningen är ”blandad”, dvs. *-in*, *-ið* används i vissa kasus medan en dentalkonsonant används i andra (jfr typ 1 ovan). Böjningen kan jämföras med böjningen i adjektiv av typen *fyndinn* ’rolig’ (§ 6.2.3), dvs. med bortfall av vokal nr 2 när böjningsändelsen börjar på en vokal.

Bland verb som bildar preteritum particip på detta sätt finns de följande:

1. Med *e* i infinitiv och *a* i preteritum particip

fremja ’begå’: *framinn*, **glepja** ’vilseföra’: *glapinn*, **hemja** ’behärska’: *haminn*, **hrekja** ’jaga iväg’: *hrakinn*, **krefja** ’kräva’: *krafinn*, **kremja** ’mosa’: *kraminn*, **kvelja** ’plåga’: *kvalinn*, **lemja** ’slå’: *laminn*, **merja** ’krossa’: *marinn*, **rekja** ’spåra’: *rakinn*, **semja** ’författa; avtala’: *saminn*, **tefja** ’fördröja’: *tafinn*, **telja** ’räkna; tycka’: *talinn*, **temja** ’dressera’: *taminn*, **vefja**, ’svepa’: *vafinn*, **vekja** ’väcka’: *vakinn*, **velja** ’välja’: *valinn*, **venja** ’vänja’: *vaninn*, **verja** ’försvara’: *varinn*, **þekja**: ’täcka’: *þakinn*, **þenja** ’spänna, tänja’: *þaninn*.

2. Med *y*, *ý* i infinitiv och *u*, *ú* i preteritum particip

hrynja ’rasa’: *hruninn*, **hylja** ’täcka’: *hulinn*, **knýja** ’driva’: *knúinn*, **kryfja** ’obducera; granska’: *krufinn*, **mylja** ’mala’: *mulinn*, **tyggja** ’tugga’: *tugginn*.

Med *i* genom hela böjningen: **skilja** ’förstå’: *skilinn*.

Verben **berja**, **hrekja**, **knýja**, **telja**, **vekja**, **þekja** och eventuellt några andra kan också bilda preteritum particip med dentalkonsonant, *barður*, *hraktur*, *knúður*, *taldur*, *vaktur*, *þaktur*, möjligtvis i vissa fall något föråldrade eller i fasta uttryck.

6.3.3 Preteritum particip av starka verb

Preteritum particip av starka verb bildas med suffixet **-inn/-in/-ið** (maskulinum, femininum, neutrum) och böjs som adj. *fyndinn* 'rolig' (§ 6.2.3) dvs. med bortfall av vokal nr 2 när böjningsändelsen börjar på en vokal.

pret. part. av brjóta (klass 2)				pret. part. av búa (klass 7)			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	brot <u>in</u> n	brot <u>in</u> <u>⊗</u>	brot <u>ið</u> <u>⊗</u>	<u>búin</u> n	<u>búin</u> <u>⊗</u>	<u>búið</u> <u>⊗</u>	
A	brot <u>in</u> n	brot <u>n</u> a	brot <u>ið</u> <u>⊗</u>	bú <u>in</u> n	bú <u>n</u> a	bú <u>ið</u> <u>⊗</u>	
D	brot <u>n</u> um	brot <u>in</u> ni	brot <u>n</u> u	bú <u>n</u> um	bú <u>in</u> ni	bú <u>n</u> u	
G	brot <u>in</u> s	brot <u>in</u> nar	brot <u>in</u> s	bú <u>in</u> s	bú <u>in</u> nar	bú <u>in</u> s	
pl. N	brot <u>n</u> ir	brot <u>n</u> ar	brot <u>in</u> <u>⊗</u>	<u>bú_n</u> ir	<u>bú_n</u> ar	<u>búin</u> <u>⊗</u>	
A	brot <u>n</u> a	brot <u>n</u> ar	brot <u>in</u> <u>⊗</u>	bú <u>n</u> a	bú <u>n</u> ar	bú <u>in</u> <u>⊗</u>	
D	brot <u>n</u> um	brot <u>n</u> um	brot <u>n</u> um	bú <u>n</u> um	bú <u>n</u> um	bú <u>n</u> um	
G	brot <u>in</u> na	brot <u>in</u> na	brot <u>in</u> na	bú <u>in</u> na	bú <u>in</u> na	bú <u>in</u> na	
	'bruten, krossad'			'färdig, slut; klädd'			

OBS: Nominativformerna i preteritum particip av *búa*, dvs. singularis *búinn/búin/búið*, pluralis *búnir/búnar/búin*, ingår i verbkonstruktionen *að vera búinn að* + verb i infinitiv (se "En avslutad handling" s. 15), dvs. 'att vara färdig med ngt, att ha gjort ngt':

Strákarnir **eru búinir að** borða 'pojkarna har ätit'.
 Stelpurnar **eru búnar að** borða 'flickorna har ätit'.
 Börnin **eru búin að** borða 'barnen har ätit'.

i Participformen *orðinn*

Preteritum particip av verbet *verða* 'bli' är *orðinn* (utan v, jfr förklaring i § 10.1.2). Denna verbform i nominativ singularis och pluralis, alla genus, används i konstruktionen *er orðin(n)* 'har blivit', jfr följande exempel:

sg.: Hesturinn (mask.) er **orðinn** þreyttur 'hästen har blivit trött'.
 Klukkan (fem.) er **orðin** tvö 'klockan har blivit två'.
 Barnið (neutr.) er **orðið** syfjað 'barnet har blivit sömnigt'.
 plur.: Þeir (mask.) er **orðnir** sjóveikir 'de har blivit sjösjuka'.
 Þær (fem.) er **orðnar** ríkar 'de har blivit rika'.
 Húsin (neutr.) eru **orðin** gömul 'husen har blivit gamla'.

Böjningsformen finns även som en del av det sammansatta adjektivet *nýorðinn* 'nybliven'.

6.4 Komparation av adjektiv och preteritum particip

De flesta adjektiv kan uppträda i komparationsgraderna **positiv**, **komparativ** och **superlativ**.

Positiv och superlativ

I **positiv** och **superlativ** böjs adjektiv i alla fyra kasus i maskulinum, femininum och neutrum, singularis och pluralis. De slutar på vokal i alla böjningsformer när de uppträder i **bestämd form**: *stóra/stærsta stelpan* = *den stora/största flickan*, och på konsonantändelser när de uppträder i **obestämd form** eller där svenskan har ”en” eller ingenting framför adjektivet: *stór stelpa* = *en stor flicka*, *stelpan er stór* = *flickan är stor*, *stelpan er stærst* = *flickan är störst*. Kasusändelserna är desamma i positiv resp. superlativ, jfr följande exempel på nominativformer av adj. *kátur* ’glad, munter’ i singularis och pluralis (böjningsändelser är markerade med fet stil):

	bestämd form		obestämd form	
	positiv	superlativ	positiv	superlativ
mask.	<i>káti</i> strákurinn 'den glade pojken'	<i>kátasti</i> strákurinn 'den gladaste pojken'	<i>kátur</i> strákur 'en glad pojke'	strákurinn er <i>kátastur</i> 'pojken är gladast'
	<i>kátu</i> strákarnir 'de glada pojkarna'	<i>kátustu</i> strákarnir 'de gladaste pojkarna'	<i>kátir</i> strákar 'glada pojkar'	strákarnir eru <i>kátastir</i> 'pojkarna är gladast'
fem.	<i>káta</i> stelpa 'den glada flickan'	<i>kátasta</i> stelpa 'den gladaste flickan'	<i>kát</i> ⊗ stelpa 'en glad flicka'	stelpa er <i>kátust</i> ⊗ 'flickan är gladast'
	<i>kátu</i> stelpurnar 'de glada flickorna'	<i>kátustu</i> stelpurnar 'de gladaste flickorna'	<i>kátar</i> stelpur 'glada flickor'	stelpurnar eru <i>kátastar</i> 'flickorna är gladast'
neutr.	<i>káta</i> barnið 'det glada barnet'	<i>kátasta</i> barnið 'det gladaste barnet'	<i>kátt</i> barn 'ett glatt barn'	barnið er <i>kátast</i> ⊗ 'barnet är gladast'
	<i>kátu</i> börnin 'de glada barnen'	<i>kátustu</i> börnin 'de gladaste barnen'	<i>kát</i> ⊗ börn 'glada barn'	börnin eru <i>kátust</i> ⊗ 'barnen är gladast'

❶ Några få ord finns inte i positiv, bl.a. *efri*, *efstur* och *neðri*, *neðstur*, jfr sv. *övre* och *nedre*; *fyrri* ’den första/förre (av två); tidigare’, *fyrstur* ’först, första’; *síðari* ’den sista/andra (av två)’, *síðastur* ’sist, senast’; *síðri* ’sämre’, *sístur* ’sämst’; *skárri* ’mindre dålig’, *skástur* ’minst dålig’; *æðri* ’högre’, *æðstur* ’högst’ (om högre makter, livsformer etc.).

Komparativformen *seinni* av adj. *seinn* ’sen’ har vanligtvis samma betydelse som *síðari*, dvs. ’den sista/andra (av två)’.

Fyrri / **síðari** / **seinni** maður Guðrúnar hét Jón ’Guðrúns första / andra man (av två) hette Jón’.

Fyrsti / **síðasti** maður Guðrúnar hét Jón ’Guðrúns första / sista man (av tre eller flera) hette Jón’.

OBS: Superlativformen *seinastur* av adj. *seinn* ’sen’ användas av många i samma betydelse som *síðastur*, dvs. ’sist’:

Síðasti / **seinasti** leikurinn er á þriðjudag ’den sista matchen är på tisdag’.

Jón var **síðastur** / **seinastur** í mark ’Jón kom sist i mål’.

Komparativ

I **komparativ** har adjektiv alltid böjning som motsvarar den bestämda formen, dvs. de slutar på vokal i alla böjningsformer. Maskulinum och femininum har ingen böjning utan slutar på *-i* i alla kasus. (Litterärt och i fasta fraser förekommer *-a* i ackusativ, dativ och genitiv mask. sg.) Neutrum slutar på *-a* i alla kasus i singularis och på *-i* i alla kasus i pluralis: *Yngri strákur* 'en yngre pojke', *yngri stelpa* 'en yngre flicka', *yngra barn* (sg.), *yngri börn* (pl.) 'yngre barn'. – **OBS:** I svenskan slutar adjektiv i komparativ också alltid på vokal.

Användningen av komparativ och superlativ

I isländskan liksom i engelskan använder man **komparativ** när man jämför **två saker** men superlativ om det gäller **fler än två**. I svenskan använder man alltid superlativ vid jämförelse:

jämförelse av två	jämförelse av tre eller fler
isl.: Hvor er stærri , Jón eða Palli?	Hver er stærstur , Jón, Palli eða Kalli? ⁷
sv.: Vem är störst , Jon eller Palle?	Vem är störst , Jon, Palle eller Kalle?

I jämförelsessatser av typen ”Du är äldre än **jag/mig**” måste man i isländskan alltid använda nominativformen: ”Þú ert eldri en **ég**.” Förövrigt är användningen av komparativ och superlativ densamma i isländskan som i svenskan.

Bildningen av komparativ och superlativ

Komparativ och superlativ bildas med suffix (ändelser) som motsvarar de svenska ändelserna *-(a)re* och *-(a)st*. Komparationen kan vara regelbunden (komparation I, § 6.4.1, och komparation II, § 6.4.2), blandad (§ 6.4.3) och oregelbunden eller suppletiv (§ 6.4.4). I vissa fall (regelbunden komparation II) förekommer ljudväxling (i-omljud). Komparation genom tillägg av *meira* och *mest* ('mera, mest') förekommer också, speciellt hos oböjliga adjektiv, jfr ovan s. 58.

⁷ Obs.: *hvor* = 'vilken av två', *hver* = 'vem, vilken' (okänt antal) (jfr. § 7.4).

6.4.1 Regelbunden komparation I

▪ **Komparativ singularis** bildas med suffixet **-ari** i maskulinum och femininum, **-ara** i neutrum; **pluralis** slutar på **-ari** i alla kasus, alla genus. **Komparativ har ingen kasusböjning**. Exempel:

Stína er glaðari en Palli 'Stína är gladare än Palli'.

▪ **Superlativ singularis** och **pluralis** bildas med suffixet **-ast-** /**-ust-** enligt mönstret nedan (*-ust* vid u-omljud p.g.a. ändelsen). Böjningen kan både vara svag, dvs. adjektivens obestämda form, och stark, den bestämda formen. **Kasusböjningen är som i positiv** (se § 6.2.1 och 6.3.1).

Exempel:

Stína er glaðasta stelpan í bekknum 'Stína är den gladaste flickan i klassen'.

Kalli er glaðasti strákurinn í bekknum 'Kalli är den gladaste pojken i klassen'.

Kalli er glaðastur 'Kalli är gladast'.

Stína er glöðust 'Stína är gladast'.

De flesta adjektiv kompareras enligt detta mönster.

OBS: Motsvarigheten till sv. *Kalle är den gladaste*, utan ett efterföljande substantiv, är antingen *Kalli er sá glaðasti* (bestämd form, ”svag böjning”) eller *Kalli er glaðastur* (obestämd form, ”stark böjning”), beroende på sammanhang och betydelse.

Böjningsexempel: *glaður* 'glad'. Suffixen är understrukna, böjningsändelser med fet stil:

		komparativ			superlativ, bestämd form			superlativ, obestämd form		
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg.	N	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asti</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>astur</u>	glöð <u>ust</u>	glað <u>ast</u>
	A	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>astan</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>ast</u>
	D	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustum</u>	glað <u>astri</u>	glöð <u>ustu</u>
	G	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>asts</u>	glað <u>astrar</u>	glað <u>asts</u>
pl.	N	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>astir</u>	glað <u>astar</u>	glöð <u>ust</u>
	A	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>astar</u>	glöð <u>ust</u>
	D	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustum</u>	glöð <u>ustum</u>	glöð <u>ustum</u>
	G	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>astra</u>	glað <u>astra</u>	glað <u>astra</u>

6.4.2 Regelbunden komparation II

- **Komparativ singularis** bildas med **-ri** i maskulinum och femininum, **-ra** i neutrum.
- **Komparativ pluralis** slutar alltid på **-ri**. Komparativ har förövrigt ingen kasusböjning.
- **Superlativ singularis** och **pluralis** bildas med suffixet **-st**. Stamvokalen får oftast i-omljud. Orden kan både stå i bestämd form och obestämd form. **Kasusböjningen är som i positiv** (se exempel i § 6.2.1 och 6.3.1) och är densamma som i regelbunden komparation I, se föregående sida. **De flesta orden som böjs enligt regelbunden böjning II räknas upp här.** (Grundformerna i positiv visas för jämförelse.)

form	positiv (m., f., n.)	komparativ (m., f., n.)	superlativ (m., f., n.)	
obest. best.	grannur, grönn, grannt granni, granna, granna	grennri, grennri, grennra	grennstur, grennst, grennst grennsti, grennsta, grennsta	'smal'
obest. best.	langur, löng, langt langi, langa, langa	lengri, lengri, lengra	lengstur, lengst, lengst lengsti, lengsta, lengsta	'lång'
obest. best.	svangur, svöng, svangt svangi, svanga, svanga	svengri, svengri, svengra ¹	svengstur, svengst, svengst svengsti, svengsta, svengsta	'hungrig'
obest. best.	fáir, fáar, fá (pl.) ² - - -	færri, færri, færra	fæstir, fæstar, fæst (pl.) - - -	'få'
obest. best.	hár, há, hátt háir, háa, háa	hærri, hærri, hærra	hæstur, hæst, hæst hæsti, hæsta, hæsta	'hög'
obest. best.	lágur, lág, lágt lági, lága, lága	lægri, lægri, lægra	lægstur, lægst, lægst lægsti, lægsta, lægsta	'låg'
obest. best.	smár, smá, smátt smái, smáa, smáa	smærri, smærri, smærra	smæstur, smæst, smæst smæsti, smæsta, smæsta	'liten'
obest. best.	stór, stór, stórt stóri, stóra, stóra	stærri, stærri, stærra	stærstur, stærst, stærst stærsti, stærsta, stærsta	'stor'
obest. best.	stuttur, stutt, stutt stutti, stutta, stutta	styttri, styttri, styttra	stystur, styst, styst stysti, stysta, stysta	'kort'
obest. best.	ungur, ung, ungt ungi, unga, unga	yngrri, yngrri, yngra	yngstur, yngst, yngst yngsti, yngsta, yngsta	'ung'
obest. best.	þungur, þung, þungt þungi, þunga, þunga	þyngri, þyngri, þyngra	þyngstur, þyngst, þyngst þyngsti, þyngsta, þyngsta	'tung'
obest. best.	þunnur, þunn, þunnt þunni, þunna, þunna	þynnri, þynnri, þynnra	þynnstur, þynnst, þynnst þynnsti, þynnsta, þynnsta	'tunn'
obest. best.	djúpur, djúp, djúpt djúpi, djúpa, djúpa	dýpri, dýpri, dýpra	dýpstur, dýpst, dýpst dýpsti, dýpsta, dýpsta	'djup'
obest. best.	mjúkur, mjúk, mjúkt mjúki, mjúka, mjúka	mýkri, mýkri, mýkra	mýkstur, mýkst, mýkst mýksti, mýksta, mýksta	'mjuk'
obest. best.	dökkur, dökk, dökkt dökki, dökka, dökka	dekkri, dekkri, dekkra	dekkstur, dekkst, dekkst dekksti, dekksta, dekksta	'mörk'
obest. best.	þröngur, þröng, þröngt þröngi, þrönga, þrönga	þrengri, þrengri, þrengra	þrengstur, þrengst, þrengst þrengsti, þrengsta, þrengsta	'trång'

¹ *svangur* böjs ibland *svangur* – *svangari* – *svangastur*.

² *fáir* används sällan i singularis förutom i neutrum, t.ex. *hún sagði fátt í veislunni* 'hon sa inte mycket på festen', *þar var fátt fólk* 'det var få människor där' (isl. *fólk* är ett singularisord), och böjningen är då som för *smár* (obestämd form).

6.4.3 Blandad komparation

Blandning av böjningar I och II: Speciellt ord som slutar på *-legur*, ord vars stam slutar på vokal (§ 6.2.1 s. 62) och ord vars slutkonsonant smälter ihop med ändelsen (§ 6.2.1 s. 63).

form	positiv (m., f., n.)	komparativ (m., f., n.)	superlativ (m., f., n.)	
obest. best.	fallegur, falleg, fallegt fallegi, fallega, fallega	fallegri, fallegri, fallegra	fallegastur, fallegust, fallegast fallegasti, fallegasta, fallegasta	'vacker'
obest. best.	frár, frá, frátt frái, fráa, fráa	frárri, frárrí, frárra	fráastur, fráust, fráast fráasti, fráasta, fráasta	'snabb'
obest. best.	knár, kná, knátt knái, knáa, knáa	knárri, knárri, knárri	knáastur, knáust, knáast knáasti, knáasta, knáasta	'rask'
obest. best.	mjór, mjó, mjótt mjói, mjóa, mjóa	mjórri, mjórri, mjórri	mjó(a)stur, mjó(u)st, mjó(a)st mjó(a)sti, mjó(a)sta, mjó(a)sta	'smal'
obest. best.	fínn, fín, fínt fíni, fína, fína	fínni, fínni, fínni	fínastur, fínust, fínast fínasti, fínasta, fínasta	'fín'
obest. best.	heill, heil, heilt heili, heila, heila	heilli, heilli, heilla	heilastur, heilust, heilast heilasti, heilasta, heilasta	'hel'
obest. best.	vænn, væn, vænt væni, væna, væna	vænni, vænni, vænna	væn(a)stur, væn(u)st, væn(a)st væn(a)sti, væn(a)sta, væn(a)sta	'snäll'

6.4.4 Oregelbunden (suppletiv) komparation

Två olika stamformer i positiv resp. komparativ och superlativ (ofta också så i svenskan), få ord:

form	positiv (m., f., n.)	komparativ (m., f., n.)	superlativ (m., f., n.)	
obest. best.	lítill, lítil, lítið lítli, litla, litla	minni, minni, minna	minnstur, minnst, minnst minnsti, minnsta, minnsta	'liten'
obest. best.	gamall, gömul, gamalt gamli, gamla, gamla	eldri, eldri, eldra	elstur, elst, elst elsti, elsta, elsta	'gammal'
obest. best.	góður, góð, gott góði, góða, góða	betri, betri, betra	bestur, best, best besti, besta, besta	'god, bra'
obest. best.	margur, mörg, margt ¹	fleiri, fleiri, fleira	flestur, flest, flest ²	'mången'
obest. best.	mikill, mikil, mikið mikli, mikla, mikla	meiri, meiri, meira	mestur, mest, mest mesti, mesta, mesta	'stor, mycken'
obest. best.	illur, ill, illt illi, illa, illa	verri, verri, verra	verstur, verst, verst versti, versta, versta	'ond, dålig'
obest. best.	slæmur, slæm, slæmt slæmi, slæma, slæma	verri, verri, verra	verstur, verst, verst versti, versta, versta	'ond, dålig'
obest. best.	vondur, vond, vont vondi, vonda, vonda	verri, verri, verra	verstur, verst, verst versti, versta, versta	'ond, dålig'

¹, ² *margur* och *flestur* används mest i pluralis, *margir* 'många', *flestir* 'de flesta'; och bestämd form används inte.

Några få ord finns inte i positiv, se faktarutan i slutet av § 6.4 här ovan.

7 Pronomen

7.1 Personliga pronomen och reflexivt pronomen

	1 pers.	2 pers.	3 pers.			refl. pron.
sg. N	ég	þú	hann	hún	það	—
A	mig	þig	hann	hana	það	sig
D	mér	þér	honum	henni	því	sér
G	mín	þín	hans	hennar	þess	sín
pl. N	við	þið	þeir	þær	þau	—
A	okkur	ykkur	þá	þær	þau	sig
D	okkur	ykkur	þeim	þeim	þeim	sér
G	okkar	ykkar	þeirra	þeirra	þeirra	sín
	'jag, vi'	'du, ni'	'han, de'	'hon, de'	'det, de'	'sig'

i OBS

- *mig, mér, mín* motsv. sv. *mig*
- *okkur, okkar* motsv. sv. *oss*
- *þig, þér, þín* motsv. sv. *dig*
- *ykkur, ykkar* motsv. sv. *er*

Genitivformerna i 3 person singularis, *hans*, *hennar*, *þess*, och i 1, 2 och 3 person pluralis, *okkar*, *ykkar*, *þeirra*, fungerar också såsom oböjliga possessiva pronomen, 'hans, hennes, dess, vår, er, deras' (§ 7.3). Böjningen i 3 person pluralis, *þeir*, *þær* och *þau*, är densamma som i pluralis av det demonstrativa pronomenet *sá* 'den' (§ 7.2).

Isländskan har inget särskilt pronomen som svarar till svenskans **den**.

sv.	han	hon	den	det
isl.	hann	hún	☐	það

I stället används **hann** eller **hún**, som hänvisar till det grammatiska genuset hos substantiven.

Det här är min bror, han är stor.	Þetta er bróðir minn, hann er stór.
Det här är min syster, hon är klok.	Þetta er systir mín, hún er klár.
Det här är min jacka, den är blå.	Þetta er jakkinn minn, hann er blár.
Det här är min bok, den är brun.	Þetta er bókin mín, hún er brún.

Tredjepersonformerna *hann* och *hún* uppträder ofta som någon slags bestämningsord före personnamn (förnamn) på personer man känner eller känner rätt väl till, samt på släktskapsord så som *mamma*, *pabbi*, *bróðir*, *systir* etc., speciellt i talspråket:

Hér er **hún** Gunna og þarna er **hann** Siggí 'här är Gunna och där borta är Siggí'.
Hún mamma talaði við **hann** bróður sinn 'mamma pratade med sin bror'.

Det reflexiva pronomenet fungerar som ett objekt och finns inte i nominativ: *hann meiddi sig* A 'han slog sig', *hún greiðir sér* D 'hon kammar sig', *barnið gætir sín* G 'barnet aktar sig'. Används också sammansatt med pron. *sjálfur* 'själv' i A, D och G: *hún/hann talar við sjálfa/sjálfan sig* A 'hon/han pratar med sig själv', *hún/hann álasaði sjálfri/sjálfum sér* D 'hon/han klandrade sig själv', *hún/hann gerir mestar kröfur til sjálfrar/sjálfs sín* G 'hon/han ställer störst krav på sig själv'.

7.2 Demonstrativa pronomen

Demonstrativa pronomen används för att peka ut eller visa upp en speciell person eller sak. Isländskan har tre demonstrativa pronomen som böjs i genus, kasus och numerus.

sá 'den', **þessi** 'den här, den där', **hinn** 'den andra'

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	sá	sú	það	þessi	þessi	þetta	hinn	hin	hitt
A	þann	þá	það	þennan	þessa	þetta	hinn	hina	hitt
D	þeim	þeirri	því	þessum	þessari	þessu	hinum	hinni	hinu
G	þess	þeirrar	þess	þessa	þessarar	þessa	hins	hinnar	hins
pl. N	þeir	þær	þau	þessir	þessar	þessi	hinir	hinar	hin
A	þá	þær	þau	þessa	þessar	þessi	hina	hinar	hin
D	þeim	þeim	þeim	þessum	þessum	þessum	hinum	hinum	hinum
G	þeirra	þeirra	þeirra	þessara	þessara	þessara	hinna	hinna	hinna

Pluralisformerna *þeir*, *þær* och *þau* av pron. **sá** har samma böjning som 3 person pluralis av de personliga pronomina (§ 7.1).

Substantiv som efterföljer **þessi/þetta** är vanligtvis utan bestämd artikel (annorlunda i svenskan).

Þessi bók_ er gömul 'den här boken är gammal'.

Þetta blóm_ er mjög fallett 'den här blomman är mycket vacker'.

Det samma gäller oftast för **sá/sú/það**:

Sá hestur_ sem hefur fimm gangtegundir kallast gæðingur 'den häst som har fem gångarter kallas *gæðingur*'.

Mamma er **sú** kona_ sem ég elska mest 'mamma är den kvinna jag älskar mest'.

Ísland er **það** land_ sem ég þekki best 'Island är det land jag känner bäst'.

▪ **Hinn** böjs i maskulinum och femininum såsom den fristående bestämda artikeln (§ 4). I neutrum slutar pronomenet på **-t** i N och A medan artikeln slutar på **-ð**. Substantiv som efterföljer *hinn/hin/hitt* har alltid bestämd artikel.

Þessi bók er gömul en **hin** bókin er ný 'den här boken är gammal men den andra boken är ny'.

Þetta blóm er fallett en **hitt** blómið 'den här blomman är finare än den andra blomman'.

OBS: Var uppmärksam på att inte använda det indefinita pronomenet *annar* 'en annan; den ena (av två)' (se s. 81) i betydelsen 'den andra' – där måste man använda *hinn*.

7.3 Possessiva pronomen och ersättare för possessiva pronomen

Possessiva pronomen används för att beskriva ett ägande eller tillhörighet. Modern isländska har tre possessiva pronomen som böjs i genus, kasus och numerus: **minn** 'min', **þinn** 'din' och **sinn** 'sin'.⁸

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	minn	mín	mitt	þinn	þín	þitt	sinn	sín	sitt
A	minn	mína	mitt	þinn	þína	þitt	sinn	sína	sitt
D	mínum	minni	mínu	þínum	þinni	þínu	sínum	sinni	sínu
G	míns	minnar	míns	þíns	þinnar	þíns	síns	sinnar	síns
pl. N	mínir	mínar	mín	þínir	þínar	þín	sínir	sínar	sín
A	mína	mínar	mín	þína	þínar	þín	sína	sínar	sín
D	mínum	mínum	mínum	þínum	þínum	þínum	sínum	sínum	sínum
G	minna	minna	minna	þinna	þinna	þinna	sinna	sinna	sinna

❶ Märk växlingen mellan **i** och **í** i böjningen: *i* [i] före *nn* och *tt*, annars *í* [i].

Exempel:

Stína þvoði bílinn **sinn** í gær 'Stína tvättade sin bil igår'

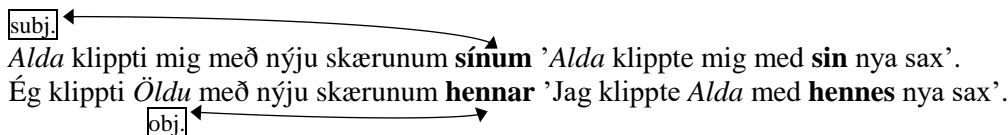
Dessutom används genitivformerna av personliga pronomen (jfr svenskans *hans*, *hennes*, *dess*) som **ersättare för possessiva pronomen**. Dessa ordformer böjs inte utan är "stelnade" i en genitivform:

okkar 'vår, vårt, våra'	= genitivformen av pers. pron. <i>við</i> 'vi'
ykkar 'er, ert, era'	= genitivformen av pers. pron. <i>þið</i> 'ni'
hans, hennar, þess 'hans, hennes, dess'	= genitivformerna i singularis av <i>hann</i> , <i>hún</i> och <i>það</i>
þeirra 'deras'	= genitivformen i pluralis av <i>hann</i> , <i>hún</i> och <i>það</i>

Exempel:

Stína þvoði bílinn **okkar/ykkar/hans/hennar/þeirra** 'Stína tvättade vår/er/hans/hennes/deras bil'.

▪ **Sinn, sín, sitt** syftar som i svenskan oftast på subjektet i satsen medan **hans, hennar, þess, þeirra** syftar på objektet:

⁸ Pron. **vor** 'vår' är numera arkaiskt och används enbart i högtidligt sammanhang; i stället används genitivformen *okkar* 'vår'. *Vor* böjs på samma sätt som det interrogativa pronomenet *hvor*, se nästa sida.

7.4 Interrogativa pronomen

De vanligaste interrogativa pronomina är **hver** 'vem; vilken' (neutr. **hvað** 'vad' och **hvert** (1) 'vart', (2) 'vilket'), **hvor** (neutr. *hvort*)⁹ 'vilken (av två)', **hvaða** 'vad för en, vad för slags, vilken' (oböjligt), **hvílikur** 'vilken, sån' (böjs som starkt böjda adjektiv, jfr §6.2.1).

	mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.
sg. N	hver	hver	hvað, hvert		hvor	hvor	hvort
A	hvern	hverja	hvað, hvert		hvorn	hvora	hvort
D	hverjum	hverri	hverju		hvorum	hvorri	hvoru
G	hvers	hverrar	hvers		hvors	hvorrar	hvors
pl. N	hverjir	hverjar	hver		hvorir	hvorar	hvor
A	hverja	hverjar	hver		hvora	hvorar	hvor
D	hverjum	hverjum	hverjum		hvorum	hvorum	hvorum
G	hverra	hverra	hverra		hvorra	hvorra	hvorra
	'vem, vilken' (okänt antal)				'vilken (av två)'		

Exempel:

Hver á heima hér? 'vem bor här?'

Hvern talarðu um? 'vem/vilken pratar du om?'

Hvert af börnunum er elst? 'vilket av barnen är äldst?'

Hvert ætlarðu að hjóla 'vart ska du cykla?'

Hvor ykkar tveggja er eldri? 'vilken av er två är äldst?'. (**OBS:** *eldri*: komparativ i isländskan!)

Hvaða bækur hefurðu lesið nýlega? 'vilka böcker har du läst nyligen?'

Jfr också frågande adverb i § 9 s. 95.

▪ Neutrumformen **hvað** används också i betydelsen 'hur' i frågor av typen *Hur gammal är du?* etc. Då är ordföljden något oväntad frågeordet + verb + substantiv/pronomen + adjektiv:

Hvað ertu (ert þú) gamall?

Hvað er strákurinn gamall?

Även frågeordet *hve/hversu* kan användas (dock mindre vanligt), men då är ordföljden den samma som i svenskan (och t.ex. engelskan), med adjektivet på andra plats, dvs. frågeordet + adjektiv + verb + substantiv/ pronomen:

Hve(rsu) gamall ert þú?

Hve(rsu) gamall er strákurinn?

⁹ Om *hvort* som en interrogativ (frågande) subjunktion i betydelsen 'om, ifall, huruvida', se §12.

7.5 Några indefinita pronomen

De vanligaste indefinita pronomena är de följande (mask., ,fem., neutr.):

allur, öll, allt 'all; hel'; **annar, önnur, annað** 'den ena (av två); en annan' (se § 8.1.2); **báðir, báðar, bæði** (enbart i pluralis) 'båda'; **einhver, einhver, eitthvert** 'någon, en'; **einn, ein, eitt** 'någon'; **enginn, engin, ekkert** 'ingen'; **fáeinir, fáeinar, fáein** (enbart i pluralis) 'några få'; **hver, hver, hvert** 'var och en, varje'; **hver annar, hver önnur, hvert annað** (och *hvor/hvor/hvort ...*) 'varandra'; **hvorugur, hvorug, hvorugt** 'ingendera av två'; **neinn, nein, neitt** 'någon' (efter en negation); **nokkur, nokkur, nokkuð/nokkurt** 'någon, en, en viss'; **sérhver** 'var och en'; **sithhver, sithhver, sithvert** (och *-hvor/-hvor/-hvort*) 'varsin'; **sjálfur, sjálf, sjálft** 'själv'; **sumir, sumar, sum** (mest i pluralis) 'några, vissa, somliga'; **ýmis, ýmis, ýmist** 'olika'.

Böjningen är i stort sett densamma för alla orden, vilket framgår av följande översikt över böjningen av några av dem:

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	hvorugur	hvorug	hvorugt	allur	öll	allt	-	-	-
A	hvorugan	hvoruga	hvorugt	allan	alla	allt	-	-	-
D	hvorugum	hvorugri	hvorugu	öllum	allri	öllu	-	-	-
G	hvorugs	hvorugar	hvorugs	alls	allrar	alls	-	-	-
pl. N	hvorugir	hvorugar	hvorug	allir	allar	öll	báðir	báðar	bæði
A	hvoruga	hvorugar	hvorug	alla	allar	öll	báða	báðar	bæði
D	hvorugum	hvorugum	hvorugum	öllum	öllum	öllum	báðum	báðum	báðum
G	hvorugra	hvorugra	hvorugra	allra	allra	allra	beggja	beggja	beggja
sg. N	enginn	engin	ekkert	ýmis	ýmis	ýmist	(sumur)	(sum)	sumt
A	engan	enga	ekkert	ýmsan	ýmsa	ýmist	(suman)	(suma)	sumt
D	engum	enginni	engu	ýmsum	ýmissi	ýmsu	(sumum)	(sumri)	sumu
G	einskis	enginnar	einskis	ýmiss	ýmissar	ýmiss	(sums)	(sumrar)	sums
pl. N	engir	engar	engin	ýmsir	ýmsar	ýmis	sumir	sumar	sum
A	enga	engar	engin	ýmsa	ýmsar	ýmis	suma	sumar	sum
D	engum	engum	engum	ýmsum	ýmsum	ýmsum	sumum	sumum	sumum
G	enginna	enginna	enginna	ýmissa	ýmissa	ýmissa	sumra	sumra	sumra
sg. N	nokkur	nokkur	nokkuð	sjálfur	sjálf	sjálft	-	-	-
A	nokkurn	nokkra	nokkuð	sjálfan	sjálfa	sjálft	-	-	-
D	nokkrum	nokkurri	nokkru	sjálfum	sjálfri	sjálfu	-	-	-
G	nokkurs	nokkurrar	nokkurs	sjálfs	sjálfrar	sjálfs	-	-	-
pl. N	nokkrir	nokkrar	nokkur	sjálfir	sjálfar	sjálf	fáeinir	fáeinar	fáein
A	nokkra	nokkrar	nokkur	sjálfa	sjálfar	sjálf	fáeina	fáeinar	fáein
D	nokkrum	nokkrum	nokkrum	sjálfum	sjálfum	sjálfum	fáeinum	fáeinum	fáeinum
G	nokkurra	nokkurra	nokkurra	sjálfra	sjálfra	sjálfra	fáeinna	fáeinna	fáeinna

Kommentarer till några av orden:

- **allur**: Sv. *hela* i fraser som ”hela huset var nymålat” motsvaras av isl. *allur* m., *öll* f., *allt* n.:

Ég var hér allan daginn (ack.)	Jag var här hela dagen.
Þetta er öll frásögnin.	Det här är hela berättelsen.
Allt húsið var nýmálað.	Hela huset var nymålat.

- **einhver**: Sv. *någon* i fraser som ”är någon hemma” motsvaras oftast av isl. *einhver*, *eitthvað*:

Er einhver heima?	Är någon hemma?
Það er einhver fyrir utan húsið.	Det är någon utanför huset.
Ætlar þú að gera eitthvað í kvöld?	Ska du göra något i kväll?

- **hver** ’var och en, varje’, **einhver** (neutr. *eitthvert*) ’någon, en’ och **sérhver** ’var och en’ böjs alla som interrog. pron. *hver*, se § 7.4.

- Ordet **einn** har i själva verket tre betydelser eller funktioner:

- 1) ’en’ = räkneord: *Einn* (N) *hestur*, *ein* (N) *kind* og *tveir hundar* ’en häst, ett får och två hundar’; *ég sá einn* (A) *hest*, *eina* (A) *kind* og *tvö hunda* ’jag såg en häst, ett får och två hundar’.
- 2) ’någon’ = obestämt pronomen: *Maður einn* / *Kona ein* (N) *gekk til hans* ’någon man / kvinna gick till honom’; *ég sá mann einn* / *konu eina* (A) *ganga til hans* ’jag såg någon man / kvinna gå till honom’.
- 3) ’ensam, själv’ = adjektiv: *Hann kom einn á fundinn* ’han kom ensam till mötet’; *ég sá hann koma einan á fundinn* ’jag såg honom komma ensam till mötet’.

I betydelser 1 och 2 har ordet samma form i nom. och ack. maskulinum singularis (se § 8.1.1) medan det i betydelse 3 har formen *einan* i ackusativ maskulinum singularis.

Betydelse 2 ’någon’ är främst skriftspråklig och *einn* står oftast efter substantivet som det hänvisar till. Liknande gäller för **nokkur** i samma funktion: *Maður nokkur* ... ’en man, någon man’ – används ofta i en berättande funktion om en inte närmare bestämd person: *Maður nokkur ók bíl sínum eftir dimmum vegi* ’en man körde sin bil längs en mörk väg’.

- Det sammansatta **hver/hvor annar** ’varandra’ har en reciprok (ömsesidig) betydelse. Ursprungligen syftade *hver* på två medan *hver* användes för tre eller flera. Denna uppdelning har nu i stort sett försvunnit, åtminstone i talspråket.

Traditionellt har varje del av detta sammansatta pronomen haft sin egen böjning så att *hver/hvor* kongruerar med subjektet i meningen – är då egentligen en slags del av subjektet och är då i vanliga fall i nominativ (N) – medan *annar* styrs av satsens verb eller av en preposition, är alltså satsens objekt eller tillhör en prepositionsfras. Exempel med verben *aðstoða* (A) och *hjálpa* (D), som båda betyder ung. ’hjälpa’ (*aðstoða* med bibetydelsen ’bistå, assistera’) och *sakna* (G):

Konurnar (N) aðstoða **hvor** (N) **aðra** (A) / hjálpa **hvor** (N) **annarri** (D) / sakna **hvor** (N) **annarrar** (G)
'kvinnorna hjálper / saknar varandra'.

Mennirnir (N) aðstoða **hvor** (N) **annan** (A) / hjálpa **hvor** (N) **öðrum** (D) / sakna **hvor** (N) **annars** (G)
'männerna hjálper / saknar varandra'.

Börnin (N) aðstoða **hvort** (N) **annað** (A) / hjálpa **hvort** (N) **öðru** (D) / sakna **hvort** (N) **annars** (G)
'barnen hjálper / saknar varandra'.

Med verb + preposition styrs *annar* av prepositionen:

Mennirnir (N) horfa **hvor** (N) 'á **annan** (A)' 'männerna tittar på varandra'.

Konurnar (N) gista **hvor** (N) 'hjá **annarri** (D)' 'kvinnorna övernattar hos varandra'.

Börnin (N) koma **hvort** (N) 'til **annars** (G)' 'barnen kommer till varandra'.

Detta pronomen har emellertid genomgått ändringar som ännu inte är helt fullbordade. Det finns således en stark tendens att verbet nu ska styra kasus för båda delarna, dvs. även på *hvor*, möjligen mest när subjektet är maskulinum och neutrum och möjligen särskilt med verb som styr ackusativ och de få som styr genitiv. Där med "flyttas" *hvor*-delen in i objektet, blir egentligen en del av det. Det är inte ovanligt att se och höra konstruktioner som:

Mennirnir (N) aðstoða **hvornu** (A) **annan** (A) / hjálpa **hvorumu** (D) **öðrum** (D) / sakna **hvorsu** (G) **annars** (G).
Börnin (N) hjálpa **hvornu** (D) **öðru** (D) / sakna **hvorsu** (G) **annars** (G).

I samband med prepositionsfraser (och partikelverb) har *hvor/hvort* nu också en stark benägenhet att flytta 'åt höger' i satsen, dvs. in i prepositionsfrasen:

① →		②
Mennirnir (N) horfa hvor (N) 'á annan (A)	→	Mennirnir horfa ___ 'á hvor (N) annan (A).
Konurnar (N) gista hvor (N) 'hjá annarri (D)	→	Konurnar gista ___ 'hjá hvor (N) annarri (D).
Börnin (N) koma hvort (N) 'til annars (G)	→	Börnin koma ___ 'til hvort (N) annars (G).

Och när så sker uppstår den känslan hos språkanvändarna att *hvor/hvort* också ska böjas och få den kasusform som prepositionen kräver, och därigenom bli en faktisk del av prepositionsfrasen:

② →		③
Mennirnir horfa ___ 'á hvor (N) annan (A)	→	Mennirnir (N) horfa 'á hvornu (A) annan (A).
Konurnar gista ___ 'hjá hvor (N) annarri (D)	→	Konurnar (N) gista 'hjá hvorrri (D) annarri (D).
Börnin koma ___ 'til hvort (N) annars (G)	→	Börnin (N) koma 'til hvorsu (G) annars (G).

▪ **neinn** 'någon' böjs som *einn* i betydelsen 'en, någon' (§ 8.1.1) och används enbart efter en negation eller andra nekande ord: *Pað var ekki neinn* (N sg. mask.) *Íslendingur í veislunni* 'det fanns inte någon islänning på festen'; *ég sá hvergi neina* (A sg. fem.) *sænska konu í veislunni* 'jag såg inte ("ingenstans") någon svensk kvinna på festen'; *ég talaði aldrei við neinn* (A sg. mask.) *um þetta* 'jag pratade aldrig om detta med någon'.

▪ **sitthvor, sinnhvor (hvor – sinn)** : Betydelsen 'varsin' konstrueras i formellt språk genom orden *hvor/hvort* och *sinn/sín/sitt* där det oftast är *hvor* 'vilken (av två)' (§ 7.4) som syftar tillbaka medan *sinn* (§ 7.3) syftar fram ('till höger'), dvs. på ordet som det bestämmer, t.ex.:

Þær (N) fóru hvor (N) í sinn (A) bílinn (A) 'de satte sig i var sin bil'.
 Við hittum þá (A) hvorn (A) í sínu (D) lagi (D) 'vi träffade dem var för sig'.

Orden kongruensböjs alltså inte sinsemellan utan *hvor* får samma kasus och genus som ordet som det syftar tillbaka till (*þær* ↔ *hvor* N, *þá* ↔ *hvorn* A) och *sinn* får samma kasus, numerus och genus som det följande ordet som det beskriver (*sinn* ↔ *bílinn* A, *sínu* ↔ *lagi* D).

I talspråket används dock numera främst det nya sammansatta pronomenet **sitthvor** 'varsin', som kongruensböjs med ordet som följer det. Varierande former kan förekomma, olika vanliga: **sinnhvor** (mask.) och **sínhvor** (fem.) förutom **sitthvor** som troligen är vanligast och kan användas om personer och saker i alla genus, i maskulinum (*sitthvor*), femininum (*sitthvor*) och neutrum (*sitthvort*). Dessutom förekommer motsvarande former med *-hver*: mask. **sinnhver** / **sitthver**, fem. **sínhver** / **sitthver** och neutr. **sitthvert**.

Böjningen av *sitthvor* är som följer. För böjningen av *sinnhvor*, *sínhvor*, samt *sinnhver*, *sínhver*, *sitthver* hänvisas till <http://bin.arnastofnun.is/>.

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	sitthvor	sitthvor	sitthvort
A	sitthvorn	sitthvora	sitthvort
D	sitthvorum	sitthvorri	sitthvoru
G	sitthvors	sitthvorrar	sitthvors
pl. N	sitthvorir	sitthvorar	sitthvor
A	sitthvora	sitthvorar	sitthvor
D	sitthvorum	sitthvorum	sitthvorum
G	sitthvorra	sitthvorra	sitthvorra

Exempel:

Þau eru ʀ af sitthvorri (D) kynslóðinni (D) 'de är av varsin generation'.
 Þær fóru ʀ í sitthvorn (A) bílinn (A) 'de satte sig i var sin bil'.
 Þau fóru ʀ á sitthvorum (D) bílnum (D) 'de åkte i varsin bil'.
 Við hittum þá ʀ í sitthvoru (D) lagi (D) 'vi träffade dem var för sig'.

-
- **sumir** 'några, vissa, somliga' används i singularis nästan enbart i neutrum, i bet. 'somligt, en del': *Sumt er skemmtilegt, annað er leiðinlegt* 'vissa saker är roliga, andra är tråkiga'. (Sällsynta mask.- och fem.-former är *sumur* och *sum*.)

  - **ýmis** används mest i pluralis, *ýmsir, ýmsar, ýmis*, förutom i fasta ordförbindelser: *Af ýmsu tagi* 'olika slags', *að ýmsu leyti* 'på många sätt', i singularis mest i samband med konjunktionen *eða*: *ýmist ... eða* 'än ... än; ömsom'.

8 Räkneord, tidsord och tidsfraser

8.1 Grundtal och ordningstal

	Grundtal	Ordningstal	
		mask.	fem./neutr.
0	núll		
1	einn m., ein f., eitt n.	fyrsti	-a
2	tveir m., tvær f., tvö n.	annar	önnur, annað
3	þrír m., þrjár f., þrjú n.	þriðji	-a
4	fjórir m., fjórar f., fjögur n.	fjórði	-a
5	fimm	fimmti	-a
6	sex	sjötti	-a
7	sjö	sjöundi	-a
8	átta	áttundi	-a
9	nú	níundi	-a
10	tíu	tíundi	-a
11	ellefu	ellefti	-a
12	tólf	tólfti	-a
13	þrettán	þrettándi	-a
14	fjórtán	fjórtándi	-a
15	fimmtán	fimmtándi	-a
16	sextán	sextándi	-a
17	sautján	sautjándi	-a
18	átján	átjándi	-a
19	nítján	nítjándi	-a
20	tuttugu	tuttugasti	-a
21	tuttugu og einn/ein/eitt	tuttugasti og fyrsti/fyrsta	
22	tuttugu og tveir/tvær/tvö	tuttugasti og annar/önnur/annað	
30	þrjátíu	þrítugasti	-a
40	fjörutíu	fertugasti	-a
50	fimmtíu	fimmtugasti	-a
60	sextíu	sextugasti	-a
70	sjötíu	sjöttugasti	-a
80	áttatíu	átttugasti	-a
90	níutíu	níttugasti	-a
100	hundrað	hundraðasti	-a
200	tvö hundruð	tvö hundruðasti	-a
1.000	þúsund	þúsundasti	-a
3.000	þrjú þúsund	þrjú þúsundasti	-a
1.000.000	milljón (fem.)	milljónasti	-a

Kommentarer

Böjning

Ordningstalen böjs som svaga adjektiv (förutom *annar, önnur, annað*, se § 8.2).

Om uttal

núll uttalas [nul:]

einn uttalas [eit^h]

átta uttalas [auhta]

ellefu uttalas [ellevy]

tólfti uttalas [t^houfti]

-án/-ándi og -ján/-jándi

13, 14, 15 och 16 slutar på **-án, -ándi**, men 17, 18 och 19 slutar på **-ján, -jándi**.

Konjunktionen og

I en sammansatt siffra lägger man alltid till konjunktionen **og** framför den sista enheten:

21 = tuttugu **og** einn

220 = tvö hundruð **og** tuttugu

221 = tvö hundruð tuttugu **og** einn

21. = tuttugasti **og** fyrsti

Punkt efter ordningstal

I skriften används alltid en **punkt** efter ordningstal:

5. = femte

21. = tjugoförsta

Núll, **hundrað** och **þúsund** används också som substantiv i neutrum sg. och pl. och böjs som *hús* (N-St 1 s. 39). **Þúsund** är ofta femininum i pluralis och böjs som *rós* (F-St 2 s. 34). **Milljón** används också som ett substantiv i femininum sg. och pl. och böjs då som *rós* (F-St 2).

8.1.1 Böjning av grundtalen 1 till 4

Grundtalen 1 till 4 böjs i alla genus och kasus. De rättar sig efter substantivet som de beskriver och har samma genus och kasus som det. I sammansättningarna 21, 31 etc. böjs 1 till 4 på samma sätt. Andra grundtal böjs inte. Dativ av *tveir*, *þrír* är *tveim* eller *tveimur*, *þrem* eller *þremur*:

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
N	einn	ein	eitt	þrír	þrjár	þrjú
A	einn	eina	eitt	þrjá	þrjár	þrjú
D	einum	einni	einu	þrem	þrem	þrem
G	eins	einnar	eins	þriggja	þriggja	þriggja
N	tveir	tvær	tvö	fjórir	fjórar	fjögur
A	tvo	tvær	tvö	fjóra	fjórar	fjögur
D	tveim	tveim	tveim	fjórum	fjórum	fjórum
G	tveggja	tveggja	tveggja	fjögurra	fjögurra	fjögurra

Exempel på användning:

	mask.	fem.	neutr.
N	Hér er einn maður.	Hér er ein kona.	Hér er eitt skáld.
A	Hann skoðar einn stað í einu.	Hún skoðar eina kirkju í einu.	Það skoðar eitt þorp í einu.
D	Hann ekur á einum degi til Ítalíu.	Hún ekur á einni viku til Ítalíu.	Það ekur á einu ári um alla Evrópu.
G	Hann fer til eins staða í Evrópu.	Hún fer til einnar borgar í Evrópu.	Það fer til eins lands í Evrópu.
N	Hér eru tveir menn.	Hér eru tvær konur.	Hér eru tvö skáld.
A	Þeir skoða tvo staði í einu.	Þær skoða tvær kirkjur í einu.	Þau skoða tvö þorp í einu.
D	Þeir aka á tveim dögum til Ítalíu.	Þær aka á tveim vikum til Ítalíu.	Þau aka á tveim árum um Evrópu.
G	Þeir fara til tveggja staða í Evrópu.	Þær fara til tveggja borga í Evrópu.	Þau fara til tveggja landa í Evrópu.
N	Hér eru þrír menn.	Hér eru þrjár konur.	Hér eru þrjú skáld.
A	Þeir skoða þrjá staði í einu.	Þær skoða þrjár kirkjur í einu.	Þau skoða þrjú þorp í einu.
D	Þeir aka á þrem dögum til Ítalíu.	Þær aka á þrem vikum til Ítalíu.	Þau aka á þrem árum um Evrópu.
G	Þeir fara til þriggja staða í Evrópu.	Þær fara til þriggja borga í Evrópu.	Þau fara til þriggja landa í Evrópu.
N	Hér eru fjórir menn.	Hér eru fjórar konur.	Hér eru fjögur skáld.
A	Þeir skoða fjóra staði í einu.	Þær skoða fjórar kirkjur í einu.	Þau skoða fjögur þorp í einu.
D	Þeir aka á fjórum dögum til Ítalíu.	Þær aka á fjórum vikum til Ítalíu.	Þau aka á fjórum árum um Evrópu.
G	Þeir fara til fjögurra staða í Evrópu.	Þær fara til fjögurra borga í Evrópu.	Þau fara til fjögurra landa í Evrópu.

aka vb. köra, *borg* f. stad, *í einu* i taget, *kirkja* f. kyrka, *skáld* n. poet, *skoða* vb. se sig om, *staður* m. ställe, *vika* f. vecka, *þorp* n. by

8.1.2 Bøjning av ordningstal

Bøjningen av ordningstal, andra än **annar** 'den andra, den som är nr två', är exakt som hos adjektiv i bestämd form (§ 6.1). Bøjningen av **fyrsti** 'första', **priðji** 'tredje' och **fjórði** 'fjärde':

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	fyrsti	fyrsta	fyrsta	priðji	priðja	priðja	fjórði	fjórða	fjórða
A	fyrsta	fyrstu	fyrsta	priðja	priðju	priðja	fjórða	fjórðu	fjórða
D	fyrsta	fyrstu	fyrsta	priðja	priðju	priðja	fjórða	fjórðu	fjórða
G	fyrsta	fyrstu	fyrsta	priðja	priðju	priðja	fjórða	fjórðu	fjórða
pl. N	fyrstu	fyrstu	fyrstu	priðju	priðju	priðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu
A	fyrstu	fyrstu	fyrstu	priðju	priðju	priðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu
D	fyrstu	fyrstu	fyrstu	priðju	priðju	priðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu
G	fyrstu	fyrstu	fyrstu	priðju	priðju	priðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu

Ordet **annar** (räkneord och indefinit pronomen) förekommer enbart med bøjning som motsvarar obestämd form ("stark bøjning", konsonantändelser):

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	annar	önnur	annað
A	annan	aðra	annað
D	öðrum	annarri	öðru
G	annars	annarrar	annars
pl. N	aðrir	aðrar	önnur
A	aðra	aðrar	önnur
D	öðrum	öðrum	öðrum
G	annarra	annarra	annarra

i Ordet 'fyrst' förekommer också med bøjning motsvarande obestämd form ("stark bøjning"):

	mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.
sg. N	fyrstur	fyrst	fyrst	pl. N	fyrstir	fyrstar	fyrst
A	fyrstan	fyrsta	fyrst	A	fyrsta	fyrstar	fyrst
D	fyrstum	fyrstri	fyrstu	D	fyrstum	fyrstum	fyrstum
G	fyrsts	fyrstrar	fyrsts	G	fyrstra	fyrstra	fyrstra

Användbarheten är dock förhållandevis begränsad förutom i vissa konstruktioner i nominativ och i akkusativ.

Exempel:

nom.: Hann kom **fyrstur** í mark 'han kom först (av alla) till målet'. (mask. sing.)

Þeir komu **fyrstir** í mark (mask. plur.)

Hún kom **fyrst** í mark 'hon kom först (av alla) till målet'. (fem. sing.)

Þær komu **fyrstar** í mark. (fem. plur.)

ack.: Ég sá hann koma **fyrstan** í mark 'jag såg honom komma först (av alla) till målet'. (mask. sing.)

Ég sá þá koma **fyrsta** í mark. (mask. plur.)

Ég sá hana koma **fyrsta** í mark 'jag såg henne komma först (av alla) till målet'. (fem. sing.)

Ég sá þær koma **fyrstar** í mark. (fem. plur.)

8.2 Användning av räkneord och tidsord

▪ Tids- och måttuppgifter står i dativ för att ange skillnad eller jämförelse

Ég er **tveim árum** eldri en Gunna systir.
'Jag är två år äldre än min syster Gunna'.

Kalli er **þremur sentimetrum** hærri en Siggi bróðir hans.
'Kalle är tre cm längre än hans bror Sigge'.

Í hlaupári er janúar **tveimur dögum** lengri en febrúar.
'I skottár är januari två dagar längre än februari'.

▪ Ártal konstrueras på följande sätt

áret 1901 = árið nítján hundruð og **eitt**
 áret 1960 = árið nítján hundruð og sextíu
 áret 1982 = árið nítján hundruð áttatíu og tvö
 áret 2002 = árið tvö þúsund og tvö (neutrum!)

OBS: Det ska stå **og** mellan hundratalet och enheten; enheten ska stå i neutrum!

Ártal skrivs vanligtvis **dag – månad – år**: 24-12-2020 etc., inte 2020-12-24.

▪ Datum och tidsangivelse anges vanligen med akkusativ ("tidsakkusativ")

Ég kem til Uppsala **mánudaginn fjórða** júní og fer aftur heim **áttunda** júlí.
'Jag kommer till Uppsala måndagen fjärde juni och åker tillbaka hem den åttonde juli'.

Ég er fæddur **þriðja** janúar.
'Jag är född tredje januari'.

Efter verbet *vera* används dock nominativ: *Það er fjórði júní í dag* 'det är den 4:e juni i dag'.

▪ Grundtal i neutrum används vid angivelse av klockslag

Klukkan er **eitt**.
'Klockan är ett'.

Klukkan er korter yfir **tvö**.
'Klockan är kvart över två'.

Klukkan er tíu mínútur yfir **þrjú**.
'Klockan är 10 minuter över tre'.

Klukkan er að verða **fjögur**.
'Klockan närmar sig fyra'.

Ég kem klukkan **eitt, tvö, þrjú**.
'Jag kommer klockan ett, två, tre'.

Við förum klukkan **eitt, tvö, þrjú**.
'Vi åker klockan ett, två, tre'.

▪ Telefonnummer anges i maskulinum

Símanúmerið mitt er 24 03 22 = tuttugu og **fjórir**, núll þrír, tuttugu og **tveir**.
'Mitt telefonnummer är 24 03 22'.

▪ Månadsnamn, veckodagar, etc.

janúar, febrúar, mars, apríl, maí, júní, júlí, ágúst, september, október, nóvember, desember
 sunnudagur, mánudagur, þriðjudagur, miðvikudagur, fimmtudagur, föstudagur, laugardagur

Månadsnamnen är maskulinum men de böjs inte. De har tryck på första stavelsen: *september* etc.

– För böjningen av *dagur* se kommentar s. 27.

▪ Århundraden och årtionden

I isländskan benämns århundraden efter samma regel som i engelskan och i äldre svenska.

1700-talet = átjándi öld(in)	1900-talet = tuttugasta öld(in)
1800-talet = níttjándi öld(in)	2000-talet = tuttugasta og fyrsta öld(in)

Jfr engelskans *nineteenth century* '1800-talet'. Detta är ett logiskt sätt att räkna; åren 1–99 var det första århundradet, åren 100–199 det andra etc. På detta sätt räknar man fram till våra dagar. Samma tanke ligger bakom årtiondena, men där har varken engelskan eller svenskan samma sätt att återge dem:

00-talet = fyrsti áratugurinn	50-talet = sjötti áratugurinn
10-talet = annar áratugurinn	60-talet = sjöundi áratugurinn
20-talet = þriðji áratugurinn	70-talet = áttundi áratugurinn
30-talet = fjórði áratugurinn	80-talet = níundi áratugurinn
40-talet = fimmti áratugurinn	90-talet = tíundi áratugurinn

Detta är också ett logiskt sätt att räkna: Åren 2001–2009 var det första årtiondet i det nya seklet, åren 2010–2019 blir det andra etc.

▪ Alder och födelsedagar

Genitiv används bl.a. för att ange ålder.

Bróðir minn er fjörutíu og **eins árs** (gamall) og systir mín er þrjátíu og **þriggja ára** (gömul).
'Min bror är 41 år gammal och min syster är 33 år gammal'.

Litla systir (mín) er **tveggja ára** og litli bróðir (minn) er **fjögurra (fjögra) ára**.
'Min lillasyster är två år gammal och min lillebror är fyra år gammal'.

För att återge ålder (jämna år), årtiondet som man åldersmässigt tillhör samt stora födelsedagar (jämna år) använder man sig av följande ord:

▪ Aldern, adjektiv (jämna år)

tjugoárig = tvítugur	femtioárig = fimmtugur	áttioárig = áttíu ára
trettioárig = þrítugur	sextioárig = sextugur	nittioárig = nírtíu ára
fyrtyrjaárig = fertugur	sjuttioárig = sjötugur	hundraárig = tíu ára

▪ Aldern, årtiondet

ca 19–20 ár = tvítugsaldur	sextioársaldur = sjötugsaldur
tjugoársaldur = þrítugsaldur	sjuttioársaldur = áttíu árisaldur
trettioársaldur = fertugsaldur	áttioársaldur = nírtíu árisaldur
fyrtyrjaársaldur = fimmtugsaldur	nittioársaldur = tíu árisaldur
femtioársaldur = sextugsaldur	

▪ Födelsedagarna, jämna år

tjugoårsdag = tvítugsafmæli	sjuttioårsdag = sjötugsafmæli
trettioårsdag = þrítugsafmæli	áttioårsdag = áttræðisafmæli
fyrtyoårsdag = fertugsafmæli	nittioårsdag = nírræðisafmæli
femtioårsdag = fimmtugsafmæli	hundraársdag = tírræðisafmæli ¹⁾
sextioársdag = sextugsafmæli	¹⁾ eller "hundrað ára afmæli"

i Ártiondet **innan** man blir t.ex. 30 ár gammal heter **þrítugsaldur**. Ordet hänvisar således till åldern **innan** man fyller jämna år, inte **efter** som i svenskan.

▪ Siffran *einn*: Kongruens med ordet som siffran syftar till

Grundbetydelsen i siffran **einn** 'en', dvs. **singularis**, kräver att ordet som **einn** syftar till också står i singularis. Så är det självklart också i svenskan.

Einn maður og tvær konur = **en man** och två kvinnor.

Ein kona og tveir menn = **en kvinna** och två män.

Men grammatisk kongruens är så central i isländskan att det också i högre siffror som slutar på **einn** krävs samma överensstämmelse! Således måste substantivet i fraser som "21 män", "31 kvinnor" etc. uppträda i **singularis**.

Tuttugu og einn hestur (sg.)	=	tjugoen hästar (pl.)
Þrjátíu og ein geit (sg.)	=	trettioen getter (pl.)
Hundrað fjörutíu og einn nemandi (sg.)	=	hundrafyrtingen studenter (pl.)
Tvöhundrað fimmtíu og ein bók (sg.)	=	tvåhundrafemtingen böcker (pl.)

i Några tidsord och tidsfraser

mínúta f. (-u, -ur) ▪ minut	eftir tvo/þrjá daga ▪ om två/tre dagar
korter n. (-s, korter) ▪ kvart	vika f. (-u, -ur) ▪ vecka
stundarfjórðungur m. (-s, -ar) ▪ kvart (formellt)	á viku fresti ▪ en gång i veckan
hálf tími m. (-a, -ar) ▪ halvtimme	mánuður m. (-aðar, -uðir) ▪ månad
klukkutími m. (-a, -ar) ▪ en timme	hálfur mánuður ▪ två veckor, fjorton dagar
um klukkan tvö/þrjú ... ▪ vid klockan två/tre	á hálf mánaðar fresti ▪ var fjortonde dag
um tvöleytið/þrjúleytið ... ▪ vid klockan två/tre	misseri n. (-s, misseri) = hálf ár ▪ halvår, skoltermin (universitet)
sólarhringur m. (-s, -ar) ▪ dygn	önn f. (annar, annir) ▪ skoltermin (gymnasiet)
í morgun ▪ i morse (OBS)	ár n. (-s, ár) ▪ år
í gær ▪ i går	í fyrra ▪ i fjol
í fyrradag ▪ i förrgår	á næsta ári ▪ nästa år
á morgun ▪ i morgon	ársfjórðungur m. (-s, -ar) ▪ kvartal
í fyrramálið ▪ i morgon bitti	næsta sumar/vetur ▪ nästa sommar/vinter
annað kvöld ▪ i morgon kväll	áratugur m. (-ar, -ir) ▪ årtionde, decennium
um næstu helgi ▪ nästa helg	öld f. (aldar, aldir) ▪ århundrade, sekel
um hverja helgi ▪ varje helg	

9 Adverb

Adverb är ord som anger t.ex. tid, rum, grad, orsak och sätt i fraser och satser. De beskriver / bestämmer närmare satsens predikat (det finita verbet), ett adjektiv i satsen eller ett annat adverb, eller satsen i sin helhet. Några få adverb kan bestämma kasus på nomen och liknar där med prepositioner (bl.a. *fjarri*, *nálægt* och *nærri*, se nedan). Adverb i isländskan böjs inte i kasus, genus eller numerus, men många adverb kan gradböjas i likhet med adjektiv:

fallega – fallegar – fallegast 'snyggt'	oft – oftast – oftast 'ofta'
illa – verr – verst 'dåligt, illa'	sjaldan – sjaldnar – sjaldnast 'sällan'
lengi – lengur – lengst 'länge'	vel – betur – best 'bra, väl'

Många isländska adverb har direkta motsvarigheter i svenskan, t.ex. mycket vanliga adverb så som **aldrei** 'aldrig' och **hér** 'här'. På samma sätt som i svenskan är många adverb i isländskan formellt sett neutrumformer av motsvarande adjektiv: **fljótt** 'snart' av adj. *fljótur*, **hægt** 'långsamt' av adj. *hægur*, **hratt** 'snabbt' av adj. *hraður*, **víst** 'vist, säkert' av adj. *vís*, etc.

En mycket vanlig grupp adverb är de som bildas med suffixet **-lega**, motsvarande sv. *-ligt* och *-ligen*: **skyndilega** 'plötsligt', **trúlega** 'troligen', etc. Dessa har ofta motsvarande adjektiv på *-legur*.

Utifrån deras funktion och betydelse kan adverbena sorteras ungefärligt i grupper. De flesta av de vanligaste isländska adverbena tas upp nedan.

9.1 Tidsadverb

aldrei 'aldrig', **alltaf** 'alltid', **áðan** 'alldeles nyss', **áður** 'tidigare, förr', **áfram** 'framåt, vidare', speciellt i frasen *halda áfram* 'fortsätta', **árla** 'tidigt', **bráðlega** 'inom kort', **bráðum** 'inom kort, snart', enbart om kommande händelser, **enn** 'fortfarande', **ennþá** 'fortfarande', **fljótlega** 'snart', **í fyrra** 'i fjol', **í gær** 'i går', **lengi** 'länge', **loks/loksins** 'äntligen', **nú** 'nu', **núna** 'nu', **oft** 'ofta', **oftast** 'oftast, för det mesta', **samtundis** 'omedelbart', **samtímis** 'samtidigt', **seint** 'sent', **síðan** 'sedan, sen', **síðla** 'sent (på dagen/kvällen)', **sjaldan** 'sällan', **skyndilega** 'plötsligt', **snemma** 'tidigt', **strax** 'genast, med detsamma', **stundum** 'ibland', **stundvíslega** 'punktligt, precis', **þá** 'då'.

På ett liknande sätt som t.ex. *alltaf*, *bráðum* etc. används prepositionsfrasen **á næstunni** 'snart, inom kort' om kommande händelser, och **innan skamms** 'inom kort', både om förfluten tid och om kommande händelser.

9.2 Platsadverb

erlendis 'i utlandet', **fjarri** 'långt ifrån, fjärran', **frammi** 'ute, utanför', t.ex. *frammi á gangi* 'ute i korridoren', **heima** 'hemma', **hér** 'här', **hérna** 'här, just här', **hvergi** 'ingenstans', **inni** 'inne', **nálægt** 'nära', **niðri** 'nere, nertill', **nærri** 'nära, tätt inpå', **uppi** 'uppe', **úti** 'ute; utomlands', **þar** 'där', **þarna** 'där, just där'.

Bildade med suffixet *-lega*:

aftarlega 'långt bak', **framarlega** 'långt fram', **innarlega** 'långt inne', **neðarlega** 'nertill, långt ner', **ofarlega** 'upptill, högt uppe', **utarlega** 'långt ute; nära utgången'; **austarlega**, **norðarlega**, **sunnarlega**, **vestarlega** 'långt åt öster/väster, långt norrut/söderut, i/på den östra/norra/södra/västra delen', etc.

Inledda med adv./prep. *að*:

að aftan 'på baksidan, baktill', **að framan** 'fram, framtill; ovan (om text)', **að heiman** 'bortrest', **að innan** 'inuti, på insidan' **að neðan** 'nedtill, nertill', **að ofan** 'upp till, på ovasidan', **að utan** 'på utsidan'. – Jfr § 5.5.4 om prepositionen *fyrir* + adv. *aftan*, *framan*, *innan*, *neðan*, *ofan* m.fl.

❶ Adverbena *fjarri*, *nálægt* och *nærri* kan stå framför ett substantiv och fungera som prepositioner som styr dativ: *Kofinn er fjarri alfaraleið* 'stugan står långt från huvudvägen'; *Vegurinn er nálægt ströndinni* 'vägen ligger nära stranden'; *Ég vil búa nærri mömmu minni* 'jag vill bo nära min mamma'.

❶ Adverbet *erlendis* kan både betyda 'i utlandet', *ég er erlendis* 'jag är i utlandet', och ha en rörelsebetydelse, *ég fer erlendis* 'jag åker utomlands' (det sista frånråds ibland av språkvårdare).

9.3 Sättsadverb

ágætlega 'bra', **blíðlega** 'ömt, vänligt', **fallega** 'vackert', **fljótt** 'snart, snabbt', **hinsegin** 'annorlunda', **hljóðlega** 'tyst', **hljótt** 'tyst', **hratt** 'snabbt', **hægt** 'sakta', **illa** 'dåligt', **rólega** 'lugnt', **vandlega** 'ordentligt', **svona** 'så, så här', **sæmilega** 'ganska bra', **vel** 'bra, väl', **þannig** 'sådan', **þokkalega** 'skapligt', **öðruvísi** 'annorlunda'.

❶ Flera av dessa adverb kan stå framför adjektiv, spec. de som slutar på *-lega*: t.ex. *Peysan er fallega marglit* 'tröjan är vackert mångfärgad'; *Það var sæmilega hjart allan daginn* 'det var ganska ljukt hela dagen'. Vissa av dem kan (i alla fall i ledigt språk) även fungera som adjektiv och stå framför substantiv: *Svona myndir eru skemmtilegar* 'filmer av det här slaget är roliga'; *Þannig bílar eru framtíðin* 'bilar av det slaget är framtiden'; *Þetta er öðruvísi te en við erum vön* 'det här är ett annat te än vi är vana vid'.

Ordet *hinsegin* som adjektiv började användas i betydelsen 'homosexuell' för några årtionden sedan och den betydelsen är troligen den mest vanliga som ordet nu har.

9.4 Riktningadverb

brott 'bort, iväg', **burt** 'bort, iväg', **erlendis** 'utomlands', **fram** 'fram', **héðan** 'härifrån', **heim** 'hem', **heiman** 'hemifrån', **hingað** 'hit; hitåt', **hvaðan** 'varifrån', **inn** 'in', **neðan** 'nedifrån', **niður** 'ned', **ofan** 'ovanifrån, ned', **upp** 'upp', **utan** 'till utlandet' (ovanligt), **út** 'ut; till utlandet', **þaðan** 'därifrån', **þangað** 'dit; ditåt'. – Jfr § 5.1 om några adverb (*inn, út, upp, niður, fram*) som kan fungera som prepositioner.

Om rörelse från ett ställe, inledda med adv./prep. *að*:

að austan 'österifrån', **að norðan** 'norróm', **að sunnan** 'söderifrån', **að vestan** 'västerifrån'; **að neðan** 'nerifrån, underifrån', **að ofan** 'uppifrån, ovanifrån', **að utan** 'från utlandet; utifrån'.

Väderstrecken: **austur** 'åt öster', **norður** 'åt norr', **suður** 'åt söder', **vestur** 'åt väster'. (Jfr § 5.1.)

9.5 Betonande och emfatiska adverb

(1) **afar** 'mycket', **algerlega/algjörlega** 'fullständigt', **ágætlega** 'bra; så där', **ákaflega** 'synnerligen', **álíka** 'ungefär lika', **býsna** 'tämligen', **dálítið** 'lite', **einkar** 'särdeles, väldigt', **frekar** och **fremur** 'ganska, rätt så, lite', **frábærlega** 'utomordentligt' (alltid positivt), **hrikalega** 'vældigt', **hroðalega** 'gräsligt', **jafn-** 'jämn-, lika', **mjög** 'mycket', **nógu** 'tillräckligt', **nægilega** 'tillräckligt', **ofboðslega** 'oerhört', **ofsalega** 'otroligt', **ógeðslega** 'hemskt, sjukt' (förstärkande), **ótrúlega** 'otroligt', **rosalega** 'vansinnigt', **svo** 'så', **æðislega** 'vansinnigt';

(2) **enn** 'ännu', **ennþá** 'ännu', **svolítið** 'lite', **talsvert** 'ganska mycket', **töluvert** 'avsevärt';

(3) **alveg** 'helt, alldeles', **nánast** 'nästan', **næstum** (**því**) 'nästan'.

❶ Orden som räknas under (1) och (2) kan stå framför adjektiv, men skillnaden är den att de under (1) kan i flesta fall enbart stå framför och beskriva ett adjektiv i **positiv**: *Hann mjög feiminn* 'han mycket blyg', medan de under (2) kan stå framför adjektiv i **positiv** och **komparativ**: *Hún er svolítið/talsvert feimin* 'hon är ganska blyg'; *Hún er svolítið/talsvert stærri en hann* eller enbart användas komparativt: *Hún er enn/ennþá feimnari en hann* 'hon är ännu mer blyg än han'. De under (3) motsvarar i sin användning de svenska orden.

❶ För att uttrycka 'mycket' + komparativ används *miklu* (eller i talspråket *mikið*): *Hann er miklu (mikið) feimnari en hún* 'han är mycket mer blyg än hon'.

9.6 Inställnings- och attitydsadverb

auðvitað 'naturligtvis', **augljóslega** 'tydiligen', **áreiðanlega** 'säkert', **bara** 'bara, endast', **eflaust** 'utan tvivel', **ef til vill** 'kanske', **endilega** 'verkligen; nödvändigtvis', **gjarnan** 'gärna', **greinilega** 'tydligtvis', **hvort sem er** 'i alla fall; jo', **jafnvel** 'även; kanske, eventuellt', **kannski** 'kanske', **líklega** 'förmodligen', **náttúrlega** 'naturligtvis', **reyndar** och **raunar** 'faktiskt', **samt** 'ändå', **sennilega** 'troligen', **trúlega** 'troligen', **tæplega** 'knapp; knappast', **varla** 'knapp; knappast', **örugglega** 'säkert'; **sko** 'alltså'.

❶ Ordet *sko* 'alltså' används mest för att lägga vikt på det som sägs: *Hann er sko enginn bjáni* 'han är alltså/verkligen/förstår du/vet du ingen idiot', eller som ett inledande/förberedande ord: *Sko, fyrst ekur þú að torginu og síðan til vinstri ...* 'alltså, först kör du mot torget och sedan åt vänster ...'.

9.7 Inkluderande adverb och fraser

auk þess 'dessutom', **líka** 'också', **einnig** 'också, även', **enn fremur** 'dessutom', **jafnframt** 'dessutom', **sömuleiðis** 'även, likaså', **þar að auki** 'dessutom'.

9.8 Instämmande/avvisande adverb

auðvitað 'naturligtvis; förstås', **ekki** 'inte', **alls ekki** 'inte alls', **ei, eigi** 'inte' (formellt, bokspråkligt), **já** 'ja', **jú** 'jo', **nei** 'nej', **jæja** 'nä, så, jaha'.

9.9 Frågande adverb och fraser

af hverju 'varför', **hvað** 'vad', **hvaðan** 'varifrån', **hvar** 'var', **hvenær** 'när', **hver** 'vem', **hvernig** 'hur, hurdan', **hverskonar** 'vad för slags' (förekommer också i betydelsen 'alla slags'), **hve/hversu** + adj./adverb 'hur', **hvers vegna** 'varför', **hvert** 'vart', **hví** (och **því**) 'varför', **til hvers** 'varför, i vilken avsikt, i vilket syfte'. – Jfr interrogativa pronomen, § 7.4 s. 80.

❶ Ordet *hví* 'varför', som man ibland ser i texter, är numera rätt ovanligt och kan kännas gammaldags eller formellt. Det har avlösts av fraserna *af hverju* och *hvers vegna*, eller i vissa fall av ordet *því*.

10 Verb

Verb i isländskan böjs i **person**, **numerus**, **tempus** och **modus**.

▪ Person: Första, andra och tredje person

1:a person: *ég kalla, býð* 'jag kallar, bjuder', **2:a person:** *þú kallar, býður* 'du kallar, bjuder', **3:e person:** *hann kallar, býður* 'han kallar, bjuder'.

Personböjning finns inte längre i svenskan.

▪ Numerus: Singularis och pluralis

Singularis: *þú kallar, býður* 'du kallar, bjuder' (2 pers. sg.), **pluralis:** *þið kallið, bjóðið* 'ni kallar, bjuder' (2 pers. pl.).

Böjning i numerus finns inte längre i svenskan. Till en viss mån användes dock olika former för singularis och pluralis i presens i svenskt skriftspråk fram till mitten av 1900-talet.

▪ Tempus: Presens och preteritum (dåtid)

Presens: *Stína kallar, býður* 'Stina kallar / bjuder', **preteritum:**¹⁰ *Stína kallaði, bauð* 'Stina kallade / bjöd'. – Som i svenskan bildas sammansatt tempus med hjälpverb: **Perfekt:** *Stína hefur talað* 'Stina har talat', **pluskvamperfekt:** *Stína hafði talað* 'Stina hade talat'.

Tempusböjning finns i svenskan och är jämförbar med den i isländskan.

▪ Modus: Indikativ, konjunktiv och imperativ

Indikativ: *Stína býður* 'Stina bjuder' (fakta), **konjunktiv:** *þó að Stína bjóði* 'även om Stina bjuder' (något hypotetiskt, önskan, osäkerhet etc.); **imperativ:** *bjóddu!* (*bjóð + þú*) 'bjud'.

De modus som förekommer i modern svenska är indikativ och imperativ, i viss mån konjunktiv. Dessutom har isländskan följande infinita verbformer (de samma som svenskan):

Infinitiv: *að bjóða* 'att bjuda'; **presens particip:** *bjóðandi, syngjandi* 'bjudande, sjungande'; **preteritum particip:** *er boðinn, sunginn* 'är bjuden, sjungen' och **supinum:** *hef boðið, sungið* 'har bjudit, sjungit'. För böjningen av preteritum particip, se § 6.3 och underavsnitt.

¹⁰ I svenska läroböcker kallas *preteritum* ibland *imperfekt*.

Supinum är den verbform som tillsammans med hjälpverbet *hafa* bildar **perfekt** (*hún hefur sofð lengi* 'hon har sovit länge') och **pluskvamperfekt** (*hún hafði sofð lengi* 'hon hade sovit länge').

Supinum skiljer sig i svenskan formellt från preteritum particip i neutrum i fjärde konjugationen, där den slutar på *-it* medan preteritum particip slutar på *-et*. I isländskan är däremot aldrig någon formkillnad mellan preteritum particip i neutrum och den verbform som används i supinum, och termen **supinum** förekommer sällan i isländska grammatikböcker. (När den används kallas den *sagnbót*.) I denna bok används termen ändå eftersom den anses kunna vara förtydligande för svenska användare.

	supinum	preteritum particip, neutrum
sv.:	Jag har brutit benet.	Benet är brutet.
isl.:	Ég hef brotið beinið.	Beinið er brotið.
sv.:	Hon har funnit bordet.	Bordet är funnet.
isl.:	Hún hefur fundið borðið.	Borðið er fundið.

Supinum och preteritum particip i neutrum i isländskan slutar på *-ð* efter vokal: *kallað, bitið* 'kallat, bitit/bitet', annars alltid på *-t*: *haft, sagt, fært, fætt, kælt, tæmt, sýnt, reykt, gleypt, æst, bætt* 'haft, sagt, fört, fött, kylt ner, tömt, visat, rökt, sväljt, hetsat upp, förbättrat'.

Lägg märke till att det modala verbet *geta* 'kunna, förmå, klara, ha möjlighet' tar med sig huvudverbet i preteritum particip neutrum, på samma sätt som hjälpverbet *hafa* gör (supinum), medan den svenska motsvarigheten, *kunna*, tar med sig en infinitivform:

Ég get **bakað** brauð ef þú kaupir hveiti 'jag kan baka bröd om du köper mjöl'.
Ég get **komið** í dag 'jag kan komma idag'.

Svaga och starka verb

Verben delas upp i två huvudgrupper, **starka** och **svaga** verb, och dessa i sin tur i undergrupper.

Svaga verb (§ 10.1.1) bildar preteritum med en ändelse som innehåller en dental konsonant, **ð**, **d**, **t**, just som i svenskan, t.ex. isl. *hoppa* – *hoppaði*, sv. *hoppa* – *hoppade*.

❶ Dentalkonsonant i preteritum, svaga verb

Alla verb i klass 1 får dentalkonsonanten **-ð**: *elska* 'älska' : *elskaði*, *faðma* 'krama': *faðmaði*. Verb i klass 2, 3 och 4 får konsonanten **-ð**, **-d** eller **-t** beroende på föregående ljud.

	infinitiv	preteritum		infinitiv	preteritum	
ð	efter f	<i>hafa</i> 'ha'	:	<i>hafði</i>	t	
	efter g	<i>segja</i> 'säga'	:	<i>sagði</i>		efter k <i>reykja</i> 'röka'
	efter r	<i>gera</i> 'göra'	:	<i>gerði</i>		efter p <i>gleypa</i> 'svälja'
	e. vokal	<i>spá</i> 'spå'	:	<i>spáði</i>		efter s <i>læsa</i> 'läsa'
d	efter ð	<i>fæða</i> 'föda'	:	<i>fæddi</i> (ð+d → dd)	efter t <i>mæta</i> 'möta'	
	efter l	<i>kæla</i> 'kyla'	:	<i>kældi</i>	efter d <i>lenda</i> 'landa'	
	efter m	<i>tæma</i> 'tömma'	:	<i>tæmdi</i>	(undant.: <i>senda</i> : <i>sendi</i>)	
	efter n	<i>sýna</i> 'visa'	:	<i>sýndi</i>		

Starka verb (§ 10.1.2) bildar preteritum med vokalväxling (avljud, s. 106) som i svenskan, t.ex. isl. *fara* – *fór*, sv. *fara* – *for*.

Transitiva verb styr kasus

Verb som kan ta med sig objekt (sv. *köpa*, *läsa* etc.) kallas för **transitiva verb**. I isländskan bestämmer dessa verb över i vilket kasus objektet ska framträda, dvs. akkusativ, dativ, sällan genitiv. Verb som inte kan ta objekt kallas för **intransitiva** (sv. *sova*, *rinna* etc.).

❶ Kasusstyrning (reaktion)

I de flesta fall kan man utifrån svenskan räkna ut vilka isländska verb som kan ta objekt och vilka inte. **Men själva kasusstyrningen behövs läras in för varje transitivt verb.** Kasusstyrning hos verb återges ofta i webbordboken *Islex* ("STYRNING / FALLSTJÓRN"), och i andra ordböcker kan man ofta få hjälp av förkortningarna "e-n", "e-m" och "e-s" efter verb, som står för akkusativ *einhverjum*, dativ *einhverjum* och genitiv *einvers* 'någon'. Den vanligaste kasusstyrningen hos de verb som nämns här nedan visas efter varje verb.

Vanligast är att verb styr **akkusativ**: *Ása selur bílinn* 'Ása säljer bilen' och många styr **dativ**: *Ása ekur bílnum* 'Ása kör bilen'.

Några få verb styr **genitiv**: *afla* 'skaffa, samla (sig), få', *bíða* 'vänta på, invänta', *freista* 'fresta, locka', *geta* 'nämna, meddela', *gæta* 'vakta, passa', *krefjast* 'kräva', *leita* 'leta, söka', *minnast* 'komma ihåg, minnas', *njóta* 'njuta', *óska* 'önska', *sakna* 'sakna', *vænta* 'vänta, förvänta' och *þarfnast* 'vara i behov av'.

Ása aflar upplýsinga um manninn 'Ása samlar information om mannen' og *bíður hans á torginu* 'och väntar på honom på torget'. *Hún freistar hans með gírnilegri köku* 'hon frestar honom med en läcker kaka' og *getur þess að kakan sé úr bakaríinu* 'och nämner att kakan är från bageriet'. *Stína gætir barnanna* 'Stina passar barnen' en *krefst launahækkunar* 'men kräver löneförhöjning'. *Ása leitaði ráða hjá Gunnu* 'Ása sökte råd hos Gunna'. *Gunna minnst þess þó ekki* 'Gunna kommer dock inte ihåg det'. *Ása nýtur matarins* 'Ása njuter maten' en *óskar þess að það hætti að rigna* 'men önskar att det slutar regna'. *Hún saknar barnanna* 'Ása saknar barnen' en *væntir svars frá Stínu á morgun* 'och väntar (förväntar sig) ett svar från Stina i morgon'. *Ása þarfnast einskis úr búðinni* 'Ása behöver ingenting från affären'.

Med vissa av dessa verb finns det dock en tendens att hellre använda en prepositionsfras än ett objekt i genitiv, t.ex. *Ása bíður eftir honom (á torginu)* 'Ása väntar på honom (på torget)' snarare än *Ása bíður hans*, och vissa av verben används främst i fasta kollokationer, så som *geta* och *óska* + pron. gen. *þess*. *Minnast* används främst i kollokationen *minnst þess (ekki) að ...* '(inte) dra till minnet att ...'.

▪ Ditransitiva verb

Vissa transitiva verb kan ha två objekt, som i svenskan: *Ása gaf Stínu (D) hund (A)* 'Ása gav Stina en hund'. Dessa verb kallas för *ditransitiva*.¹¹ I normal ordföljd kommer det indirekta objektet först och det direkta på andra plats. Det indirekta objektet står oftast i dativ och det direkta objektet i ackusativ. Några vanliga ditransitiva verb:

bjóða 'bjuda', **færa** 'ge, överlämna', **kenna** 'undervisa', **lána** 'låna', **leigja** 'hyra ut', **segja** 'berätta', **selja** 'sälja', **senda** 'skicka', **skaffa** 'skaffa', **skrifa** 'skriva', **skulda** 'vara skyldig', **sýna** 'visa', **tileinka** 'dedicera', **tilkynna** 'meddela', **útvega** 'skaffa', **þakka** 'tacka'.

Det förekommer även verb som tar med sig indirekt objekt i ackusativ och direkt objekt i dativ, t.ex. **svipta** 'ta ngt ifrån ngn': *Lögreglan svipti hana (A) ökuskrteininu (D)* 'polisen tog ifrån henne körkortet', samt verb som tar med sig båda objekten i dativ, t.ex. **lofa** 'lova', **svara** 'svara': *Hún svaraði honum (D) engu (D)* 'han fick inget svar av henne' och verb som tar med sig direkt eller indirekt objekt i genitiv, t.ex. **spyrja** 'fråga', dir. obj. i ack., indir. i gen.: *Hún spurði hann (A) einskis / margs* '(G) hon frågade honom ingenting / hon ställde honom många frågor'.

❗ Kasusstyrning (reaktion) – igen!

I fortsättningen visas kasusstyrning (reaktion) för enskilda verb med ett efterföljande A, D och G. Om verbet kan styra olika kasus beroende på betydelsen anges oftast bara det som är vanligast. I vissa fall visas dock fler än en möjligheter om båda är vanliga. Med enstaka undantag tas inte med partikelverb (eller verb + preposition), dvs. verbkonstruktioner av typen *blása upp* 'blåsa upp' (en ballong) som kan ha annan rektion än när de står utan partikeln (t.ex. styr *blása* 'blåsa, blåsa ut' dativ medan partikel verbet *blása upp* styr ackusativ). Kasus på efterföljande nomen visas även vid en del verb som oftast beskrivs som intransitiva men som dock kan ha ett efterföljande nomen (vanligtvis i ackusativ), t.ex. *ganga* 'gå': *Hún gengur götuna* 'hon går längs gatan'.

Se närmare Islex för respektive verb.

¹¹ Termen *bitransitiv* används också i vissa handböcker.

10.1 Personböjning i indikativ

Indikativ är det modus som främst används för att uttrycka fakta, och kan betraktas som verbens huvudmodus:

presens: Ég **borða** og **drekk** = jag äter och dricker.

preteritum: Ég **borðaði** og **drakk** = jag åt och drack.

Det är viktigt att lära sig verbböjningen i indikativ innan man börjar brottas med konjunktiv (§ 10.2).

10.1.1 Svaga verb, 4 klasser

De svaga verben delas upp i fyra böjningsklasser med regelbunden böjning, varav två i princip har samma böjning (klass 3 och 4).

i I den isländska frekvensordboken (*Íslensk orðtíðnibók*) förekommer omkr. 1 800 svaga verb. Af dessa tillhör 65% klass 1 (ö-stammar), 4% klass 2 (ja-stammar), 30% klass 3 (ia-stammar) och 1% klass 4 (ē-stammar).

I språkhistoriska handböcker namnges dessa klasser ofta efter de ljud som verben slutade på i urnordiskan eller tidigare. I den här boken används numreringen 1, 2, 3 och 4. I vissa handböcker är ordningen annorlunda, så den första kategorin är nummer 4.

Ett sätt att komma ihåg böjningen av de svaga verben är att memorera tre viktiga böjningsformer, så kallade **temaformer**, som representerar de främsta skillnaderna mellan böjningsklasserna:

1:a temaform = infinitiv: *að kalla* (1), *temja* (2), *dæma* (3), *að lifa* (4) 'att kalla, tämja, döma, leva'.

2:a temaform = 1 pers. sing. pret.: *ég kallaði*, *tamdi*, *dæmdi*, *lifði* 'jag kallade, tämde, dömde, levde'.

3:e temaform = supinum/pret. particip: *hef kallað*, *tamið*, *dæmt*, *lifað* 'har kallat, tämjat, dömt, levat'.

Översikt över ändelserna i indikativ, svaga verb

	presens			preteritum	
	1 klass	2 klass	3–4 klass	1 klass	2–4 klass
1 sg.	-a	-⊗	-i	-aði	-di/-ði/-ti
2	-ar	-ur/-ð	-ir	-aðir	-dir/-ðir/tir
3	-ar	-ur/-⊗	-ir	-aði	-di/-ði/-ti
1 pl.	-um	-(j)um	-um	-uðum	-dum/-ðum/-tum
2	-ið	-(j)ið	-ið	-uðuð	-duð/-ðuð/-tuð
3	-a	-(j)a	-a	-uðu	-du/-ðu/-tu

Jfr motsvarande översikt i § 10.1.2 för starka verb

Klass 1, svaga verb (a-verb)

Denna klass är den största isländska verbklassen. Hit förs alla nybildade och inlånade verb. Alla verb som hör hit har tvåstavig stam i preteritum, just som i svenskan: isl. *kallaði* – sv. *kallade*.

- **kalla** (ég kalla) – **kallaði** – **kallaður/ kölluð/ kallað** 'kalla, ropa'
- **borga** (ég borga) – **borgaði** – **borgaður/ borguð/ borgað** 'betala'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	kalla	kallaði	borga	borgaði
2	þú	kallar	kallaðir	borgar	borgaðir
3	hann	kallar	kallaði	borgar	borgaði
1 pl.	við	köllum	kölluðum	borgjum	borguðum
2	þið	kalljið	kölluðuð	borgjið	borguðuð
3	þeir	kalla	kölluðu	borgja	borguðu
sup.:	ég hef		kallað		borgað

Några av verben som hör till klass 1 är följande. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

banka 'banka, knacka', **banna** 'förbjuda' A, D–A, **bjarga** 'rädda' D, **blanda** 'blanda, mixa' D (A), **blóta** 'svära' D, 'bära fram en offergåva; tillbe, dyrka' (om de forna gudarna) A, **byrja** 'börja' A, **dafna** 'trivas; utvecklas', **dansa** 'dansa' A, **elska** 'älska' A, **faðma** 'krama' A, **flokka** 'gruppera' A, **flysja** 'skala' A, **freista** 'fresta, locka' G, **gruna** 'misstänka' A, **heilsa** 'hälsa' D, **hjálpa** 'hjälpa' D, **hlusta** 'lyssna'; 'auskultera' A, **kasta** 'kasta' D, **klára** 'avsluta' A, **labba** 'gå, promenera' A, **leita** 'söka' G, **líka við** 'tycka om' A, **lofa** 'lova' D–D; 'prisa' A, **loka** 'stänga' D, **mála** 'måla' A, **nota** 'använda' A, **óska** 'önska' G, **passa** 'passa' A, **prófa** 'försöka' A, **raða** 'ordna' D, **raka** 'raka' A, 'räfsa' D, **rannsaka** 'undersöka' A, **reikna** 'räkna' A, **safna** 'samla' D, **sakna** 'längta efter; sakna' G, **sanna** 'bevisa' A, **sigra** 'segra' A, **skamma** 'skälla' A, **skoða** 'betrakta' A, **skrifa** 'skriva' A, D–A, **snjóa** 'snöa', **sópa** 'sopa' A, 'samla ihop' D, **spara** 'spara' A, **spila** 'spela' A, **stjórna** 'styra' D, **stöðva** 'stoppa, hejda, stanna' A, **svara** 'svara' D, **tala** 'tala' A, **tapa** 'förlora' D, **teikna** 'rita' A, **vona** 'hoppas' (A), **þakka** 'tacka' D, **þurrka** 'torka' A, **ætla** 'ämna, ska, tänka sig'.

Till denna böjningsklass hör så kallade inkoativa verb (de flesta är intransitiva), dvs. verb som uttrycker början eller inledning, t.ex. färgverben **blána** 'blåna, bli blå', **grána** 'gråna', **gulna** 'gulna', **hvítna** 'vitna, blekna', **roðna** 'rodna', **sortna** 'svartna', samt bl.a. verben **blotna** 'bli blöt', **dofna** 'domna; blekna', **fúna** 'murkna', **fölna** 'blekna', **harðna** 'hårdna, härda; tillta (om kamp, strid etc.)', **hitna** 'bli varm', **kólna** 'bli kall(are)', **kvikna** 'tändas, uppstå', **lifna** 'livas upp, vakna till liv', **opna** A 'öppna', **rotna** 'ruttna, förmultna', **sofna** 'somna', **slokkna**, **slökkna** 'slockna', **vakna** 'vakna', **visna** 'vissna', **þorna** 'torka', **þrána** 'bli härsken'.

Klass 2, svaga verb (ja-verb)

Alla verb i denna klass förutom *selja*, *setja* och *skilja* har en annan stamvokal i presens än i preteritum. Presensvokalen är ursprungligen resultat av ett i-omljud (se § 2.4.2). I presens singularis ser böjningen ut som hos starka verb, dvs. den saknar böjningsändelse i 1 person (*ég set_* 'jag sätter').

I infinitiv slutar nästan alla dessa verb på **-ja** och detta **j** dyker också upp i presens pluralis (se exempel nedan); i skriftspråket skrivs dock inte **j** före **i** (dvs. i 2:a pers. pl.) om stammen slutar på **vokal** (t.ex. *þið flýið* 'ni flyr'), **g** (t.ex. *þið leggið* 'ni lägger') eller **k** (t.ex. *þið vekid* 'ni väcker').

- **gleðja** (ég gleð) – **gladdi** – **gladdur/ glödd/ glatt** 'glädja'
- **leggja** (ég legg) – **lagði** – **lagður/ lögð / lagt** 'lägga'
- **setja** (ég set) – **setti** – **settur/ sett/ sett** 'sätta'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	gleð [⊗]	glad di	legg [⊗]	lagði	set [⊗]	set ti
2	þú	gleð ur	glad dir	legg ur	lagðir	set ur	set tir
3	hann	gleð ur	glad di	legg ur	lagði	set ur	set ti
1 pl.	við	gleð jum	glöð dum	legg jum	lögðum	set jum	set tum
2	þið	gleð jið	glöð duð	legg jið	lögðuð	set jið	set tuð
3	þeir	gleð ja	glöð du	legg ja	lögðu	set ja	set tu
sup.:	ég hef		glatt		lagt	sett	

Om stammen slutar på **-r** är ändelsen **-ð** i 2 pers. sg. i presens och ändelsen saknas i 3 pers. sg. Om stammen slutar på en vokal (+ **j**) är ändelsen **-rð** i 2 pers. sg. i presens och **-r** i 3 pers. sg. Detta gäller få verb; bland de vanligaste är *berja*, *merja*, *smyrja*, *spyrja*, *sverja*, *verja*; *flýja*, *knýja*.

Böjningen av *spyrja* och *flýja* är som följer:

- **spyrja** (ég spyr) – **spurði** – **spurður/ spurð/ spurt** 'fråga'
- **flýja** (ég flý) – **flúði** – **flúinn/ flúin/ flúið** 'fly'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	spyr [⊗]	spur ði	flý [⊗]	flú ði
2	þú	spyr ð	spur ðir	flý rð	flú ðir
3	hann	spyr [⊗]	spur ði	flý r	flú ði
1 pl.	við	spyr jum	spur ðum	flý jum	flú ðum
2	þið	spyr jið	spur ðuð	flý jið	flú ðuð
3	þeir	spyr ja	spur ðu	flý ja	flú ðu
sup.:	ég hef		spurt	flúið	

Preteritum particip hos ja-verb slutar dels på en dental (+ ändelse), *lagður/lögð/lagt* etc. (se ex. ovan), dels på samma sätt som starka verb (se § 6.3.3), dvs. med suffixet **-in/-ið**: *flúinn, flúin, flúið*.

Några verb som hör till klass 2 är de följande. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

▪ Med stamvokalen e

berja (barið) 'slå' A, **dvelja** (dvalið) 'uppehålla sig' A, **fela** (falið) 'gömma' A, **fremja** (framið) 'begå' A, **glepja** (glapið) 'vilseföra' A, **hemja** (hamið) 'behärska' A, **hrekja** (hrakið) 'fördriva' A, **hvetja** (hvatt) 'uppmana, uppmuntra' A, **krefja** (krafið) A och **krefjast** (krafist) G 'kräva', **kremja** (kramið) 'mosa' A, **kveðja** (kvatt) 'ta avsked' A, **kvelja** (kvalið) 'plåga' A, **leggja** (lagt) 'lägga' A, **lemja** (lamið) 'slå' A, **merja** (marið) 'krossa, klämma sönder' A, **rekja** (rakið) 'spåra, följa spår' A, **rekja upp** 'lösa upp (garn etc.)' A, **selja** (selt) 'sälja' A, **semja** (samið) 'komponera, skriva' A; 'avtala' (intrans.), **setja** (sett) 'sätta' A, **tefja** (tafið) 'fördröja' A, **telja** (talið) 'räkna; anse' A, **temja** (tamið) 'dressera' A, **þekja** (þakið) 'täcka' A, **vefja** (vafið) 'linda (ngt) in' A, 'svepa ngt om ngt' D, **vekja** (vakið) 'väcka' A, **velja** (valið) 'välja' A, **venja** (vanið) 'vänja' A, **verja** (varið) 'försvara' A, **þenja** (þanið) 'spänna, tänja' A.

▪ Med stamvokalen i

skilja (skilið) 'förstå' A.

▪ Med stamvokalen y

dylja (dulið) 'dölja' A, **flýja** (flúíð) 'fly' (A), **flytja** (flutt) 'flytta; transportera' A; 'flytta' (intrans.), **glymja** (glumið) 'dåna', **hrynja** (hrunið) 'rasa', **hylja** (hulið) 'täcka; dölja' A, **knýja** (knúíð) 'driva' A, **mylja** (mulíð) 'mala' A, **ryðja** (rutt) 'röja' A, **smyrja** (smurt) 'bre, stryka på; smörja' A, **spyrja** (spurt) 'fråga' A, **styðja** (stutt) 'stöta, stödja' A, **stynja** (stunið) 'stöna', **tyggja** (tuggið) 'tugga' A.

Några frekventa oregelbundna verb ska av praktiska skäl nämnas här:

ná 'ná' D, **flá** 'flá' A, **ráða** 'råda' D; 'anställa' A, **slökkva** 'släcka' A, **valda** 'orsaka, vålla' D, **þiggja** 'ta emot' A, **þvo** 'tvätta' A (D om att tvätta sig, tvätta någon etc.).

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	
1 sg.	ég	næ [⊗]	ná ði	þvæ [⊗]	þvo ði	slekk [⊗]	slökk ti	
2	þú	næ rð	ná ðir	þvæ rð	þvo ðir	slekk ur	slökk tir	
3	hann	næ r	ná ði	þvæ r	þvo ði	slekk ur	slökk ti	
1 pl.	við	ná um	ná ðum	þvo um	þvo ðum	slökkv um	slökk tum	
2	þið	ná ið	ná ðuð	þvo ið	þvo ðuð	slökkv ið	slökk tuð	
3	þeir	ná [⊗]	ná ðu	þvo [⊗]	þvo ðu	slökkv a	slökk tu	
sup.:	ég hef		náð		þvegið		slökkt	
1 sg.	ég	veld [⊗]	oll i	þigg [⊗]	þá ði	ræð [⊗]	ré ði	(réð [⊗])
2	þú	veld ur	oll ir	þigg ur	þá ðir	ræð ur	ré ðir	(réð st)
3	hann	veld ur	oll i	þigg ur	þá ði	ræð ur	ré ði	(réð [⊗])
1 pl.	við	völd um	oll um	þigg um	þá ðum	ráð um	ré ðum	
2	þið	vald ið	oll uð	þigg ið	þá ðuð	ráð ið	ré ðuð	
3	þeir	vald a	oll u	þigg a	þá ðu	ráð a	ré ðu	
sup.:	ég hef		valdið		þegið		ráðið	

Märk att **v** försvinner framför vokalen **o** i böjningen av *valda* (jfr § 10.1.2) – *Ráða* var ursprungligen ett starkt verb men böjs numera nästan alltid svagt; det ser man bäst i preteritum singularis: *ég réði, þú réðir, hann réði*. (Även *flá, slökkva, þiggja* och *þvo* var ursprungligen starka.)

Klass 3 och 4, svaga verb (i-verb)

Inte mycket skiljer svaga verb klass 3 och 4. Verb i klass 4 slutar oftast på **-að** i preteritum particip: *ég hef þorað* 'jag har vågat' medan verb i klass 3, och även några få i klass 4, slutar på **-t**: *ég hef keyrt* 'jag har kört'. Dessutom är verb i klass 4 oftast intransitiva – dvs. de tar inte ett objekt – och de förekommer med enstaka undantag inte i preteritum particip.

Alla verb som hör hit har ändelserna **-i** och **-ir** i presens singularis.

▪ dæma (ég dæmi)	–	dæmdi	–	dæmdur/ dæmd/ dæmt	'döma'
▪ veiða (ég veiði)	–	veiddi	–	veiddur/ veidd/ veitt	'fiska'
▪ læra (ég læri)	–	lærði	–	lærður/ lærð/ lært	'lära, lära sig, studera'
▪ lifa (ég lifi)	–	lifði	–	hef lifað	'leva'
▪ brosa (ég brosi)	–	brosti	–	hef brosað	'le'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	dæm i	dæm di	veið i	veid di	lær i	lær ði
2	þú	dæm ir	dæm dir	veið ir	veid dir	lær ir	lær ðir
3	hann	dæm ir	dæm di	veið ir	veid di	lær ir	lær ði
1 pl.	við	dæm um	dæm dum	veið um	veid dum	lær um	lær ðum
2	þið	dæm ið	dæm duð	veið ið	veid duð	lær ið	lær ðuð
3	þeir	dæm a	dæm du	veið a	veid du	lær a	lær ðu
sup.:	ég hef		dæmt		veitt		lært

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	lifi	lif ði	brost i	brost ti
2	þú	lif ir	lif ðir	brost ir	brost tir
3	hann	lif ir	lif ði	brost ir	brost ti
1 pl.	við	lif um	lif ðum	brost um	brost tum
2	þið	lif ið	lif ðuð	brost ið	brost tuð
3	þeir	lif a	lif ðu	brost a	brost tu
sup.:	ég hef		lifað		brosað

Några av verben som hör till klass 3 och 4 är följande. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

▪ Som slutar på **-t** i preteritum particip

benda 'peka', **elta** A 'följa efter', **eyða** 'förstöra' D, **flýta (sér)** 'skynda (sig)', **fylgja** 'följa' D, **fylla** A 'fylla', **færa** 'flytta' A, **gera** 'göra' A, **gista** 'övernatta', **gleyma** 'glömma' D, **hella** 'hälla, spilla' D, **heyra** 'höra' A, **hitta** 'träffa' A, **horfa** 'titta, betrakta', **hreyfa** 'röra' A, **hringja** 'ringa' D, **hrista** 'skaka' A, **hætta** 'sluta' D, **kaupa** 'köpa' A, **kenna** 'undervisa (ett ämne) A, 'undervisa (en elev/student) D, **keyra** 'köra' A, **klæða** 'klä på' A, **kveikja** 'tända' A, **kyssa** 'kyssa' A, **lenda** 'landa' D, **leigja** 'hyra' A, **leyfa** 'tillåta (en sak)' A, 'tillåta (mig/sig)' D, **lyfta** 'lyfta' D, **læra** 'lära sig; läsa, studera' A, **meiða** 'skada, göra illa' A, **merkja** 'märka' A, **missa** 'tappa, förlora' A, **mæla** 'säga' (pret. *mælti*) A och 'mäta' (pret. *mældi*) A, **nefna** 'nämna' A, **nenna** 'orka, idas, gitta' D, **reyna** 'försöka' A, **ræða** 'diskutera' A, **segja** 'säga' A, **senda** 'skicka' A, D–A, **sigla** 'segla' D, **skemma** 'förstöra' A, **skipta** 'dela' D, **skræla** 'skala' A, **sýna** 'visa' A, D–A, **sækja** 'hämta' A, **tengja** 'förbinda' A, **týna** 'tappa bort' D, **veiða** 'fiska, jaga' A, **velta** 'rulla' (transitiv) D, **yrkja** 'dikta' A, **vænta** 'vänta' G, **þegja** 'tiga' A, **þekkjja** 'känna' A, **þykja** 'tycka', **þýða** 'översätta' A; 'betyda', **æpa** 'skrika'.

▪ Som slutar på **-að** i preteritum particip

brosa 'le', **duga** 'räcka, duga', **gapa** 'gapa', **lifa** 'leva' A, **loða** 'hänga fast, vidlåda', **skrá** 'registrera' A, **stara** 'stirra', **tolla** 'vara kvar, hänga med', **trúa** 'tro' D, **una** 'trivas; acceptera' D, **vaka** 'vara vaken' A, **vara** 'hålla på, vara' A, **þegja** 'tiga' A, **þola** 'tåla' A, **þora** 'våga' A el. D.

Verben *segja*, *þegja*, *kaupa*, *sækja*, *yrkja* och *þykja* har en oväntad vokalväxling:

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	segi	sagði	þegi	þagði	kaupi	keypti
2	þú	segjir	sagðir	þegjir	þagðir	kaupjir	keyptir
3	hann	segir	sagði	þegir	þagði	kaupjir	keypti
1 pl.	við	segjum	sögðum	þegjum	þögðum	kaupjum	keyptum
2	þið	segjið	sögðuð	þegjið	þögðuð	kaupjið	keyptuð
3	þeir	segja	sögðu	þegja	þögðu	kaupja	keyptu
sup.:	ég hef		sagt		þagað		keypt

1 sg.	ég	sækji	sót ti	yrkji	or_ ti	þyki	þót ti
2	þú	sækjir	sót tir	yrkjir	or_ tir	þykjir	þót tir
3	hann	sækjir	sót ti	yrkjir	or_ ti	þykjir	þót ti
1 pl.	við	sækjum	sót tum	yrkjum	or_ tum	þykjum	þót tum
2	þið	sækjið	sót tuð	yrkjið	or_ tuð	þykjið	þót tuð
3	þeir	sækja	sót tu	yrkja	or_ tu	þykja	þót tu
sup.:	ég hef		sótt		ort		þótt

10.1.2 Starka verb, 7 klasser

Starka verb är en sluten ordgrupp, dvs. det bildas inga nya verb av detta slag. Verben går i flesta fall tillbaka till fornspråket och många av dem förekommer även i svenskan och andra germanska språk. Det finns mellan 150 och 200 starka verb i modern isländska. Många av dessa är ganska vanliga. En lista över de vanligaste finns i slutet av denna bok.

Böjningen av starka verb är mer komplicerad än böjningen av svaga verb. Några kommentarer om ljudväxlingar och böjning kan därför vara till nytta.

Vokalväxlingar i böjningen av starka verb klass 1–6: Avljud

De starka verben växlar regelbundet mellan olika stamvokaler i böjningen. Denna vokalväxling, så kallat **avljud**, är en urgammal, regelbunden variation som särskilt präglar böjning av starka verb både i isländskan och i svenskan samt i andra germanska språk, t.ex. isl. *drekka* – *drakk* – *drukkið*, sv. *dricka* – *drack* – *druckit*, eng. *drink* – *drank* – *drunk*.

I isländskan kan det röra sig om upp till fyra olika vokaler inom böjningen av varje starkt verb (i svenskan vanligtvis 2 eller 3). Alla verb inom en och samma böjningsklass får i stort sett samma vokalväxling, dvs. en vokal uppträder i stort sett regelbundet i samma böjningsformer genom böjningen av alla verb som tillhör klassen, en annan vokal i vissa andra böjningsformer, en tredje vokal i vissa böjningsformer och även en fjärde vokal i vissa böjningsformer i några av klasserna – alltid i samma böjningsformer i alla verb i respektive klass.

Både för att beskriva denna regelbundenhet och för att komma ihåg vokalväxlingen använder vi oss av så kallade **temaformer**, böjningsformer som vi valt för att representera de böjningsformer där vokalväxlingen kan visa sig:

1:a temaform = infinitiv: *bjóða* 'bjuda'

2:a temaform = 1 person singularis preteritum: *ég bauð* 'jag bjöd'

3:e temaform = 1 person pluralis preteritum: *við buðum* 'vi bjöd'

4:e temaform = preteritum particip: *er boðinn* 'bjuden', *hef boðið* 'har bjudit' (supinum)

Ett bra sätt att lägga på minnet hur ett starkt verb böjs och vilken böjningsklass det tillhör är att inte bara lära sig infinitivformen, t.ex. *bíta*, *bjóða*, *bresta*, utan lära sig alla temaformerna som en "ramsa": *bíta* – *beit* – *bitum* – *bitið*, *bjóða* – *bauð* – *buðum* – *boðið*, etc.

Stamvokalerna

Stamvokalerna i de fyra temaformerna, delade upp efter böjningsklasser, är de följande:

	temaformer				exempel
	1	2	3	4	
kl. 1	í	ei	i	i	bíta – beit – bitum – bitið
kl. 2	jó/jú (ú)	au	u	o	bjóða – bauð – buðum – boðið
kl. 3	e/i (ja, já)	a	u	o/u	bresta – brast – brustum – brostið
kl. 4	e/o	a/o	á/o	o/u	bera – bar – bárum – borið
kl. 5	e/i	a/á	á	e	gefa – gaf – gáfum – gefið
kl. 6	a	ó	ó	a/e (o)	fara – fór – fórum – farið

Några få verb har ovanliga stamvokaler (de inom parentes här ovan) i någon temaform. Se listan över starka verb i slutet av denna bok.

Starka verb i klass 7 har sin egen vokalväxling, lite enklare än den ovan (se s. 117 f.), som man får plugga särskilt.

Vokalväxlingar i böjningen av starka verb: i-omljud och u-omljud

När man har lärt sig **temaformerna** är det bra att också lägga på minnet en annan ljudväxling som speciellt gäller presens singularis i de starka verben klass 1–6, så kallat **i-omljud** (§ 2.4.2):

stam- vokal		omljuds- vokal	exempel
a, o, ö	→	e	fara – ég fer, koma – ég kem, stökkva – ég stekk
jó, jú, ú	→	y	bjóða – ég býð, fljúga – ég flýg, búa – ég bý

Detta gäller även verb i klass 7, som dessutom kan byta mellan *á* och *æ*: *ráða* – *ég ræð*, och *au* och *ey*: *hlaupa* – *ég hleyp*.

När det gäller verb med stamvokalen *a* i infinitiv, *aka*, *fara*, *standa* etc., även verb i klass 7, t.ex. *halda*, får man sedan komma ihåg **u-omljudet** när böjningsändelsen börjar på *-u*, dvs. *við ökum*, *förum*, *stöndum*; *höldum* etc. 'vi åker, far, står, håller' etc.

Konsonanten **v** försvinner i böjningen av en del starka verb

Konsonanten **v** uppträder sällan framför vokalerna **ó, u, ú, y, ý** i isländskan, delvis inte heller framför **o**. Särskilt märks detta i böjningen av just starka verb. Således försvinner **v** i böjningen av några starka verb i klass 3, t.ex. de följande:

hverfa	–	hvarf	–	h_urfum	–	h_orfið	’försvinna’
svelta	–	svalt	–	s_ultum	–	s_oltið	’svälta’
sverfa	–	svarf	–	s_urfum	–	s_orfið	’slipa’
velta	–	valt	–	_ultum	–	_oltið	’rulla’
verða	–	varð	–	_urðum	–	_orðið	’bli’
vinna	–	vann	–	_unnum	–	_unnið	’arbета’

Även i några verb i klass 6 samt i verbet *valda* ’orsaka, vålla’ (oregelbunden böjning):

sverja	–	s_ór	–	s_órum	–	svarið	’svära’
vaxa	–	_óx	–	_uxum	–	vaxið	’växa’
vaða	–	_óð	–	_óðum	–	vaðið	’vada’
vefa	–	_óf	–	_ófum	–	vafið	’väva’
valda	–	_olli	–	_ollum	–	valdið	’orsaka, vålla’

Av historiska orsaker sker detta inte i alla verb med dessa vokaler, t.ex. inte i *vera* (klass 5) och *vega* (klass 6) och inte heller i den vanligaste böjningen av *þvo*, som ursprungligen är ett starkt verb av klass 6 men som numera böjs mest svagt (jfr § 10.1.1 Svaga verb):

vera	–	var	–	vorum	–	verið	’vara’
vega	–	vó	–	vógum	–	vegið	’väga’
þvo	–	þvoði			–	þvegið	’tvätta’

Översikt över de vanligaste ändelserna i indikativ, starka verb

	presens	preteritum	exempel
1 sg.	-⊗	-⊗	ég býð, bauð
2	-ur	-st	þú býður, bauðst
3	-ur	-⊗	hann býður, bauð
1 pl.	-um	-um	við bjóðum, buðum
2	-ið	-uð	þið bjóðið, buðuð
3	-a	-u	þau bjóða, buðu

Jfr motsvarande
översikt i § 10.1.1
för svaga verb

▪ Avvikelser från detta böjningsmönster

(a) Om stammen slutar på **-r** eller **-s** är ändelsen **-ð/-t** i 2 person singularis presens medan ändelsen saknas i 3 person singularis presens:

fara: þú ferð, hann fer_
lesa: þú lest, hann les_

Liknande gäller om stammen slutar på en **vokal**; då är ändelsen **-rð** i 2 person singularis presens och **-r** i 3 person singularis presens: *sjá: þú sérð, hann sér.*

Detta gäller följande verb:

Stam som slutar på r: **bera** 'bära', **fara** 'gå', **skera** 'skära', **sverja** 'svära', **vera** 'vara', **þverra** 'ta slut'

Stam som slutar på s: **ausa** 'ösa', **blása** 'blåsa', **frjósa** 'frysa', **gjósa** 'få utbrott', **kjósa** 'rösta', **rísa** 'resa sig', **vaxa** 'växa'

Stam som slutar på vokal: **búa** 'bo', **deyja** 'dö', **fá** 'få', **flá** 'flå', **hlæja** 'skratta', **sjá** 'se', **slá** 'slå', **spýja** 'spy', **þvo** 'tvätta'; **róa** 'ro', **gróa** 'gro', **núa** 'gnida', **snúa** 'vända'

(b) Verben *hvína* 'vina', *hrína* 'grymta' och *skína* 'skina' (klass 1) saknar ändelse i hela presens singularis:

ég hrín_, þú hrín_, grísinn hrín_

(c) Verben *fá* (klass 7), *flá* (klass 6), *sjá* (klass 5) och *slá* (klass 6) slutar på **-á** i 3 person pluralis presens: *þau fá* etc. Verbet *þvo* (oregelbundet) slutar på **-o** i 3 person pluralis presens: *þau þvo*.

Starka verb: Böjningen

Klass 1, starka verb

- Vokalväxling: **í – ei – i – i** (jfr sv. bita – bet – bitit)
- Temaformer: **bíta – beit – bitum – bitið** 'bita'
skína – skein – skinum – skinið 'skina'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	bít ⊗	beit ⊗	skín ⊗	skein ⊗
2	þú	bít ur	beit st → beist	skín ⊗	skein st
3	hann	bít ur	beit ⊗	skín ⊗	skein ⊗
1 pl.	við	bít um	bit um	skín um	skin um
2	þið	bít ið	bit uð	skín ið	skin uð
3	þeir	bít a	bit u	skín a	skin u
sup.:	ég hef		bitið		skinið

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

bíða 'vänta' G, *bíða eftir* + D 'vänta på ngn/ngt', **bíta** 'bita' A, **drífa** 'sätta i gång' m.fl. A, **grípa** 'gripa' A, **hníga** 'sjunka ihop', **hrífa** 'hänföra' A, **hrína** 'grymta, grina' (ibland svagt i presens singularis: *ég hríni, þú hrínir, hann hrínir*), **hvína** 'vina', **kvíða** 'gruva sig' D (svagt i singularis: *ég kvíði, þú kvíðir, hann kvíðir*), **líða** 'lida, utstå' A; 'gå, förflyta (om tid)'; 'må (bra/dåligt)' (opersonligt verb), **líta** 'se' (A), **míga** 'kissa' (grovt), **ríða** 'rida; knulla' D, **rísa** 'resa sig, stiga upp' (presens: *ég rís, þú ríst, hann rís*), **síga** 'sjunka', **skína** 'skina', **skríða** 'krypa', **slíta** 'slita av, riva av' A, 'slita ut (kläder o.dyl.)' D, 'avbryta (ett möte etc.)' D, **sníða** 'tillskära' A, **stíga** 'trampa, stiga' A, **svífa** 'sväva', **svíkja** 'svika' A, **víkja** 'väja, vika åt sidan' (intrans.); 'avskeda' D (preteritum ofta: *ég vék, þú vékst, hann vék*), **þrífa** 'göra rent' A.

I verb vars stam slutar på **-t** försvinner detta **t** framför **-st**: *beit|st → beist*.

Tre verb, vars stam slutar på **-n**, *hrína* 'grymta', *hvína* 'vina' och *skína*, saknar ändelse i 2 och 3 person singularis presens: *svínið hrín* 'grisen grymtar', *þú skín* 'du strålar', *sólin skín* 'solen skiner', *vindurinn hvín* 'vinden viner'.

Verbet *rísa* har ändelsen **-t** i 2 person singularis presens och saknar ändelse i 3 person: *þú ríst upp* 'du reser dig', *sólin rís* 'solen går upp'.

De övriga verben i denna grupp, förutom *kvíða* som böjs svagt i presens, slutar på **-ur** i dessa böjningsformer.

Verbet *bíða* 'vänta' har **e** i preteritum particip/supinum: *hef beðið* 'har väntat'.

Klass 2, starka verb

- Vokalväxling: **jó/jú/ú – au – u – o** (jfr sv. bjuda – bjöd – bjudit)
- Temaformer: **bjóða – bauð – buðum – boðið** 'bjuda'
frjósa – fraus – frusum – frosið 'frysa'
fjúka – fauk – fukum – fokið 'blåsa bort'
lúta – laut – lutum – lotið 'böja sig'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	býð $\otimes$	bauð $\otimes$	frýs $\otimes$	fraus $\otimes$
2	þú	býð ur	bauð st	frýs t	fraus t
3	hann	býð ur	bauð $\otimes$	frýs $\otimes$	fraus $\otimes$
1 pl.	við	bjóð um	buð um	frjós um	frus um
2	þið	bjóð ið	buð uð	frjós ið	frus uð
3	þeir	bjóð a	buð u	frjós a	frus u
sup.:	ég hef		boðið		frosið

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

bjóða 'bjuda, erbjuda, invitera' m.fl. D, 'säga/hälsa' (+ god dag/god morgon etc., hälsa ngn välkommen) A, **brjóta** 'bryta' A, **drjúpa** 'droppa', **fjúka** 'blåsa bort', **fljóta** 'flyta', **fljúga** 'flyga' D, **frjósa** 'frysa', **gjósa** 'spruta; få utbrott' D, **hljóta** 'få, tilldelas' A, **hnjóta** 'snubbla till', **hrjóta** 'snarka', **kjósa** 'välja; rösta' A, **kljúfa** 'klyva' A, **krjúpa** 'falla på knä', **ljósta** 'slå, träffa' A, **ljúga** 'ljuga' D, **ljúka** 'avsluta' D, **lúta** 'böja sig', **njóta** 'njuta' G, **rjúfa** 'bryta' A, **rjúka** 'ryka', **sjóða** 'koka' A, **sjúga** 'suga' A, **skjóta** 'skjuta' A, 'skjutsa' D, **smjúga** 'smyga, krypa', **strjúka** 'stryka, klappa' D, **súpa** 'ta en klunk' A, **þjóta** 'rusa iväg', **þrjóta** 'ta slut'.

Tre verb, vars stam slutar på **-s**, *frjósa*, *gjósa* och *kjósa*, slutar på **-t** i 2 person singularis presens och preteritum och saknar ändelse i 3 person singularis presens: *þú frýst*, *fraust*, *hann frýs*. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i 2 och 3 person singularis presens: *þú/hún býður*, *hrýtur*.

Klass 3, starka verb

- Vokalväxling: **e/i/ja (já) – a – u – o/u** (jfr sv. brista – brast – brustit)
- Temaformer: **hverfa – hvarf – hurfum – horfið** 'försvinna'
drekka – drakk – drukkum – drukkið 'dricka'
vinna – vann – unnum – unnið 'arbeta'
skjálfa – skalf – skulfum – skolfið 'skaka, darra, skälva'

Hjälperbet *verða* 'bli' hör till denna klass.

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	hverf ⊗	hvarf ⊗	vinn ⊗	vann ⊗	sting ⊗	stakk ⊗
2	þú	hverf ur	hvarf st	vinn ur	vann st	sting ur	stakk st
3	hann	hverf ur	hvarf ⊗	vinn ur	vann ⊗	sting ur	stakk ⊗
1 pl.	við	hverf um	hurfum	vinn um	unnum	sting um	stungum
2	þið	hverf ið	hurfuð	vinn ið	unnuð	sting ið	stunguð
3	þeir	hverf a	hurfu	vinn a	unnu	sting a	stungu
sup.:	ég hef		horfið		unnið		stungið

❶ **v** försvinner framför **u** och **o** i böjningen av många av verben i klass 3

hverfa – hvarf – hurfum – horfinn
 svelta – svalt – sultum – soltinn
 sverfa – svarf – surfum – sorfinn
 vella – vall – ullum – ollinn
 velta – velta – valt – ultum – oltinn

verða – varð – urðum – orðinn
 verpa – varp – urpum – orpinn
 vinda – vatt – undum – undinn
 vinna – vann – unnum – unninn
 þverra – þvarr – þurum – þorrinn

Se översikt s. 108.

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

1. Som *hverfa* (med **o** i 4:e temaform)

(a) Med **e** i stammen

bresta 'brista', **detta** 'fälla', **hverfa** 'försvinna', **skella** 'smälla' (intrans.), **skreppa** 'sticka i väg', **sleppa** 'slippa' (intrans.), **smella** 'smälla, knäppa' (intrans.), **spretta** 'växa, gro; rusa' (intrans.), **svelta** 'svälta' (intrans.), **sverfa** 'slipa' A, **vella** 'välla, strömma', **velta** 'välta, rulla' (intrans.), **verða** 'bli, måste', **þverra** 'ta slut'.

Verbet **snerta** A 'röra, vidröra' böjs som svaga verb klass 3/4; presens: *ég snerti, þú snertir, hann snertir* etc., preteritum: *ég snerti, þú snertir, hann snerti* etc., pret. part.: mask. *snertur*, fem./neutr. *snert*; dock ibland starkt i preteritum: *snart – snurtum* och speciellt i preteritum particip: *snortinn, snortin, snortið*.

Verbet **verpa** D 'lägga ägg' böjs enligt svaga verb klass 3/4, dock ibland starkt i preteritum: *hænan varp, hæurnar urpu* 'hönan/hönorna lade ägg', och speciellt i supinum: *fuglinn hefur orpið* 'fågeln har lagt ägg'.

(b) Med ja, já i stammen

gjalda 'betala' A, i presens: *ég geld, þú geldur, hann geldur, við gjöldum, þið gjaldið, þau gjalda*; slutar på **t** i 1 och 3 person singularis preteritum: *ég galt, þú galst* (dvs. "galtst"), *hann galt*; preteritum pluralis: *við guldum, þið gulduð, þau guldu*; **gjalla** 'klinga' har exakt samma böjning som *gjalla*; **skjálfa** 'skälva, darra', i presens: *ég skelf, þú skelfur, hann skelfur, við skjálfum, þið skjálfið, þau skjálfa*; i preteritum: *ég skalf, þú skalfst, hann skalf, við skulfum, þið skulfuð, þau skulfu*.

Verbet **bjarga** 'rädda' D böjs enligt svaga verb klass 1: *ég bjarga, þú bjargar, hann bjargar* etc., i preteritum: *ég bjargaði, þú bjargaðir, hann bjargaði, við björguðum* etc.; ibland starkt i preteritum particip: *borgið*.

(c) Med ö i stammen

hrökkva (+ partikel/preposition, se Islex) 'rycka till' m.fl., i presens: *ég hrekk, þú hrekkur, hann hrekkur, við hrökkvum, þið hrökkvið, þau hrökkva*; i preteritum: *ég hrökk, þú hrökkst, hann hrökk, við hrukkum, þið hrukkuð, þau hrukku*; **stökkva** 'hoppa' A, i presens: *ég stekk* etc.; **sökkva** 'sjunka' (intrans.), i presens: *ég sekk* etc.

2. Som vinna, stinga (med u i 4:e temaform)

binda 'binda' A, i preteritum singularis: *ég batt, þú bast, hann batt*, **bregða** bl.a. 'skrämna' D (för flera betydelser se Islex), i preteritum singularis: *ég brá, þú brást, hann brá*, i preteritum pluralis: *við brugðum* etc., **brenna** 'brinna' (intrans.), **drekka** 'dricka' A; **finna** 'hitta' A, med **d** i preteritum pluralis: *við fundum, þið funduð, þau fundu*, samt i preteritum particip: *fundinn*, **renna** 'glida' (intrans.), **spinna** 'spinna' A, **springa** 'explodera', i preteritum singularis: *ég sprakk, þú sprakkst, hann sprakk*, **stinga** 'sticka' A, 'lägga, stoppa; dyka ("stinga sér")' (m.fl.) D, i preteritum singularis: *ég stakk, þú stakkst, hann stakk*, **syngja** 'sjunga' A, har **ö** i preteritum singularis så som svenskan: *ég söng, þú söngst, hann söng*, **vinda** 'vrída ur, centrifugera' A; 'vända (sig till), sätta (igång med)' m.fl. D, i preteritum singularis: *ég vatt, þú vast, hann vatt*, **vinna** 'arbeta, vinna' A.

Verbet *hrinda* 'knuffa' D böjs som svaga verb klass 3/4, presens: *ég hrindi, þú hrindir, hann hrindir* etc., preteritum: *ég hrinti, þú hrintir, hann hrinti* etc., men kan dock fortsatt böjas starkt i preteritum, spec. i skriftspråket: *ég hratt, þú hrast, hann hratt, við hrundum, þið hrunduð, þau hrundu*, preteritum particip: *hrundið*.

Verbet *þverra*, vars stam slutar på **-rr**, slutar på **-ð** i 2 person singularis presens och saknar ändelse i 3 person. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i samma böjningsformer: *þú/hún hverfur, vinnur* etc.

i **ng** blir till **kk** i pret. sg. i *stinga*: *ég stakk, þú stakkst, hann stakk*, och *springa*: *ég sprakk, þú sprakkst, hann sprakk*; **nd** blir till **tt** i pret. sg. i *hrinda*: *ég hratt, þú hrast* (dvs. "hrattst"), *hann hratt*, och *vinda*: *ég vatt, þú vast, hann vatt*.

Klass 4, starka verb

- Vokalväxling: oregelbunden (**e/o – a/o – á/o – o/u**) (jfr sv. skära – skar – skurit)
- Temaformer: **bera – bar – bárum – borið** 'bära'
nema – nam – námum – numið 'studera; ta bort'
sofa – svaf – sváfum – sofið 'sova'
koma – kom – komum – komið 'komma'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	ber [⊗]	bar [⊗]	sef [⊗]	svaf [⊗]	kem [⊗]	kom [⊗]
2	þú	ber ð	bar st	sef ur	svaf st	kem ur	kom st
3	hann	ber [⊗]	bar [⊗]	sef ur	svaf [⊗]	kem ur	kom [⊗]
1 pl.	við	ber um	bár um	sof um	sváf um	kom um	kom um
2	þið	ber ið	bár uð	sof ið	sváf uð	kom ið	kom uð
3	þeir	ber a	bár u	sof a	sváf u	kom a	kom u
sup.:	ég hef		borið		sofið		komið

Detta är en liten grupp med oregelbunden vokalväxling. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

bera 'bära' A, 'bringa' D, m.fl., *bera fram*: 'servera', **nema** 'studera' (formellt) A, **koma** 'komma', **skera** 'skära' A, presens: *ég sker, þú skerð, hann sker*, pret. part. *skorinn*, **stela** 'stjåla' D, pret. part. *stolinn*. – Verbet **fela** 'gömma' A, 'anförtro' D böjs enligt svaga verb klass 2; stark böjning i pret. part., *fólginn*, förekommer dock ännu.

Verben *bera* och *skera*, vars stam slutar på **-r**, får ändelsen **-ð** i 2 person sg. presens och saknar ändelse i 3 person: *þú berð, skerð, hún ber, sker*. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i samma böjningsformer: *þú/hún kemur, nemur*.

Klass 5, starka verb

- Vokalväxling: **e/i – a/á – á – e** (jfr sv. kväda – kvad – kvädit)
- Temaformer: **sitja – sat – sátum – setið** 'sitta'
lesa – las – lásur – lesið 'läsa'
liggja – lá – lágum – legið 'ligga'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	sit [⊗]	sat [⊗]	les [⊗]	las [⊗]	ligg [⊗]	lág [⊗]
2	þú	sit ur	sat st → sast	les t	las t	ligg ur	lág st
3	hann	sit ur	sat [⊗]	les [⊗]	las [⊗]	ligg ur	lág [⊗]
1 pl.	við	sit jum	sát um	les um	lás um	liggjum	lágum
2	þið	sit jið	sát uð	les ið	lás uð	liggjið	lág uð
3	þeir	sit ja	sát u	les ja	lás u	liggjja	lág u
sup.:	ég hef		setið		lesið		

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

1. Som *sitja*, *lesa* (med *a* i 2:a temaform)

biðja 'be' A, **drepa** 'dräpa' A, **gefa** 'ge' A, D–A, **geta** 'kunna, klara av' (modalt verb), 'gissa, nämna, skaffa sig' m.fl. (se Islex), **kveða** 'framföra en dikt' A, 'säga, hävda', **ákveða** 'bestämma' A, **leka** 'läcka' D, **lesa** 'läsa' A, **meta** 'värdera; uppskatta' A, **reka** 'driva; avskeda' (m.fl.) A, **sitja** 'sitta', **vera** 'vara'.

Hjälpverbet *vera* 'vara' hör till denna underkategori; det slutar på **-uð** och **-u** (inte **-ið** och **-a**) i 2 och 3 person pluralis presens: *þið eruð*, *þau eru*. Se s. 134 för böjningen av *vera*. – I verb vars stam slutar på **-t** försvinner detta **t** framför **-st**, t.ex. *geta*, *sitja*: *gat|st*, *sat|st* → *gast*, *sast*.

2. Som *liggja* (med *á* i 2:a temaform)

éta 'äta, kaka' A, preteritum: *ég át*, *þú ást*, *hann át*, *við átum*, *þið átuð*, *þau átu*; **OBS**: formen *eta* (*ég et*, *þú etur* etc.) är ålderdomlig, **liggja** 'ligga', preteritum: *ég lá*, *þú lást*, *hann lá*, *við lágum*, *þið láguð*, *þau lágu*, **sjá** 'se' A (se böjningen nedan), **þiggja** 'mottaga, motta' A, böjs oftast svagt i preteritum, enligt svaga verb klass 3/4 (*dæma*): *ég þáði*, *þú þáðir*, *hann þáði*, *við þáðum*, *þið þáðuð*, *þau þáðu*; i preteritum particip dock oftast starkt: *þegið*.

Verbet *lesa*, vars stam slutar på **-s**, får ändelsen **-t** i 2 person singularis presens och 3 person saknar ändelse: *þú lest*, *hann les*. Detsamma gäller för *vera*: *þú ert*, *hann er*. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i samma böjningsformer.

Det modala verbet *geta* 'kunna, klara av' (se s. 134) blir *getað* i pret. part. (se s. 97): *Þetta hefði getað farið illa* 'detta kunde ha slutat illa', medan ett identiskt verb som har olika betydelser, bl.a. 'anta, gissa', 'nämna', 'skaffa sig', däremot blir *getið* i samma temaform: *Sumir hafa getið sér þess til að myndin sé eftir Picasso* 'det finns de som antar ('har gissat sig till') att detta är en tavla av Picasso'; *Jón hefur getið sér gott orð sem þjálfari* 'Jón har skaffat sig ett gott rykte som coach'.

Verbet *sjá* 'se' har en något avvikande böjning:

		pres.	pret.
1 sg.	ég	sé ⊗	sá ⊗
2	þú	sé rð	sá st
3	hann	sé r	sá ⊗
1 pl.	við	sjá um	sá um
2	þið	sjá ið	sá uð
3	þeir	sjá ⊗	sá u
sup.:	ég hef		séð

Klass 6, starka verb

- Vokalväxling: **a – ó – ó – a/e (o)** (jfr sv. fara – for – farit)
- Temaformer: **fara – fór – fórum – farið** 'fara, gå, resa'
draga – dró – drógum – dregið 'dra'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fer $\otimes$	fór $\otimes$	dreg $\otimes$	dró $\otimes$
2	þú	fer ð	fór st	dreg ur	dró st
3	hann	fer $\otimes$	fór $\otimes$	dreg ur	dró $\otimes$
1 pl.	við	fór um	fór um	drög um	drógum
2	þið	far ið	fór uð	drag ið	drógiuð
3	þeir	far a	fór u	drag a	drógu
sup.:	ég hef	farið	dregið		

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

1. Som *fara* (med *a* i 4:e temaform)

ala 'föda; utfodra' A, **fara** 'gå, ge sig i väg' A, **grafa** 'gräva' A, **hefja** 'påbörja; lyfta' A, **hlaða** 'ladda (mobil etc.); bygga, lägga mur, väg etc.' A, **kala** 'förfrysa', opersonligt verb med subjekt i ackusativ (el. dativ), pres.: *mig kelur, hann kelur*, pret.: *okkur kól, okkur hefur kalið*, **skafa** 'skrapa' A, **standa** 'stå', pret.: *ég stóð, þú stóðst, hann stóð, við stóðum, þið stóðuð, þau stóðu*; pret. part.: *staðinn*, **sverja** 'svära' A, **vaða** 'vada' A, **vaxa** 'växa'.

Verbet **gala** böjs nu alltid enligt svaga verb klass 1, pret. *galaði*, men pret. *gól* förekommer i skriftspråket, speciellt i diktning och i historiska texter.

2. Som *draga* (med *e* i 4:e temaform)

aka 'åka, köra' D, **draga** 'släpa, bogsera, dra' A, **hlæja** 'skratta', pres.: *ég hlæ, þú hlærð, hann hlær, við hlæjum, þið hlæið, þau hlæja*, pret.: *ég hló, þú hlóst, hann hló, við hlógum, þið hlóguð, þau hlógu*, pret. part.: *hlegið*, **skaka** 'skaka' A, **slá** 'slá' A, pres.: *ég slæ, þú slærð, hann slær, við sláum, þið sláið, þau slá*, pret.: *ég sló, þú slóst, hann sló, við slógum, þið slóguð, þau slógu*, pret. part.: *slegið*, **taka** 'ta' A, **vega** 'väga; dräpa' A.

Verbet **flá** A 'flå' böjs vanligtvis starkt i presens: *ég flæ, þú flærð, hann flær, við fláum, þið fláið, þau flá*, men i preteritum enligt svaga verb klass 3/4 (*dæma*): *ég fláði, þú fláðir hann fláði* etc.; preteritum particip oftast starkt: *fleginn, flegið*, men kan förekomma svagt: *fláður, fláð*.

3. Dessutom följande tre verb

vefa 'väva' A, presens: *ég vef, þú vefur, hann vefur, við vefum, þið vefið, þau vefa*, preteritum: *ég óf, þú ófst, hann óf, við ófum, þið ófuð, þau ófu*, preteritum particip: *ofinn*,

troða 'pressa' D, presens: *ég treð, þú treður, hann treður, við troðum, þið troðið, þau troða*, preteritum: *ég tróð, þú tróðst, hann tróð, við tróðum, þið tróðuð, þau tróðu*, preteritum particip: *troðinn*,

deyja 'dö', presens: *ég dey, þú deyrð, hann deyr, við deyjum, þið deyið, þau deyja*, preteritum: *ég dó, þú dóst, hann dó, við dóum, þið dóuð, þau dóu*, preteritum particip: *dáinn*.

Verben *fara* och *sverja*, vars stam slutar på **-r**, samt *hlæja* och *slá* (och *flá* när det böjs starkt), vars stam slutar på vokal, får ändelsen **-ð** resp. **rð** i 2 person och 3 person saknar ändelse: *þú ferð, sverð, hlærð, slærð, (flærð), hann fer, sver, hlær, (flær)*.

Verbet *vaxa* böjs inte i pres. sg.: *ég/þú/hann vex*; i pret. pl. blir vokalen **u**: *við uxum, þið uxuð, þau uxu*.

❶ **v** försvinner framför **ó** i böjningen av verben *sverja*, *vaða*, *vaxa* och *vefa*: *ég sór, ég óð, ég óx, ég óf* etc.; av historiska orsaker dock inte i verbet *vega*: pret.: *ég vó, þú vóst, hann vó, við vógum, þið vóguð, þau vógu*, pret. part.: *veginn*. Se en översikt s. 108.

Klass 7, starka verb

Verb som hör till denna klass starka verb kallas i språkhistoriska sammanhang *reduplikationsverb*. De kan delas upp i tre undergrupper: (1) verb med *é* i 2:a och 3:e temaform, (2) verb med *jó* – (*ju*) i 2:a och 3:e temaform och (3) så kallade *-ri*-verb.

Så gott som alla verb i klass 7 räknas upp här. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare upplysningar om betydelse och kasusstyrning.

1. Med vokalen *é* i 2:a och 3:e temaform

(a) Temaformer: **leika – lék – lékum – leikið** 'leka, spela (spel, idrott, musik, i film etc.)' A
heita – hét – hétum – heitið 'heta'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	leik ⊗	lék ⊗	heit i	hét ⊗
2	þú	leik jur	lék st	heit jir	hét st → hést
3	hann	leik jur	lék ⊗	heit jir	hét ⊗
1 pl.	við	leik jum	lék jum	heit jum	hét jum
2	þið	leik jið	lék juð	heit jið	hét juð
3	þeir	leik ja	lék ju	heit ja	hét ju
sup.:	ég hef		leikið		heitið

❶ Märk att *heita* böjs **svagt** i presens singularis.

- (b) Temaformer: **falla – féll – féllum – fallið** 'falla'
halda – hélt – héldum – haldið 'hålla; tro' D; *halda* (+ D) *áfram* 'fortsætta'
hanga – hékk – hængum – hangið 'hänga' (intransitívt)

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fell ⊗	féll ⊗	held ⊗	hélt ⊗
2	þú	fell ur	féll st	held ur	hélt st → hélst
3	hann	fell ur	féll ⊗	held ur	hélt ⊗
1 pl.	við	föll um	féll um	höld um	héld um
2	þið	fall ið	féll uð	hald ið	héld uð
3	þeir	fall a	féll u	hald a	héld u
sup.:	ég hef		fallið		haldið

- (c) Temaformer: **fá – fékk – fengum – fengið** 'få, erhålla' A; 'ge' D–A
ganga – gekk – gengum – gengið 'gå' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fæ ⊗	fékk ⊗	geng ⊗	gekk ⊗
2	þú	fæ rð	fékk st	geng ur	gekk st
3	hann	fæ r	fékk ⊗	geng ur	gekk ⊗
1 pl.	við	fá um	feng um	göng um	geng um
2	þið	fá ið	feng uð	gang ið	geng uð
3	þeir	fá ⊗	feng u	gang a	geng u
sup.:	ég hef		fengið		gengið

- (d) Temaformer: **blása – blés – blésum – blásið** 'blåsa' D
gråta – grét – grétum – gråtið 'gråta'
låta – lét – létum – låtið 'låta, stålla, sætta' A
råða – réð – réðum – råðið 'råða, regera, tillråða' (m.fl.) D; 'anstålla' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	blæs ⊗	blés ⊗	græt ⊗	grét ⊗
2	þú	blæs t	blés t	græt ur	grét st → grést
3	hann	blæs ⊗	blés ⊗	græt ur	grét ⊗
1 pl.	við	blås um	blés um	grát um	grét um
2	þið	blås ið	blés uð	grát ið	grét uð
3	þeir	blås a	blés u	grát a	grét u
sup.:	ég hef		blásið		gråtið

2. Med *jó* – (*j*)*u* i 2:a och 3:e temaform

- (a) Temaformer: **auka – jók – jukum – aukið** '(för)öka' A
ausa – jós – jusum – ausið 'ösa' D
hlaupa – hljóp – hlupum – hlaupið 'löpa, springa' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	eys ⊗	jós ⊗	hleyp ⊗	hljóp ⊗
2	þú	eys t	jós t	hleyp ur	hljóp st
3	hann	eys ⊗	jós ⊗	hleyp ur	hljóp ⊗
1 pl.	við	aus um	jus um	hlaup um	hlup um
2	þið	aus ið	jus uð	hlaup ið	hlup uð
3	þeir	aus a	jus u	hlaup a	hlup u
sup.:	ég hef		ausið		hlaupið

- (b) Temaformer: **búa – bjó – bjuggum – búið** 'bo'
höggva – hjó – hjuggum – höggvið 'hugga' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	bý ⊗	bjó ⊗	hegg ⊗	hjó ⊗
2	þú	bý rð	bjó st	hegg ur	hjó st
3	hann	bý r	bjó ⊗	hegg ur	hjó ⊗
1 pl.	við	bú um	bjugg um	höggv um	hjugg um
2	þið	bú ið	bjugg uð	höggv ið	hjugg uð
3	þeir	bú a	bjugg u	höggv a	hjugg u
sup.:	ég hef		búið		höggvið

3. -ri-verb

- Temaformer: **gróa – gleri – grerum – gróið** 'växa, gro; läka (om sår)'
róa – reri – rerum – róið 'ro' D
núa – neri – nerum – núið 'gnugga, gnida' A, D
snúa – sneri – snerum – snúið 'snurra, vända' D

Gróa och *róa* resp. *núa* och *snúa* böjs på samma sätt.

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	ræ ⊗	rer i	sný ⊗	sner i
2	þú	ræ rð	rer ir	sný rð	sner ir
3	hann	ræ r	rer i	sný r	sner i
1 pl.	við	ró um	rer um	snú um	sner um
2	þið	ró ið	rer uð	snú ið	sner uð
3	þeir	ró a	rer u	snú a	sner u
sup.:	ég hef		róið		snúið

i e i preteritum i dessa verb uttalas [je] ("rjeri" etc.).

10.1.3 Preterito-presentiska verb

Namnet på denna lilla och uråldriga verbgrupp syftar å ena sidan till det att verben i **presens** singularis uppvisar böjningsformer som motsvarar preteritumformerna hos **starka** verb:

presens

pret.-pres. verb: að þurfa – ég þarf = presens

jfr ett starkt verb: að hverfa – ég hvarf = preteritum

Å andra sidan ser **preteritum** hos dessa verb ut som preteritum hos **svaga** verb, och med två undantag (*kunna* : *kunni* och *vita* : *vissi*) har de en ändelse med dentalkonsonant:

preteritum

pret.-pres. verb: að þurfa – ég þurfti

jfr ett svagt verb: að brosa – ég brosti

Följande verb hör till denna klass: **eiga** 'ha, äga' A, 'ska (vara förpliktad)', **mega** 'få lov att, kunna', **unna** 'älska' (poetiskt), 'unna (sig ngt)' D, **kunna** 'veta hur; kunna' A, **muna** 'komma ihåg' A, **munu** 'komma att; ska', används också för att återge futurum eller osäkerhet, 'torde, lär vara, tycks vara', **skulu** 'ska, åta sig', finns i preteritum enbart i konjunktiv, **þurfa** 'behöva' A, **vita** 'veta, kunna, känna till' A. Också **vilja** 'vilja, önska' A räknas ofta till denna grupp.

Eiga, mega, kunna, munu, skulu, þurfa och *vilja* används främst som modala verb (§ 10.5). I preteritum förekommer *skulu* enbart i konjunktiv. Se böjningen av dessa verb på s. 135.

10.2 Personböjning i konjunktiv

Personböjning förekommer både i indikativ (§ 10.1) och i konjunktiv. Konjunktiv är det modus som främst används för att uttrycka något hypotetiskt, möjligt, osäkerhet, även tro, önskan etc.

presens: Þó að ég **borði** og **drekki** = även om jag äter och dricker.

preteritum: Þó að ég **borðaði** og **drykki** = även om jag åt och drack.

Rester av konjunktiv finns i svenskan, jfr *om jag vore*, samt former som *finge* (fick), *ginge* (gick) etc.

10.2.1 Presens konjunktiv (konjunktiv I)

Böjningsändelser	sg.	pl.
presens konjunktiv	1 p -i	-um
	2 p -ir	-ið
	3 p -i	-i

Böjningen i presens konjunktiv är regelbunden, gemensam för både svaga och starka verb. Alla verb får böjningsändelser enligt samma mönster. Dessutom har alla verb, starka som svaga, samma vokal i presens konjunktiv som i verbets **första temaform** (infinitiv, uppslagsformen i en ordbok; för temaformer, se § 10.1.1 och 10.1.2). Verb med stavvokalen

a får u-omljud, **a** > **ö**, före ändelsen *-um* i 1 person pluralis: *fara*: þó að ég fari – þó að við förum.

	fara (st6)	finna (st3)	eiga (pr.)	tala (sv1)	setja (sv2)	dæma (sv3)
1 sg.	þó að ég fari	finni	eigi	tali	setji	dæmi
2	þó að þú farir	finnir	eigir	talir	setjir	dæmir
3	þó að hann fari	finni	eigi	tali	setji	dæmi
1 pl.	þó að við förum	finnum	eigum	tölum	setjum	dæmum
2	þó að þið farið	finnið	eigið	talið	setjið	dæmið
3	þó að þeir fari	finni	eigi	tali	setji	dæmi

Verbet **vera** 'vara' har en annan stam i presens konjunktiv än i presens indikativ. Så är det också t.ex. i tyskan. Verbet **verða** 'bli' böjs regelbundet i presens konjunktiv, på samma sätt som t.ex. *finna*. Se böjningen av dessa verb i presens konjunktiv s. 134.

📌 Böjningsanvisning, presens konjunktiv

- Kontrollera hur verbet ser ut i infinitiv (= uppslagformen i en ordbok): *tala, koma, ...*
- Ta bort **a**-et och lägg till ett **-i** i 1:a och 3:e person singularis: *ég tali, hún/hann tali*.
- Ta bort **a**-et och lägg till ett **-ir** i 2:a person singularis: *þú talir*.
- Pluralis är lik med pluralis i indikativ förutom att 3:e personen slutar på **-i**.

Exempel, *tala, koma*:

	indikativ	konjunktiv	
1 sg.	ég tala, kem	þó að ég tali, komi	
2	þú talar, kemur	þó að þú talir, komir	<i>i kommer i stället för a i ändelser</i>
3	hún talar, kemur	þó að hún tali, komi	
1 pl.	við tölum, komum	þó að við tölum, komum	
2	þið talið, komið	þó að þið talið, komið	
3	þau tala, koma	þó að þau tali, komi	

10.2.2 Preteritum konjunktiv (konjunktiv II)

Böjningen i preteritum konjunktiv är regelbunden och gemensam för svaga och starka verb; dvs. alla verb får böjningsändelser enligt samma mönster. I pluralis är böjningsändelserna de samma som i indikativ.

10.2.2.1 Starka verb och preterito-presentiska verb

Böjningsändelser	sg.	pl.
preteritum konjunktiv	1 p -i	-um
	2 p -ir	-uð
	3 p -i	-u

Starka verb samt **preterito-presentiska** verb (*eiga*, *mega*, *kunna* m.fl.) får en ny stamvokal i preteritum konjunktiv. Den bygger historiskt på vokalen i verbets **tredje temaform**, dvs. i 1 person pluralis preteritum indikativ: *við fórum*, *við fundum*, med **i-omljud** där det är möjligt. I-omljud är inte aktuellt om den ursprungliga vokalen är **i**, t.ex. i verbet *líta* 'se' vars 3:e temaform är *litum*.

		fara (st6)	finna (st3)	líta (st1)	eiga (pret.-pres. verb)
	1 p. pl. pret.:	<i>við fórum</i>	<i>við fundum</i>	<i>við litum</i>	<i>við áttum</i>
		↓	↓	↓	↓
1 sg.	þó að ég	færi	fyndi	liti	ætti
2	þó að þú	færir	fyndir	litir	ættir
3	þó að hann	færi	fyndi	liti	ætti
1 pl.	þó að við	færum	fyndum	litum	ættum
2	þó að þið	færuð	fynduð	lituð	ættuð
3	þó að þeir	færu	fyndu	litu	ættu

Verbet **vera** 'vara' böjs regelbundet i preteritum konjunktiv, exakt på samma sätt som t.ex. *fara*. Verbet **verða** 'bli' böjs också regelbundet, på samma sätt som *finna*, men **v** försvinner i alla former (se översikt om detta i slutet av § 10.1). Se böjningen av dessa verb i preteritum konjunktiv s. 134.

▪ Konsonanten **v** försvinner i böjningen av en del starka verb

Liksom i indikativ försvinner ofta konsonanten **v** framför vokalerna **ó**, **u**, **ú**, **y**, **ý** (se s. 108):

<i>hverfa</i> – þó að ég <i>h_yrfi</i>	<i>velta</i> – þó að ég <i>_ylti</i>
<i>svelta</i> – þó að ég <i>s_ylti</i>	<i>verða</i> – þó að ég <i>_yrði</i>
<i>sverfa</i> – þó að ég <i>s_yrfi</i>	<i>vinna</i> – þó að ég <i>_ynni</i>

hverfa 'försvinna', *svelta* 'svälta', *sverfa* 'slipa', *velta* 'rulla', *verða* 'bli', *vinna* 'arbета'

Att spåra stavvokalen i preteritum konjunktiv, starka verb

Enklast spårar man stavvokalen i preteritum konjunktiv hos starka verb genom att se på verbets 3:e temaform (se listan i slutet av boken) och ta hjälp av tumregeln att de ljudväxlingar som man kan förvänta sig oftast är **á** → **æ**, **o** → **æ**, **ó** → **æ**, **u** → **y**. Exempel:

1 temaform	2 temaform	3 temaform	pret. konj.	
bíta	beit	við bitum	→ þó að ég biti	(ingen skillnad)
gefa	gaf	við gáfum	→ þó að ég gæfi	(á → æ)
vera	var	við vorum	→ þó að ég væri	(o → æ)
fara	fór	við fórum	→ þó að ég færi	(ó → æ)
hefja	hóf	við hófum	→ þó að ég hæfi	(ó → æ)
finna	fann	við fundum	→ þó að ég fyndi	(u → y)
drekka	drakk	við drukkum	→ þó að ég drykki	(u → y)
hlaupa	hljóp	við hlupum	→ þó að ég hlypi	(u → y)

10.2.2.2 Svaga verb

Merparten av de svaga verben har exakt samma böjning i preteritum konjunktiv som i preteritum indikativ. Det gäller för alla svaga verb i **klass 1** och **klass 3** samt de flesta i **klass 4** och några i **klass 2** (*selja*, *setja* och *skilja*).

Några få verb i **klass 4**, bl.a. *vaka*, *duga*, *þola*, *þora*, får dock i-omljud på stavvokalen: *þó að ég vekti*, *dygði*, *þylði*, *þyrði*, men böjs annars som de övriga.

Verbet *segja* (klass 4) har **a** i preteritum indikativ men **e** i preteritum konjunktiv.

		tala (1)	setja (2)	dæma (3)	brosa (4)	þora (4)	segja (4)
1 sg.	þó að ég	talaði	setti	dæmdi	brosti	þyrði	segði
2	þó að þú	talaðir	settir	dæmdir	brostir	þyrðir	segðir
3	þó að hann	talaði	setti	dæmdi	brosti	þyrði	segði
1 pl.	þó að við	töluðum	settum	dæmdum	brostum	þyrðum	segðum
2	þó að þið	töluðuð	settuð	dæmduð	brostuð	þyrðuð	segðuð
3	þó að þeir	töluðu	settu	dæmdu	brostu	þyrðu	segðu

Svaga verb i **klass 2** har samma vokal i preteritum konjunktiv som de har i infinitiv och presens: *teldi, dyldi, veldi* etc. men har i övrigt samma böjning som i preteritum indikativ.

		presens		preteritum	
		ind.	konj.	ind.	konj.
1 sg.	ég	vel	velji	valdi	veldi
2	þú	velur	veljir	valdir	veldir
3	hann	velur	velji	valdi	veldi
1 pl.	við	veljum	veljum	völdum	veldum
2	þið	veljið	veljið	völduð	velduð
3	þeir	velja	velji	völdu	veldu

Ett undantag utgör några få verb i klass 2, *selja, setja* och *skilja*, som alltid har samma vokal genom hela böjningen, presens och preteritum, indikativ och konjunktiv:

		presens		preteritum	
		ind.	konj.	ind.	konj.
1 sg.	ég	sel	selji	seldi	seldi
2	þú	selur	seljir	seldir	seldir
3	hann	selur	selji	seldi	seldi
1 pl.	sið	seljum	seljum	seldum	seldum
2	þið	seljið	seljið	selduð	selduð
3	þeir	selja	selji	seldu	seldu

❶ Böjningsanvisning, preteritum konjunktiv

1. Om verbet är **starkt** eller **preterito-presentiskt** får det en **ny stamvokal** i preteritum konjunktiv.

(a) Ta reda på hur verbet ser ut i 1:a person pluralis i preteritum: *við komum* ... 'vi kom'

(b) Om vokalen där är **á, o** eller **ó** blir den nya vokalen **æ**. Om vokalen är **u** blir den nya vokalen **y** (uttal: [ɪ]).

Om vokalen är **i** (t.ex. *líta: litum*) eller **é** (t.ex. *blása: blésum*) ändras den inte.

Exempel, *koma* 'komma', *brenna* 'brinna', *líta* 'se', *eiga* 'äga':

	eiga (pret.pres.) 1 pers. plur. pret. = <i>við áttum</i>	koma (st4) 1 pers. plur. pret. = <i>við komum</i>	brenna (st3) 1 pers. plur. pret. = <i>við brunnum</i>	líta (st1) 1 pers. plur. pret. = <i>við litum</i>
1 sg.	þó að ég æ tti	þó að ég kæ mi	þó að ég bry nni	þó að ég li ti
2	þó að þú æ ttr	þó að þú kæ mir	þó að þú bry nnir	þó að þú li tr
3	þó að hún æ tti	þó að hún kæ mi	þó að hún bry nni	þó að hún li ti
1 pl.	þó að við æ ttum	þó að við kæ umum	þó að við bry nnum	þó að við li tum
2	þó að þið æ ttuð	þó að þið kæ muð	þó að þið bry nnuð	þó að þið li tuð
3	þó að þau æ ttu	þó að þau kæ mu	þó að þau bry nnu	þó að þau li tu

2. Om verbet är **svagt** gäller följande:

(a) I **klass 1** (*tala*) och **3** och **4** (*dæma*, *brosa*) är böjningen exakt lik med preteritum indikativ.

Exempel, *tala*, *brosa* 'le':

	indikativ	konjunktiv	
1 sg.	ég talaði, brosti	þó að ég talaði, brosti	<i>Samma böjning i ind. och konj. preteritum i svaga verb, klass 1, 3 och 4</i>
2	þú talaðir, brostir	þó að þú talaðir, brostir	
3	hún talaði, brosti	þó að hún talaði, brosti	
1 pl.	við töluðum, brostum	þó að við töluðum, brostum	
2	þið töluðuð, brostuð	þó að þið töluðuð, brostuð	
3	þau töluðu, brostu	þó að þau töluðu, brostu	

(b) I **klass 2** (ja-verbena, *velja*) är böjningen exakt lik med preteritum indikativ, men vokalen i preteritum konjunktiv är nästan alltid den samma som i grundformen, infinitiv. Exempel, *velja* 'välja':

	indikativ	konjunktiv	
1 sg.	ég valdi	þó að ég veldi	<i>Samma böjning i ind. och konj. preteritum i svaga verb, klass 2, men stamvokalen är lik med stamvokalen i infinitiv</i>
2	þú valdi	þó að þú veldir	
3	hún valdi	þó að hún veldi	
1 pl.	við völdum	þó að við veldum	
2	þið völduð	þó að þið velduð	
3	þau völdu	þó að þau veldu	

10.2.3 Användningen av konjunktiv

Konjunktiv används för att uttrycka något som är **osäkert, tänkbart, önskvärt, hypotetiskt** eller **möjligt**. Den är betydligt vanligare i preteritum än i presens. I preteritum svarar konjunktiv bäst till konstruktioner med *vore, skulle* + verb i svenskan:

Það **væri** gaman að hittast 'det **vore** roligt att träffas'.
Gætirðu hjálpað mér? 'skulle du kunna hjälpa mig?'.
 Ég **yrði** feginn ef ég **næði** prófinu 'jag **skulle** bli lättad om jag klarade tentan'.
 Ef ég **væri** hress þá **færi** ég í bíó 'om jag **vore** frisk **skulle** jag gå på bio'.

Konjunktiv används speciellt i vissa bisatser. Vanligtvis används samma tempus på verbet i bisatsen som på verbet i huvudsatsen (= tempuskongruens, se nästa sida).

❶ Efter subjunktionen *ef* används i presens alltid indikativ: *ef hann er heima* 'om han är hemma' (inte *ef hann sé heima*).

1. I koncessiva (medgivande/erkännande) bisatser

Efter subjunktionerna *þó að, þótt, enda þótt* 'även om, trots att, fastän':

Ég fer í bíó þó að myndin **sé** gömul 'jag går på bio fastän filmen är gammal'.
 Ég fór í bíó þó að myndin **væri** gömul 'jag gick på bio fastän filmen var gammal'.

2. I avsiktsbisatser (finala bisatser)

Efter subjunktionerna *til (þess) að, svo að* 'så att, för att':

Ég les í kvöld svo að ég **geti** farið í prófið 'jag läser i kväll så att jag kan gå till tentan'.
 Ég las í gær svo að ég **gæti** farið í prófið 'jag läste i går så att jag kunde gå till tentan'.

3. I að-bisatser (= svenska att-satser)

Konjunktiv används mycket ofta efter subjunktionen **að** 'att' om verbet i huvudsatsen uttrycker osäkerhet, något tänkbart, en önskan eller en personlig eller subjektiv hållning, t.ex. alltid efter verben *gruna* 'misstänka, tro', *halda* 'tro', *hugsa* i bet. 'tro', *óska* 'önska' och *vona* 'hoppas':

Mig **grunar** að hljómsveitin **sé** léleg 'jag tror att bandet är dåligt'.
 Ég **held** að pósturinn **sé** kominn 'jag tror att posten har kommit'.
 Ég **hugsa** að bíllinn **sé** gamall 'jag skulle tro att bilen är gammal'.
 Ég **óska** þess að það **fari** að snjóa 'jag önskar att det börjar snöa'.
 Ég **vona** að myndin **verði** skemmtileg 'jag hoppas att filmen är rolig'.

Bland andra verb och verbkonstruktioner som kräver konjunktiv i *að*-bisatser är *álíta* 'anse', *búast við (einhverju)* 'vänta sig ngt', *halda (einhverju) fram* 'påstå ngt', *ímynda sér* 'inbilla sig, föreställa sig', *ljúga* 'ljuga', *segja* 'säga', *spyrja* 'fråga', *telja* 'anse'.

I indirekt anföring står verbet i *að*-bisatsen alltid i konjunktiv:

Alda **segir**: Bíllinn **er** fínn. → Alda **segir** að bíllinn **sé** fínn 'Alda säger att bilen är bra'.

Jón **spyr**: Hvernig **er** veðrið? → Jón **spyr** hvernig veðrið **sé** 'Jón frågar om hur vädret är'.

Några verb och verbkonstruktioner kräver dock **indikativ** i *að*-bisatser speciellt i presens. Dessa är främst verben *vita* 'veta' och *sjá* 'se', och som oftast också *finna* 'känna' (t.ex. *finna á bragðinu* 'känna på smaken', *finna á lyktinni* 'känna på lukten') och *taka eftir* 'lägga märke till'. Även bl.a. *uppgötva* 'upptäcka', *heyra* 'höra', *sverja* 'svära, lova', *valda* 'orsaka', *vera viss um* 'vara säker på', när det gäller säkerhet:

Ég **er viss** um að hann er sofandi 'jag är säker på att han sover'.

Hann **finnur** að bjórin er kaldur 'han känner att ölen är kall'.

Ég **heyri** að það er einhver inni í húsinu 'jag hör att någon är inne i huset'.

Ég **man** að hann er að vinna heima í dag 'jag kommer ihåg att hann jobbar hemma idag'.

Ég **sé** að hann er mjög sólbrúnn 'jag ser att han är mycket solbränd'.

Ég **sver** að ég veit þetta ekki 'jag svär att jag inte vet nånting'.

Siggi **tekur eftir** að Kalli er feiminn 'Siggi lägger märke till att Kalli är blyg'.

Þú **uppgötvar** fljótt að það er enginn heima 'du upptäcker snabbt att ingen är hemma'.

Þú **veist** að ég er heima í dag 'du vet att jag är hemma idag'.

Veðrið **veldur** því að ég kemst ekki heim 'vädret gör att jag inte kan åka hem'.

Märk att betydelsen alltid har med något säkert att göra. I somliga fall kan betydelsen i dessa verb innebära en viss osäkerhet, och då används konjunktiv:

Ég **hef heyrt** að Elvis **sé** lifandi 'jag hör (har hört) hört rykten om att Elvis lever'.

Ég **er viss um** að hann **sé** sofandi 'jag tror / är nästan säker på att han sover'.

I preteritum kan alla dessa ovannämnda verb och verbkonstruktioner användas dels i indikativ, dels i konjunktiv beroende på betydelsen.

❗ Tempuskongruens

Vanligtvis (i alla fall idealt!) används samma tempus på verbet i bisatsen som på verbet i huvudsatsen. Detta kan exemplifieras genom några fraser i **direkt** och **indirekt** anföring, med verben *segja* och *spyrja*:

direkt anföring	indirekt anföring
1 Jón segir : Klukkan er tvö	Jón segir að klukkan sé tvö 'J. säger att klockan är två'.
2 Jón segir : Klukkan var tvö	Jón segir að klukkan hafi verið tvö 'J. säger att klockan har varit två'.
3 Jón sagði : Klukkan er tvö	Jón sagði að klukkan væri tvö 'J. sade att klockan var två'.
4 Jón sagði : Klukkan var tvö	Jón sagði að klukkan hefði verið tvö 'J. sade att klockan hade varit två'.
5 Jón spyr : Hvað er klukkan	Jón spyr hvað klukkan sé 'J. frågar vad klockan är'.
6 Jón spyr : Hvað var klukkan?	Jón spyr hvað klukkan hafi verið 'J. frågar vad klockan har varit'.
7 Jón spurði : Hvað er klukkan?	Jón spurði hvað klukkan væri 'J. frågade vad klockan var'.
8 Jón spurði : Hvað var klukkan?	Jón spurði hvað klukkan hefði verið 'J. frågade vad klockan hade varit'.

Lägg märke till att presens + preteritum i direkt anföring (2 och 6) leder (idealt) till en perfekt-konstruktion ("har varit") i indirekt anföring, medan preteritum + preteritum i direkt anföring (4 och 8) bör leda till pluskvamperfekt ("hade varit") i indirekt anföring.

10.3 Imperativ

Imperativ finns i isländskan, liksom i svenskan, enbart i 2 person presens.

I **singularis** placeras pronomenet *þú* nästan alltid enklitiskt till verbet: *heyrðu* 'hörru', *hlustaðu* á mig! 'lyssna på mig!', *komdu* hingað 'kom hit', *sittu* 'sitt!'. I svaga verb klass 1 får pron. *þú* alltid formen *-ðu*: *borðaðu*, *hoppaðu*, *talaðu* etc. Annars ändras konsonanten **þ** ändras till **ð**, **d** eller **t** enligt följande regel (vissa undantag finns).

þ → ð	efter f	<i>hafa</i> : <i>hafðu</i> (< haf þú)	þ → t	efter k	<i>reykja</i> : <i>reyktu</i> (< reyk þú)
	efter g	<i>segja</i> : <i>segðu</i> (< seg þú)		efter p	<i>gleypa</i> : <i>gleyptu</i> (< gleyp þú)
	efter r	<i>gera</i> : <i>gerðu</i> (< ger þú)		efter s	<i>læsa</i> : <i>læstu</i> (< læs þú)
	e. vokal	<i>spá</i> : <i>spáðu</i> (< spá þú)		efter t	<i>bæta</i> : <i>bættu</i> (< bæt þú)
				efter d	<i>lenda</i> : <i>lentu</i> (< lend þú)
					(undantag: <i>senda</i> : <i>sendu</i> < send þú)
þ → d	efter ð	<i>hræða</i> : <i>bræddu</i> (< hræð þú)			
	efter l	<i>kæla</i> : <i>kældu</i> (< kæl þú)			
	efter m	<i>tæma</i> : <i>tæmdu</i> (< tæm þú)			
	efter n	<i>sýna</i> : <i>sýndu</i> (< sýn þú)			

(*borða* 'äta', *bæta* 'förbättra', *elska* 'älska', *faðma* 'krama', *gera* 'göra', *gleypa* 'svälja', *hafa* 'ha', *hoppa* 'hoppa', *hræða* 'skrämma', *kæla* 'kyla', *lenda* 'landa', *læsa* 'läsa', *reykja* 'röka', *segja* 'säga', *senda* 'skicka', *spá* 'spå', *sýna* 'visa', *tala* 'tala', *tæma* 'tömma')

Exempel:

Tæmdu töskuna fyrir mig 'töm väskan åt mig'.
Farðu heim 'åk hem'.

Imperativ kan användas utan enklitiskt pronomen, men förutom i förbindelsen "kom inn", sv. *kom in*, låter det formellt eller högtidligt:

Tak sæng þína og gakk 'tag din säng och gå' (äldre bibelcitát).¹²

Pluralis: När fler än en person tilltalas används samma böjningsform som i 2 person indikativ:

Tæmið töskuna fyrir mig 'töm ni väskan åt mig'.
Farið heim 'gå ni hem'.

I talspråk och informellt skriftspråk läggs ofta till 2 persons pronomenet i pluralis, *þið*, vilket i talspråk ofta(st), sällan i skriftspråket, blir helt enklitiskt och får då formen *-ði*:

Tæmið **þið** (tæmiði) töskuna fyrir mig 'töm ni väskan åt mig'.
Farið **þið** (fariði) heim 'gå ni hem'.

¹² I dagens isländska betyder *sæng* alltid 'täcke'. I nya isländska bibelöversättningen (2007) står det "tak *rekku* þína og gakk" och i svenska Bibel 2000 står det "ta din *bädd* och gå" (Mark 2:9, Joh 5:8).

10.4 *St*-verb: Den isländska motsvarigheten till svenskans *s*-verb

Förutom i deras vanliga form kan många verb även förekomma i en annan form, *st*-formen. Historiskt och delvis i användning och betydelse motsvarar *st*-formen svenska *s*-verb av typen *kallas*, *hoppas*, *glädjas* etc. Isländska *st*-verb verb omtalas ofta i handböcker med termen ”mediopassiv”, vilket är missvisande eftersom betydelsen enbart i relativt liten utsträckning är en passiv-betydelse.

Liksom vad gäller svenska *s*-verb finns vissa verb i isländskan endast som *st*-verb, t.ex. *ferðast* ’resa’, *heppnast* ’lyckas’, *nálgast* ’närma sig’, *óttast* ’frukta’, *vingast* ’söka (någons) vänskap’, *öðlast* ’få, uppnå’. De flesta *st*-verb har dock direkta motsvarigheter i befintliga svaga eller starka verb och är bildade till dem genom att lägga suffixet *-st* till dessa.

Alla *st*-verb, starka som svaga, böjs enligt samma böjningsmönster, och de böjs i person, numerus, tempus och modus liksom andra verb. Böjningen är mer enhetlig och enklare än i de primära verben. Här visas böjningen i indikativ av tre svagt böjda verb och tre starkt böjda verb.

	svaga verb	klass 1, kalla		klass 2, telja		klass 3/4, dæma	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	kalla st	kallaði st	gleð st	gladdi st	dæmi st	dæmdi st
2	þú	kalla st	kallaði st	gleð st	gladdi st	dæmi st	dæmdi st
3	hann	kalla st	kallaði st	gleð st	gladdi st	dæmi st	dæmdi st
1 pl.	við	köllum st	kölluðum st	gleðjum st	glöddum st	dæmum st	dæmdum st
2	þið	kalli st	kölluðu st	gleðji st	glöddu st	dæmi st	dæmdu st
3	þeir	kalla st	kölluðu st	gleðja st	glöddu st	dæma st	dæmdu st

	starka verb	klass 2, bjóða		klass 4, bera		klass 6, grafa	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	býð st	bauð st	dreg st	dró st	fell st	féll st
2	þú	býð st	bauð st	dreg st	dró st	fell st	féll st
3	hann	býð st	bauð st	dreg st	dró st	fell st	féll st
1 pl.	við	bjóðum st	buðum st	drögum st	drógum st	föllum st	féllum st
2	þið	bjóði st	buðu st	dragi st	drógu st	falli st	féllu st
3	þeir	bjóða st	buðu st	draga st	drógu st	falla st	féllu st

kallast ’kallas’, *gleðjast* ’glädjas’, *dæmast* ’bli bedömd’, *bjóðast* ’erbjudas’, *dragast* ’försenas’, *fallast* (*á*) ’acceptera’

I **singularis** läggs *-st* till stamformen i presens respektive preteritum, t.ex. 1, 2 och 3 person sing. presens *kallast*, *kallast*, *kallast* ’jag/du/hon kallas’ och 1, 2 och 3 person sing. preteritum *kallaðist*, *kallaðist*, *kallaðist* ’jag/du/hon kallades’. Man skulle alltså kunna hävda att verben *inte* böjs i singularis; varje verb har endast en enda böjningsform i presens resp. preteritum.

I **pluralis** läggs *-st* till motsvarande primära verbs böjningsform i presens respektive preteritum, förutom att *-ð* i 2 person och *-s* i suffixet assimileras, t.ex. presens *þið dæmi_st* och preteritum *þið dæmdu_st* – jfr det primära verbet *dæma* med dess *ð*: pres. *þið dæmið*, *þið dæmduð*.

Användning

I svenskan är *s*-verb särskilt användbara för att uttrycka passiv. I en viss studie¹³ visade det sig att *s*-passiv stod för 98,7 % av alla passivkonstruktioner i ett undersökt svenskt textmaterial, medan sammansatt passiv med verbet *bli* bara var 1,3 %. (För talspråk var resultaten 84,2 % *s*-verb mot 15,8 % *bli*-konstruktioner.)

Isländskan kommer inte i närheten av detta. Där bildas passiv huvudsakligen med *vera*, motsvarande svensk *bli*-passiv. Det är viktigt att känna till detta, eftersom svenska studenter i isländska skulle kunna dra slutsatsen att de isländska *st*-verbformerna skulle vara lika användbara vid bildandet av passiv som de svenska *s*-formerna. Men det är de inte. I en liten undersökning av en text, där det fanns ca 200 *st*-verb, visade det sig att enbart ca 6 % av dessa hade en passiv betydelse.

Betydelsen i isländska *st*-verb faller inom följande grupper (endast ett fåtal exempel nämns här):

1. Aktiv betydelse

annast (+ A) 'ta hand om', **ábyrgjast** (+ A) 'garantera', **búast við** (+ D) 'vänta ngt', **djöflast** 'härja; slita', **ferðast** 'resa', **forðast** (+ A) 'undvika', **fylgjast með** (+ D) 'följa', **girnast** (+ A) 'begära', **hírast** 'under obehag uppehålla sig på en plats', **iðrast** (+ G) 'ångra', **klöngrast** 'kravla', **krefjast** (+ G) 'kräva', **leitast við** (+ að + infinitiv) 'sträva efter', **minnast** (+ G) 'minnas', **óttast** (+ A) 'frukta', **teljast** 'anses', **varast** (+ A) 'undvika', **þarfnast** (+ G) 'vara i behov av', **þrífast** 'trivas', o.m.fl.: *Björn annast samskiptin við foreldrana* 'Björn svarar för kontakten med föräldrarna'; *Stína fylgist með fótboltaleiknum* 'Stina följer fotbollsmatchen'.

① Jfr svenska deponensverb, som är *s*-verb med aktiv betydelse, t.ex. *andas, avundas, färdas, hoppas, lyckas, minnas*.

2. Passiv betydelse

eyðast 'förstöras', **fermast** 'konfirmeras', **finnast** 'upphittas', **fyllast** 'fyllas', **prentast** 'tryckas', **staðgreiðast** 'betalas kontant', **veiðast** 'fiskas', o.m.fl.: *Bókin fannst ekki* 'boken hittades inte', *bókin mun prentast í heild* 'boken kommer att tryckas i sin helhet', *allar vörur skulu staðgreiðast* 'alla varor ska betalas kontant', *það fiskaðist vel í sumar* 'det var bra fiskfångst i somras'.

① När ett *st*-verb har en egentlig passiv betydelse kan satsen (i alla fall teoretiskt) omformuleras med verbet i vanlig passiv + "av någon": *laxinn veiddist í gær* = *laxinn var veiddur í gær* (+ *af Jóni*) 'laxen blev fångad i går (av Jón)'.

¹³ A. Laanemets, 2009: "The passive voice in written and spoken Scandinavian". I: *Groninger Arbeiten zur Germanistischen Linguistik* 49:144–166 (<http://gagl.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/2009-49/2009-49-07/2009-49-07.pdf>). Se s. 157.

3. Reciprok (ömsesidig) betydelse

elskast 'älska med varandra', **haldast í hendur** 'hålla varandra i handen', **heilsast** 'hälsa på varandra', **hittast** 'ses, träffas', **kveðjast** 'ta avsked av varandra', **leiðast** 'gå hand i hand', **kyssast** 'kyssas', **sjást** 'ses', **talast við** 'prata samman', o.m.fl.

❶ När betydelsen är ömsesidig kan satsen ofta omformuleras med verbet i dess aktiva form + pron. *hver/hvor annar* 'varandra', t.ex. *þau kysstust* 'de kysstes' = *þau kysstu hvort annað*; *þau sáuust* 'de sågs/träffades' = *þau sáu hvort annað*.

4. Reflexiv betydelse (syftar tillbaka på subjektet)

klæðast 'klä sig', **leggjast** 'lägga sig', **setjast** 'sätta sig', **vopnast** 'bevärpa sig, rusta': *Hermennirnir vopnuðust* 'soldaterna bevärpnade sig', o.m.fl.

Ibland är betydelsen inte rent reflexiv. T.ex. är *leggjast* 'lägga sig ner' inte det samma som *leggja sig* 'ta en tupplur'; *læðast* 'tassa, smyga' är inte precis det samma som *læða sér* 'smyga (sig in)'; *matast* 'äta' är inte det samma som *mata sig* 'mata sig'; *undrast* 'förundra sig, förundras' kan ha en annan betydelse än *undra sig (á einhverju)* 'förvåna sig (över ngt)'; och *eignast* 'få, skaffa sig' betyder onekligen något annat än *eigna sér* 'ta åt sig äran för'.

Hit hör verb som *hyggjast* 'ha för avsikt, planera', *kveðast* och *segjast* 'påstå sig', *þykjast* 'låtsas, ge sig ut för', som alla tar med sig ett annat verb i infinitiv: *Hann hyggst selja húsið* 'han planerar att sälja huset'; *hún segist ætla heim* 'hon säger att hon vill åka hem'; *hann þykist vera sofandi* 'han låtsas sova'.

❶ När betydelsen är reflexiv kan meningen ofta omformuleras med verbet i dess aktiva form + det reflexiva pronomenet *sig*, t.ex. *þau klæddust* = *þau klæddu sig*, jfr sv. 'de klädde sig'. Detta är dock inte alltid möjligt; man kan till exempel inte omformulera *þau settust* 'de satte sig ner' med det icke-idiomatiska (men ändå grammatiskt godtagbara) *?þau settu sig*.

Betydelsen kan i vissa fall falla inom fler än en av de ovannämnda grupperna. T.ex. kan *sjást* både ha en reciprok (ömsesidig) betydelse: *Við sjáumst á morgun* 'vi ses i morgon', dvs. vi ser varandra, och en passiv betydelse: *Fjallið sést vel frá húsinu* 'fjället syns bra från huset', dvs. det ses av någon.

10.5 Hjälpverb och modala verb

Hjälpverb och modala verb används tillsammans med huvudverbet för att ändra tempus, bilda passiv eller modifiera yttrandet på olika sätt. I svenskan är *ha*, *vara* och *bli*, samt *böra*, *få*, *kunna*, *måste*, *skola* (presens *ska*) och *vilja* bland de vanligaste hjälpverben och modala verben. I isländskan räknas verben *hafa*, *munu*, *vera* och *verða* till hjälpverben och *eiga*, *geta*, *hljóta*, *kunna*, *mega*, *skulu*, *vilja*, *þurfa* och *ætla*, samt *munu* och *verða* i viss betydelse/funktion, som modala verb.¹⁴

Hjälpverb och modala verb böjs, som alla andra verb, och i en isländsk mening är det hjälpverbet/modala verbet som personböjs medan huvudverbet står i infinitiv eller vad gäller verben *hafa* (= supinum) och *geta* i preteritum particip neutrum (se s. 97).

Ég hef lesið bókina 'jag har läst boken'.	Við höfum lesið bókina 'vi har läst boken'.
Ég ætla að lesa bókina 'jag tänker läsa boken'.	Við ætlum að lesa bókina 'vi tänker läsa boken'.
Ég skal lesa bókina 'jag åtar mig att läsa boken'.	Við skulum lesa bókina 'låt oss läsa boken'.

OBS: Verbet *hafa* används mest som ett hjälpverb för att bilda supinum, samt i vissa fasta uttryck och fraser (se Islex); däremot sällan för att uttrycka att man är i besittning av något (har något), vilket är så vanligt i svenskan (se dock några exempel på det i Islex).

Ganska många av dessa verb hör till verbklassen preterito-presentiska verb. De viktigaste hjälpverben och modala verben i isländskan är de följande:

1. Starkt/svagt böjda verb

geta 'kunna, ha förmåga till', **hafa** 'ha', temporalt, **hljóta** 'böra, måste', om sannolikhet, **vera** 'vara', temporalt/passivbildande, **verða** (1) 'måste', om nödvändighet och (2) 'bli', temporalt (ibland passivbildande), **ætla** 'avse, tänka', om avsikt

2. Preterito-presentiska verb

eiga 'ska', om förpliktelse, **kunna** 'skulle kunna', om möjlighet, **mega** 'få; kunna', om tillåtelse och möjlighet, **munu** i preteritum *mundi* (*myndi*) uttrycker (1) önskan eller vilja: 'borde, hade, skulle'; (2) futurum, 'komma att'; (3) ibland sannolikhet: 'torde', **skulu** 'skola' ('ska'), om avsikt, **þurfa** 'behöva, måste', om nödvändighet, **vilja** 'vilja'

Även andra verb kan modifiera betydelsen hos ett huvudverb, bl.a. verben *fara*, *byrja* och *taka*, alla i betydelsen 'börja': *Pað er farið/byrjað/tekið að kólna* 'det har börjat bli kalt'; verbet *fá* 'få lov; kunna', om tillåtelse och förmåga: *Ég fékk að sjá myndina* 'jag fick se tavlan' och verbkonstruktionen *búinn að* 'vara färdig med att, ha gjort': *Ég er búinn að borða* 'jag har ätit'.

¹⁴ Jfr Jóhannes Gísli Jónsson i handboken *Setningar – Handbók um setningafræði* (Íslensk tunga III, red. Höskuldur Þráinsson, Reykjavík 2005), s. 362, 418 & 473, och Marika Lagervall, *Modala hjälpverb i språkhistorisk belysning* (Göteborgsstudier i nordisk språkvetskap 23, Göteborg 2014) s. 33–36.

Infinitivmärke

Flertalet av isländska hjälpverb och modala verb kräver ett infinitivmärke framför huvud verbet, några gör det inte. Lägg märke till skillnaderna mellan de isländska verben och motsvarande svenska:

▪ Med infinitivmärke

byrja	Ég byrja að lesa 'jag börjar läsa'.
eiga	Ég á að lesa 'jag ska (har fått uppgiften att) läsa'.
fá	Ég fæ að lesa 'jag har fått lov till att läsa'.
kunna	Ég kann að lesa 'jag har lärt mig läsa'.
vera	Ég er að lesa 'jag läser' ('jag håller på att läsa').
vera búinn	Ég er búinn að lesa 'jag har läst'.
verða	Ég verð að lesa 'jag måste läsa'.
þurfa	Ég þarf að lesa 'jag behöver läsa'.
ætla	Ég ætla að lesa 'jag ämnar läsa'.

▪ Utan infinitivmärke

mega	Ég má __ lesa 'jag får lov att läsa'.
munu	Ég mun __ lesa 'jag kommer att läsa'.
skulu	Ég skal __ lesa 'jag ska (åtar mig att) läsa'.
vilja	Ég vil __ lesa 'jag vill läsa'.

▪ Med huvud verbet i preteritum particip

geta	Ég get lesið 'jag kan läsa'.
hafa	Ég hef lesið 'jag har läst'.

❶ Det modala verbet *geta*

Verbet **geta** tar inte med sig infinitiv liksom det semantiskt motsvarande *kunna* i svenskan, utan preteritum particip i neutrum liksom sv. *ha* och isl. *hafa*:

isl. Ég get gert það	:	<i>gert</i>	=	preteritum particip, neutrum
sv. Jag kan göra det	:	<i>göra</i>	=	infinitiv

Jfr:

isl. Ég hef gert það	:	<i>gert</i>	=	preteritum particip, neutrum (supinum)
sv. Jag har gjort det	:	<i>gjort</i>	=	preteritum particip, neutrum (supinum)

Jfr svenskans *få något gjort*, där *gjort* på liknande sätt står i preteritum particip, neutrum.

10.5.1. Böjningen av *fá, geta, hafa, hljóta, vera, verða* och *ætla*

		fá				geta			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fæ [⊗]	fékk [⊗]	fá i	feng i	get [⊗]	gat [⊗]	get i	gæt i
2	þú	fær rð	fékk st	fá ir	feng ir	get ur	gast	get ir	gæt ir
3	hún	fær	fékk [⊗]	fá i	feng i	get ur	gat [⊗]	get i	gæt i
1 pl.	við	fá um	feng um	fá um	feng um	get um	gát um	get um	gæt um
2	þið	fá ið	feng uð	fá ið	feng juð	get ið	gát uð	get ið	gæt uð
3	þau	fá [⊗]	feng u	fá i	feng ju	get a	gát u	get i	gæt u

		hafa				hljóta			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	hef [⊗]	haf ði	haf i	hef ði	hlýt [⊗]	hlaut [⊗]	hljót i	hlyt i
2	þú	hef ur	haf ðir	haf ir	hef ðir	hlýt ur	hlaust	hljót ir	hlyt ir
3	hún	hef ur	haf ði	haf i	hef ði	hlýt ur	hlaut [⊗]	hljót i	hlyt i
1 pl.	við	höf um	höf ðum	höf um	hef ðum	hljót um	hlut um	hljót um	hlyt um
2	þið	haf ið	höf ðuð	haf ið	hef ðuð	hljót ið	hlut uð	hljót ið	hlyt uð
3	þau	haf a	höf ðu	haf i	hef ðu	hljót a	hlut u	hljót i	hlyt u

		vera				verða			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	er [⊗]	var [⊗]	sé [⊗]	vær i	verð [⊗]	varð [⊗]	verð i	yrð i
2	þú	er t	var st	sér t	vær ir	verð ur	varð st	verð ir	yrð ir
3	hún	er [⊗]	var [⊗]	sé [⊗]	vær i	verð ur	varð [⊗]	verð i	yrð i
1 pl.	við	er um	vor um	sé um	vær um	verð um	_urð um	verð um	yrð um
2	þið	er uð	vor uð	sé uð	vær uð	verð ið	_urð uð	verð ið	yrð uð
3	þau	er u	vor u	sé u	vær u	verð a	_urð u	verð i	yrð u

		ætla			
		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	æt a	æt aði	æt i	æt aði
2	þú	æt ar	æt aðir	æt ir	æt aðir
3	hún	æt ar	æt aði	æt i	æt aði
1 pl.	við	æt um	æt uðum	æt um	æt uðum
2	þið	æt ið	æt uðuð	æt ið	æt uðuð
3	þau	æt a	æt uðu	æt i	æt uðu

10.5.2. Böjningen av *eiga, mega, kunna, munu, skulu, vilja och þurfa*

		eiga, mega				kunna			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	á ⊗	átt i	eig i	ætt i	kann ⊗	kunn i	kunn i	kynn i
2	þú	átt	átt ir	eig ir	ætt ir	kann t	kunn ir	kunn ir	kynn ir
3	hann	á ⊗	átt i	eig i	ætt i	kann ⊗	kunn i	kunn i	kynn i
1 pl.	við	eig um	átt um	eig um	ætt um	kunn um	kunn um	kunn um	kynn um
2	þið	eig ið	átt uð	eig ið	ætt uð	kunn ið	kunn uð	kunn ið	kynn uð
3	þeir	eig a	átt u	eig i	ætt u	kunn a	kunn u	kunn i	kynn u

		munu				skulu			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	mun ⊗	–	mun i	mund i	skal ⊗	–	skul i	skyld i
2	þú	mun t	–	mun ir	mund ir	skal t	–	skul ir	skyld ir
3	hann	mun ⊗	–	mun i	mund i	skal ⊗	–	skul i	skyld i
1 pl.	við	mun um	–	mun um	mund um	skul um	–	skul um	skyld um
2	þið	mun uð	–	mun ið	mund uð	skul uð	–	skul ið	skyld uð
3	þeir	mun u	–	mun i	mund u	skul u	–	skul i	skyld u

Pret. konj. av *munu* är också ofta sg. *myndi, myndir, myndi*, pl. *myndum, mynduð, myndu*.

		vilja				þurfa			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	vil ⊗	vild i	vilj i	vild i	þarf ⊗	þurft i	þurf i	þyrft i
2	þú	vil t	vild ir	vilj ir	vild ir	þarf t	þurft ir	þurf ir	þyrft ir
3	hann	vil l	vild i	vilj i	vild i	þarf ⊗	þurft i	þurf i	þyrft i
1 pl.	við	vilj um	vild um	vilj um	vild um	þurf um	þurft um	þurf um	þyrft um
2	þið	vilj ið	vild uð	vilj ið	vild uð	þurf ið	þurft uð	þurf ið	þyrft uð
3	þeir	vilj a	vild u	vilj i	vild u	þurf a	þurft u	þurf i	þyrft u

① De ovan nämnda modalverben tillhör alla gruppen preterito-presentiska verb (se 10.1.3 här ovan). Även tre andra verb hör till denna grupp, **muna** 'komma ihåg', **unna** 'älska' (poetiskt); unna (sig ngt)' och **vita** 'veta, kunna, känna till'. *Unna* böjs exakt som *kunna*; böjningen av *muna* och *vita* är följande:

		muna				vita			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	man	mundi	muni	myndi	veit	vissi	viti	vissi
2	þú	manst	mundir	munir	myndir	veist	vissir	vitir	vissir
3	hann	man	mundi	muni	myndi	veit	vissi	viti	vissi
1 pl.	við	munum	mundum	munum	myndum	vitum	vissum	vitum	vissum
2	þið	munið	munduð	munið	mynduð	vitið	vissuð	vitið	vissuð
3	þeir	muna	mundu	muni	myndu	vita	vissu	viti	vissu

11 Passiv

I isländskan är passiv oftast sammansatt, dvs. bildad med hjälpverbet *vera* 'bli' och preteritum particip av huvud verbet (bli-passiv, perifrastisk passiv), t.ex.: *maðurinn dró bílinn á verkstæðið* → passiv: *bíllinn var dreginn á verkstæðið* 'bilen blev bogserad till verkstaden'. Så är det också t.ex. i engelskan medan svenskan mycket oftare väljer s-passiv (morfologisk passiv) (se § 10.4).

Den perifrastiska passiven i isländskan kan delas upp i två typer: akkusativ-passiv och dativ/genitiv-passiv (se nedan).

i Om passiv

I en neutral **sats i aktiv** står den som utför handlingen först, sedan kommer verbet och till sist ett objekt eller andra satsdelar:

Mannen (*aktör*) bogserade (*verb*) bilen (*objekt*) till verkstaden.

I en **passivsats** har däremot det eller den som blir utsatt för eller som mottar en handling fått första platsen i satsen:

Bilen bogserades till verkstaden (av mannen) = s-passiv.

Bilen blev bogserad till verkstaden (av mannen) = sammansatt med ett hjälpverb.

I passivsatsers sägs ofta inget om vem som utför handlingen, antingen för att det inte är känt eller för att det är oviktigt

1. Akkusativ-passiv

Akkusativ-passiv kallas här den typ av passiv som bildas med transitiva verb som styr **akkusativ** (t.ex. *bíta*, *kyssa*). Eftersom mycket flera verb styr akkusativ än dativ eller genitiv är detta den vanligaste typen av passiv i isländskan.

1.1 När en passivsats utformas flyttas aktivsatsens **objekt** eller "föremål" fram, dvs. till vänster i satsen, och uppträder då i passivsatsen i **nominativ** såsom ett vanligt subjekt brukar göra:

aktiv	Stelpan aktör (subjekt)	kyssti verb	strákinn (A) "föremål" (objekt)	'tjejen kysste pojken'.
passiv	Strákurinn (N) "föremål"	var kysstur blev + pret. part.	af stelpunni av + aktör	'pojken blev kysst av tjejen'.

1.2 I passivsatsen ändras huvud verbet till **preteritum particip** och uppträder i **nominativ**, inlett av hjälpverbet *vera* 'bli'. Preteritum-participformen, *kysstur*, *kysstir* i exemplen nedan, får samma genus och numerus som föremålet, *strákurinn*, *strákarnir*, och rättar sig alltså efter det liksom ett adjektiv skulle göra:

passiv	Strákurinn var kysstur af stelpunni	'pojken blev kysst av tjejen'.	(mask. sg.)
passiv	Strákarnir voru kysstir af stelpunni	'pojkena blev kyssta av tjejen'.	(mask. pl.)

1.3 Hjälp verbet **vera** 'bli' i passivsatsen rättar sig sedan i numerus efter föremålet, *strákurinn*, *strákarnir*:

passiv	Strákurinn var kysstur af stelpunni	'pojken blev kysst av tjejen'.	(sg.)
passiv	Strákarnir voru kysstir af stelpunni	'pojkarna blev kyssta av tjejen'.	(pl.)

2. Dativ-passiv och genitiv-passiv

Dativ-passiv och genitiv-passiv kallas här den typ passiv som bildas med transitiva verb som styr **dativ**, t.ex. *hjálpa* 'hjälpa', *klappa* 'klappa', eller som styr **genitiv**, t.ex. *sakna* 'längta efter, sakna', *gæta* 'passa, vakta' (få verb, se översikt i §10 under *Transitiva verb styr kasus*).

2.1 När en passivsats utformas flyttas aktivsatsens **objekt** eller "föremål" till vänster i satsen men **fortsätter** att stå i sin ursprungliga **dativ-** eller **genitivform**:

aktiv	Ég klappaði hundinum (D)	'jag klappade hunden'.
	aktör verb "föremål" (objekt)	
passiv	Hundinum var klappað (af mér)	'hunden blev klappad (av mig)'.
	"föremål" blev + pret. part.	
aktiv	Ég saknaði hundsins (G)	'jag saknade hunden'.
	aktör verb "föremål" (objekt)	
passiv	Hundsins var saknað (af mér)	'hunden blev saknad (av mig)'.
	"föremål" blev + pret. part.	

2.2 I passivsatsen ändras huvudverbet till **preteritum particip** och uppträder i **nominativ**, inlett av hjälpverbet **vera** 'bli', men intar nu ingen böjning utan står alltid i **neutrum singularis** (= verbens supinumform (se s. 97), isl. *sagnbót*, jfr <http://bin.arnastofnun.is/>, sök på *klappa*, *sakna*).

Kettinum (sg.) / köttunum (pl.) var **klappað**, hundsins (sg.) / hundanna (pl.) var **saknað**.

2.3 Hjälp verbet **vera** i passivsatsen står alltid i 3 person singularis och har ingen personböjning.

3. Passiv med intransitiva verb

Passiv med **intransitiva** verb, dvs. verb som inte tar objekt (t.ex. *hlæja*), inleds i vanliga fall med ett formellt subjekt, *það* 'det'. Denna passivtyp kan aldrig omformuleras eller förklaras med ett "... av någon" i slutet:

aktiv	Fólkið hló mikið, gestirnir hlógu mikið, við hlógum mikið, ...
passiv	Það var hlegið mikið 'man skrattade mycket, det skrattades mycket'.

12 Konjunktioner och subjunktioner

Konjunktioner

Samordnande konjunktioner förbinder huvudsatser med huvudsatser, bisatser med bisatser eller enskilda ord med andra enskilda ord av samma slag. De viktigaste är de följande:

1. Osammansatta konjunktioner

og 'och'; **eða** 'eller', **ellegar** 'eller' (skriftspråk); **en** 'men'; **enda** (se nedan), **heldur** 'utan'

2. Sammansatta konjunktioner

annaðhvort ... eða 'antingen ... eller', **bæði ... og** 'både ... och', **hvorki ... né** 'varken ... eller', **ýmist ... eða** 'än ... än, ömsom'

Konjunktionen **enda** har ingen direkt motsvarighet i svenskan. Den kan bäst översättas med 'ju' eller 'ju faktiskt', ibland med 'eftersom', ibland med 'också'. Den uttrycker typiskt att mening nr 2 förklarar *anledningen* til det som sagts i mening nr 1: *Búðin gengur vel | enda selur hún vandaða vöru* 'affären går bra, | den har ju också hög kvalitet på varorna' (Islex).

Konjunktionen **en** har i första hand samma kontrastbetydelse som sv. *men*. Den används dock också mycket ofta i sammanhang där motsatserna är mindre än vad som krävs för ett vanligt *men* i svenskan, ungefär i samma betydelse som svenskt *och*, och bör ofta översättas så:

Sonur minn heitir Jón **en** dóttir mín heitir María 'min son heter Jón och min dotter heter María'.

Dessutom förekommer den i en förklarande betydelse där den bäst kan översättas med "ju", "ty" eller "för", eller med fraser av typen "vilket förklaras av", eller liknande:

Orðið er líka til í norsku, **en** íslenska er upphaflega mál norskra innflytjenda 'ordet finns också i norskan; isländskan är **ju** ursprungligen ett norskt invandrarspråk'.

Í Finnlandi tala 6 % íbúanna sænsku, **en** sænska er opinbert mál í landinu auk finnsku 'i Finland talar 6 % av invånarna svenska; svenska är **ju** ett offentligt språk i landet tillsammans med finskan'.

Efter konjunktionerna **enda** och **heldur** kommer verbet före subjektet ("omvänd" ordföljd):

isl. Við förum snemma heim enda **vorum við** þreyttir.
sv. Vi gick tidigt hem, eftersom **vi var** trötta. (Vi gick tidigt hem för vi var ju trötta).

isl. Við förum ekki heim heldur **förum við** út að borða.
sv. Vi går inte hem, utan **vi går** ut och äter.

Subjunktioner

Subjunktioner (underordnande konjunktioner, bisatsinledare), förbinder huvudsatser med bisatser eller bisatser med andra bisatser. Många är sammansatta. De vanligaste är de följande.

1. Förklarande: **að** 'att'.

Ása veit **að** jörðin er hnöttótt 'Ása vet att jorden är rund'.

OBS: *að* kräver i de flesta fall att verbet i bisatsen är i konjunktiv, förutom när verbet i huvudsatsen innebär säkerhet, främst verben *vita* 'veta' och *sjá* 'se'.

2. Interrogativa (frågande): **hvort** 'om, ifall, huruvida'.

Ása spyr **hvort** Hallgerður sé heima 'Ása frågar om Hallgerður är hemma'.

OBS: *hvort* kräver i de flesta fall konjunktiv på verbet i bisatsen.

3. Konsekutiva (anger följd eller verkan): **svo að, svo** 'så att, så'.

Veðrið var gott **svo (að)** Jón gekk í vinnuna 'vädret var bra så (att) Jón gick till jobbet'.

4. Finala (avsikt): **til (þess) að** 'för att'.

Ása fór á námskeið **til (þess) að** læra spænsku 'Ása gick en kurs för att lära sig spanska'.

5. Kausala (anger orsak): **af því að, vegna þess að, (þar sem)** 'därför att, för att, eftersom'.

Ása fór heim **af því að** hún þurfti að læra 'Ása gick hem för att hon behövde plugga'.

6. Komparativa: **eins og** 'som, såsom, liksom', **en** 'än', **heldur en** 'än, snarare än', **sem** 'som', **því ... því** (och **því ... þeim mun**) 'ju ... ju; ju ... desto'.

Ása systir er alveg **eins og** ég 'min syster Ása är precis som jag'. Ása er samt sterkari **en** ég 'Ása är dock starkare än jag'. Hann Nonni getur staðfest þetta **sem** bróðir okkar 'Nonni kan bekräfta detta som vår bror'.

Því oftast sem Ása æfir íþróttir **þeim mun** betri verður hún 'ju oftare Ása idrottar, desto bättre blir hon'.

I konstruktionerna **eins + subst./adj. + og** 'lika subst./adj. som' och **jafn + adj. + og** 'lika adj. som' är *eins* och *jafn* snarast att betrakta som adjektiv eller adjektivprefix (*jafn*):

Ása er með **eins augu og** ég og hún er **eins stór og** ég 'Ása har samma ögon som jag och hon är lika stor som jag'. Hún er líka **jafn gömul og** ég 'hon är också lika gammal som jag'.

7. Konditionala (villkorliga): **ef** (+ indikativ) 'om', **nema** (+ konjunktiv) 'om inte', **svo framarlega sem** (+ indikativ) 'försåvitt'.

Ása verður reið **ef** Ari kemur ekki 'Ása blir arg om Ari inte kommer'. Hann kemur **nema** veðrið verði vont 'han kommer om inte vädret blir dåligt'.

OBS: *nema* kräver i de flesta fall konjunktiv på verbet i bisatsen.

8. Tidssubjunktioner (temporal): **þegar** 'när', **áður en** 'innan', **(á) meðan** 'medan', **eftir að** 'efter att', **þangað til** 'tills', **um leið og** 'samtidigt som'.

Þegar kennarinn kemur, og **áður en** tíminn byrjar ætlar Ása að fá hjálp 'när läraren kommer, och innan lektionen börjar tänker Ása be om hjälp'.

9. Koncessiva (erkännande): **þó að**, **þótt**, **enda þótt** 'även om', **þrátt fyrir að** 'trots att, fastän'.

Þó að Ása sé dugleg kann hún ekki allt 'även om Ása är duktig kan hon inte allt'.

OBS: *þó að* kräver att verbet i bisatsen är i konjunktiv.

10. Relativa: sem, er 'som' (**er** används mest eller enbart i skriftspråket).

Ása er stúlka **sem** veit hvað hún vill 'Ása är en flicka som vet vad hon vill'.

OBS: Så som nämnts sid. 12 kan **sem** inte utelämnas i en bisats så som i svenskan: *Bilen* '[som] jag tvättade' var svart = isl. *Bíllinn* '*sem* ég þvoði' var svartur.

❶ Subjunktionerna, svenska till isländska

Konjunktioner

antingen ... eller = annaðhvort ... eða
både ... och = bæði ... og
eller = eða, ellegar (formellt)
ju; försåvitt = enda
men = en
och = og
utan = heldur
varken ... eller = hvorki ... né
än ... än, ömsom = ýmist ... eða

Subjunktioner

att = að
efter att = eftir að
för att (kausal), **eftersom, därför att**,
 = af því að, vegna þess að, þar sem
för att (avsikt) = til að, til þess að
försåvitt = svo framarlega sem
innan = áður en
ju ... ju, ju ... desto = því ... þeim mun
medan = á meðan
när = þegar
om = ef

om inte = nema
om, ifall = hvort
samtidigt som = um leið og
sedan = síðan
som = sem (och *er*, främst i skriftspråket)
så att, för att = svo að, svo
såsom, liksom = eins og
tills = þangað til, þar til
trots att, fastän = þrátt fyrir að
än, snarare än = en, heldur en
även om = þó að, þótt

Grammatiska termer

Isländska – svenska

aðalsetning • huvudsats
aðaltenging • konjunktion (samordnande)
afturbeygt fornafn • reflexivt pronomen
andlag • objekt
ao. = atviksorð
atkvæði • stavelse
atviksorð • adverb
aukafall • oblikt kasus
aukasetning • bisats
aukatenging • subjunktion (underordnande)
ábendingarfornafn • demonstrativt pronomen
áhersla • tryckaccent, betoning
áhrifsbreyting • analogi
áhrifslaus sögn • intransitivt verb
áhrifssögn • transitivt verb
ákveðinn greinir • bestämd artikel
beyging • böjning
boðháttur • imperativ
brottfall sérhljóðs • synkope
ef. = eignarfall
efsta stig • superlativ
eignarfall • genitiv
eignarfallseinkunn • genitivattribut (ex: "bilens ägare")
eignarfornafn • possessivt pronomen
einhljóð, einhljóði • monoftong
einkunn • attribut
eintala • singular
et. = eintala
fall • kasus
fleirtala • plural
fn. = fornafn
fornafn • pronomen
forsetning • preposition
forskeyti • prefix
framburður • uttal
framgómmeð • palataliserat
framsöguháttur • indikativ
framtíð • futurum
frumlag • subjekt
frumstig • positiv (adj.)
fs. = forsetning

ft. = fleirtala
germynd • aktivum
greinir • artikel
háttaratviksorð • sättsadverb
háttarsögn • modalt verb
háttur • form
hk. = hvorugkyn
hljóðskipti • avljúð
hljóðvarp • omljúð
hvorugkyn • neutrum
innskottserhljóð • inskottsvokal
karlkyn • maskulinum
kennimynd • tema, temaform
kk. = karlkyn
klofning • brytning
kvenkyn • femininum
kvk. = kvenkyn
kyn • genus
langt atkvæði • lång stavelse, långstavigt
lh. þt. • preteritum particip
lo. = lýsingarorð
lokhljóð • klusil
lýsingarháttur nútíðar • presens particip
lýsingarháttur þátíðar • preteritum particip (perfekt particip)
lýsingarorð • adjektiv
mállýska • dialekt
miðmynd • st-form (verb), mediopassiv
miðstig • komparativ
nafnháttur • infinitiv
nafnorð • substantiv
nefnifall • nominativ
nf. = nefnifall
nh. = nafnháttur
no. = nafnorð
nt. = nútíð
núliðin tíð • perfekt
nútíð • presens
orðmyndun • ordbildning
orsakarsögn • kausativt verb
óákveðið fornafn • obestämt pronomen
óákveðinn greinir • obestämd artikel
óraddaður • tonlös
persóna • person

persónufornafn • personligt pronomen
raddaður • tonande
sagnfylling • predikativ
sagnliður • verbfrás
sagnorð, sögn • verb
samhljóð, samhljóði • konsonant
samhljóðaklasi • konsonantkluster
samkyn • utrum
samlögun • assimilation
samtenging • konjunktion, subjunktion
sérhljóð, sérhljóði • vokal
so. = sagnorð, sögn
spurnarfornafn • interrogativt pronomen
st. = samtenging
staðaratviksorð • rumsadverb
stafsetningarvilla • stavfel
sterk, sterkt • stark, starkt
stígbreyting • komparation
stutt atkvæði • kort stavelse, kortstavigt
talhraði • taltempo
tann(hljóðs)mælt • dental
tíð • tempus
tíðaratviksorð • tidsadverb
tíðbeyging • tempusböjning
tílvísunarorð • relativ partikkel
to. = töluorð
tvíhljóð • diftong
töluorð • räkneord
umsögn • predikat, predikatsled
uppgómmeð • velariserat
varamæltur • labial
veik, veikt • svag, svagt
veiklun • försvagning
viðskeyti • suffix
viðtengingarháttur • konjunktiv
viðurlag • apposition
þágufall • dativ
þáliðin tíð • pluskvamperfekt
þátíð • preteritum
þf. = þolfall
þgf. = þágufall
þolfall • akusativ
þolmynd • passivum
þt. = þátíð
önghljóð • frikativa

Svenska – isländska

- ackusativ** ▪ þolfall
adjektiv ▪ lýsingarorð
adverb ▪ atviksorð
aktivum ▪ germynd
analogi ▪ áhrifsbreyting
apposition ▪ viðurlag
artikel ▪ greinir
assimilation ▪ samlögun
attribut ▪ einkunn
avljúð ▪ hljóðskipti
bestämd artikel ▪ ákveðinn greinir
bisats ▪ aukasetning
brytning ▪ klofning
böjning ▪ beyging
dativ ▪ þágufall
demonstrativt pronomen
 ▪ ábendingarfornafn
dental ▪ tann(hljóðs)mælt
dialekt ▪ mállýska
diftong ▪ tvíhljóð
femininum ▪ kvenkyn
form ▪ háttur
frikativa ▪ önglhjóð
futurum ▪ framtíð
försvagning ▪ veiklun
genitiv ▪ eignarfall
genitivattribut ▪ eignarfallseinkunn
genus ▪ kyn
huvudsats ▪ aðalsetning
imperativ ▪ boðháttur
indikativ ▪ framsöguháttur
infinitiv ▪ nafnháttur
inskottsvokal ▪ innskottssérhljóð
interrogativt pronomen
 ▪ spurnarfornafn
intransitivt verb ▪ áhrifslaus sögn
kasus ▪ fall
kausativt verb ▪ orsakarsögn
klusil ▪ lokhljóð
komparation ▪ stigbreyting
komparativ ▪ miðstig
- konjunktion** (samordnande) ▪ aðal-
 tenging
konjunktion & subjunktion
 ▪ samtenging
konjunktiv ▪ viðtengingarháttur
konsonant ▪ samhljóð, samhljóði
konsonantkluster ▪ samhljóðaklasi
kort stavelse, kortstavigt ▪ stutt
 atkvæði
labial ▪ varamæltur
lång stavelse, långstavigt ▪ langt
 atkvæði
maskulinum ▪ karlkyn
modalt verb ▪ háttarsögn
monoftong ▪ einhljóð, einhljóði
neutrum ▪ hvorugkyn
nominativ ▪ nefnifall
obestämd artikel ▪ óákveðinn greinir
obestämt pronomen ▪ óákveðið fornafn
objekt ▪ andlag
oblikt kasus ▪ aukafall
omljúð ▪ hljóðvarp
ordbildning ▪ orðmyndun
palataliserat ▪ framgómmælt
passivum ▪ þolmynd
perfekt ▪ núliðin tíð
person ▪ persóna
personligt pronomen ▪ persónufornafn
pluralis ▪ fleirtala
pluskvamperfekt ▪ þáliðin tíð
positiv (adj.) ▪ frumstig
possessivt pronomen ▪ eignarfornafn
predikat, predikatsled ▪ umsögn
predikativ ▪ sagnfylling
prefix ▪ forskeyti
preposition ▪ forsetning
presens ▪ nútíð
presens particip ▪ lýsingarháttur
 nútíðar
preteritum ▪ þátíð
- preteritum particip** (perfekt particip)
 ▪ lýsingarháttur þátíðar
pronomen ▪ fornafn
reflexivt pronomen ▪ afturbeygt
 fornafn
relativ partikel ▪ tilvísunarorð
rumsadverb ▪ staðaratviksorð
räkneord ▪ tölurorð
singularis ▪ eintala
stark, starkt ▪ sterkt, sterkt
stavelse ▪ atkvæði
stavfel ▪ stafsetningarvilla
stform (verb), **mediopassiv**
 ▪ miðmynd
subjekt ▪ frumlag
subjunktion (underordnande)
 ▪ aukatenging
substantiv ▪ nafnorð
suffix ▪ viðskeyti
superlativ ▪ efsta stig
svag, svagt ▪ veik, veikt
synkope ▪ brottfall sérhljóðs
sättsadverb ▪ háttaratviksorð
taltempo ▪ talhraði
tema, temaform ▪ kennimynd
tempus ▪ tíð
tempusböjning ▪ tíðbeyging
tidsadverb ▪ tíðaratviksorð
tonande ▪ raddaður
tonlös ▪ óraddaður
transitivt verb ▪ áhrifssögn
tryckaccent, betoning ▪ áhersla
utrum ▪ samkyn
uttal ▪ framburður
velariserat ▪ uppgómmælt
verb ▪ sagnorð, sögn
verbfras ▪ sagnliður
vokal ▪ sérhljóð, sérhljóði

Vanliga förkortningar

Se också de grammatiska förkortningarna här ovan.

a.m.k. = **að minnsta kosti** ▪ åtminstone
ath. = **athuga** ▪ observera
aths. = **athugasemd** ▪ kommentar
bls. = **blaðsíða** ▪ sida
e.h. = **eftir hádegi** ▪ eftermiddag
e.k. = **eins konar** ▪ en sorts
e.t.v. = **ef til vill** ▪ eventuellt
e.þ.h. = **eða þess háttar** ▪ eller liknande
f.h. = **fyrir hádegi** ▪ förmiddag
f.hl. = **fyrri hluti** ▪ första delen
frh. = **framhald** ▪ forts., fortsättning
fv. = **fyrirverandi** ▪ före detta
gr. = **grein** ▪ paragraf, §
m.a. = **meðal annars** ▪ bland annat
hf. = **hlutafélag** ▪ aktieföretag
h.u.b. = **hér um bil** ▪ ungefär
höf. = **höfundur** ▪ författare
kap. = **kapítuli, kafli** ▪ kapitel
klst. = **klukkustund** ▪ timme
m.a. = **meðal annars** ▪ bland annat
m.a.s. = **meira að segja** ▪ till och med
m.t.t. = **með tilliti til** ▪ med hänsyn till
m.ð.o. = **með öðrum orðum** ▪ med andra ord
nmgr. = **neðanmálsgrein** ▪ fotnot

o.áfr. = **og áfram** ▪ och följande sida/sidor
o.fl. = **og fleira** ▪ med mera, med flera
o.m.fl. = **og margt fleira** ▪ och mycket annat
o.s.frv. = **og svo framvegis** ▪ och så vidare
o.þ.h. = **og þess háttar** ▪ av det slag, ▪ och dylikt
sbr. = **samanber** ▪ jämför
s.hl. = **síðari/seinni hluti** ▪ andra delen
skál. = **skáletrað** ▪ kursiverat
skv. = **samkvæmt** ▪ enligt
s.s. = **svo sem** ▪ såsom
s.st. = **sama stað** ▪ samma plats; ibid.
stk. = **stykki** ▪ styck, stycke
t.a.m. = **til að mynda** ▪ till exempel
tbl. = **tölublað** ▪ (tidskrifts)nummer
t.d. = **til dæmis** ▪ till exempel
t.h. = **til hægri** ▪ till höger
t.v. = **til vinstri** ▪ till vänster
u.þ.b. = **um það bil** ▪ ungefär
útg. = **útgáfa, útefandi** ▪ utgåva, utgivare
þ.a.l. = **þar af leiðandi** ▪ av det följer
þ.e. = **það er** ▪ det vill säga
þ.e.a.s. = **það er að segja** ▪ det vill säga
þ. á m. = **þar á meðal** ▪ bland annat, bland andra
þýð. = **þýðandi** ▪ översättare

I ordböcker förkortas ofta ordet *einhver* 'någon': **e-r** = **einhver** 'någon' (N sg. mask. och fem.), **e-ð** = **eitthvað** 'något' (N sg. neutr.), **e-s** = **einvers** (G mask. och neutr.), **e-m** = **einhverjum** (D sg. mask. och D pl., alla genus), **e-n** = **einvern** (A sg. mask.).

Lista över starka verb

Med A, D, G efter transitiva verb menas kasus på direktobjekt, akkusativ respektive dativ respektive genitiv (inte alla möjligheter nämns). Se närmare betydelsen av de enskilda verben i nätordboken Islex.

KLASS 1 (§ 10.1.2 s. 110)

bíða 'vänta' ^G (ég bíð, hann bíður) - beið - biðum - beðið: *bíða eftir* + D 'vänta på ngn/ngt'. - Har **e** i pret. part.: **beðinn**, hef **beðið**.
bíta 'bita' ^A (ég bit, hann bítur) - beit - bitum - bitið
drífa 'sätta i gång' (ég dríf, hann drífur) - dreif - drifum - drifið
grípa 'gripa' ^A (ég gríp) - greip - gripum - gripið
hníga 'sjunka ihop' (ég hníg, hann hnígur) - hneig - hnigum - hniðið
hrífa 'hänföra' ^A (ég hríf, hann hrífur) - hreif - hrifum - hrifið
hrína 'grymta; grina' (ég hrín, hann hrín) - hrein - hrinum - hrinið (ofta svagt i pres. sg.: ég hríni, þú hrínir, hann hrínir)
hvína 'vina' (ég hvín, hann hvín) - hvein - hvinum - hvinið
kvíða 'gruva sig' ^D (svagt i sg.: ég kvíði, hann kvíðir) - kveið - kvíðum - kviðið
líða 'förflyta' ^A (ég líð, hann líður) - leið - liðum - liðið
líta 'se' ^A (ég lít, hann lítur) - leit - litum - litið
míga 'kissa' (grovt) (ég míg, hann mígur) - meig - migum - migið
riða 'rida; knulla' ^D (ég ríð, hann ríður) - reið - riðum - riðið
rísa 'resa sig; stiga upp' (ég rís, hann rís) - reis - risum - risið
síga 'sjunka' (ég síg, hann sígur) - seig - sigum - sigið
skína 'skina' (sólin skín) - skín - skein - skinum - skinið
skriða 'krypa' (ég skrið, hann skriður) - skreið - skriðum - skriðið
slíta 'slita' ^{A/D} (ég slít, hann slítur) - sleit - slitum - slitið
sníða 'tillskära' ^A (ég sníð, hann sníður) - sneið - sniðum - sniðið
stíga 'trampa; stiga' ^A (ég stíg, hann stígur) - steig - stigum - stigið
svífa 'sväva' (ég svíf, hann svífur) - sveif - svifum - svifið
svíkja 'svika' ^A (ég svík, hann svikum) - sveik - svikum - svikið
víkja 'vāja' (ég vík, hann víkur) - vék (veik) - vikum - vikið
þrífa 'göra ren' ^A (ég þríf, hann þrífur) - þreif - þrifum - þrifið

KLASS 2 (§ 10.1.2 s. 111)

bjóða 'bjuda' ^D (A) (ég býð, hann býður) - bauð - buðum - boðið
brjóta 'bryta' ^A (ég brýt, hann brýtur) - braut - brutum - brotið
drjúpa 'dropa' (regnið drýpur) - draup - drupum - dropið
fjúka 'blása bort' (ég fýk, hann fýkur) - fauk - fukum - fokðið
fljóta 'flyta' (ég flýt, hann flýtur) - flaut - flutum - flotið
fljúga 'flyga' ^D (ég flýg, hann flýgur) - flaug - flugum - flogið
frjósa 'frysa' (ég frýs, hann frýs) - fraus - frusum - frosið
gjósa 'få utbrott; spruta' ^D (eldfjallið gýs) - gaus - gusum - gosið
gjóta 1) 'få ungar, valpa' 2) 'snegla' ^D (tíkin gýtur) - gaut - gutum - gotið
hljóta 'få, tilldelas' ^A (ég hlýt, hann hlýtur) - hlaut - hlutum - hlotið
hnjóta 'snubbla till' (ég hnýt, hann hnýtur) - hnaut - hnutum - hnotið
hrjóta 'snarka' (ég hrýt, hann hrýtur) - hraut - hrutum - hrotið
kjósa 'välja, rösta' ^A (ég kýs, hann kýs) - kaus - kusum - kosið
kljúfa 'klyva' ^A (ég klýf, hann klýfur) - klauf - klufum - klofið
krjúpa 'falla på knä' (ég krýp, hann krýpur) - kraup - krupum - kropið
ljósta 'slá, träffa' ^A (ég lýst, hann lýstur) - laust - lustum - lostið
ljúga 'ljuga' ^D (ég lýg, hann lýgur) - laug - lugum - logið
ljúka 'avsluta' ^D (ég lýk, hann lýkur) - lauk - lukum - lokðið
lúta 'böja sig' (ég lýt, hann lýtur) - laut - lutum - lotið
njóta 'njóta' ^G (ég nýt, hann nýtur) - naut - nutum - notið
rjúfa 'bryta' ^A (ég rýf, hann rýfur) - rauf - rufum - rofið
rjúka 'ryka' (ég rýk, hann rýkur) - rauh - rukum - rokið
sjóða 'koka' ^A (ég sýð, hann sýður) - sauð - suðum - soðið
sjúga 'suga' ^A (ég sýg, hann sýgur) - saug - sugum - sogið
skjóta 'skjuta' ^A (D) (ég skýt, hann skýtur) - skaut - skutum - skotið

smjúga 'smuga, krypa' (ég smýg, hann smýgur) - smaug - smugum - smogið
strjúka 'stryka; klappa' ^D (ég strýk, hann strýkur) - strauk - strukum - strokið
súpa 'driicka' ^A (ég sýp, hann sýpur) - saup - supum - sopið
þjóta 'rusa ivæg' (ég þýt, hann þýtur) - þaut - þutum - þotið
þrjóta 'ta slut' (vatnið þrýtur) - þraut - þrutum - þrotið

KLASS 3 (§ 10.1.2 s. 111)

binda 'binda' ^A (ég bind, hann bindur) - batt - bundum - bundið
(bjarga 'rädda' ^D, numera alltid svagt: ég bjarga, hann bjargar - bjargaði - bjargað, ibland starkt i pret. part.: borgið)
bregða (för betydelser, se Islex) ^D (ég bregð, hann bregður) - brá - brugðum - brugðið
brenna 'bränna' (intrans., ég brenn, hann brennur) - brann - brunnum - brunnið
brеста 'brista' (ég brest, hann brestur) - brast - brustum - brostið
detta 'falla' (ég dett, hann dettur) - datt - duttum - dottið
drekkja 'driicka' ^A (ég drekk, hann drekkur) - drakk - drukum - drukkið
finna 'hitta' ^A (ég finn, hann finnur) - fann - fundum - fundið
gjalda 'betala' ^A (ég geld, hann geldur) - galt - guldum - goldið
gjalla 'klinga' (ég gell, hann gellur) - gall - gullum - gollíð
(hrinda 'knuffa' ^D, svagt i pres.: ég hrindi, hann hrindir, i preteritum starkt: hratt - hrundum - hrundið el. svagt: hrinti - hrint)
hrökkva 'rycka till' (ég hrekk, hann hrekkur) - hrökk - hrukum - hrokkið
hverfa 'försvinna' (ég hverf, hann hverfur) - hvarf - hurfum - horfið
renna 'glida' (intrans., ég renn, hann rennur) - rann - runnum - runnið
skella 'smälla' (intrans., ég skell, hann skellur) - skall - skullum - skollíð
skjálfa 'skálva, darra' (ég skelf, hann skelfur) - skalf - skulfum - skolfið
skreppa 'sticka i väg' (ég skrepp, hann skreppur) - skrapp - skruppum - skroppið
sleppa 'slippa' (intrans., ég slepp, hann sleppur) - slapp - sluppum - sloppið
smella 'knappa, smälla' (ég smell, hann smellur) - small - smullum - smollíð
(snerta 'vidröra' ^A, oftast svagt: ég snerti, hann snertir - snerti - snert; ofta starkt i pret. part. och ibland i hela pret.: snart - snurtum - snortið)
spinna 'spinna' ^A (ég spinn, hann spinnur) - spann - spunnum - spunnið
spretta 'växa' (intrans., ég sprett, hann sprettur) - spratt - spruttum - sprottið
springa 'explodera' (ég spring, hann springur) - sprakk - sprungum - sprungið
stinga 'sticka' ^A (ég sting, hann stingur) - stakk - stungum - stungið
stökkva 'hoppa' (ég stekk, hann stekkur) - stökk - stukkum - stökkið
svelta 'svälta' (intrans., ég svelt, hann sveltur) - svalt - sultum - soltið
sverfa 'slipa' ^A (ég sverf, hann sverfur) - svarf - surfum - sorfið
syngja 'sjunga' ^A (ég syng, hann syngur) - söng - sungum - sungið
sökkva 'sjunka' (intrans., ég sekk, hann sekkur) - sökk - sukkum - sökkið
vella 'strömma' (ég vell, hann vellur) - vall - ullum - ollið
velta 'rulla' (intrans., ég velt, hann veltur) - valt - ultum - oltið
verða 'bli; måste' (ég verð, hann verður) - varð - urðum - orðið
(verpa 'lægga ägg' ^D, oftast svagt: ég verpi, hann verpir - verpti - verpt, ibland starkt i pret. part. (och pret.): þvarp - þurpum - orpið)

vinda 'vrída ur; centrifugera' ^A (ég vind, hann vindur) - vatt - undum - undið
vinna 'arbeta; vinna' ^A (ég vinn, hann vinnur) - vann - unnum - unnið
þverra 'ta slut' (ég þverr, þú þverrð, hann þverr) - þvarr - þurrum - þorrið

KLASS 4 (§ 10.1.2 s. 112)

bera 'bára' ^A (ég ber, hann ber) - bar - bárum - borið
(fela) 'gömma; anførtro' ^A böjs numera som ett svagt verb av klass 2; starkt i pret. part., *fólginn*, förekommer ännu)
koma 'komma' (ég kem, hann kemur) - kom - komum - komið
nema 'studera' (ég nem, hann nemur) - nam - námum - numið
skera 'skära' ^A (ég sker, hann sker) - skar - skárum - skorið
sofa 'sova' (ég sef, hann sefur) - svaf - sváfum - sofið
stela 'stjála' ^D (ég stel, hann stelur) - stal - stálum - stolið

KLASS 5 (§ 10.1.2 s. 114)

biðja 'be' ^A (ég bið, hann biður) - bað - báðum - beðið
drepa 'dräpa' ^A (ég drep, hann drepur) - drap - drápum - drepði
éta 'áta, kaka' ^A (ég ét, hann étur) - át - átum - étið (**OBS:** formen *eta* (ég et, þú etur etc.) är ålderdomlig)
gefa 'ge' ^A (ég gef, hann gefur) - gaf - gáfum - gefið
geta 'kunna; avla' (ég get, hann getur) - gat - gátum - sup. = getað 'kunnt'; pret. part. = getin(n), getið 'avlad' (*geta* 2)
kveða 'dikta' ^A (ég kveð, hann kveður) - kvað - kváðum - kveðið och **ákveða** 'bestämma'
leka 'läcka' ^D (ég lek, hann lekur) - lak - lákum - lekið
lesa 'läsa' ^A (ég les, hann les) - las - lásúm - lesið
liggja 'ligga' (ég ligg, hann liggur) - lá - lágum - legði
meta 'máta' ^A (ég met, hann metur) - mat - mátum - metið
reka 'driva' ^A (ég rek, hann rekur) - rak - rákum - rekið
sitja 'sitta' (ég sit, hann situr) - sat - sátum - setið
sjá 'se' ^A (ég sé, hann sér) - sá - sáum - séður
vera 'vara' (ég er, hann er) - var - vorum - verið
(þiggja) 'mottaga, motta' ^A (ég þigg, hann þiggur), i preteritum oftast svagt: þáði - þáður; i pret. part. oftast starkt: þegið

KLASS 6 (§ 10.1.2 s. 115)

aka 'kóra' ^D (ég ek, hann ekur) - ók - ókum - ekið
ala 'föda; utfodra' ^A (ég el, hann elur) - ól - ólum - alið
deyja 'dö' (ég dey, hann deyr) - dó - dóum - **dáið**
draga 'släpa, dra' ^A (ég dreg, hann dregur) - dró - drógum - dregði
fara 'gå, ge sig i väg' (ég fer, hann fer) - fór - fórum - farið
(flá) 'flá' ^A (ég flæ, hann flær) - fló - flógum - flegði; i preteritum vanligtvis svagt: fláði - fláður; i pret. part. också starkt: flegðið
grafa 'gräva' ^A (ég gref, hann grefur) - gróf - grófum - grafið

hefja 'pábörja; lyfta' ^A (ég hef, hann hefur) - hóf - hófum - hafið
hlaða 'stapla' ^A (ég hleð, hann hleður) - hlóð - hlóðum - hlaðið
hlæja 'skratta' (ég hlæ, hann hlær) - hló - hlógum - hlegði
kala 'förfrysa' (opers.: mig kelur kelur) - okkur kól - okkur hefur kalið
skafa 'skrapa' ^A (ég skef, hann skefur) - skóf - skófum - skafið
skaka 'skaka' ^A (ég skek, hann skekur) - skók - skókum - skekið
slá 'slá' ^A (ég slæ, hann slær) - sló - slógum - slegði
standa 'stá' (ég stend, hann stendur) - stóð - stóðum - staðið
sverja 'svára' (ég sver, hann sver) - sór - sórum - svarið
taka 'ta' ^A (ég tek, hann tekur) - tók - tókum - tekið
troða 'pressa' ^D (ég treð, hann treður) - tróð - tróðum - troðið
vaða 'vada' (ég veð, hann veður) - óð - óðum - vaðið
vaxa 'væxa' (ég vex, hann vex) - óx - uxum - vaxið
vefa 'váva' ^D (ég vef, hann vefur) - óf - ófum - ofið
vega 'væga; dräpa' ^A (ég veg, hann vegur) - vó - vógum - vegðið

KLASS 7 (§ 10.1.2 s. 117)

(1) med é - é i pret. sg. & pl. (2 och 3 temaform)

heita 'heta' ^D (ég heiti, hann heitir) - hét - hétum - heitið
leika 'leka' ^A (ég leik, hann leikur) - lék - lékum - leikið

falla 'falla' (ég fell, hann fellur) - féll - féllum - fallið
halda 'hälla; tro' (ég held, hann heldur) - hélt - héldum - haldið
hanga 'hänga' (ég heng, þú/hann hengur; dock ofta svagt i pres.: ég hangi, þú/hann hangir) - hékk - héngum - hangið

fá 'fá' (ég fæ, hann fær) - fékk - fengum - fengið
ganga 'gå' ^A (ég geng, hann gengur) - gekk - gengum - gengið

blása 'blása' ^D (ég blæs, hann blæs) - blés - blésúm - blásið
gráta 'gráta' (ég græt, hann grætur) - grét - grétum - grátið
láta 'ställa, placera; láta' ^A (ég læt, hann lætur) - lét - létum - látið
ráða 'bestämma; råða' (ég ræð, hann ræður) - réð - réðum - ráðið

(2) med jó - (j)u i pret. sg. & pl. (2 och 3 temaform)

auka 'öka' (ég eyk, hann eykur) - jók - jukum - aukði
ausa 'ösa' (ég eys, hann eys) - jós - jusum - ausði
hlaupa 'springa' (ég hleyp, hann hleypur) - hljóp - hlupum - hlaupið
búa 'bo' (ég bý, hann býr) - bjó - bjuggum - búði
spýja 'spy; spruta' (ég spý, hann spýr) - spjó - spúðum (= svag form) - spúðið
höggva 'hugga' ^A (ég hegg, hann heggur) - hjó - hjuggum - höggvið

aka 6	bresta 3	fela 4	grafa 6	hrína 1	leika 7	njóta 2	skapa 6	sníða 1	sverja 6	verða 3
ala 6	brjóta 2	finna 3	gráta 7	hrinda 3	leka 5	ráða 7	skella 3	sofa 4	svífa 1	verpa 3
auka 7	búa 7	fjúka 2	grípa 1	hrjóta 2	lesa 5	reka 5	skera 4	spinna 3	svíkja 1	víkja 1
ausa 7	detta 3	flá 6	halda 7	hrökkva 3	líða 1	renna 3	skína 1	spretta 3	syngja 3	vinda 3
bera 4	deyja 6	fljóta 2	hanga 7	hverfa 3	liggja 5	ríða 1	skjálfa 3	springa 3	sökkva 3	vinna 3
biða 1	draga 6	fljúga 2	hefja 6	hvína 1	líta 1	rísa 1	skjóta 2	spýja 7	taka 6	þiggja 5
biðja 5	drekka 3	frjósa 2	heita 7	höggva 7	ljósta 2	rjúfa 2	skreppa 3	standa 6	troða 6	þjóta 2
binda 3	drepa 5	ganga 7	hlaða 6	kala 6	ljúga 2	síga 1	skríða 1	stela 4	vaða 6	þrifa 1
bíta 1	drífa 1	gefa 5	hlæja 6	kjósa 2	ljúka 2	sitja 5	slá 6	stíga 1	vaxa 6	þrjóta 2
bjarga 3	drjúpa 2	geta 5	hlaupa 7	kljúfa 2	lúta 2	sjá 5	sleppa 3	stinga 3	vefa 6	þverra 3
bjóða 2	éta 5	gjalda 3	hljóta 2	koma 4	mala 6	sjóða 2	slíta 1	stökkva 3	vega 6	
blása 7	fá 7	gjalla 3	hnjóta 1	kveða 5	meta 5	sjúga 2	smella 3	súpa 2	vella 3	
bregða 3	falla 7	gjósa 2	hnjóta 2	kvíða 1	míga 1	skafa 6	smjúga 2	svelta 3	velta 3	
brenna 3	fara 6	gjóta 2	hrífa 1	láta 7	nema 4	skaka 6	snerta 3	sverfa 3	vera 5	

Index

Termer

- ackusativ-passiv, 136
 adjektivattribut, 46
 aktivsats, 136, 137
 alfabetet, 16
 andi-ord, 42
 andra deklination (sv.), 8, 26
 appellativ till egennamn, 60
 apposition, 61
 ari-ord, 42
 a-stam (fisl.), 27
 attitydsadverb, 95
 avljud, 98, 106
 avsiktssubjunktioner, 139
 befintlighet, prep., 49
 bestämd artikel, 22, 29, 45, 46, 47
 bestämd artikel, 78
 bestämd form, adjektiv, 57
 bestämdhet, 11
 bestämningsord, 77
 bestämt, 47
 BIFF-regeln, 10
 bisatsinledare, 139
 bli-passiv, 136
 bortfall av vokal nr 2, 70, 71
 böjningsändelser, 5
 dativ-passiv, 137
 dativändelse saknas, 29
 datum, 89
 demonstrativa pronomen, 78
 demonstrativt pronomen, 11
 dental konsonant, 67, 98, 120
 diftonger, 17
 ditransitiva verb, 99
 dubbel bestämdhet, 46
 dåtid, 8
 enklitisk artikel, 45, 128
 ersättare för poss. pron., 79
 finala subjunktioner, 139
 formellt subjekt, 12
 frågande adverb, 95
 frågeord, 80
 frågeordsbisats, 12
 funktion i en sats, 57
 futurum, 120
 födelsedagar, 90
 förklarande subjunktioner, 139
 första deklination (sv.), 8, 26
 genitivattribut, 10, 11
 genitiv-passiv, 137
 genus, 7, 26, 57, 78, 79
 grammatisk kongruens, 7, 91
 grammatiskt genus, 7, 77
 grundtal, 86, 87
 hjälpverb, 96, 132, 133
 hjälpverb, hafa (med supinum), 132
 hjälpverb, hafa, 97, 134
 hjälpverb, munu, 132
 hjälpverb, vera, 115, 132, 134, 136
 hjälpverb, verða, 112, 132, 134
 idiomatiska uttryck, 6
 imperativ, 96
 indefinita pronomen, 81
 indikativ, 96
 indirekt objekt, 5
 infinitivmärke, 133
 inskotts-u, 23
 inskottsvokal, 29
 inställningsadverb, 95
 interrogativa pronomen, 80
 interrogativa subjunktioner, 139
 intransitiva verb, 68, 98, 104, 118, 137
 i-omljud, 69, 75, 102, 107, 122
 i-stam (fisl.), 30
 kasus, 5, 26, 57, 78, 79
 kasusstyrning, 50, 51, 52
 kausala subjunktioner, 139
 komparation, 58
 komparativ, 74
 komparativa subjunktioner, 139
 koncessiva subjunktioner, 140
 kongruens, 7, 91
 konjunktioner, 138
 konjunktioner, osammansatta, 138
 konjunktioner, sammansatta, 138
 konjunktioner, underordnande, 139
 konjunktiv, 96
 konsekutiva subjunktioner, 139
 kort vokal, 19
 kända föremål, 47
 kända företeelser, 47
 kända idéer, 47
 lång vokal, 18
 lånord, 29, 101
 markerad, 9
 modala verb, 132, 133
 modala verb, ætla, 132, 134
 modala verb, eiga, 132
 modala verb, fá, 134
 modala verb, geta, 15, 132, 134
 modala verb, hljóta, 132, 134
 modala verb, kunna, 132
 modala verb, mega, 132
 modala verb, munu, 132
 modala verb, skulu, 132
 modala verb, þurfa, 132
 modala verb, verða, 132
 modala verb, vilja, 132
 modus, 96
 monoftonger, 17
 mycket + komparativ, 94
 månadsnamn, 89
 namn på kroppsdelar, 44
 namn, 29, 36, 42
 nationalitetsord, 61
 negation, 83, 95
 normalordföljd, 9
 numerus, 7, 26, 45, 57, 78, 79, 96
 nybildade verb, 101
 obestämd artikel, 45
 obestämd form, adjektiv, 57, 61
 obestämt, 47
 objekt, 5, 6, 9, 77, 98, 104
 oblikt kasus, 5, 6
 oböjliga adjektiv, 58

- omvänd ordföljd, 138
 ordföljd, 9
 ordningstal, 86, 88
 ordstam, 5
 ortnamn, 26
 osammansatta
   konjunktioner, 138
 osäkerhet, 120
 partikelverb, 11
 passiv med
   intransitiva verb,
   137
 passiv, 132, 136
 passiv, morfologisk,
   136
 passiv, sammansatt,
   136
 patronymika, 32
 perfekt, 96
 perfektiv verbaspekt,
   15
 perifrastisk passiv,
   136
 person, 96
 personliga pronomen,
   77
 personnamn, 26
 platsadverb, 48, 93
 pluskvamperfekt, 96
 possessiva pronomen,
   10, 79
 predikatsfyllnad, 61
 prepositioner, 48
 presens particip, 96
 preterito-presentiska
   verb, 122
 preteritum
   konjunktiv, 123
 preteritum particip, 7,
   8, 57, 63, 65, 67,
   69, 96, 100, 104,
   105, 106, 136
 preteritum, 8
 reciprok betydelse,
   82
 reduplikationsverb,
   117
 reflexiv betydelse,
   131
 reflexivt pronomen,
   77
 relativa
   subjunktioner, 140
 riktningsadverb, 47,
   48, 94
 rumsadverb, 47
 rörelse, prep., 49
 sammansatta
   konjunktioner, 138
 samordnande
   konjunktioner, 138
 satsadverbial, 10
 satsbyggnad, 9
 siffran en, 91
 skillnad och
   jämförelse, 89
 släktskapsord, 11, 77
 stamvokal, 31
 stark böjning, 8, 26
 stark böjning,
   substantiv, 8
 starka verb, 98, 106,
   108, 109, 120, 123
 st-verb, 129
 subjekt, 5, 6, 9
 subjektiv
   predikatsfyllnad, 6
 subjektspredikativ, 6
 subjektstväng, 9
 subjunktionen *sem* i
   en bisats, 140
 subjunktionen *sem*,
   12
 subjunktioner, 139
 subjunktioner, finala,
   139
 subjunktioner,
   förklarande, 139
 subjunktioner,
   interrogativa, 139
 subjunktioner,
   kausala, 139
 subjunktioner,
   komparativa, 139
 subjunktioner,
   koncessiva, 140
 subjunktioner,
   konsekutiva, 139
 subjunktioner,
   relativa, 140
 subjunktioner,
   temporala, 140
 subjunktioner,
   villkorliga, 140
 substantiv, 8, 26
 superlativ, 74
 supinum, 96, 97, 106,
   132
 suppletiv böjning, 73,
   76
 svag böjning, 8, 26
 svag böjning,
   substantiv, 8
 svaga verb, 24, 98,
   100, 120, 123
 svarabhakti-vokal, 23
 telefonnummer, 89
 temaformer, 100,
   106, 122
 tempus, 96
 tids- och
   måttsuppgifter, 89
 tidsackusativ, 89
 tidsadverb, 92
 tidsangivelse, 89
 tidsangivelser, 53
 tidssubjunktioner,
   140
 tonlösa konsonanter,
   20
 transitiva verb, 6, 98
 tryck på första
   stavelse, 16, 89
 trycksvagt pronomen,
   11, 12
 tung vokal, 18, 22,
   29, 37, 62, 63
 tvåstavig stam i pret.,
   101
 tvåstavig stam, adj.,
   63, 65
 tvåstavig stam,
   subst., 28
 tvåstaviga substantiv,
   29
 underordnande
   konjunktioner, 139
 u-omljud, 23, 24, 29,
   39, 40, 59, 121
 u-stam (fisl.), 31
 utrum (sv.), 7
 uttal av vokaler
   framför gi, 19
 uttal av vokaler
   framför ng, nk, 19
 v försvinner, 108,
   112
 V2-språk, 9
 veckodagar, 53, 89
 verb som styr genitiv,
   98
 verb, 8
 villkorliga
   subjunktioner, 140
 vokalväxling, 98
 väderstrecksadverb,
   48
 vänskapsord, 11
 ålder, 90
 århundraden, 90
 årtal, 89
 årtionden, 90

2 Ord

- að, 48, 50, 139
 að aftan, 93
 að framan, 93
 að heiman, 93
 að innan, 93
 að neðan, 93
 að ofan, 93
 að utan, 93
 að, e-ð er að, 53
 aðdáun, 35
 aðstoða, 82
 af, 48, 50
 af hverju, 95
 afar, 94
 afi, 42, 46
 afla + gen., 98
 aflvana, 58
 afmæli, 91
 aftan, 54
 aftan við, 56
 aftann, 29
 aftarlega, 93
 aftur, 54
 aftur fyrir, 54
 aka, 87, 116, 145
 Akranes, 18
 akur, 28
 ala, 116, 145
 aldreí, 92
 algjörlega, 94
 alls ekki, 95
 alltaf, 92
 allur, 81
 alveg, 94
 amma, 43, 46
 Andrea, 23
 andsnúinn, 59
 andspænis, 48, 50
 andúð, 35
 andvaka, 58
 andvígur, 59
 anna kvöld, 91
 annaðhvort ... eða,
     138
 annar, 81, 88
 annast, 130
 apríl, 89
 arinn, 28
 armur, 27
 Asía, 23
 asni, 42
 Auður, 34
 auðvitað, 95
 auga, 44
 augabrún, 34, 37
 augljóslega, 95
 auk, 49, 52
 auk þess, 95
 auka, 119, 145
 aumingi, 42
 ausa, 119, 145
 austan, 49, 52, 54, 94
 austan við, 56
 austarlega, 93
 austur, 48, 54, 94
 austur fyrir, 54
 á (f.), 34, 38
 á (prep.), 49, 51
 á eftir, 50
 á eftir + dat., 54
 á morgun, 91
 á móti, 48
 á næstunni, 92
 á undan, 48, 50
 ábyrgjast, 130
 áðan, 92
 áður, 92
 áður en, 140
 áeggjan, 35
 áfram, 92
 ágúst, 89
 ágætlega, 93, 94
 ákaflega, 94
 ákveða, 115, 145
 ákvörðun, 35
 Álfheiður, 34
 álíka, 94
 álíta, 126
 án, 49, 52
 ánægður, 55
 ár, 33, 89
 áratugur, 90
 áreiðanlega, 95
 árla, 92
 Árósar, 26
 ás, 32
 ásamt, 48, 50
 ást, 35
 Ástrali, 42
 ástæða, 43
 átján, 86
 átt, 35
 átta, 86
 áttatíu, 86
 áttæðisaldur, 90
 áttæður, 90
 bak, 39
 Baldur, 28
 bali, 42
 banani, 16
 banka, 19, 101
 banna, 101
 bara, 95
 barinn, 69, 70
 barn, 8, 39, 45
 baun, 34
 báðir, 81
 báðum megin, 49
 báðum megin við, 56
 bás, 28, 29
 bátur, 27, 29
 beiðni, 33, 43
 beinn, 63
 bekkur, 30
 benda, 105, 128
 bensín, 16
 ber, 39
 bera, 109, 114, 145
 bera fram, 114
 berja, 69, 70, 102,
     103
 biðja, 115, 145
 bilun, 35
 binda, 113, 144
 bindi, 40
 bíða, 110, 144
 bíða + gen., 98
 bíða eftir, 110, 144
 bíða eftir + dat., 54
 bíll, 28, 29
 bíó, 46
 bíta, 110, 144
 bjarga, 101, 113, 144
 bjánalegur, 64
 bjóða, 99, 107, 111,
     144
 bjór, 29
 bjúga, 44
 björgun, 35
 björn, 28, 31
 blað, 39
 blanda, 101
 blána, 101
 blása, 109, 118, 145
 blíðlega, 93
 blokk, 35
 blotna, 101
 blók, 37
 blóm, 39
 blóta, 101
 bogi, 19, 42
 bolti, 42
 bolur, 30
 bor, 28, 29
 borg, 35, 87
 borga, 101
 bók, 36
 bóla, 43
 bóndi, 42
 bót, 37
 bragð, 127
 braut, 34
 bráðlega, 92
 bráðum, 92
 bregða, 113, 144
 brenna, 113, 144
 bresta, 112, 144
 brestur, 30
 brík, 36
 brjóstsykur, 28
 brjóta, 65, 71, 111,
     144
 brosa, 53, 104, 105,
     123
 brotinn, 60, 63, 65,
     71
 brott, 94
 bróðir, 32, 38, 46, 77
 brók, 37
 bruddur, 69
 brú, 37, 46
 brúður, 34, 35
 brún, 34, 37
 brúnn, 63
 bryðja, 69
 bræða, 128
 bræði, 43

- burt, 94
 bú, 46
 búa, 71, 107, 109,
 119, 145
 búast við, 126, 130
 búð, 34
 búinn, 71
 búinn að, 71
 byggður, 59
 bylgja, 43
 bylur, 30
 byrði, 33
 byrja, 101, 133
 byrjandi, 42
 býsna, 94
 bæði ... og, 138
 bæn, 34
 bær, 28, 30
 bæta, 68, 128
 bættur, 68
 böggull, 27, 29
 daður, 41
 dafna, 101
 daglegur, 64
 dagur, 27, 53
 dalur, 30
 Dani, 42
 Danmörk, 36
 dansa, 101
 danskur, 61
 dapur, 65
 dálítið, 94
 dekk, 39
 desember, 89
 detta, 112, 144
 deyja, 109, 117, 145
 digur, 65
 diskur, 27, 29
 Dís, 34
 dívan, 29
 djúpur, 75
 djöflast, 130
 dofna, 101
 dós, 34
 dósent, 29
 dóttir, 38
 draga, 116, 145
 drama, 44
 dramatík, 36
 dráttur, 31
 dregill, 28
 drekka, 112, 113, 144
 drengur, 30
 drepa, 115, 145
 drífa, 110, 144
 drjúpa, 111, 144
 drottinn, 28
 drottning, 34
 drukknun, 35
 drykkur, 30
 duga, 105, 123
 dulinn, 70
 dunkur, 19
 dúfa, 43
 dúnn, 29
 dvelja, 103
 dvergur, 29
 dyggð, 35
 dylja, 70, 103
 dyr, 38
 dý, 39
 dýr, 62
 dæma, 104, 123
 dæma, konj., 121
 dæmi, 40
 dögur, 35
 dökkur, 75
 eða, 138
 ef, 126, 140
 ef til vill, 95
 efins, 58
 eflaust, 95
 efnema, 21
 efri, 72
 eftir, 51, 54
 eftir að, 140
 eftirgrenslan, 35
 egg, 33, 39
 Egill, 28
 ei, 95
 eiga, 120, 122, 125,
 132, 133, 135
 eiga að + infinitiv, 14
 eiga eftir að +
 infinitiv, 13
 eiga, konj., 121
 eigi, 95
 eigin, 66
 eign, 35
 eigna sér, 131
 eignast, 131
 eik, 36
 einan, ack., 82
 einfaldur, 64
 einhver, 81, 82
 einkar, 94
 einkunn, 35
 einmana, 58
 einn, 81, 82, 86, 87
 einnig, 95
 eins ... og, 139
 eins og, 139
 einyrki, 42
 eista, 44
 ekki, 95
 ekkja, 43
 eldflaug, 33
 eldhús, 39
 eldstó, 37
 elfur, 33
 ellefu, 86
 ellegar, 138
 elska, 98, 101, 128
 elskast, 131
 elta, 105
 en, 138
 enda, 138
 enda þótt, 140
 endi, 42
 endilega, 95
 endir, 28
 engi, 40
 enginn, 81
 enn, 92, 94
 enn fremur, 95
 ennþá, 92, 94
 er, subj., 140
 erlendis, 93, 94
 ermi, 33
 erótík, 36
 Esja, 18
 Esra, 18
 eta, 115, 145
 exi, 33
 ey, 33
 eyða, 105
 eyðast, 130
 eyra, 44
 eyri, 33
 eyrir, 28
 ég, 77
 él, 39
 éta, 115, 145
 faðir, 32, 38
 faðma, 98, 101, 128
 fagnaður, 31
 fagur, 65
 falla, 118, 145
 fallega, 93
 fallegur, 76
 fanatík, 36
 fara, 107, 108, 109,
 116, 122, 145
 fara að + infinitiv, 13
 fara, konj., 121
 farlama, 58
 fata, 52
 fatnaður, 31
 fá, 109, 118, 132,
 133, 134, 145
 fáeinir, 81
 fár, fáir, 75
 febrúar, 89
 feiminn, 63
 feimni, 43
 fela, 103, 114, 145
 feldur, 30
 fengur, 30
 fertugsaldur, 90
 ferð, 35
 ferðast, 129, 130
 ferja, 43
 fermast, 130
 fertugur, 90
 festi, 33
 fé, 41
 félagi, 11, 47
 fimm, 86
 fimmtán, 86
 fimmtíu, 86
 fimmtudagur, 89
 fimmtugsaldur, 90
 fimmtugur, 90
 fingur, 32
 finna, 113, 122, 127,
 144
 finna, konj., 121
 finnast, 130
 Finni, 42
 Finnmörk, 36

- finnskur, 61
 firma, 44
 fiskur, 27
 fíll, 28, 29
 finn, 63, 76
 fjall, 39
 fjandi, 42
 fjarri, 48, 93
 fjórir, 86, 87
 fjórtán, 86
 fjúka, 111, 144
 fjöður, 35
 fjörður, 31
 fjörugur, 65
 fjörutú, 86
 flattur, 69
 flá, 103, 109, 116,
     145
 fletja, 69
 flík, 36
 flís, 33
 fljóta, 111, 144
 fljótlega, 92
 fljótt, 92, 93
 fljúga, 107, 111, 144
 flokka, 101
 fló, 37
 fluga, 43
 flugvöllur, 31
 fluttur, 69
 flysja, 101
 flytja, 69, 103
 flýja, 102, 103
 flýta sér, 105
 forðast, 130
 foreldri, 40
 foringi, 42
 foss, 29
 fólksfjölgun, 35
 fótboltavöllur, 31
 fótur, 32
 fram, 47, 48, 50, 54,
     94
 fram fyrir, 54
 fram hjá, 50
 fram með, 55
 framan, 54
 framan við, 56
 framarlega, 93
 framinn, 70
 frammi, 47, 93
 franskur, 61
 frá, 48, 50
 frábrugðinn, 59
 frábærlega, 94
 frá, 63, 76
 frásögn, 82
 freista + gen., 98, 101
 frekar, 94
 frekja, 70
 frekna, 55
 fremja, 103
 fremur, 94
 fress, 29
 frétt, 35
 Fríður, 34
 frír, 63
 frjór, 63
 frjósa, 109, 111, 144
 frumbyggji, 42
 frú, 37
 frystir, 28
 fræ, 39, 46
 fræði, 43
 frændi, 11, 42, 46
 frænka, 11, 43, 46
 fugl, 28, 29
 fundur, 30
 fúll, 63
 fúna, 101
 fús, 62
 fylgja, 105
 fylgjast með, 130
 fylla, 105
 myndinn, 65, 70, 71
 myndni, 43
 fyrir, 51, 54
 fyrir aftan, 54
 fyrir austan, 54
 fyrir framan, 54
 fyrir fyrir, 54
 fyrir innan, 54
 fyrir neðan, 54
 fyrir norðan, 54
 fyrir ofan, 54
 fyrir sunnan, 54
 fyrir utan, 54
 fyrir vestan, 54
 fyrradag, í, 91
 fyrramálið, í, 91
 fyrri, 72
 fyrsti, 88
 fyrstur, 72
 fæða, 43
 fær, 62
 færa, 99, 105
 fölna, 101
 föstudagur, 89
 föt, pl., 39
 gaffall, 27, 29
 gafi, 28, 29
 gagnvart, 48, 50
 gamaldags, 58
 gamall, 60, 63, 65, 76
 gaman, 41, 49, 126
 gamansamur, 64
 Gamli-Nói, 60
 ganga, 118, 145
 gangtegun, 78
 gapa, 105
 garður, 27
 gat, 39
 gata, 43
 gáfulegur, 64
 gáta, 43
 gefa, 115, 145
 gegn, 48, 50
 gegnt, 50
 gegnum, 48, 50
 geislun, 35
 geit, 36
 gera, 105, 128
 gerð, 35
 Gerður, 34
 gestur, 30
 geta + gen., 98
 geta + supinum, 15
 geta 1, 15, 97, 115,
     132, 133, 134, 145
 geta 2, 98, 115, 145
 geta 2., 115
 gil, 39
 gimbur, 34
 girðing, 34
 girnast, 130
 gista, 105
 gir, 28
 gjalda, 113, 144
 gjaldþrota, 58
 gjalla, 113, 144
 gjarnan, 95
 gjá, 38
 gjósa, 109, 111, 144
 gjöf, 34, 56
 gjöfull, 65
 gladdur, 69
 glaður, 60, 61
 glapinn, 70
 glas, 39
 gleði, 43
 gleðja, 69, 102
 glepja, 70, 103
 gleyma, 105
 gleypa, 128
 glóð, 37
 gluggi, 56
 glymja, 103
 glæpur, 30
 golfvöllur, 31
 góðlegur, 64
 góður, 61, 76
 grafa, 116, 145
 gramm, 39
 grannur, 75
 grána, 101
 grár, 63
 gráta, 118, 145
 greiða, 77
 grein, 33
 greinilega, 95
 greinir, 28
 Grikki, 42
 grimmur, 57
 grind, 36
 gripur, 30
 grípa, 110, 144
 grís, 30
 gróa, 109, 119
 gróði, 42
 gruna, 101, 126
 grænn, 63
 Guðlaug, 34
 gulna, 101
 gulur, 5, 61, 63
 Gunnur, 34
 gúmmí, 46
 gyðja, 43
 gæðingur, 78
 gæra, 43
 gæs, 34

- gæta, 137
 gæta + gen., 77, 98
 göfugur, 64
 götóttur, 64
 hafa, 128, 132, 133, 134
 hafa + supinum, 132
 hafrar, 21
 hagi, 19
 hagar, 30
 halda, 118, 126, 145
 halda áfram, 92, 118
 halda fram, 126
 haldast í hendur, 131
 haminn, 70
 hamur, 30
 handa, 48, 51
 handan, 49, 52, 54
 handan við, 56
 hanga, 118, 145
 hani, 42
 hann, 77
 hans, 77, 79
 harðna, 101
 haus, 28, 29
 haust, 39, 53
 hausverkur, 55
 hálf tími, 91
 háll, 63
 hár, 75
 hás, 62
 háskóli, 52
 hátíð, 56
 háttur, 31
 hefja, 116, 145
 hegðan, 35
 hegðun, 35
 heiði, 33
 Heiður, 34
 heilagur, 65
 heill, 63, 76
 heilsa, 101
 heilsast, 131
 heim, 94
 heima, 93
 heiman, 94
 heimili, 40
 heimill, 65
 heita, 6, 117, 145
 heldur, 138
 heldur en, 139
 helgi, 33, 91
 hella, 105
 hellir, 28
 hemja, 70, 103
 hendi, 37
 hennar, 77, 79
 heppnast, 129
 her, 28
 herbergi, 40, 60
 herðar, 33
 hestur, 8, 27, 45
 hetja, 18, 43
 heyra, 105, 127
 heyrn, 35
 héðan, 94
 hér, 92, 93
 hérna, 93
 hérna megin, 49
 hérna megin við, 56
 Hið ljósa man, 60
 Hildur, 34
 himinn, 27, 29
 himneskur, 64
 hingað, 94
 hinn, pron., 78
 hinsegin, 93
 hinumegin, 49
 hinumegin við, 51, 56
 hirðir, 28
 hissa, 58
 hitna, 101
 hitta, 105
 hittast, 131
 hírast, 130
 hjarta, 8, 44
 hjá, 48, 51
 hjálpa, 6, 82, 101
 hjálpa, 137
 hjól, 39
 hjóla, 54
 Hjörtur, 31
 hlaða, 116, 145
 hlaupa, 107, 119, 145
 hlaupár, 89
 hlátur, 28
 hlekkur, 30
 hlé, 46
 hlið, 33
 hlíf, 33
 hljóðlega, 93
 hljóta, 111, 132, 134, 144
 hljótt, 93
 hlusta, 101
 hlutur, 30
 hlýr, 63
 hlæja, 53, 109, 116, 137, 145
 hnakkur, 29
 hné, 40
 hnífur, 5, 27, 29
 hníga, 110, 144
 hnjóta, 111, 144
 hnoða, 44
 hnöttóttur, 139
 horfa, 105
 hóflegur, 21
 hóll, 27, 29
 Hólmfríður, 34
 hólmur, 27
 hrafn, 27, 29
 Hrafnhildur, 34
 hrakinn, 70
 hratt, 92, 93
 hreistur, 41
 hrekja, 70, 103
 hrekkjóttur, 64
 hreyfa, 105
 hreyfill, 29
 hrikalega, 94
 hrinda, 113, 144
 hringja, 105
 hringlaga, 58
 hrista, 105
 hrífa, 110, 144
 hrína, 109, 110, 144
 hrjóta, 111, 144
 hroðalega, 94
 hruninn, 70
 hryggur, 30
 hrynja, 70, 103
 hryssa, 59
 hrökkva, 113, 144
 hugi, 19
 hugsa, 126
 hugsí, 58
 hugsun, 35
 hugur, 30
 hulinn, 59, 70
 hundrað, 86
 hundur, 27
 hurð, 35
 hurðarhúnn, 28
 hún, 77
 hús, 39, 86
 hvað, 80, 95
 hvaða, 80
 hvaðan, 94, 95
 hvalur, 30
 hvar, 95
 hvattur, 69
 hve, 95
 hvenær, 95
 hver, 95
 hver 'varje, var och en', 81, 82
 hver 'vem, vilken', 80
 hver annar, 81, 82
 hver subst., 29
 hver/hvor annar, 131
 hverfa, 108, 112, 122, 144
 hvergi, 93
 hvernig, 95
 hvers vegna, 95
 hverskonar, 95
 hversu, 95
 hvert, 80, 95
 hvetja, 69, 103
 hvikull, 65
 hví, 95
 hvílfur, 80
 hvína, 109, 110, 144
 hvítna, 101
 hvor, 80
 hvor – sinn, 84
 hvor annar, 81, 82
 hvorki ... né, 138
 hvort, 80
 hvort sem er, 95
 hvort, konj., 139
 hvorugur, 81
 hyggjast, 131
 hylja, 70, 103
 hylur, 30
 hæð, 34
 hægra megin við, 56

- hægt, 15, 92, 93
 hækun, 35
 hæll, 28
 hætta, 105
 höfðingi, 42
 höfn, 35
 höfuð, 41
 höfuðfat, 39
 höfundur, 27
 höggva, 119, 145
 hönd, 36, 37
 hönk, 19
 Hörður, 31
 iðrast, 130
 il, 33
 illa, 93
 illilegur, 64
 illur, 76
 Ingunn, 34
 Ingveldur, 34
 inn, 47, 48, 50, 54, 94
 inn fyrir, 54
 inn með, 55
 innan, 49, 52, 54
 innan skamms, 92
 innan við, 56
 innarlega, 93
 inni, 47, 93
 innlegg, 39
 í, 49, 51
 í fyrri, 92
 í gær, 91, 92
 í morgun, 91
 íbúð, 34
 ímynda sér, 126
 ímyndun, 35
 ís, 29
 íslenskur, 61
 Ítali, 42
 Íþaka, 16
 jafn ... og, 139
 jafn(-), 94
 jafnframt, 95
 jafnvel, 95
 jakki, 42
 janúar, 89
 Japani, 42
 jarðfræði, 43
 jarðneskur, 64
 já, 95
 jú, 95
 júlí, 89
 júní, 89
 jæja, 95
 kaðall, 28
 kaffi, 40
 kafli, 21
 kaka, 43
 kala, 116, 145
 kall, 39
 kalla, 68, 101
 kallaður. See
 kallast, 6
 kannski, 95
 kappi, 42
 karl, 28, 29
 kasta, 101
 kaupa, 105
 kaupandi, 42
 kápa, 43
 kátur, 72
 kelda, 43
 kenna, 99, 105
 kennari, 42
 kerling, 33, 34
 kerti, 40
 ketill, 27
 keyra, 105
 kind, 36
 kinn, 33
 kirkja, 43, 87
 kista, 43
 kíkir, 28
 kíló, 39
 kílógramm, 39
 Kjartan, 29
 kjóll, 28
 kjósa, 109, 111, 144
 kjölur, 31
 kjöt, 39
 klaki, 42
 klappa, 137
 klára, 101
 klifur, 41
 kljúfa, 111, 144
 kló, 37, 46
 klukka, 43
 klukkan, 89
 klukkutími, 91
 klæða, 105
 klæðast, 131
 klöngrast, 130
 knár, 63, 76
 knúinn, 59, 70
 knýja, 70, 103
 koggi, 42
 koma, 107, 114, 145
 kona, 8, 43, 45
 korter, 91
 koss, 29
 kostur, 30
 kólna, 101
 kónguló, 37
 kór, 28, 29
 krafinn, 70
 kraminn, 70
 krefja, 70
 krefjast, 103, 130
 krefjast + gen., 98
 kremja, 70, 103
 kringlóttur, 64
 kringum, 48, 50
 krít, 33
 krjúpa, 111, 144
 kró, 37
 krufinn, 70
 kryfja, 70
 kunna, 120, 132, 133,
 135
 kunningi, 11, 42
 kunnugur, 59
 kúgun, 35
 kúla, 43
 kvaddur, 69
 kvalinn, 70
 kveða, 115, 145
 kveðast, 131
 kveðja, 69, 103
 kveðjast, 131
 kveikja, 105
 kvelja, 70, 103
 kvikna, 101
 kvíða, 110, 144
 kvæði, 40
 kvöld, 53
 kyssa, 105
 kyssast, 131
 kýr, 38
 kæla, 128
 kælir, 28
 kærasta, 11, 47
 kærasti, 11, 47
 kæti, 33, 43
 könguló, 37
 könnun, 35
 köttur, 31
 labba, 101
 lag, 39
 lagður, 69
 laminn, 70
 lampi, 42
 land, 39, 52
 langa, 19
 langur, 58, 61, 75
 latur, 61
 laug, 33
 laugardagur, 89
 laukur, 27, 29
 laus, 62
 lausn, 35
 laut, 34
 lax, 28, 29
 lágur, 75
 lána, 99
 lánsamur, 64
 lás, 28, 29
 láta, 118, 145
 leggja, 69, 103
 leggja sig, 131
 leggjast, 131
 leggur, 30
 legur, suffix, 76
 leið, 34
 leiðast 1, 131
 leiga, 43
 leigja, 99, 105
 leigjandi, 42
 leika, 117, 145
 leikari, 42
 leita, 101
 leita + gen., 98
 leitast við, 130
 leka, 115, 145
 lektor, 29
 lemja, 70, 103
 lenda, 105
 lengd, 35
 lengi, 92
 lesa, 108, 114, 115,
 133, 145

- lesandi, 42
lest, 35
leyfa, 105
lifa, 104, 105
lifandi, 58
lifna, 101
lifur, 34
liggja, 114, 115, 145
lipur, 65
list, 35
líða, 110, 144
lífgun, 35
líka, 95
líka við, 101
líklega, 95
líkur, 48, 59
líta, 110, 122, 125, 144
lítill, 60, 66, 76
lítri, 42
ljósastaur, 53
ljósta, 111, 144
ljúga, 111, 126, 144
ljúka, 111, 144
loða, 105
lofa, 99, 101
logi, 42
loka, 101
loks, 92
loksins, 92
lokun, 35
lund, 35
lundur, 27
Lundúnir, 26
lunga, 44
lús, 37
lúta, 111, 144
lyf, 39
lyfta, 105
lygi, 43
lykt, 35, 127
lýður, 30
læða, 43
læða sér, 131
læðast, 131
lækkun, 35
læknir, 27, 28
lækur, 30
læra, 68, 104, 105
lærður, 68
læti, 40
lögur, 31
maður, 32
magur, 65
maí, 89
mamma, 43, 46, 77
man (pá häst), 19
margfaldur, 64
Margrét, 34
margur, 76
marinn, 69, 70
María, 23
mark, 39, 88
mars, 89
matast, 131
matur, 30
mággkona, 47
mágur, 47
mála, 101
málning, 52
mánudagur, 89
mánudur, 31, 91
máttur, 31
mávur, 27
með, 51, 55
meðal, 49, 52
meðan, 140
meðfram, 48, 51
mega, 120, 132, 133, 135
megin, 49, 52
meiða, 77, 105
melur, 27, 29
menning, 34
mergur, 30
meri, 33
merja, 69, 70, 102, 103
merki, 40
merkja, 105
messa, 43
meta, 115, 145
metri, 42
miðaldra, 58
miður, 61
miðvikudagur, 89
mikill, 66, 76
mildi, 43
milli, 49, 52
milljón, 86
milta, 44
minn, 66, 79
minnast + gen., 98, 130
minúta, 91
miskunn, 35
missa, 105
misseri, 91
míga, 110, 144
mínúta, 43
mjólk, 36
mjór, 62, 76
mjúkur, 75
mjöður, 31
mjög, 94
mold, 35
morgunn, 28, 29, 53
móða, 43
móðir, 38
mótfallinn, 59
móti, 48, 50
mótor, 29
mulinn, 70
muna, 120, 135
munu, 120, 132, 133, 135
mús, 37
músík, 36
mylja, 70, 103
mylla, 43
mynd, 35
mynt, 35
mý, 39
mýri, 33
mæla, 105
mælir, 28
Mörður, 31
mörk, 36
nafn, 39
Natan, 29
nauðsyn, 33
ná, 103
náðun, 35
náinn, 59
nál, 33
nalgast, 129
nalgun, 35
nálægt, 48, 51, 93
nálægur, 48
nánast, 94
náttúrlega, 95
neðan, 49, 52, 54, 94
neðan við, 56
neðri, 72
nef, 39
nefna, 105
nefnd, 35
nei, 95
neinn, 81, 83
nema, 114, 140, 145
nemandi, 42
nenna, 105
nepja, 18
nes, 39
niðri, 47, 93
niður, 47, 48, 50, 54, 94
niður fyrir, 54
niður með, 55
niráðisaldur, 90
niráður, 90
nítján, 86
níu, 86
níutíu, 86
njóta, 111, 144
njóta + gen., 98
Njörður, 31
nokkur, 81, 82
norðan, 49, 52, 54, 94
norðan við, 56
norðarlega, 93
norður, 48, 54, 94
norn, 35
nota, 101
nógu, 94
nót, 37
nóta, 43
nótt, 36, 53
nóvember, 89
nú, 92
núa, 109, 119
núll, 86
núna, 92
nykur, 28
nýjung, 33
nýmálaður, 82
nýorðinn, 71
nýr, 63
nýra, 44
nægilega, 94

- nærri, 48, 93
 næstum, 94
 nögl, 37
 ofan, 49, 52, 54, 94
 ofan við, 56
 ofarlega, 93
 ofboðslega, 94
 ofn, 28, 29
 ofsalega, 94
 oft, 92
 oftast, 92
 og, 138
 okkar, 77, 79
 október, 89
 opna, 101
 orðinn, pret.part., 71
 ormur, 27
 óánægður, 55
 Óðinsvé, 26
 ógeðslega, 94
 ól, 33
 ólíkur, 48, 59
 ósammála, 48
 ósk, 35
 óska, 101, 126
 óska + gen., 98
 óska gen., 126
 óskyldur, 48
 ótrúlega, 94
 óttast, 129, 130
 óvanalegur, 64
 óþarfur, 16
 Óþelló, 16
 óþolandi, 58
 pabbi, 42, 46, 77
 pakki, 42
 passa, 101
 pasta, 44
 Páll, 28
 penni, 8, 45
 peysa, 58
 píanó, 16
 pípa, 43
 planki, 42
 pólitík, 36
 prentast, 130
 prestur, 27
 þrjónn, 28
 prófa, 101
 prófessor, 29
 þrýði, 43
 þukur, 41
 þúði, 42
 þöntun, 34, 35
 raða, 101
 rafvirki, 42
 raka, 101
 rakinn, 70
 rannsaka, 101
 raunar, 95
 rá, 38
 ráða, 103, 104, 107,
 118, 145
 ráðþrota, 58
 rás, 34
 refur, 27, 29
 reiðtygi, 40
 reikna, 101
 reikull, 65
 reka, 115, 145
 rekja, 70, 103
 rektor, 29
 renna, 113, 144
 reykja, 128
 Reykjavík, 36
 reykur, 30
 reyna, 68, 105
 reyndar, 95
 Reynir, 28
 rif, 39
 ríða, 110, 144
 ríki, 40
 ríkur, 61
 rísa, 109, 110, 144
 rjómi, 42
 rjúfa, 111, 144
 rjúka, 111, 144
 roðna, 101
 rosalega, 94
 rotna, 101
 ró, 37
 róa, 109, 119
 rófa, 43
 rólega, 93
 rólegur, 64
 rómantík, 36
 rós, 5, 34, 86
 ruddur, 69
 Rússi, 42
 ryðja, 69, 103
 rýr, 62
 ræða, 43, 105
 röðun, 35
 rönd, 37
 röndóttur, 64
 saddur, 61
 safn, 39
 safna, 101
 saga, 23, 43
 sagður, 68
 sakna, 82, 101
 sakna, 137
 sakna + gen., 98
 salur, 30
 samferða, 58
 saminn, 70
 samkvæmt, 51
 sammála, 48, 58
 samstundis, 92
 samt, 95
 samtíða, 58
 samtímis, 92
 samúð, 35
 sandur, 27
 sanna, 101
 sautján, 86
 sá, 11, 60, 78
 sál, 34
 sána, 43, 44
 segja, 68, 99, 105,
 128
 segjast, 131
 seinastur, 72
 seinka, 19
 seinn, 72
 seinni, 72
 seint, 92
 sekkur, 30
 sekt, 35
 sekúnda, 43
 seldur, 69
 selja, 69, 99, 103
 selur, 30
 sem, subj., 140
 semja, 70, 103
 senda, 99, 105, 128
 sennilega, 95
 september, 89
 setja, 69, 102, 103,
 123
 setja, konj., 121
 setjast, 131
 setning, 34
 settur, 69
 sex, 86
 sextán, 86
 sextíu, 86
 sextugsaldur, 90
 sextugur, 90
 sér (refl.), 77
 sérhver, 81, 82
 sig (refl.), 77
 sigla, 105
 sigling, 34
 Signý, 34
 sigra, 101
 sigur, 28
 sinn, 66, 79
 sitja, 114, 115, 145
 sitthver, 81
 sitthvor, 81, 84
 síða, 43
 síðan, 92
 síðari, 72
 síðastur, 72
 síðla, 92
 síðri, 72
 síga, 110, 144
 símanúmer, 89
 sín (refl.), 77
 sjaldan, 92
 sjá, 109, 115, 127,
 145
 sjálfur, 77, 81
 sjást, 131
 sjóða, 111, 144
 sjón, 34
 sjúga, 111, 144
 sjö, 86
 sjötíu, 86
 sjötugsaldur, 90
 sjötugur, 90
 sk, suffix, 61
 skaði, 42
 skafa, 116, 145
 skaffa, 99
 skaka, 116, 145
 skamma, 101
 skata, 43
 skattur, 27

- skák, 34
 skál, 33
 skáld, 56, 87
 skápur, 29
 skárri, 72
 skegg, 39
 skeið, 33
 skeifa, 43
 skel, 33
 skella, 112, 144
 skemma, 105
 sker, 39
 skera, 109, 114, 145
 skilinn, 70
 skilja, 70, 103
 skip, 39
 skipan, 35
 skipta, 105
 skipun, 35
 skína, 109, 110, 144
 skítugur, 64
 skjálfa, 112, 113, 144
 skjóta, 111, 144
 skjöldur, 31
 sko, 95
 skoða, 87, 101
 skoðun, 35
 skógur, 27
 skóli, 42
 skór, 32
 skrá, 38, 105
 skreppa, 112, 144
 skrifa, 99, 101
 skríða, 110, 144
 skrúfa, 43
 skræla, 105
 skulda, 99
 skulu, 120, 132, 133, 135
 skurður, 30
 skutur, 30
 skúffa, 60
 skyldur, 6, 48, 59
 skyndilega, 92
 skytta, 43
 ský, 39, 46
 skýring, 34
 slanga, 43
 slaufa, 43
 slá, 38, 109, 116, 145
 sláttur, 31
 sleif, 33
 sleppa, 112, 144
 slíður, 41
 slíta, 110, 144
 slokkna, 101
 slæða, 43
 slæmur, 76
 slökkva, 103
 smár, 63
 smella, 112, 144
 smiður, 30
 smjúga, 111, 144
 smurður, 69
 smyrja, 69, 102, 103
 sneið, 33
 snemma, 92
 snerta, 112, 144
 sníða, 110, 144
 snjóa, 54, 101
 snotur, 65
 snupra, 18
 snúa, 109, 119
 snúður, 27
 sofa, 114, 145
 sofna, 21, 101
 son, 32
 sonur, 31
 sortna, 101
 sóði, 42
 sókn, 35
 sól, 8, 34
 sólarlag, 56
 Sólveig, 34
 sópa, 101
 sópran, 29
 spara, 101
 spari, 58
 spá, 38, 46
 Spánn, 27
 Spánverji, 42
 spegill, 28
 speki, 43
 spila, 101
 spinna, 113, 144
 spónn, 31
 spretta, 112, 144
 springa, 113, 144
 spurður, 69
 spurull, 65
 spyrja, 69, 99, 102, 103, 126
 spýja, 109, 145
 spýta, 43
 spöng, 37
 staðgreiðast, 130
 staður, 30, 87
 stafur, 30
 standa, 116, 145
 stara, 105
 staur, 28, 29
 steik, 36
 steinn, 28, 29
 stela, 114, 145
 stelpa, 43
 steypireyður, 34
 stigi, 19
 stinga, 112, 113, 144
 stíga, 110, 144
 stjórna, 101
 stofnun, 35
 Stokkhólmur, 27
 stopull, 65
 stóll, 28
 stór, 62, 75
 Strandir, 37
 strax, 92
 strá, 39, 46
 strákur, 27
 strengur, 30
 strjúka, 111, 144
 strönd, 37
 studdur, 69
 stund, 35
 stundum, 92
 stundvíslega, 92
 stuttur, 75
 stúdent, 29
 stúlka, 43
 styðja, 69, 103
 stykki, 40
 stynja, 103
 stærðfræði, 43
 stöð, 33
 stöðnun, 35
 stöðva, 101
 stökkva, 107, 113, 144
 stöng, 37
 suður, 48, 54, 94
 sumar, 41
 sumir, 81
 sund, 52
 sundrung, 33
 sunnan, 49, 52, 54, 94
 sunnan við, 56
 sunnarlega, 93
 sunnudagur, 89
 súla, 43
 súpa, 111, 144
 svangur, 75
 svanur, 30
 svara, 99, 101
 Svarti-Pétur, 60
 Sveinn, 28
 sveit, 34, 52
 svelta, 108, 112, 122, 144
 sverfa, 108, 112, 122, 144
 sverja, 102, 108, 109, 116, 127, 145
 Sverrir, 28
 svikull, 65
 svili, 47
 svilkona, 47
 svipaður, 48, 59
 svipta, 99
 svífa, 110, 144
 Svíi, 42
 svíkja, 110, 144
 Svíþjóð, 34
 svo, 94, 139
 svo að, 126, 139
 svo framarlega sem, 140
 svolítið, 94
 svona, 93
 sykur, 28
 syngja, 113, 144
 synjun, 35
 systir, 38, 46, 77
 sýna, 99, 105, 128
 sækja, 105
 sæll, 63
 sæmilega, 93
 sæng, 36
 sænskur, 61
 sæti, 40

- söfnuður, 31
 söfnun, 35
 sögn, 35
 sök, 34
 sökkva, 113, 144
 sökum, 52
 sömuleiðis, 95
 söngur, 27, 29
 söngvari, 42
 sötur, 41
 tafinn, 70
 tafla, 43
 tak, 39
 taka, 116, 145
 taka eftir, 127
 tala, 43, 101, 123
 tala, konj., 121
 talast við, 131
 talinn, 70
 talsvert, 94
 taminn, 70
 tapa, 101
 taug, 33
 tá, 37
 tefja, 70, 103
 tegund, 35
 teikna, 101
 telja, 70, 103, 126
 teljast, 130
 tema, 44
 temja, 70, 103
 tengdur, 48, 59
 tengja, 105
 teppi, 40
 terta, 43
 til, 49, 52
 til að, 139
 til hvers, 95
 til þess að, 126, 139
 tileinka, 99
 tilfinning, 34
 tilkynna, 99
 tilvitnun, 35
 tíð, 34
 tík, 36
 tími, 42
 tíræðisaldur, 90
 tíræður, 90
 tíu, 86
 tolla, 105
 torg, 39
 tólf, 86
 tónn, 28
 tré, 40
 troða, 117, 145
 trufun, 35
 trú, 37
 trúa, 105
 trúlega, 92, 95
 trúlofun, 35
 trúr, 63
 tugginn, 70
 tunga, 43
 tuttugu, 86
 túlkur, 29
 tveir, 86, 87
 tvisvar, 18
 tvítugsaldur, 90
 tvítugur, 90
 tryggja, 70, 103
 týna, 105
 tæki, 40
 tæknir, 28
 tæma, 128
 tæplega, 95
 töluvert, 94
 tölva, 43
 töng, 37
 tönn, 36, 37
 um, 48, 50
 um leið og, 140
 umfram, 48, 50
 umhverfis, 48, 50
 una, 105
 undan, 48, 51
 undir, 49, 51
 undra sig, 131
 undrast, 131
 ungur, 19, 75
 unna, 120, 135
 upp, 47, 48, 50, 54, 94
 upp með, 55
 uppgötva, 18, 127
 uppi, 47, 93
 upplifun, 35
 Uppsalar, 26, 30
 utan, 49, 52, 94
 utan við, 56
 utarlega, 93
 úlfur, 27
 úlpa, 43
 úr, 48, 51
 út, 47, 48, 50, 54, 94
 út fyrir, 54
 út með, 55
 úti, 47, 93
 útvega, 99
 vaða, 108, 116, 145
 vaðall, 28
 vafinn, 70
 vagn, 28, 29
 vaka, 22, 105, 123
 vakinn, 70
 vakna, 101
 vald, 39
 valda, 103, 108, 127
 valinn, 70
 vandlega, 93
 vaninn, 70
 vanur, 63
 vara, 43, 105
 varast, 130
 varinn, 70
 varla, 95
 vatnsósa, 58
 vaxa, 108, 109, 116, 145
 vá, 38
 veður, 41
 vefa, 108, 117, 145
 vefja, 70, 103
 vefur, 30
 vega, 108, 116, 145
 vegna, 49, 52
 vegna þess að, 139
 vegur, 30
 veiða, 104, 105
 veiðast, 130
 veiði, 33
 veiki, 43
 vekja, 18, 70, 103
 vel, 93
 velja, 70, 103
 vella, 112, 144
 velta, 108
 velta, st.vb., 112, 122, 144
 velta, sv.vb., 105
 venja, 70, 103
 vera, 6, 108, 109, 115, 132, 133, 134, 145
 vera að + infinitiv, 13
 vera búinn að, 15, 71, 133
 vera viss um, 127
 vera, konj., 121, 122
 verða, 6, 108, 112, 122, 132, 133, 134, 144
 verða að + infinitiv, 14
 verða, konj., 121, 122
 verja, 70, 102, 103
 verjandi, 42
 verkur, 30
 verpa, 112, 144
 verslun, 34, 35
 veski, 40
 vestan, 49, 52, 54, 94
 vestan við, 56
 vestarlega, 93
 vestur, 48, 54, 94
 vetur, 32, 53
 vél, 33
 vélvirki, 42
 við, 51, 56
 vika, 43, 87, 91
 vilja, 120, 132, 133, 135
 vinda, 113, 145
 vindur, 27
 vingast, 129
 vinka, 19
 vinkona, 11, 47
 vinna, 108, 112, 113, 122, 145
 vinstra megin við, 56
 vinur, 8, 11, 30, 47
 vinveittur, 59
 virðing, 34
 visna, 101
 vita, 120, 127, 135
 vitur, 65
 vík, 36
 víkja, 110, 144
 vír, 29
 vísa, 43
 vísir, 28

- víst, 92
 voði, 42
 vona, 101, 126
 vondur, 76
 vopnast, 131
 vor, 53, 79
 vængur, 30
 vænn, 76
 vænta + gen., 98, 105
 vættur, 35
 vökvi, 18
 völlur, 31
 vöndur, 31
 vörður, 31
 vöxtur, 31
 yfir, 49, 51
 ykkar, 77, 79
 yrkja, 105
 ýmis, 81
 ýmist ... eða, 85, 138
 það, 77
 það er gaman, 41
 þaðan, 94
 þak, 39
 þakinn, 70
 þakka, 99, 101
 þangað, 94
 þangað til, 140
 þaninn, 70
 þannig, 93
 þar, 93
 þar að auki, 95
 þar sem, 139
 þarfnast + gen., 98,
 130
 þarna, 93
 þau, 77
 þá, 92
 þáttur, 31
 þegar, 140
 þegja, 105
 þeir, 77
 þeirra, 77, 79
 þekja, 70, 103
 þekking, 34
 þekkinga, 6, 105
 þenja, 70, 103
 þess, 77, 79
 þessi, 11, 60, 78
 þiggja, 103, 115, 145
 þil, 39
 þinn, 66, 79
 þjálfun, 35
 þjóð, 34
 Þjóðverji, 42
 þjófur, 27, 29
 þjóta, 111, 144
 þokkalega, 93
 þola, 105, 123
 þolandi, 42
 þora, 105
 þorna, 101
 þorp, 87
 þó að, 140
 Þór, 29
 þótt, 140
 þrá, 38
 þráður, 31
 þrána, 101
 þrár, 63
 þrátt fyrir að, 140
 þrettán, 86
 þriðji, 88
 þriðjudagur, 89
 þrífa, 110, 144
 þrifast, 130
 þrír, 86, 87
 þrítugsaldur, 90
 þrítugur, 90
 þrjátíu, 86
 þrjóta, 111, 144
 þró, 37
 þróun, 35
 þröngur, 75
 þröskuldur, 27
 þröstur, 31
 þungur, 5, 75
 þunnur, 16
 þurfa, 120, 132, 133,
 135
 þurfa að + infinitiv,
 13
 Þuríður, 34
 þurrka, 101
 þurrkun, 35
 þú, 77
 þúfa, 43
 þúsund, 86
 þverra, 109, 112, 145
 því, 95
 því ... þeim mun,
 139
 því að, 139
 þvo, 103, 109
 þykja, 6, 105
 þykjast, 131
 þyngd, 35
 þýða, 105
 þýðing, 34
 þýskur, 61
 þær, 77
 þögull, 63, 65
 æð, 33
 æðislega, 94
 æðri, 72
 æður, 34
 æpa, 105
 ær, 38
 æsa, 128
 ætla, 101, 132, 133,
 134
 ætla að + infinitiv, 13
 ætlun, 35
 ætt, 35
 ættingi, 42
 ævi, 43
 öðlast, 129
 öðrum megin við, 56
 öðruvísi, 93
 öflugur, 64
 öfugur, 64
 öfund, 35
 öld, 90
 önd, 37
 önn, 91
 ör, 33, 62
 örk, 35
 örmagna, 58
 örn, 31
 örugglega, 95
 öxi, 33